

KÜLFÖLDI REGÉNYÍRÓK

JOHN GALSWORTHY

A TULSÓ PARTON
(OVER THE RIVER)

FORDÍTOTTA
BÁLINT GYÖRGY

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-34-8 (online)
MEK-12570

ELSŐ KÖTET

1. FEJEZET.

Clare Charwell (Cherrell), aki tizenkét hónappal ezelőtt lett Sir Gerald Corven gyarmati tisztviselő felesége, most egy keletről érkező óceánjáró fedélzetén állott a Themzén és várta, hogy a hajó kikössön. Délelőtt tíz óra volt, enyhe októberi nap, Clare mégis vastag tvidkabátot viselt most, mert az úton nagy volt a forróság. Halványnak látszott, sőt kissé nagyon is sápadtnak, de világosbarna szeme kíváncsian fordult a szárazföld felé és könnyedén rúzsozott ajka kissé kinyílt, úgyhogy arcának kifejezése most is olyan élénk volt, mint mindig. Egyedül állt a fedélzeten, míg egyszerre csak megszólalt mögötte egy hang:

- Ó, hát itt van!

Hirtelen egy fiatalember termett mellette, aki egy csónak mögül lépett elő. Clare, anélkül, hogy feléje fordult volna, így szólt:

- Tökéletesen szép nap. Gyönyörű lehet most otthon.

- Azt hittem, legalább egy estét Londonban tölt, együtt vacsorázhatunk és utána elmehetünk a színházba. Nem tenné meg?

- Kedves fiatalember, engem várnak.

- Szörnyű, hogy a dolgok véget érnek.

- Gyakran sokkal szörnyűbb, hogy a dolgok elkezdődnek.

A fiatalember hosszan ránézett, aztán hirtelen megszólalt:

- Clare, természetesen tudja, hogy szeretem magát?

Clare bólintott.

- Igen.

- És maga nem szeret engem?

- Teljesen elfogulatlanul.

- Szeretném... szeretném, ha egyszer egy pillanatra tüzet fogna.

- Én tisztességes férjes asszony vagyok, Tony.

- És visszatér Angliába, mert...

- Mert a ceyloni éghajlat nem tett nekem jót.

A fiatalember belerúgott a hajó rácsába.

- Éppen most, amikor már minden kezdett tökéletesen rendbejönni. Eddig nem szóltam egy szót sem, de tudom, hogy maga... hogy Corven...

Clare felvonta szemöldökét és a fiatalember elhallgatott. Mindketten a partot nézték, mely pillanatról pillanatra közeledett.

Két fiatal lény, aki közel három hetet töltött együtt egy hajón, távolról sem ismeri egymást olyan jól, mint ahogy hiszi. Állandó tétlenségben élnek ezalatt, mintha minden mozgás megállt volna, csak a gépek forognak, csak a víz hullámai paskolják a hajó oldalát és a nap járja

pályáját az égen. Naphosszat egymás mellett ülnek nyugszékeikben, és ez az intim együttlét egészen különös ízt kap, valami bódult melegséget. Tudják, hogy beszélnek róluk, de nem törődnek vele. Végeredményben nem szállhatnak le a hajóról, itt pedig nincs más dolguk. Táncolnak egymással, és a hajó imbolygása, bármilyen enyhe is, mégis fokozza testi közelségüket. A tizedik naptól kezdve közös életük már rendes kerékvágásba zökken, tartósabbnak látszik, mint a házaselet, leszámítva azt, hogy az éjszakákat külön töltik. Aztán hirtelen véget ér az utazás és az ő kapcsolatuk is megszakad. Az az érzés támad, legalább is az egyik részről, de esetleg mindkét részről is, hogy elmulasztották alaposabban kiismerni egymást. Valami hajsolt lázas izgalom fogja el őket, de ez nem éppen kellemetlen, mert legalább véget ér az állandó feszültség állapota. Most azután szembe kell nézniük a tengerrel visszatérő szárazföldi lények igazi problémájával.

Clare törte meg a csendet.

- Még nem is mondta meg nekem, miért hívják Tonymak, hiszen James a neve.

- Éppen azért. Szeretném, ha most egy kissé komolyabban beszélhetnénk, Clare. Már nincs sok időnk, mindjárt kiköt ez az átkozott hajó. Nem tudom elviselni a gondolatot, hogy ezentúl nem láthatom magát mindennap.

Clare gyorsan ránézett, aztán ismét a part felé fordult. «Milyen tiszta», ezt gondolta. A fiatalembernek valóban tiszta, ovális, barna arca volt, kifejezése határozott, amellet jókedélyű. Sötétszürke szemét összehúzta, ha erősen elgondolkozott. Haja sötétes volt. Sovány és mozgékony volt ez a fiatalember.

Megragadta Clare kabátjának egyik gombját.

- Maga egy szóval sem említette, hogy érzi magát odakinn, de én tudom, hogy nem boldog.

- Nem szeretem azokat az embereket, akik a magánéletükről beszélnek.

- Nézze, - mondta és névjegyet adott a kezébe - ebben a klubban mindig megtalálhat.

Clare elolvasta a névjegyet.

JAMES BERNARD CROOM

Coffee House
St. James Street

- Nem gondolja, hogy a Coffee House már meglehetősen régimódi klub?

- Igen, de azt hiszem, hogy még mindig ez az «igazi». Apám rögtön beiratott, amint megszülettem.

- Van egy nagybátyám, aki ebbe a klubba jár... Sir Lawrence Mont. Magas, mozgékony, sovány ember. Könnyen felismerheti teknőckeretű monoklijáról.

- Majd megkeresem.

- Mihez fog Angliában?

- Munkát keresek. Ez ma olyan feladat, melynek megoldásához egy ember nem is elég.

- Miféle munkát?

- Mindenre vállalkozom, kivéve a tanítóskodást és bizományi eladásokat.

- Hát lehet manapság másféle megélhetésre is számítani?

- Nem. Nagyon rosszak a kilátásaim. Legszívesebben valami földbirtokügynökségbe kapcsolódnék be, vagy esetleg lovakkal foglalkoznék.

- A földbirtokok és a lovak kihalóban vannak.

- Jól ismerek egy-két turfembert. Azt hiszem azonban, hogy mint sofőr fogom végezni. Hol száll meg?

- A családomnál. Legalább is most kezdetben. Ha egy hét múlva még mindig látni akar, Condaforde Grange-ben, Oxfordshire-ben megtalálhat.

- Miért is találkoztam magával? - mondta a fiatalember hirtelen elkomolyodva.

- Köszönöm.

- Ne értsen félre. Istenem, már horgonyt vetünk. Itt a hajóhíd. Ó, Clare!

- Uram?

- Hát a maga számára semmit sem jelentett az egész?

Clare mereven ránézett, mielőtt felelt volna.

- De igen. Csak azt nem tudom, hogy továbbra is jelent-e valamit. Ha nem, mindenesetre köszönöm, hogy átsegített három kellemetlen héten.

A fiatalember csendesen állt mellette, olyan csendesen, ahogy csak azok tudnak maradni, akiknek érzései vergődve keresik a kifejezést...

Minden emberi vállalkozás kezdete és befejezése rendetlen: egy ház építése, egy regény megírása, egy híd lebontása, főképpen pedig egy utazás befejezése. Clare a szokásos kapkodásban került le a hajóhídról a partra. Nővére karjaiban kötött ki. A fiatal Croom még mindig mellette volt.

- Dinny! Milyen édes vagy, hogy kijöttél ebbe a zürzavarba! Nővérem, Dinny Cherrell - Tony Croom. Én most már rendben vagyok, Tony. Menjen és lásson a maga dolgai után.

- Fleur autójával vagyok - mondta Dinny. - Hol a poggyászkod?

- Feladtam Condafordba.

- Akkor indulhatunk.

A fiatalember az autóig kísérté őket. «Isten vele» mondta olyan tettetett fölénnel, amely senkit sem tévesztett meg. Az autó elhagyta a dokkot.

A nővérek egymás mellett ültek és hosszú, szeretetteljes, fürkésző pillantással nézték egymást. Egymásba kulcsolt kezük a kocsitakarón hevert.

- No, kicsikém, - mondta végül Dinny - örülök, hogy látlak. Jól olvastam a sorok között?

- Igen. Nem megyek többé vissza hozzá.

- Nem? Soha?

- Nem. Soha.

- Szegény drágám.

- Nem akarok most részletesen beszélni. Nem lehetett tovább bírni. - Clare elhallgatott, majd hirtelen hátravetette fejét:

- Nem lehetett!

- Beleegyezett, hogy hazautazzál?

Clare a fejét rázta.

- Megszöktem. Nem volt otthon. Rádiogrammot küldtem, majd Suezból írtam neki.

Megint hallgattak. Dinny megszorította húga kezét, azután így szólt:

- Mindig féltem, hogy ez lesz a vége.

- A legszörnyűbb az, hogy nincs egy fillérem sem. Lehetne valamit kalapokkal elkezdni?

- «Valódi angol kalapok»! Ki tudja?

- Vagy talán kutyákat tenyészthetnék. Bulldogokat. Mi a véleményed?

- Most nem tudom. Majd érdeklődöm.

- Mi újság Condafordban?

- Megvagyunk valahogy. Jean megint kiutazott Huberthoz, a bébi azonban nálunk van, már egyéves. Cuthbert Conway Cherrell. Azt hiszem, Cuffynak fogjuk hívni. Nagyon édes.

- Én szerencsére legalább ezt a bonyodalmat elkerültem. Bizonyos dolgoknak megvan a maga előnye.

Arca most olyan kemény lett, mint ércprofil egy érmen.

- Kaptál tőle valami hírt azóta?

- Nem, de majd kapok, ha észreveszi, hogy komolyan gondoltam a dolgot.

- Valami nő bukkant fel?

Clare vállatvont.

Dinny ismét megszorította a kezét.

- Nem akarom elzengeni a panaszaimat, Dinny.

- Valószínűleg ő is hazajön, nem?

- Nem tudom. Ha megjön, nem akarom látni.

- De, drágám, reménytelenül nehéz helyzetbe kerülsz.

- Ó, ne törődj velem. És veled mi van? - Bíráló szemmel nézte végig nővérét. - Botticellisebb vagy, mint valaha.

- Megtanultam takarékoskodni. Ezenkívül méhészettel foglalkozom.

- Kifizetődik?

- Most még nem. De egy tonna mézért hetven fontot lehet kapni.

- Mennyi mézet gyűjtöttél össze az idén?

- Körülbelül két mázsát.

- Megvannak még a lovak?

- Igen, a lovakat eddig sikerült megmentenünk. Kidolgoztam egy tervet: sütődét akarok berendezni a condafordi kastélyban. Gazdaságunkban kétszer annyi búza terem, mint amennyit eltudunk adni. Azt akarom, hogy mi öröljük meg, mi süssünk belőle és mi lássuk el az egész környéket. A régi malmot néhány fontért újból üzembe lehetne helyezni, és a sütőde számára is van üres épület. Háromszáz font kellene, hogy elkezdhessük. Már nagyjából el is határoztuk, hogy annyi fát vágatunk ki, amennyiből ezt elő lehet teremteni.

- A helybeli iparosok dühöngeni fognak.

- Igen.
  - Mit gondolsz, valóban kifizetődik?
  - Acre-nként egy tonna búzát számítva, lásd *Whitaker*. Harminc acre búzaföldünk van. Ehhez kell még ugyanennyi kanadai búza, hogy a kenyér jó könnyű legyen. Ilyen alapon több mint 850 fontot lehetne keresni. Ebből lemegy, mondjuk, 500 a malom és a sütőde üzemköltségeire. Ilyen módon naponta körülbelül 160 kétfontos kenyeret süthetnénk és évente 56,000 kenyeret adhatnánk el. Nyolcvan állandó háztartásra volna szükségünk. Ezt megtaláljuk magában a faluban is, azt hiszem. A legjobb és legfinomabb kenyeret sütnénk.
  - Háromszázötven font haszon egy évben? - mondta Clare. - Nagyon kétséges.
  - Én is azt hiszem - mondta Dinny. - A tapasztalat még nem taníthatott meg arra, hogy minden haszonszámításnak csak a felét kell komolyan venni, mert ilyen irányú tapasztalataim még nincsenek, de nagy a gyanúm, hogy így van. De feleannyi haszon is kisegítene bennünket pillanatnyilag és lassanként azután kiterjeszthetnénk az üzemet. Idővel egész szépen megszédhetjük magunkat.
  - Szép terv, - mondta Clare - de kérdés, hogy támogat-e benneteket a falu.
  - Amennyire tapogatózásaim alapján megállapíthattam, igen.
  - Kellene valaki, aki az üzemet vezesse.
  - Hm, igen. Olyan emberre volna szükség, aki minden munkára vállalkozik. Mindenesetre jövője volna, ha az üzlet beválik.
  - Azon gondolkozom... - mondta Clare és összehúzta szemöldökét.
  - Ki volt az a fiatalember? - kérdezte hirtelen Dinny.
  - Tony Croom? Egy teaültetvényen dolgozott, de most megszűnt az üzem.
- Nővére az arcába nézett.
- Kedves?
  - Igen, nagyon helyes. Apropos, munkát keres.
  - És rajta kívül még hárommillió ember.
  - Köztük én is.
  - Nem valami vidám Angliába érkeztél haza, drágám.
  - Mint hallottam, letértünk az aranyalapról, vagy miről, mialatt a Vöröstengeren hajóztam. Mi az az aranyalap?
  - Olyasmi, amire az ember szeretne visszatérni, ha lekerült róla és amiről szeretne lekerülni, ha rajta van.
  - Értem.
  - Úgy látszik, az a baj, hogy kivitelünk, külkereskedelmi jövedelmeink és külföldi beruházásaink kamatai nem fedezik többé behozatalunkat, úgyhogy tulajdonképpen jövedelmünkön felül költekezünk. Michael azt mondja, hogy ez előrelátható volt, mi azonban azt hittük, hogy minden rendbejön máról-holnapra. Nem jött rendbe. Így azután megalakult a nemzeti kormány és jöttek a választások.
  - Tehet valamit a kormány, ha hatalmon marad?

- Michael azt mondja, hogy igen, de ő sem reménykedik túlzottan. Lawrence bácsi szerint a kormány véget vethet a pániknak, megakadályozhatja, hogy a pénz kifolyjon az országból, többé-kevésbbé szilárdan tarthatja a fontot és véget vethet a spekulációnak. De a gazdasági élet alapos és végleges újjáépítése, szerinte, húsz évig tartana. Ezalatt pedig valamennyien nagyon el fogunk szegényedni. Sajnos, mondja Lawrence bácsi, egyetlen kormány sem beszélhet rá bennünket, hogy jobban szeressük a munkát, mint a játékot, a pénzgyűjtést, mint a szörnyű adókat, a jelent mint a jövőt. Azt is mondja, hogy tévedünk, ha azt hisszük, hogy az emberek megint úgy fognak dolgozni a haza megmentésén, mint a háború alatt. Mert akkor egységes nemzet szállt szembe a külső ellenséggel, most pedig kettészakadt nemzet küzd a belső ellenséggel és mind a két csoportnak egészen más a véleménye a megmentés módjáról.

- Nem gondolja, hogy talán a szocialisták tudnának segíteni?

- Nem. Azt mondja, a szocialisták elfelejtik, hogy senki sem fog nekik élelmiszert adni, ha nem tudnak maguk termelni vagy nem tudnak fizetni érte. Szerinte a kommunizmusnak, vagy a szabadkereskedelmen alapuló szocializmusnak csak olyan országban van lehetősége, mely el tudja magát látni élelmiszerral. Mint láthatod, elég jól megtanultam a leckét. Egyébként valamennyien igen sokszor használják a «nemezisz» szót.

- Jaj! Hova megyünk most, Dinny?

- Azt gondoltam, hogy szívesen villásreggeliznél Fleurnél. Utána a három óra ötvenötessel kimehetnénk Condafordba.

Elhallgattak. Mindegyikük a másikra gondolt nagyon komolyan és egyikük sem volt boldog. Clare észrevette nővérén azt a finom változást, ami mindig bekövetkezik, ha az ember lelkében megpattantak a rúgók és mesterségesen kell őket helyrehozni. Dinny pedig ezt gondolta: «Szegény gyermek! Mindketten háborúban voltunk és megsebesültünk. Mihez kezd? Hogy segíthetnék neki?»

2. FEJEZET.

- Nagyszerű reggeli! - mondta Clare és kikanalazta a cukrot a kávéscsésze fenekéről. - Az első étkezés a szárazföldön mindig elragadó. Ha az ember hajóra száll és elolvassa az első menükártyát, azt gondolja: «Jóságos Ég, milyen nagyszerű ételek tömege!» Aztán az lesz a dolognak a vége, hogy az embernek csaknem egyedüli tápláléka a hideg sonka. Ismeritek ezt a csalódást?

- De mennyire! - mondta Fleur. - A curry azonban nagyon jó szokott lenni a hajón.

- De nem akkor, ha az ember hazautazik. Soha életemben nem akarok több curryt látni. Hogy halad a kerekasztal-konferencia?

- Lassan-lassan. Ceylonban érdeklődnek iránta?

- Nem nagyon. És Michael?

- Mindkettőnket érdekel.

Clare hirtelen boldogan felvonta a szemöldökét.

- De hiszen nem is tudhattok róla semmit. Én jártam Indiában és egy időben sok hindu diákkal jöttem össze.

- Ó igen, a diákok! Ez éppen a baj. A diákok olyan haladók lettek és a nép olyan visszamaradt.

- Fleur, ha azt akarod, hogy Clare megnézzé Kitet és Katot, mielőtt elindulunk, jó volna felmennünk - mondta Dinny.

Mikor befejezték látogatásukat a gyermekszobákban, a testvérek elbúcsúztak és ismét autóba ültek.

- Nagyon tetszik nekem Fleurben, hogy mindig pontosan tudja, mit akar - mondta Clare.

- És rendszerint meg is kapja, amit akar. De azért fordultak elő nála is kivételek. Mindig kételkedtem benne, hogy valóban Michaelt akarta-e?

- Valami rosszul sikerült szerelmi ügyre gondolsz?

Dinny bólintott. Clare kinézett az ablakon.

- Pedig ez nem nagyon jellemző rá.

Nővére nem felelt.

- A vonatokban - mondta Dinny, amikor az üres harmadik osztályú kocsiban leültek - mostanában nagyon sok az üres hely.

- Dinny, nagyon félek a találkozástól anyával és apával. Szörnyű nagy galibát csináltam. Most már hozzá kellene látnom valamihez.

- Természetesen. Úgysem éreznéd magadat sokáig jól Condafordban.

- Nem ezért. De be akarom bizonyítani, hogy nem vagyok teljesen hülye. Kíváncsi vagyok, értenék-e egy szálloda vezetéséhez. Az angol szállodák még ma is meglehetősen elmaradottak.

- Jó ötlet. Nehéz munka, de sok emberrel ismerkedhetnél meg.

- Gúnyolódsz?

- Nem drágám, a józanság beszél belőlem. Sohasem volt kedved a magányba temetkezni.

- Hogy lehetne ilyen munkát szerezni?

- Segítségére leszek. Ez a mostani idő a legalkalmasabb ilyesmire, mert senki sem utazhat külföldre. Sajnos, azonban azt hiszem, hogy előbb meg kell tanulnod a szállodavezetés technikai részét. Rangod mindenesetre segítségére lehet ebben a munkában.

- Nem akarom az ő nevét viselni. Egyszerűen mint «Mrs. Clare» szerepelnék.

- Értem. Mondd, nem volna jó, ha elmondanál nekem egyet-mást?

Clare egy ideig némán ült, aztán hirtelen megszólalt:

- Szadista.

Dinny hűgának kipirult arcára pillantott.

- Sohsem tudtam pontosan, hogy ez mit jelent - mondta Dinny.

- Mindig izgalmakat keres és annál nagyobb az izgalma, mennél jobban kínozza azt, akitől az izgalmat kapja. A feleség a legalkalmasabb erre a célra.

- Ó, drágám!

- Sok minden történt, lovaglóstorom már csak betetőzte a dolgot.

- Csak nem...! - kiáltotta fel Dinny elborzadva.

- De igen.

Dinny melléje ült és átfonta karjával.

- De Clare, akkor okvetlenül szabaddá kell magad tenned.

- Hogyan? Mit ér az én szavam az övével szemben? Különben is ilyen állati dolgokat hozzak nyilvánosságra? Te vagy az egyetlen a világon, akivel erről beszélni tudok.

Dinny felállt és leeresztette a kocsí ablakát. Arca most már olyan piros volt, mint a hűgáé. Clare tompa hangon folytatta.

- Otthagytam az első alkalommal, amikor tehettem. Az ilyesmi nem való a nyilvánosság elé. Tudod, a normális szenvedély ellanyhul egy idő múlva és az ottani klíma nagyon forró.

- Szent Isten! - mondta Dinny és ismét szembeült hűgával.

- Az én hibám. Mindig tudtam, hogy jégre megyek táncolni. Felbuktam, ennyi az egész.

- De, drágám, huszonnégy éves korodban nem maradhatsz meg végkép férjetlen asszonynak.

- Nem látom be, hogy miért ne? A *mariage manqué* nagyon megnyugtatóan hat az idegekre. Egyetlen gondom, hogy valami munkát találjak. Nem akarok apán élösködni. Meg tudja úszni a válságot, Dinny?

- Nem egészen. Eddig valahogyan a felszínen maradtunk, ez a legújabb adóemelés azonban a víz alá nyom bennünket. A legnagyobb gondunk: hogy kerüljük el a személyzet leépítését. Mindenki egyformán rosszul áll. Mindig úgy érzem, hogy mi és a falu egyek vagyunk. Együtt kell úsznunk, vagy együtt merülünk el. Valahogyan meg kell úsznunk. Ezért gondoltam a sűtődére.

- Ha nem talállok más munkát, akkor talán én vállalkozhatnék a szállításra. Ugy-e, még megvan a régi kocsink?

- Drágám, olyan módon segíthetsz nekünk, ahogy akarsz. Egyelőre azonban meg kell indítani az üzemet. Erre csak karácsony után kerülhet a sor. Közben itt van még a választás.

- Ki a jelölt?

- Dornfordnak hívják, új ember, nagyon rendes.

- Szüksége van kortesekre?

- Meglehetősen.

- Rendben van. Kezdetnek ez is jó lesz. Ér valamit a nemzeti kormány?

- Arról beszélnek, hogy «befejezik a munkát», egyelőre azonban nem árulják el, hogyan.

- Azt hiszem, rögtön veszekedni kezdenek, amint valami konstruktív terv kerül eléjük. De én ehhez nem értek. Ahhoz viszont értek, hogy bejárjam a kerületet és azt mondjam: «Szavazzatok Dornfordra». Hogy van Em néni?

- Holnap lejön hozzánk. Váratlanul levelet írt és közölte, hogy nem látta még a gyereket. Azt írja, romantikus hangulatba esett... a katolikus pap egykori szobájában akar lakni és reméli, hogy «senki sem fog vele foglalkozni». Még mindig a régi.

- Sokszor gondoltam rá - mondta Clare. - Rendkívül megnyugtató jelenség.

Aztán sokáig hallgattak. Dinny Clare-re gondolt, Clare pedig saját magára. Aztán megúnta ezt és nővérére nézett. Vajon kiheverte-e már Dinny a Wilfrid Desert-ügyet, melyről Hubert olyan aggódva írt, amíg tartott, és olyan megkönnyebbüléssel, amikor véget ért. Hubert annak idején azt írta, hogy Dinny mindenkit megkért: soha többé ne említsék ezt az ügyet. De ennek már egy éve. Meg lehetne most kockáztatni? Vagy összegombolyodna, mint egy sűndisznó?

«Szegény Dinny, gondolta, én huszonnégyszéves vagyok... tehát ő huszonhét». Mozdulatlanul ült és nővére arcát tanulmányozta. Bájos arc, különösen bájosá teszi enyhén pisze orra, mely valami kalandvágyó kifejezést ad arcának. Szeme mindig nagyon szép volt: szép búzavirág színű. Meglepően sötét gesztenyebarna pillák szegélyezték. De arca mintha keskenyebb volna, mint azelőtt és elvesztette azt a kifejezést, amit Lawrence bácsi bugyborékoló életkedvnek szokott nevezni. «Ha férfi volnék, beleszeretnék - gondolta Clare - nagyon jó. De most meglehetősen szomorú az arca, kivéve, amikor beszél». Clare félig lehúnyta szemét, szempilláján keresztül fürkészte nővére arcát. Nem! Nem lehet tőle megkérdezni. Zárkózottság ült ezen az arcon. Sokat kellett szenvednie, míg eljutott ehhez a zárkózottsághoz. Bűn volna most megbolygatni.

- Akarod a régi szobádat, drágám? - kérdezte Dinny. - Sajnos, nagyon elszaporodtak a galambok, kicsit sokat turbékolnak az ablak alatt.

- Ez nem zavar.

- Hogy csináljuk a reggelivel? A szobádban akarod?

- Drágám, ne törődj velem. Ha törődök velem, szörnyen fogom magamat érezni. Istenem, megint Angliában vagyok, micsoda gyönyörű nap! Milyen angyali a fű, a szilfák és ez a nagy kékség!

- Még egyet, Clare. Akarod, hogy én mondjam el anyának és apának, vagy inkább ne szóljak egy szót sem?

Clare összeszorította az ajkát.

- Azt hiszem, közölni kell velük, hogy nem megyek vissza.

- Igen. És némileg meg is kell indokolni.

- Mondd, hogy nem tudunk összeférni.

Dinny bólintott.

- Nem szeretném, ha azt hinnék, hogy te vagy a hibás. A többieknek majd azt mondjuk, hogy egészségi okokból jöttél haza.

- És Em néni? - mondta Clare.

- Ezt majd elintézem. Ő különben is most a gyerekekkel fog foglalkozni. No, mindjárt itt vagyunk.

Feltűnt a condafori templom és a jobbára szalmatetejű házak kis csoportja, mely a meglehetősen szétszórt falu központja volt. Már feltűntek a birtok gazdasági épületei is, de a kastély még nem látszott, mert alacsonyan feküdt, az ősök ízlése szerint és a fák eltakarták.

Clare a vonat ablakához nyomta orrát.

- Az emberben megmozdul valami hazatéréskor. Még mindig úgy szereted az otthonunkat, Dinny?

- Még jobban.

- Furcsa. Én is szeretem, de nem tudok benne élni.

- Tipikus angol vonás, - így jött létre Amerika és a dominiumok. Fogd a neszeszeredet, én viszem a bőröndöt.

Rövid és kellemes utat tettek meg az ösvényen. A sárgult levelek aranylós foltokkal hintették tele a szilfák koronáját a napfényben. Mikor a házhoz érkeztek, a sötét kapualjból szokásuk szerint előrohantak a kutyák.

- Ez új - mondta Clare és egy fekete spanielre mutatott, mely a harisnyáját szagolgatta.

- Igen. Foch. Scaramouch-sal megkötötték a Kellogg-paktumot és természetesen nem tartják be. Valóságos Mandzsuriát csinálnak itt.

Dinny benyitott a szalonba.

- Itt van, anyuka.

Clare anyja felé közeledett, aki mosolyogva, sápadtan és félénken állott. Clare-nek most először szorult össze a torka. Így kell visszajönnie és megzavarni a békéjüket!

- No, anyuskám, drágám, - mondta - megkerült a rossz pénz. Nem változtál semmit, hála Istennek.

Lady Charwell kibontakozott a meleg ölelésből, azután félénken nézett lányára.

- Apa a dolgozószobájában van - mondta.

- Kihívom - mondta Dinny.

Csupaszfalú szobájában, mely még megőrizte szigorú katonai jellegét, a tábornok egy szerkezettel bíbelődött, melyet arra eszelt ki, hogy gyorsabban húzhassa fel lovaglósizmáját és nadrágját.

- Nos? - kérdezte.

- Clare jól van, apuskám, de szakítottak. Attól félek, végkép.

- Rossz dolog - mondta a tábornok összeráncolt homlokkal.

Dinny megfogta apja kabátjának hajtókáját.

- Nem az ő hibája. De nem akarom faggatni. Vegyük úgy, mintha látogatóba jött volna és igyekezzünk itt tartózkodását mennél kellemesebbé tenni.

- Mit csinált az a fickó?

- Úgy viselkedett, amilyen a természete. Tudtam, hogy van benne valami kegyetlen vonás.

- Hogy érted ezt, Dinny? Honnan tudtad?

- Volt valami a mosolyában... A szája körül.

A tábornok mély nyugtalansággal felsóhajtott.

- Gyerünk, - mondta - majd később elmondod nekem.

Clare-rel kissé erőltetett kedélyesen és közvetlenül beszélt és nem kérdezett tőle másra, mint a Vörös-tengerre és a ceyloni tájakra; ő maga Ceylonból nem ismert egyebet, mint a partvidék fűszeres illatát és a colombói Fahéjkertet, ahol egyszer rövid sétát tett. Clare, aki még mindig az anyjával való találkozás hatása alatt állt, hálás volt apjának tartózkodásáért. Hamarosan felszökött a szobájába, ahol már kicsomagolták bőröndjeit. Sokáig állt az ablak mellett, hallgatta a legyezőfarkú galambok bűgását és szárnyaik szapora suhogását, amint a levegőbe szökkentek a tiszafaszegélyezte kertben. A nap már egész alacsonyan volt, de még átsütött egy szilfa koronáján. Szélcsend volt; Clare idegei mohón itták be ennek a galambjárta helynek a csendjét és nyugalját, melynek annyira más illata volt, mint Ceylonnak. Hazai levegő, csodálatosan egészséges, friss falusi levegő! Égő levelek gyenge illata száll. Ablakából kanyargó kék füstgomolyt látott: a kertészek kis tüzet raktak levelekből a gyümölcsös kertben. Azután gyors mozdulattal cigarettára gyújtott. Egész egyénisége benne volt ebben az egyszerű mozdulatban. Sohasem tudott teljesen nyugodtan maradni. Mindig az élet erősebb lüktetését kereste. A ház ferde kötetejének ereszen galamb ült, kissé felfújta magát és szelíd kis fekete

szemével figyelte Clare-t. Gyönyörű fehér galamb volt, büszke lehetett a testére. Éppúgy, mint a kis kerek eperfa, mely karikákban hullatta levelét. Aranylóan csillogtak a lehullott levelek a fűben. A nap utolsó sugara ragyogott az ágakon maradt sárgászöld leveleken; olyan volt a fa, mintha elvarázsolták volna. Tizenhét hónappal ezelőtt állott utoljára ennél az ablaknál és nézett erre a fára, a mezőkre és az emelkedő dombokra. Tizenhét hónapig élt idegen egek alatt, idegen fák, idegen illatok, idegen hangok és idegen vizek között. Mindez új volt, izgató, nyugtalanító, kinemelő. Semmi nyugalom! Főképpen nem abban a tágas verandájú fehér házban, ahol Kandyban lakott. Eleinte örült annak a háznak, aztán töprengett, hogy valóban örül-e neki, azután biztosan tudta, hogy nem örül neki, végül pedig már gyűlölte. Most mindennek vége van: ismét hazajött. Leverte cigarettájáról a hamut, nyugtózkodott. A galamb surrogva felrebbent.

3. FEJEZET.

Dinny Em néni «után nézett». Ez nem volt csekély feladat. Mással az ember kérdés és felelet alapon megbeszéli a dolgokat és minden rendben van. Lady Montnál azonban a szavak nem követték egymást ilyen következetesen. Em néni verbénazacskót szagolgatott, mialatt Dinny kicsomagolta holmiját.

- Isteni szag, Dinny. Clare meglehetősen sápadt. Talán gyereket vár?

- Nem, drágám.

- Kár. Amikor Ceylonban jártam, mindenki gyereket várt. Milyen édesek voltak az elefántbébik! Emlékszem erre a szobára, mindig azt játszottuk, hogy élelmiszert csempészünk be egy kosárban a háztetőről a katolikus papnak. Apád ment mindig a háztetőre és én voltam mindig a pap. De sohasem tett a kosárba jó ennivalót. Wilmet néni egy fa tetején ült és figyelmeztető jelt adott, ha a protestánsok közeledtek. Lawrence azt mondja, hogy annak idején, Erzsébet királyné korában a protestánsok valóságos ördögök voltak. A katolikusok is. És a mohamedánok is.

Dinny halkán nevetett és egy fűzővel eltakarta az arcát.

- Hova tegyem ezeket a fehérneműeket?

- Mindenesetre oda, ahol megtalálom őket. Ne hajlongj annyit. Igen, valóságos ördögök voltak. Rettenetesen bántak az állatokkal. Hogy tetszett Clare-nek Ceylon?

Dinny kiegyenesedett. Keze tele volt fehérneművel.

- Nem nagyon.

- Miért nem? Talán májbántalmai voltak?

- Néni, ígérd meg, hogy senkinek nem szólsz semmit, Lawrence bácsin és Michaelen kívül. Szakítottak.

Lady Mont a verbéna-zacskóba temette orrát.

- Ó! - mondta. - Nem sok jót néztem ki annak az embernek az anyjából. Hiszel abban a közmondásban, hogy nem messze esik az alma a fájától?

- Nem nagyon.

- Mindig túlsoknak tartottam a tizenhét év korkülönbséget. Lawrence azt mondja, hogy ha a férje szóba kerül, az emberek felkiáltanak: «Ó, Jerry Corven!», azután elhallgatnak. Mi történt tulajdonképpen?

Dinny egy fiók fölé hajolt és berakodott.

- Nem ismerem a részleteket, de úgy látszik, ez az ember egészen állatias.

Lady Mont a fiókba dobta zacskóját.

- Szegény, drága Clare - mondta.

- Tehát, néni, ne felejtse el, egészségi okokból jött haza.

Lady Mont virágok közé dugta az orrát, melyek egy vázában álltak.

- Boswell és Johnson úgy hívják ezt a virágot «istenfüve». Nincs semmi szaga. Milyen betegséget találunk ki Clare-nek? Idegesség?

- Éghajlat, néni.

- Az indiai angolok legtöbbszörre kibírják ezt az éghajlatot, Dinny.

- Tudom, de egyelőre ez is jó lesz. Aztán majd csak történik valami. Kérlek, Fleur előtt se említsd.

- Fleur úgyis rájön, akár megmondom neki, akár nem. Ilyen a természete. Van Clare-nek valakije?

- Ó, dehogy.

Dinny felemelt egy bolhaszínű kendőt és hirtelen eszébe jutott annak a fiatalembernek az arc-kifejezése, aki Clare-től elbúcsúzott.

- A hajón sem volt? - mormolta a néni gyanakodva.

Dinny más tárgyra tért.

- Lawrence bácsi sokat politizál mostanában?

- Igen, nagyon unalmas. A dolgok nagyon unalmasak, ha az ember sokat beszél róluk. A ti jelölteteknek is olyan biztosak az esélyei, mint Michaelnek?

- Új ember, be fog jutni.

- Nős?

- Nem.

Lady Mont kissé félrehajtotta a fejét és félig lehúnyt szemmel vizsgálta unokahúga arcát.

Dinny kivette az utolsó tárgyat is a bőröndből.

- Ez nem angol gyártmány, néni.

- Jó a tüdőnek. Delia csomagolta be nekem. Évek óta szedem. Beszéltél már magánügyekről is a jelölttel?

- Igen.

- Hány éves?

- Azt hiszem, még messze van a negyventől.

- Egyébként mivel foglalkozik?

- Ügyvéd, királyi tanácsos.

- Hogy hívják?
  - Dornford.
  - Még lánykoromból emlékszem Dornfordokra. Várj csak, hol is? Igen. Algecirasban. Az illető ezredes volt és Gibraltárban szolgált.
  - Az talán az apja lehetett.
  - Ebben az esetben nincs pénze.
  - Csak annyi, amennyit az irodájával keres.
  - De az ügyvédek nem sokat keresnek - negyven éven alul.
  - Azt hiszem, hogy szépen keres.
  - Energikus?
  - Nagyon.
  - Szőke?
  - Nem. Sötétes. Az idén megnyerte az ügyvédek akadályversenyét. Mondd, drágám, akarsz, hogy most fűtsünk be vagy várjunk, amíg átöltözől?
  - Várjunk. Szeretném látni a gyereket.
  - Rendben van, azt hiszem, most jöhetett haza a sétájáról. Ha lemész a lépcsőn, egyenesen bejutsz a fürdőszobába. Én a gyerekszobában várok rád.
- Még most is az a gótikus ablakú, alacsony helyiség volt a gyermekszoba, melyben annak idején Dinny és még régebben Em néni szerezte első benyomásait arról a bonyolult rejtvényről, melyet életnek neveznek. Ebben a szobában kezdett most tipegni a bébi. Még nem lehetett megállapítani, hogy Charwell vagy Tasburgh lesz-e belőle, mire megnő. A nőrsz, a nagynéni és a dédnagynéni áhítatos háromszöget alkottak körülötte és kézről-kézre adták.
- Most nem beszél - mondta Dinny.
  - Csak reggelenként szokott, kisasszony.
  - Puff, most ledobjuk - mondta lady Mont.
  - Ne sírj, drágám.
  - Sohse sír, kisasszony.
  - Látszik, hogy Jean gyereke. Clare és én sokat bögtünk egészen hétéves korunkig.
  - Én tizenöt éves koromig sírtam - mondta lady Mont - és negyvenöt éves koromban újra-kezdtam.
  - Maga is sírt, dada?
  - A mi családunk túl nagy volt, mylady. Nem volt elég helyünk.
  - Nannynak angyali mamája volt és öt nagyszerű nővére.
- A nőrsz pirosposzsgás arca még jobban kipirult. Lehajtotta fejét és olyan félénken mosolygott, mint egy kislány.
- Vigyázzatok, hogy ne kapjon ólábakat - mondta lady Mont. - Most már eleget járattuk.
- A nőrsz magához vonta a folyton tovaigyekvő csecsemőt és betette bölcsőjébe. A gyermek összeráncolt homlokkal, ünnepélyesen nézett Dinnyre.

- Anyuka imádja, - mondta Dinny - azt hiszi, Huberthez fog hasonlítani.

Lady Mont olyan hangot hallatott, mely állítólag nagyon érdekli a kis gyerekeket.

- Mikor jön haza Jean?

- Csak ha Hubert megint hosszabb szabadságot kap.

Lady Mont hosszan pillantott az unokahugára.

- Az esperes azt mondja, hogy Alannak még egy évet kell kínai állomáshelyén szolgálnia.

Dinny zörögve felhúzta a gyermek ágyának rácsát és úgy tett, mintha nem is hallotta volna a megjegyzést. Azóta a tavalyi nyári este óta, amikor Wilfrid menekülése után hazajött, egyetlenegyszer sem tett célzást érzéseire és nem is tűrte, hogy célozzanak rájuk. Senki sem tudta, hogy szíve kiheverte-e már az esetet: ő maga sem tudta. Úgy érezte, mintha nem is volna szíve. Olyan sokáig, olyan határozottan küzdött a fájdalom ellen, hogy szíve végül is egészen eltűnt legbensőbb lényének homályában és alig hallatta dobogását.

- Néni, mit szeretnél most tenni? A gyerekeknek aludnia kell.

- Vezess le a kertbe.

Lementek és kiléptek a terraszcra.

- Ó, - mondta Dinny elképedve - Glover leverte a leveleket a kis eperfáról. Pedig milyen szépek voltak, amint fázósan remegtek a fán és karikákban hullottak le a földre. Igazán, a kerteszeknek nincs semmi szépérzékük.

- Nem szeretnek söpörni. Hol van az a cédrusfa, melyet ötéves koromban ültettem el?

Megtalálták a fát egy vén fal szögletében. Terebélyes, hatvan év körüli ifjú fa volt, lapos koronájára aranyló fényt vetett a hanyatló nap.

- Szeretném, ha ez alatt a fa alatt temetnének el, Dinny. De azt hiszem, nem teszik meg. Biztos valami dohos helyre raknak.

- Én azt szeretném, ha elégetnének és hamvaimat szétszórják. Nézz csak oda... szántanak. Szeretem, amint a lovak lassan mennek előre és mögöttük háttérnek a fák húzódnak hosszú sorban.

- És a bégető tehenek! - mondta lady Mont teljesen váratlanul.

Távolból, kelet felől juhnyáj halk kolompolása hallatszott.

- Hallod, néni?

Lady Mont belekarolt unokahúgába.

- Gyakran gondoltam már arra, hogy szeretnék kecske lenni.

- Angliában nem érdemes, itt póznához kötik a kecskét és csak szűk kis körben engedik legelni.

- Nagyon szeretnék mászkálni, kolomppal a nyakamban. Bakkecske szeretnék lenni, mert azt nem fejjik.

- Gyere, néni, nézd meg az új virágágyunkat. Most persze nincs benne más mint dália, godetia, krizantém, őszirózsa, görvélyfű, százszorszép.

- Dinny, - mondta lady Mont a dáliák fölé hajolva - mi lesz Clare-rel? Azt mondják, hogy mostanában könnyen lehet válni.

- Csak addig, amíg az ember meg nem próbálja.

- De hiszen van hűtlen elhagyás, meg miegymás.
  - De ahhoz az kell, hogy az embert el is hagyják.
  - Azt mondd, hogy a férje okot adott rá, hogy elhagyja?
  - Az nem egészen ugyanaz.
  - A jogászok olyan rettenetesen komolyan veszik a törvényeket. Emlékszel arra a hosszúorrú bíróra, aki Hubert kiadatási ügyével foglalkozott?
  - Igen, de az a végén egészen emberien viselkedett.
  - Hogyan?
  - Azt mondta a belügyminiszternek, hogy Hubert igazat vallott.
  - Szörnyű ügy volt, - mormolta lady Mont - de most már szívesen emlékezem rá vissza.
  - Jól végződött - mondta Dinny gyorsan.
- Lady Mont megállt és szomorúan nézett hűgára.
- Dinny a virágokra meredt, aztán hirtelen megszólalt.
- Em néni, Clare ügyének is jól kell végzödni. Mindent meg kell tennünk.

4. FEJEZET.

A korteskedés, mely talán még különösebb művelet, mint a neve, teljes gözzel folyt Conda-fordban. A falu minden lakosának elmagyarázták, milyen fontos, hogy Dornfordra szavazzon, azután pedig elmagyarázták neki, hogy milyen fontos, hogy Stringerre szavazzon. Nyilvánosan és hangosan oktatták őket autós hölgyek és autó nélküli hölgyek, otthonuk magányában pedig a hangszórókból harsogó hangon beszéltek a lelkükre. Újságok és röpiratok biztosították őket arról, hogy egyedül ők menthetik meg a hazát. Felszólították őket, hogy szavazzanak le minél hamarabb és éppen csak hogy arra nem kérték őket, hogy ne szavazzanak többször. Meglehetősen súlyos dilemma elé kerültek szegények: azt látták, hogy akárkire szavaznak, mindenképpen megmentik a hazát. Ezt olyan emberek magyarázták el nekik, akik mindent tudtak, kivéve azt, hogy miképpen lehetne a hazát megmenteni. Mert ezt azután nem tudták sem a jelöltek, sem a korteshölgyek, sem a rejtelmes, személytelen hangok, sem a még személytelenebb nyomtatványok. Meg sem kísérelték, hogy ezt kifejtsék. Jól is tették. Először is, mert valóban senki sem tudta, másodszor pedig minek részletekbe bocsátkozni, mikor az általánosságok is megteszik a hatásukat. Még arra sem kell figyelmeztetni az embereket, hogy az általánosságok részletekből épülnek fel, és abba a politikai igazságba sem kell beavatni őket, hogy más az ígélet és más a megvalósulás. Jobb, sokkal jobb bizonytalan állításokat tenni, szidni az ellenfelet és a választókat a világ legokosabb és legjózanabb embereinek nevezni.

Dinny nem agitált. Azt mondta, nem ért ehhez és valószínű, hogy titokban átlátott a szítán. Clare is némi gúnnnyal szemlélte ezt a műveletet, de mindenáron dolgozni akart és ezért nem vonta ki magát a korteskedésből. Munkáját nagyon megkönnyítette az a mód, ahogy az emberek a választást felfogták. Ezek az emberek már nagyon sok kortesbeszédet hallottak és nagyon sokat hallanak majd még ezután is. Elég ártatlan szórakozásnak tartották, fülük hozzászokott, mint azoknak a szűnyogoknak a zűmmögéséhez, melyek nem szűnnek. Szavazatukat egészen más meggondolások alapján fogják leadni: azért, mert már apjuk is erre vagy arra szavazott, mert foglalkozásuk, földbirtokosuk, egyházuk vagy szakszervezetük így kívánja;

mert valami változást szeretnének, ha nem is remélik, hogy bekövetkezik. Sokan viszont egyszerűen józan meggondolás alapján adták le szavazatukat.

Clare, aki irtózott a kérdezgetésektől, nagyon keveset kertelt és lehetőleg azzal kezdte, hogy egészségük, vagy gyermekeik egészsége iránt érdeklődött. A beszélgetést pedig úgy végezte, hogy megkérdezte őket: mikor jönnek értük, hogy szavazni vigyék őket. A kívánt időpontot bejegyezte noteszába és nem lett sokkal okosabb. Mint a Charwell-család tagja, nem számított idegennek, természetesnek találták jelenlétét. Bár nem ismerték olyan sokan személyesen mint Dinnyt, mégis úgy tekintették, mint valami állandó, örök intézmény tagját. Condafordot még mindig csaknem elképzelhetetlennek tartották a Charwellek nélkül.

A választás előtti szombaton délután négy óra tájban hajtott haza a kastély felé. Hirtelen kétüléses kis autó került melléje és valaki nevére szólította. Megfordult és a fiatal Tony Croomot pillantotta meg.

- Hát maga hogy kerül ide, Tony?

- Nem bírtam tovább, hogy ne lássam magát.

- De kedvesem, rendkívül kényes dolog, hogy ide lejött hozzám.

- Igen, de most legalább látom magát.

- Remélem, nem akart otthonomban felkeresni?

- Ha másképp nem láthattam volna, megtettem volna ezt is. Milyen szép maga, Clare.

- Hm, lehet, hogy ez igaz, de nem ok arra, hogy bonyodalmakat okozzon nekem itthon.

- Ó, azt a világot sem akarnám. De feltétlenül látnom kell magát időnként, különben megbolondulok.

A fiatalember arca olyan komoly és hangja olyan felindult volt, hogy Clare most először érzett valami rezdülést szívében, ebben az elcsépett, régimódi szervben.

- Ez nagy baj, - mondta Clare - mert én most talpra akarok állni és nincs szükségem komplikációkra.

- Engedje, hogy csak egyszer megcsókolhassam. Akkor boldogan megyek haza.

Clare-ben még erősebben megmozdult valami. Odatartotta az arcát.

- Csak gyorsan - mondta.

A fiatalember Clare arcához szorította ajkát, de mikor a száját kereste, Clare visszahúzódott.

- Nem, Tony, most mennie kell. Ha találkozni akar velem, akkor csak a városban találkozhatunk. De mi értelme az egésznek? Csak boldogtalanná tehet mindkettőnket.

- Hálásan köszönöm a többszámot.

Clare barna szeme mosolygott. Olyan színe volt a szemének, mint egy pohár malagabornak, amit a fény felé tartanak.

- Talált már munkát? - kérdezte.

- Nem akad semmi.

- Talán majd ha lezajlottak a választások. Én valami kalapszalomba szeretnék bekapcsolódni.

- Maga!

- Meg kell kísérelnem valamit. Szüleim meglehetősen szűkös viszonyok közé jutottak, mint mostanában mindenki. De igazán, Tony, megígérte, hogy most elmegy.

- Ígérje meg, hogy ha Londonba megy, az első nap értesít.

Clare bólintott és megindította az autót. Amint kocsija símán előregördült, mégegyszer a fiatalember felé fordult és rámosolygott.

A fiatalember mozdulatlanul állt, fejéhez emelt kézzel, amíg Clare autója eltűnt egy fordulónál.

Clare otthon a garázsba vitte az autót. «Szegény fiú», gondolta, és határozottan jól érezte magát. Mert egy csinos fiatal nő, akárhogy ítéli is meg helyzetét a törvény és az erkölcs, mindig boldogan lélezkedik fel, ha megcsapja a rajongás tömjénillata. Még ha szigorúan erkölcsös is, akkor is tudja, mi illeti meg és erről nem szívesen mond le. Clare ennek az érzésnek a hatása alatt, ezen az estén szebb volt és boldogabb, mint máskor. De aztán eljött a holdvilágos, kísérteties éjszaka. Majdnem holdtölte volt már: Clare ablaka előtt lebegett a hold és nem hagyta aludni. Clare felkelt és széthúzta a függönyt. Bundájába burkolódzva állt az ablakban. Úgy látszik, fagyott, alacsony köd borult a mezőkre, olyan volt, mint a gyapjú. A magas szilfák felborzolt koronái lebegve vitorláztak a fehér gőztenger fölött. Olyan ismeretlen volt most ez a táj, mintha a hold egy letört darabja lenne. Clare megborzosongott. Szép ez a táj? Egy bizonyos: hideg és félelmes, fagyosan csillog. Eszébe jutottak az éjszakák a Vörös-tengeren, amikor ledobta magáról a paplant és még a holdsugár is forró volt. A hajón általában «beszéltek» róla és Tonyról - ezt sokszor észrevette és nem törődött vele. Mit bánta? Hiszen a fiú egész idő alatt még csak meg sem csókolta. Még akkor este sem, amikor bejött hozzá a szalonjába, amikor fényképeket néztek és beszélgettek. Helyes, szerény fiú, igazi úriember. És ha most szerelmes - erről Clare nem tehet. Igazán nem akarta magába bolondítani. Akármit csinálunk, mindig valami váratlan történik, az élet mindig megtréfálja az embert. A dolgok csak önmaguktól jöhetnek rendbe. Tervezni, elhatározni, úgynevezett «életprogramot» kidolgozni: ez nem ér semmit. Megpróbálta annak idején Jerryvel. Megborzosongott, felnevetett, aztán valami dühös ridegséget érzett. Nem, nem! Ha Tony azt hiszi, hogy a karjába fog omlani, nagyon téved. Érzéki szerelem! Ezt már alaposan megismerte. Nem, köszöni szépen! Ő most már olyan hideg, mint odakint a hold. Ezekről a dolgokról még anyjával sem tudna beszélni, akármit gondolnak is róla a szülei.

Dinny, úgy látszik, elmondott nekik egyet-mást, mert igazán nagyon szépen viselkednek. De még Dinny sem tudja, hogy tulajdonképpen mi történt. Soha senki sem fogja tudni. Csak volna pénze: akkor nem törődne az egésszel. «Kettétört élet», miegymás: ez mind régmódi frázis. Az életet mindig kellemessé lehet tenni, csak érteni kell a módját. Nem, nem fogja a fejét lógatni és szomorkodni. Eszéágában sincs. De valahogy pénzt kell keresnie.

Bunda volt rajta, mégis didergett. Úgy érezte, mintha a hideg holdsugár a csontjáig hatolna. Ezek a régi házak - nincs bennük központi fűtés, mert nagyon sokba kerülne. Amint véget értek a választások, felmegy Londonba és utánanézi valaminek. Talán Fleur tud valamit. Ha kalapokkal semmit sem lehet kezdeni, talán elmegy egy politikus mellé titkárnőnek. Tud gépírást, jól beszél franciául, írása olvasható. Autót vezet, bárki rábízhatja magát és ért a lovakhoz. Jól ismeri a vidéki úriházak életét, stílusát, szokásait. Bizonyára sok képviselőnek van szüksége ilyen titkárnőre, aki megtanítja, hogyan öltözködjék, hogyan tagadjon meg kéréseket sértés nélkül, és aki megfejtí számára a keresztretjtvényeket. Kitűnően értett a kutyákhoz, elég jól a virágokhoz, különösen a csokrok készítéséhez és a vázák ízléses elrendezéséhez. És ha a politikához is konyítani kell: ebbe hamarosan beletanul. A hideg és csalóka hold fényében Clare nem is értette, hogy tudnák őt a politikusok nélkülözni. Fizetéséből és évi kétszáz font életjáradékából szépen meg fog élni. A hold most egy szilfa lombjai mögé került. Már nem volt olyan megsemmisítően rideg, mint az előbb: inkább olyan volt, mint valami ragyogó intrikus. A vastag, mozdulatlan ágak között úgy hunyorított feléje, mint egy cinkostárs. Clare összehúzta magát, néhány tánclépést tett, hogy lába megmelegedjen, aztán visszabújt ágyába.

A fiatal Croom kölcsönként kétüléssel kocsijával csekély hatvan mérföldes sebességgel robogott vissza Londonba. Enyhe delíriumba hozta az első csók, Clare hideg és mégis izzó arca. Úgy érezte, hatalmas lépéssel jutott előre. Ez a fiatalember nem volt romlott, nem tekintette előnyösnek, hogy Clare férjénél van. De nem nagyon mélyedt bele abba a kérdésbe, hogy hasonlóan érezne-e Clare iránt, ha még lány lenne. Van valami különösen, finoman ingerlő abban a nőben, aki már megismerte a testi szerelmet. Különösen hat a férfi érzékeire, ha ezt egy nőről tudja. Ez a kérdés azonban inkább a szakavatott pszichológust érdekli, mint a becsületes fiatalembert, aki életében most először szerelmes igazán. Azt akarta, hogy Clare az övé legyen, ha lehet, mint felesége, ha nem, akkor másképp. Croom három évig volt Ceylonban. Keményen dolgozott, alig találkozott fehér nőkkel és akikkel összeakadt, nem érdekelték. Eddig csak a pólót szerette szenvedélyesen. Clare-rel akkor találkozott, amikor állásával együtt a pólózás lehetőségét is elvesztette. Clare tátongó úrt töltött be a lelkében. Mint Clare-nek, neki is sürgős szüksége lett volna pénzre, sőt neki talán még inkább.

Vagy kétszáz font megtakarított pénze volt, ha ezt elköltötte, «teljesen kész» lesz, ha csak nem talál közben valami munkát. Visszavitte a kis kocsit barátja garázsába. Gondolkozott, hol vacsorázhatna meg a legolcsóbban. Elhatározta, hogy felmegy klubjába. Úgyszólván a klubban élt, Ryder Street-i szobájában csak aludt és reggelizett: teát és lágytojást. Egyszerű földszinti szoba volt, nem volt benne más, csak egy ágy meg egy ruhaszekrény. A szemközti épület magas hátsó falára nézett. Ugyanilyen szobában lakott fele ilyen drágán az apja, amikor a kilencvenes években feljött Londonba.

A Coffee House-klub szombat esténként néptelen volt, csak néhány «vén csataló» járt fel ilyenkor, akik mindig a St. James Streeten szoktak weekendezni. A fiatal Croom háromfogásos menüt rendelt és mindent megevett az utolsó cseppig. Barna sört ivott, aztán lement pipázni a dohányzóba. Éppen egy karosszékre akart ülni, amikor észrevette, hogy a tűzhely előtt mozgékony, barna szemöldökű, kis fehérbajuszú, magas, szikár ember áll és teknőckeretes monokliján keresztül nézi őt. Croom szerelmes volt és örült, hogy valami kapcsolatot találhat szerelméhez. Megszólította az idegen urat.

- Bocsánat uram, ön sir Lawrence Mont?

- Egész életemben annak tartottam magamat.

A fiatal Croom elmosolyodott.

- Megismerkedtem az unokahúgával, lady Corvennel. Együtt jöttünk haza Ceylonból. Említette, hogy ön ennek a klubnak a tagja. Croom vagyok.

- Á! - mondta sir Lawrence és kiejtette szeméből monokliját. - Ha jól emlékszem, ismertem az apját. A háború előtt sokat járt fel.

- Igen. Engem beiratott, amint megszülettem. Azt hiszem, én vagyok a klub legfiatalabb tagja. Sir Lawrence bólintott.

- Szóval, együtt volt az unokahúgommal. Hogy van Clare?

- Jól, köszönöm.

- Üljünk le és beszéljünk Ceylonról. Szívtart?

- Köszönöm uram, pipázom.

- Akkor talán kávét. Pincér, két kávét. Feleségem lent van Condafordban, Clare szüleinél. Nagyon csinos fiatal nő az unokahúgom.

A fiatal Croom sir Lawrence sötét kígyószemét figyelte és megbánta hirtelen elhatározását. Elvörösödött, de bátran kivágta:

- Igen, egészen elragadó.
- Ismeri Corvent?
- Nem - felelte szűkszavúan.
- Okos ember. Szívesen élt Ceylonban?
- Igen, de Ceylon nem ragaszkodott hozzám.
- Nem megy vissza?
- Attól félek, hogy nem.
- Nagyon rég nem jártam arra. India meglehetősen a háttérbe szorította Ceylont. Volt Indiában?
- Nem, uram.
- Nehéz megállapítani, hogy a hindu nép valóban fel akar-e borítani mindent. A lakosság hetven százaléka paraszt. A parasztok stabilitást akarnak és nyugodt életet. Emlékszem, a háború előtt Egyiptomban meglehetősen erős nacionalista agitáció folyt, de a fellahok mind Kitchenerekhez ragaszkodtak és a szilárd angol uralomhoz. De mi elvettük tőlük Kitchenert és a háború miatt nem tudtuk számukra megőrizni a rendezett viszonyokat. Erre azután elpártoltak. Mivel foglalkozott Ceylonban?
- Egy teaültetvény vezetője voltam. Most takarékosági rendszabályokat vezettek be, egyesítettek három ültetvényt és nem volt rám többé szükség. Mit gondol uram, számíthatunk még fellendülésre? Én nem értek a közgazdasághoz.
- Senki sem ért hozzá. Számos oka van a mai helyzetnek, de az emberek mindig csak egy okra akarják visszavezetni. Vegyük csak Anglia esetét: az orosz üzlet megszűnt, az európai országok meglehetősen gazdasági függetlenséghez jutottak, az Indiával és Kínával való kereskedelmi kapcsolat meglehetősen összezsugorodott, az angolok életszínvonala a háború után erősen emelkedett, az állami kiadások kétszáz egynéhány millióról nyolcszáz egynéhány millióra emelkedtek, ami azt jelenti, hogy évenként hatszázmillióval kevesebb összeget lehet munkáskezek foglalkoztatására fordítani. Vannak, akik azt mondják, hogy a válság oka a túltermelés: ez ránk nem vonatkozik. Régóta nem termeltünk olyan keveset, mint most. Vannak egyéb okok is: a dömping, a rettenetes szervezatlenség és a kedvezőtlen piaci viszonyok csekély mezőgazdasági termelésünk számára. Azután van egy megrögzött szokásunk; azt hisszük, hogy máról-holnapra minden rendbejöhethet, úgy viselkedünk, mint az elkényeztetett gyerekek. Mindezek a különleges tényezők hozzájárultak ahhoz, hogy Angliában bekövetkezzen a válság. Különleges angol jelenségek ezek, kivéve a túl magas életszínvonalat és az elkényeztetett gyermek módjára való gondolkodást, mert ez Amerikában is megvan.
- És milyen okai voltak még a válságnak Amerikában?
- Az amerikaiak valóban túltermeltek és túlspekuláltak. Olyan magas színvonalon éltek, hogy lekötötték egész jövőjüket részletfizetéses rendszer és más hasonló útján. A mellett ülnek az aranyon, de az aranyat csak nem lehet kikölteni. Ezenfelül pedig nem akarják belátni, hogy azt a pénzt, amit Európának kölcsönadtak, tulajdonképpen a háború útján szerezték. Ha beleegyeznek az általános adósságtörlesztésbe, ezzel hozzájárulnak az általános gazdasági feléléde-
hez, a magukéhoz is.
- De hozzájárulnak-e valaha?
- Sohasem lehet megjósolni, hogy az amerikaiak mit fognak tenni. Sokkal kevésbé merevek, mint az óvilági emberek. Néha nagy dolgokra képesek, még saját érdekükben is. Állás nélkül van?

- A legnagyobb mértékben.
- Mit csinált eddig?
- Wellingtonban és Cambridge-ben tanultam két évig, azután jött ez a teaügy, melyen kapva-kaptam annak idején.
- Hány éves?
- Huszonhat.
- Van valami terve?

A fiatal Croom előrehajolt.

- Hígyje el uram, szívesen vállalnék mindent. Meglehetősen jól értek a lovakhoz. Arra gondoltam, hogy talán tréningnél tudnám hasznossá tenni magamat, vagy valami méntelepen. Esetleg lovagolni taníthatnék.

- Jó ötlet. Furcsa dolog ez a lovakkal: időnként kimennek a divatból és mégis mindig visszatérnek. Majd beszélek unokafivéremmel, Jack Muskhammel, aki telivéreket tenyészt. Az a vesszőparipája, hogy arab vért vezessen be ismét az angol telivérek családjába. Éppen most hozat néhány arab kancát. Valószínűleg szüksége lesz valakire.

A fiatal Croom elpirult és mosolygott.

- Rettentően kedves volna öntől, uram. Gyönyörű lenne. Nekem is voltak arab poloponnyajaim.

- Igazán, - mormolta sir Lawrence elgondolkozva - senkit sem tudok annyira sajnálni, mint egy embert, aki komolyan dolgozni akar és nem tud. De előbb meg kell várnunk a választás végét. Mert ha a szocialisták nem buknak meg, akkor a lótenyésztők kénytelenek lesznek húskonzervvé feldolgozni a lovaikat. Képzeld csak el: egy derbinyertes anyját kenyérre kenve, vajjal, teához elfogyasztani. Ez volna aztán a csemege.

Felállt.

- No Isten vele. Szivarom még eltart hazáig.

A fiatal Croom is felállt helyéről és állva maradt, amíg a szikár, mozgékony alak eltűnt.

«Rettentő rendes öreg fiú», gondolta, aztán megint belevetette magát karosszékébe és a reménykedésbe. Pipája füstjének karikaiban Clare arcának vonásai tűntek fel.

5. FEJEZET.

Azon a hideg és ködös estén, melyről az összes újságok megállapították, hogy «történelmi jelentőségű», a Charwellek condafordi szalonjukban ülték körül a hordozható rádiót, Fleur ajándékát. Várták, hogy az isteni hang szólal-e meg az Édenkert fölött, vagy pedig a végzet órája kondul meg. Mind az ötnek az volt a szent meggyőződése, hogy Nagybritannia jövője forog kockán. Arról is meg voltak győződve, hogy ez a meggyőződésük teljesen független osztályhelyzetüktől vagy pártállásuktól. Csak a hazaszeretet vezette őket, mely független volt minden anyagi érdektől - legalább is ezt hitték. És ha tévedtek, ebben a tévedésükben számos más angol osztozott. Csak Dinny agyán villant át egy pillanatra a gondolat: «Tudja-e egyáltalán valaki, hogy mivel lehetne megmenteni a hazát.» Maga sem értette, milyen kiszámíthatatlanul sodorja és formálja a nemzetek életét a történelem áramlása. Az újságok és a politikusok megtették a magukét, és Dinny szemében is fontos fordulópontnak tüntették fel ezt a

pillanatot. Tengerzöld ruhájában ült «Fleur ajándéka» mellett, hogy pontosan tíz órakor bekapcsolja és szabályozza a hang erősségét. Em néni új francia gobelinen dolgozott, enyhe sasorrának vonalát kissé aláhúzta teknőckeretű pápaszeme. A tábornok idegesen lapozgatta a *Times*-t és időnként elővette óráját. Lady Charwell mozdulatlanul, kissé előrehajolva ült, mint egy kisgyerek a vasárnapi iskolában, aki még csak most kezdi sejteni, hogy unatkozni fog. Clare a díványon feküdt, Foch hevert a lábánál. - Itt az ideje Dinny, - mondta a tábornok - kapcsolj be azt a dolgot.

Dinny babrálni kezdett az egyik csavarral és «abból a dologból» hangos zene harsant fel.

- «Itt is, ott is, százfelé, Zene szól mindenfelé» - dúdolta Dinny.

A zene elhallgatott és megszólalt egy hang:

- Az első választási eredmény: Hornsey... konzervatív, változás nélkül.

- Hm - mondta a tábornok és újra megszólalt a zene.

Em néni a rádió felé nézett.

- Csitítsd el Dinny, - mondta - rettenetesen berreg.

- Mindig így berreg, néni.

- Blore nagyon ügyesen manipulál a mi rádiókkal egy penny segítségével. Hol van Hornsey, a Wight-szigeten?

- Middlesexben, drágám.

- Persze. Összetévesztettem Southseavel. No megint beszél.

- További eredmények... Konzervatív jelölt győz. Munkáspárt veszít... Nincs változás... Konzervatív jelölt győz, munkáspárt veszít...

- Ha! - mondta a tábornok, aztán újra megszólalt a zene.

- Milyen szép nagy többség - mondta lady Mont. - Igazán megnyugtató.

Clare felkelt a díványról és egy zsámolyra kuporodott, anyja térdére támaszkodva. A tábornok letette a *Times*-t. A «hang» ismét megszólalt:

...a nemzeti liberális jelölt győz, munkáspárt veszít... konzervatív jelölt győz... konzervatív jelölt győz, a munkáspárt veszít.

Újra és újra felcsendült a zene, aztán ismét elhallgatott és megint a hang szólalt meg.

Clare arca percről-percre kipirult. Lady Charwell sápadt, szelíd arcára boldog mosoly ült ki. A tábornok időnként megszólalt:

- Ejha, ez már aztán igen!

Dinny ezt gondolta: «Szegény munkáspárt».

Éden kertje fölött újra meg újra megszólalt az isteni hang.

- Óriási, - mondta lady Mont - kezdek álmos lenni.

- Feküdj le, néni. Majd bedobunk egy cédulát az ajtóhasadékon, ha fölmegegyek.

Lady Charwell is felemelkedett. Amikor mind a ketten eltávoztak, Clare visszament a díványra és úgy látszott, hogy elalszik. A tábornok mozdulatlanul ült, valósággal hipnotizálta a győzelem varázsa. Dinny keresztberakott lábakkal, lehúnyt szemmel gondolkozott: «Jelent ez valamit? És ha igen, mit érdekel engem? Hol járhat most ő? Talán ugyanezt hallgatja most ő is? Hol, merre?» Nem olyan sokszor, mint azelőtt, de még mindig elég gyakran támadt fel

benne a vágyódás Wilfrid után. Wilfrid tizenhat hónappal ezelőtt hagyta el és azóta nem hallott felőle. Mintha meghalt volna. Egyszer, egyetlen egyszer törte meg elhatározását, hogy soha többé nem beszél erről a katasztrófáról, és Michaelnél érdeklődött. Kiadója, Compson Grice, levelet kapott tőle Bangkokból, azt írta, hogy jól van, megint dolgozik. De ennek már kilenc hónapja. A fátyol, mely kissé fellebbent, ismét lehullt. Szívfájdalom? Hm, Dinny már hozzászokott.

- Apuskám, már két óra. Most már nem várhatunk változást. Clare elaludt.

- Nem - mondta Clare.

- Már aludnod kellene. Kiengedem Focht esti sétájára, aztán valamennyien felmegyünk.

A tábornok felállt.

- Nem kívánhatunk többet, mint amit elértünk. Azt hiszem, lefekhetünk.

Dinny kinyitotta az erkélyajtót. Foch láthatóan lelkes hangulatban rohant ki. Hideg volt, köd nehezedett a földre. Dinny újra becsukta az ajtót. Ha nem csukná be, Foch elhanyagolná a kötelező szertartást és még lelkesebb hangulatban visszarohanna. Azután Dinny megcsókolta apját és Clare-t, leoltott és a hallban várt. A kandallóban már csaknem kihúnyt a parázs. A kőtüzhelyhez támasztotta lábát és gondolkozott. Clare azt mondja, hogy valamelyik új képviselő mellé szegődne titkárnőnek. A jelentések alapján, úgy látszik, hogy sok új ember fog bekerülni. Talán legjobb volna a kerület képviselőjéhez fordulni. Egyszer vendégük volt vacsorán és mellette ült. Kedves ember, művelt, nem elfogult. Határozottan rokonszenvezett a munkáspárttal, csak az volt a véleménye, hogy ez a párt még nem tudja, mit kell tennie. Pártállása körülbelül az volt, amit egy színdarabban egy részeg fiatalember így jellemzett: «Toryszocialista». Nagyon nyíltan, őszintén és kedvesen beszélt Dinnyvel. Csinos ember, hullámos sötét haja van, barna arcbőre, kis feketés bajusza és meglehetősen magas, lágy hangja. Derék, energikus, nyílt tekintetű ember. Valószínűleg van már titkárja. Mindenesetre azonban meg lehet tőle kérdezni, föltéve, hogy Clare szándéka komoly. Dinny keresztülment a hallon, a kertbe vezető ajtóhoz. Foch valószínűleg a verandán egy pad alatt gubbaszt és várja, hogy beengedje. Rögtön elő is ugrott, nagy farkcsóválással és a kutyák közös víztartálya felé igyekezett. Hideg, csendes éjszaka. Semmi nesz az úton, még a baglyok is hallgatnak, fagy nehezedik a kertre és a rétre, és a távolban a holdfényben látszik a domboldal vonala. Ez itt Anglia: ezüstös fényben csillog, nem érdekli a sorsa és nem hisz az isteni hangnak. Változatlanul szép, úgy mint régen, annak ellenére, hogy letért az aranyalapról. Dinny hosszan nézett ki a mámortalan éjszakába. Emberek, politika: milyen keveset számítanak, milyen hamar elmúlnak, mint egy-egy elpárolgó harmatcsepp Isten végtelen kristály-játékszerén. Milyen furcsa ellentét: a szív szenvedélyes intenzitása és a tér és idő kifürkészhetetlen fagyos hidegsége. Össze lehet ezt hangolni? Megborzongott és becsukta az ajtót.

Másnap reggelinél így szól Clare-hez.

- Jó lesz, ha addig ütjük a vasat, amíg meleg, keressük fel Dornford urat.

- Miért?

- Hátha szüksége van titkárnőre. Bejutott.

- Igazán, bejutott?

- De még mennyire - Dinny felolvasta a számokat. A régi, félelmes liberális ellenzék helyett most alig ötezer munkáspárti szavazat állt szemben a kormány jelöltjével.

- Ezen a választáson a «nemzeti» jelszó győzött - mondta Clare. - Amerre agitálni mentem, mindenütt liberálisok voltak az emberek. De elég volt ezt a szót mondanom: «nemzeti» és valamennyien kötélnek álltak.

Dinny és Clare megtudták, hogy az új képviselő egész délelőtt a főhadiszállásán található. Tizenegy óra tájban elindultak. A főhadiszálláson olyan nagy volt a sürgés-forgás, hogy nem volt kedvük bemenni.

- Nem szeretek kérni - mondta Clare.

Dinny szintén nem szeretett kérni.

- Várj, én bemegyek és gratulálok neki, - mondta - talán valahogy szóba tudom hozni a dolgot. Hiszen már ismer téged.

- Hogyne, elég jól ismer.

Eustace Dornford, királyi tanácsos, az új képviselő, szobájában ült. A belépőnek az volt a benyomása, mintha csupa nyitott ajtó volna ebben a szobában. Listákat olvasott, melyeket főkortese tett eléje az asztalra. Dinny az egyik ajtóban megállt. A képviselő lovaglósizmáját látta az asztal alatt, az asztalon pedig keménykalapját, kesztyűjét és lovaglókorbácsát. Most, hogy már itt állt, csaknem mellette, úgy érezte, hogy nem zavarhatja ebben a pillanatban. Éppen ki akart surranni, mikor a képviselő felpillantott.

- Bocsásson meg egy pillanatra, Minns. Cherrell kisasszony?!

A képviselő mosolygott és láthatóan örült.

- Miben lehetnék a szolgálatára?

Dinny kezet nyújtott.

- Rettenetesen örülök, hogy megválasztották. Azért jöttünk a húgommal, hogy gratuláljunk.

A képviselő megszorította Dinny kezét. «Most igazán nem lehet szívességet kérni tőle» gondolta Dinny, és közben ezt mondta:

- Igazán gyönyörű, még sohasem volt itt ekkora többség.

- És soha többé nem is lesz. Ez az én szerencsém. Hol van a húga?

- A kocsiban.

- Szeretném megköszönni a munkáját.

- Ó! - mondta Dinny - nagyon élvezte a korteskedést.

Érezte: most vagy soha.

- Meglehetősen rossz helyzetben van most, - tette hozzá - nagyon szeretne valami munkához fogni. Dornford úr, ne haragudjon... igazán olyan kínos... nem tudná őt titkárnőnek alkalmazni? Na, csakhogy végre kinyögtem. Meglehetősen jól ismeri a választókerületet, gépel, tud franciául, egy kicsit németül, ha erre is szükség van.

Dinny gyorsan elhadarta kérését, aztán bocsánatkérően nézett Dornfordra. De a képviselő szolgálatkész arckifejezése nem változott.

- Menjünk le és beszéljünk vele - mondta Dornford.

«Szent Isten, csak nem szeretett bele», gondolta Dinny és oldalról rápillantott. A képviselő még mindig mosolygott, de arcának most nagyon megföntolt kifejezése volt. Clare a kocsi mellett állott. «Bárcsak én is olyan nyugodt volnék, mint Clare» gondolta Dinny. Csendben figyelte a fejleményeket. Elkápráztatta ez a győzelmi mámor, az emberek sürgés-forgása, ennek a két embernek gyors és határozott párbeszéde, az egész ragyogó, verőfényes reggel. Dornford ismét feléje fordult:

- Nagyon hálásan köszönöm, Cherrell kisasszony. Nagyszerű lesz. Úgyis szükségem volt valakire és húga rendkívül szerény.

- Én pedig azt hittem, sohasem fogja megbocsátani, hogy éppen ebben a pillanatban zavartam kéréssel.

- Bármikor, bármit kérjen tőlem, mindig boldogan állok rendelkezésére. Most vissza kell mennem, de remélem, hogy hamarosan találkozunk.

Visszament a házba. Dinny utána nézett. «Jószabású lovaglónadrágja van». Azután beült a kocsiba.

- Dinny, - mondta nevetve Clare - ez az ember szerelmes beléd.

- Mi?

- Kétszáz fontot kértem és rögtön kétszázötvenet ajánlott fel. Hogy tudta ezt elérni egyetlen vacsora alatt?

- Dehogya. Attól félek, hogy beléd szerelmes.

- Nem, nem drágám, nekem van szemem, tudom, hogy rólad van itt szó. Mint ahogy te is rögtön tudta, hogy Tony Croom szerelmes belém.

- Azt könnyen észrevettem.

- Én pedig ezt vettem észre könnyen.

- Ez képtelenség - mondta Dinny. - Mikor kezded meg a munkát?

- Ma visszamegy Londonba. A Templeben lakik, Harcourt Building. Én is felmegyek ma délután és holnap megkezdem a munkát.

- Hol fogsz lakni?

- Azt hiszem, kibérlek egy bútorozatlan szobát, vagy egy kis műtermet és majd apránként berendezem.

- Nagyon helyes. Em néni is visszamegy ma délután. Amíg lakást találsz, valószínűleg nála lakhatsz.

- Igen, - mondta Clare elgondolkozva - talán.

Már majdnem hazaérkeztek, akkor Dinny megkérdezte:

- És mi van Ceylonnal, Clare? Gondolkoztál a dolgon?

- Mire jó a gondolkozás? Valamire majd csak elhatározza magát, de hogy mire, azt nem tudom és nem is érdekel.

- Nem kaptál tőle levelet?

- Nem.

- Drágám, légy óvatos.

Clare vállat vont.

- Igen, óvatos leszek.

- Kap szabadságot, ha akar?

- Azt hiszem.

- Ugy-e értesíteni fogsz, ha valami történik?

Clare elfordult a kerék mellől és megcsókolta nővére arcát.

6. FEJEZET.

Három nappal azután, hogy a Coffee House-klubban találkoztak, a fiatal Croom levelet kapott sir Lawrence Monttól. A levélben arról értesítette, hogy unokaövére, Muskham csak tavaszra várja az arab kancákat. Mindenesetre addig is előjegyzí Croom urat és igyekszik vele minél hamarabb találkozni. Érdeklődik, beszélí-e Croom valamelyik arab nyelvjárást.

«Nem», gondolta Croom «de ismerem Stapyltont».

Stapylton, a lándzsás-tiszt, iskolatársa volt Wellingtonban és most hazajött Indiából szabadságra. Kitűnő pólójátékos, bizonyára ismeri a távol kelet ló-zsargonját. Őt azonban még ráér felkeresni, mert nemrég egy akadályversenyző ló belovaglásánál eltörte a combcsontját. Sokkal sürgősebb, hogy azonnal valami munkát találjon. A fiatal Croom folytatta kutatásait. Mindenütt ezzel fogadták: «Várjon, majd ha lezajlottak a választások». A választások utáni reggelen tehát az eddiginél nagyobb várakozásokkal indult el Ryder Street-i lakásáról. Este aztán annál csalódottabban tért vissza a Coffee House-klubba. «Jobban tettem volna, ha kimegyek Newmarketba és megnézem a cambridgeshire-i futtatást.»

A klub portása levelet adott át. Szíve hevesen verni kezdett. Behúzódott az egyik zugba és elolvasta a levelet:

«Kedves Tony!

Titkárnői állást kaptam új képviselőknél, Eustace Dornford kir. tanácsosnál. Így tehát feljöttem Londonba. Amíg nem lesz saját hajlékom, nagynénémnél, lady Montnál vagyok található, a Mount Streeten. Remélem magának is hasonló szerencséje volt. Ígéretem szerint értesítem feljövetelemről, de nagyon kérem, hogy inkább az eszére, mint a szívére hallgasson és ne sértse meg senkinek a büszkeségét és előítéleteit.

Utítársa és jóakarója

Clare Corven».

«Drága», gondolta Croom, «milyen szerencse». Még egyszer elolvasta a levelet, azután cigarettatárcája alá csuszta bal mellényzsebébe és bement a dohányzóba. Elővett egy levélpapírt, melyet a klub halhatatlan címere díszített, és őszintén kiöntötte szívét.

«Drága Clare!

Levelének iszonyúan megörültem. Nagyszerű, hogy itt lesz Londonban. Nagybátyja nagyon kedves volt hozzám, meg kell látogatnom, hogy köszönetet mondjak neki. Ezért számítson rám holnap hat óra tájban. Egész időmet álláskereséssel töltöm, és most már kezdem látni, mit érezhetnek a szegény ördögök, akiket napról-napra mindenünnen elutasítanak. Ha majd teljesen üres lesz a zsebem - és ez már nincs messze - akkor még rosszabb lesz. Nekem még munkanélküli segély sem jár, sajnos. Remélem, hogy az a nagyfejű, akihez leszerződött, rendes ember. Nekem mindig az volt az érzésem a képviselőkről, hogy nagyon nehéz emberek lehetnek. Valahogy nem is tudom elképzelni magát törvényjavaslatok, kérvények, levelek, kocsmai engedélyiratok és hasonlók között. Mindenesetre nagyszerűnek tartom, hogy mindenáron független akar lenni. Mit szól az óriási többséghez! Ha ilyen többség mellett sem tudják eligazítani a dolgokat, akkor semmit sem tudnak. Mint elképzelheti, nem tudok nem lenni szerelmesnek magába, egész nap és egész éjjel csak maga után vágyódom. De azért igyekszem tőlem telhetőleg jól viselkedni, mert igazán nem szeretnék magának semmilyen vonatkozásban kellemetlenséget okozni. Mindig magára gondolok, még akkor is, ha valamilyen halaszemű pénzeszsák márványarcát figyelem, hogy meglágyítja-e szálnalmas elbeszélésem.

Mindebből megállapítható, hogy rettenetesen szeretem magát. Holnap, csütörtökön, hat óra tájban.

Jóéjszakát drágám, egyetlenem.

Tony».

Utánanézett sir Lawrence Mount Street-i címének, azután megcímezte a borítékot, szenvedélyesen megnyalta és maga adta fel. Hirtelen úgy érezte, hogy semmi kedve sincs visszatérni a Coffee House-ba. Ez a hely most nem felelt meg lelkiállapotának. A klubok rettenetesen férfiasak, a nőkkel kapcsolatban rémes ebédutáni hangulat uralkodik bennük: félig megvető, félig kéjenchangulat. A klubok kényelmes, füstös lyukak, területenkívüliséget biztosítanak a nőkkel és a letartóztatási parancsokkal szemben. Aki átlépi a klub küszöbét, rögtön karosszékből nézi a világot. A Coffee House, amely alighanem a legrégebb londoni klub, tele van olyan szabályos klubalakokkal, amilyeneket klubon kívül el sem lehet képzelni. «Nem, - gondolta - bekapok valahol egy sültet, aztán megnézem azt a darabot a Drury Lane-ben».

Meglehetősen hátul kapott helyet, a felső páholsorokban, de jó szeme volt és kitűnően látott. Az előadás lekötötte minden figyelmét. Olyan sokáig volt távol Angliától, hogy némi szentimentalizmus fejlődött ki benne. Az előadás színesen, látványosan mutatta be Anglia utolsó harminc esztendejének történetét. Ez a látvány sokkal jobban meghatotta, mint ahogy bárkinek bevallotta volna. A búr háború, a királyné halála, a «Titanic» elsüllyedése, a világháború, a fegyverszünet, jókívánságok 1931-re! Csodálatos, nagyon izgalmas volt, mondta volna, ha valaki a véleményét kérdezi. De mialatt a nézőtérén ült, érzése több volt, mint egyszerű «izgalom»: a szerelmes szívfájdalma, aki a boldogságot keresi; a hasztalan, csalódás, amit az érez, aki szeretné megvetni a lábát, de a sors folyton ide-oda sodorja. Amikor elhagyta a színházat, még fülébe csengtek az utolsó szavak: «Nagyság, méltóság, béke». Megható és átkozottul ironikus! Cigaretára gyújtott. Száraz idő volt, lassan haladt az esti utca forgatagában, fülében az utcai énekesek mélabús vonítása csengett. Fényreklámok és szemét! Egyesek gördülő autókban siklanak haza, mások hajléktalanul bolyonganak az éjszakában! Nagyság, méltóság és béke!

«Feltétlenül innom kell valamit», gondolta. A klubot most megint elviselhetőnek, sőt valósággal kíváncsnak tartotta. Arrafelé indult. «Isten hozzád Piccadilly, Isten hozzád Leicester Square!» Remek volt az a jelenet, amint a Tommy kigyózó vonalban, füttyülve masíroznak a félhomályban, mialatt a rivalda előtt, erős fényben három festett lány harsogja: «Sajnálunk benneteket, de el kell mennetek!» A színpad fölötti oldalpáholyokból lenéztek az emberek és tapsoltak. Milyen jól rendezték meg az egészet! A lányok festett arcán a vidámság kifejezése egyre kényszeredettebb, egyre szívettépőbb lett! El kell vinnie Clare-t is ehhez a darabhoz. Vajjon meghatná-e őt? Ezt bizony nem tudta biztosan. Általában mit tudunk egy másik emberről, még arról a nőről is, akit szeretünk? A cigaretta már az ajkát égette, kiköpte a csutkát. Eszébejutott egy másik jelenet: nászutas pár áthajol a «Titanic» korlátján, még minden előttük van - és semmi sincs előttük, csak a hideg, mély tenger. Mit tudott ez a két ember? Csak azt, hogy kívánták egymást. Az élet átkozottul furcsa, ha jól meggondoljuk. Azzal az érzéssel ment fel a Coffee House lépcsőjén, mintha hosszú éveket élt volna át, amióta legutóbb lement rajtuk...

Másnap délután pontosan hat órakor becsengetett a Mount Street-i házba. Komornyik nyitott ajtót, kissé felhúzott szemöldökkel.

- Sir Lawrence Mont otthon van?

- Nincs, uram. Lady Mont van itthon.

- Sajnos, nem ismerem lady Montot. Nem beszélhetnék egy pillanatra lady Corvennel?

A komornyik még jobban felvonta egyik szemöldökét. «Hm» gondolta magában.

- Kit szabad bejelentenem?

Croom névjegyet nyújtott át.

- James Bernard Croom - olvasta énekelve a komornyik.

- Mondja csak, hogy Tony Croom keresi.

- Parancsára. Szíveskedjék egy pillanatig várni. Ó, már itt is van lady Corven.

A lépcsőről megszólalt egy hang:

- Tony! Micsoda pontosság! Jöjjön fel, bemutatom a nagynénémnek.

Kihajolt a lépcsőkorlát fölé. A komornyik eltűnt.

- Tegye le a kalapját. Hogy tud kabát nélkül járni? Én állandóan didergek.

A fiatal Croom közelebb ment, közvetlen közelből nézett fel rá.

- Drága! - mormolta.

Clare ajkára tette az ujját, aztán lenyujtotta, úgyhogy Tony éppen elérhette az ujj hegyével.

- Jöjjön.

Amikor Croom felért, Clare kinyitotta az egyik ajtót.

- Bemutatom az útitársamat, Em néni. Lawrence bácsit keresi. Croom úr, lady Mont.

A fiatal Croom női alakot pillantott meg, mely kissé imbolyogva közeledett hozzá. Egy hang megszólalt:

- Persze! Útitárs! Jónapot!

A fiatal Croom megállapította, hogy rögtön «beskatulyázták» valahová. Clare enyhén csúfolódó mosollyal nézett rá. Csak maradnának együtt öt percig, lecsókolná ezt a mosolyt az arcáról!...

- Meséljen valamit Ceylonról, Craven úr.

- Croom, néni, Tony Croom. De nevezze egyszerűen csak Tonymak. Tulajdonképpen nem ez a neve, de mindenki így hívja.

- Tony! Hősi név. Nem is tudom miért.

- Ez a Tony egészen normális ember.

- Ceylon... Már ott is ismerte Clare-t... Tony úr?

- Nem, a hajón ismerkedtünk meg.

- Ó, a hajón. Lawrence-szel együtt sokszor aludtunk a fedélzeten. Ez még azokban a bizonyos «pajzán kilencvenes években történt». Ebben az időben sok ladik volt még a folyón.

- Még ma is sok van, Em néni.

A fiatal Croom hirtelen látta magát, amint Clare-rel egy csónakban ül, egy csendes öbölben. Aztán összeszedte magát.

- Tegnap este láttam a «Cavalcade»-ot. Nagyszerű.

- Ah! - mondta Em néni. - Erről jut eszembe! - Kiment a szobából.

Croom felugrott.

- Tony! Viselkedjék rendesen.
- De hiszen ezért ment ki.
- Em néni végtelenül kedves, de én nem akarok visszaélni a kedvességével.
- De Clare, maga nem tudja...
- De igen. Üljön le.

Croom engedelmeskedett.

- Most pedig figyeljen ide. Nekem már annyi fiziológiai tapasztalatban volt részem, hogy elég egy egész életre. Ha mi ketten barátok lehetünk, akkor ez csak plátói alapon lehetséges.

- Szent Isten! - mondta a fiatal Croom.

- Csakis... különben soha nem találkozunk.

Croom most mozdulatlanul ült és rászegezte tekintetét. Clare azt gondolta: «Mért gyötörjem? Olyan kedves fiú. Nem volna szabad találkozunk többé».

- Figyeljen ide - mondta szelíden. - Ugy-e maga szeretne a segítségemre lenni. Rengeteg idő van még. Talán majd egyszer...

Croom mindkét kezével megragadta a szék karfáját. Fájdalmas volt a tekintete.

- Nagyon helyes, - mondta lassan - mindenbe belenyugszom, csak hogy láthassam magát. Várok addig, amíg ez többet jelent magának, mint egyszerűen csak fiziológiát.

Clare csendesen szemlélte lassan himbálódzó lábán a szarvasbőr cipőorrot. Aztán hirtelen felkapta fejét és szembenézett a merengő fiatalemberrel.

- Ha nem volnék férjes asszony, - mondta - maga egész jókedvűen várna rám, minden fájdalom nélkül. Képzelje, hogy még nem vagyok férjnél.

- Sajnos, ezt nem tudom. Azt hiszem, senki sem tudná megtenni.

- Értem. Nem vagyok többé virág, gyümölcs vagyok. Már megérintett a fiziológia.

- Ne beszéljen így Clare. Mindent megteszek, amit akar. És bocsásson meg nekem, ha nem vagyok mindig jókedvű.

Clare ránézett félig hunyt pillája alól.

- Jó.

Hallgattak. Clare érezte, hogy Croom mereven nézi, pillantása végigsiklik rövidre nyírt hajától szarvasbőr cipőjéig. Nem hiába élt együtt Jerry Corvennel, tudatosan érezte testének minden egyes porcikáját. Nem tehetett róla, hogy teste szép és ingerlő. Nem akarta a fiút kínozni, mégsem találta a dolgot kellemetlennek. Furcsa: sajnálja, hogy fájdalmat okoz és mégis örül neki, a mellett pedig szkeptikus és keserű. Ha most odaadná magát neki, kívánná-e még Croom néhány hónap múlva is?

- Találtam magamnak lakást - szólalt meg hirtelen. - Furcsa kis odú, azelőtt régiségkereskedés volt benne, elhagyott kis mellékutcában van.

- Kedves lehet, - mondta Croom lelkesen - mikor költözik be?

- Jövő héten.

- Segíthetek?

- Tud falat festeni?

- De mennyire! Ceylonban kétszer-háromszor is átfestettem a bungalowom falait.
- Csak esténként dolgozhatunk, mert nappal el vagyok foglalva.
- Milyen a főnöke? Rendes?
- Nagyon. Szerelmes a nővérembe. Legalább is azt hiszem.
- Ó! - mondta kissé kételkedve Croom.

Clare mosolygott. Valószínűleg azt gondolja: «Hogy lehet valaki másba szerelmes, ha mindennap téged lát».

- Mikor jöhetek legközelebb?
- Holnapután este, ha akar. Melton Mews 2., a Malmesbury Square közelében. Reggel megveszem az anyagot, fent kezdjük el. Mondjuk fél hétkor...
- Nagyszerű.
- De Tony... Semmi rendetlenkedés! «Az élet nehéz, az élet komoly».

Croom szomorúan mosolygott és szívére tette kezét.

- Most pedig menjen el. Lekísérem, megnézem megjött-e a nagybátyám.

Croom felállt.

- Mi lesz Ceylonnal? - kérdezte hirtelen. - Sok kellemetlensége van?

Clare vállat vont.

- Eddig még semmi sem történt.
- De ez nem maradhat így. Gondolkozott a dolgokon?
- A gondolkodás nem sokat segít rajtam. Valószínű, hogy a férjem semmit sem fog tenni.
- Nem tudom elviselni, hogy maga... - nem fejezte be a mondatot.
- Jőjjön - mondta Clare, és előre ment a lépcsőn.
- Nem is akarok most a nagybátyjával beszélni - mondta a fiatal Croom. - Tehát holnap háromnegyed hétkor.

Kezet csókolt Clare-nek, azután az ajtó felé indult. Itt még egyszer megfordult. Clare kissé félrehajtott fejjel, mosolyogva nézett rá. Zavartan lépett ki a kapun.

Kétségkívül részvétet érdemel az a fiatalember, aki hirtelen Cytherea galambjai között ébred, aki először érzi azt a titokzatos, magnetikus vonzerőt, ami egy úgynevezett «szalmaözvegyből» kiárad, de erkölcsi meggondolások és konvenciók nem engedik szerelmese közelébe. Nem maga okozta a sorsát. Orvul támadt rá ez a sors és könyörtelenül megfosztotta az élet minden más örömétől. Valami megszállottság, valami extázisos fájdalom szorít ilyenkor háttérbe minden szabályos érzést. Az ilyen elvek, mint «Ne paráználkodj», «Ne kívánd felebarátod feleségét», «Boldogok a tisztaszívűek», meglepően akadémikus hangzásúak. Az iskolában egész idő alatt egy szabály csengett a fülébe, mint az iskolai harangszó: «Tartsd be a játékszabályokat». Most rájött, hogy ez a tanítás mennyire bizonytalan. Mik a szabályok tulajdonképpen? Itt van egy szép, fiatal nő, aki elmenekült tizenhét évvel idősebb férjétől, mert az állatian bánt vele. Ezt ugyan nem mondta el, de biztosan így van. És itt van ő, Croom, szenvedélyesen szereti ezt a nőt, az asszony is kedveli őt, ha nem is egészen úgy, de mégis tőle telhetőleg. És mi az eredmény: néha együtt teázhatnak. Szentségtörő pocskolás ez.

Gondolataiba merülve, nem is vette észre, hogy egy középtermetű, mozgékony férfi haladt el mellette. Szemének macskaszerű kifejezése volt, ajka keskeny, barna arcát sok apró ránc szántotta végig. Croom után nézett és ajkának alig észrevehető rándulását mosolynak is lehetett volna nevezni.

7. FEJEZET.

Amikor a fiatal Croom eltávozott, Clare egy percre megállt a hallban, és arra a napra gondolt, amikor ő ment ki ezen az ajtón barna kosztümjében, kis barna kalapban, sorfalat álló emberek között. «Sok szerencsét», mondták az emberek, «Isten veled drágám». «Üdvözlöm Párizst». Tizennyolc hónapja már, mennyi minden történt azóta. Ajka megrándult. Bement nagybátyja dolgozószobájába.

- Ó, Lawrence bácsi, hát itthon vagy! Tony Croom keresett.

- Az a kedves, munkanélküli fiatalember?

- Igen. Köszönetet akart neked mondani.

- Sajnos, erre nincs semmi alapja.

Sir Lawrence gyorspillantású szeme, mely a szalonkáéra vagy a fajdkakaséra emlékeztetett, kételkedően figyelte csinos unokahúgát. Clare nem volt annyira a kedvence, mint Dinny, de kétségtelenül vonzónak találta. Nagyon hamar omlott össze a házassága, Em elmondta neki és közölte vele azt is, hogy nem szabad róla beszélni. Hm, ez a Jerry Corven! Ha szóba került, az emberek vállat vontak és furcsán célozgattak. Nagyon szomorú!

- De hisz ez végeredményben nem tartozik rám - állapította meg magában sir Lawrence.

Fojtott hang szólalt meg az ajtó felől.

- Sir Gerard Corven van itt, sir Lawrence.

Sir Lawrence önkéntelen mozdulattal ajkához emelte ujját. A komornyik fojtott hangon folytatta:

- Bevezettem a kis szobába és azt mondtam: megnézem, itthon van-e lady Corven.

Sir Lawrence észrevette, hogy Clare kezei görcsösen szorongatják a széket, mely mögött áll.

- Itthon vagy, Clare?

Clare nem felelt, arca sápadt volt és kemény, mint egy kőszobor arca.

- Várjon egy pillanatig, Blore. Csengetek magának.

A komornyik visszavonult.

- Nos, drágám?

- Úgy látszik, a legközelebbi hajóval utánam jött. Bácsi, nem akarom őt látni.

- Ha azt mondjuk, hogy nem vagy itthon, legközelebb újra eljön.

Clare felvetette a fejét.

- Rendben van. Fogadom.

Sir Lawrence kissé megborzongott.

- Szívesen fogadnám helyetted, ha megmondanád, mit mondjak neki.

- Nem, köszönöm, Lawrence bácsi, miért végeznéd el helyettem te a piszkos munkát?

«Hála Istennek» - gondolta sir Lawrence.

- Mindenesetre kéznél leszek, ha valami kell. Sok szerencsét, drágám.

Kiment. Clare a kandallóhoz lépett: azt akarta, hogy keze ügyében legyen a csengő. Jól ismerte ezt az érzést: olyankor érezte, amikor lovaglásnál valami félelmes ugráshoz készülődött nyergében. «Nem fog hozzám nyúlni, arról gondoskodom» - gondolta. Aztán Blore hangját hallotta:

- Sir Gerard Corven, mylady.

Furcsa! Bejelenti a férjet a feleségének. Hiába, a személyzet mindent tud.

Clare nem pillantott fel, mégis pontosan tudta, hol állott meg a férje. Arca kipirosodott a szégyentől és a dühtől. Ez az ember valamikor szuggesztív hatással volt rá, játékszernek használta minden elképzelhető célra, odáig ment, hogy...!

Hirtelen megszólalt a férfi éles parancsoló hangja.

- Nagyon elhirtelenkedted a dolgot, drágám.

Kifogástalanul elegáns, mint mindig, macskaszerű mosoly bujkál keskeny ajka körül, pillantása merész és kihívó.

- Mit akarsz?

- Csak téged.

- Nem kaphatsz meg.

- Képtelenség!

Villámgyors mozdulatot tett és karjába szorította Clare-t.

Clare hátravetette fejét és ujját a csengőre tette.

- Engedj el, vagy csengetek - mondta, és másik kezét védően arca elé tette. - Állj oda szembe, akkor beszélek veled, különben el kell menned.

- Rendben van. Nevetséges!

- Azt hiszed, hogy csak tréfából hagytalak ott?

- Azt hiszem, kicsit ideges voltál és ezen nem is csodálkoztam. Sajnálom a történeteket.

- Kár arról beszélni, ami történt. Ismerlek és nem megyek vissza hozzád.

- Drágám, bocsánatot kérek tőled és szavamat adom, hogy olyasmi soha többé nem fordul elő.

- Igazán kedves tőled.

- Kísérlet volt az egész. Sok nő imádja, ha nem is mindjárt kezdetben.

- Vadállat vagy!

- És az erdő szépét vettem feleségül. Igazán, Clare, ne bolondozz. Ne tégy bennünket nevetségessé. Szabd meg a feltételeidet.

- És bízzam, hogy majd betartod őket! Különben is, nem így képzeltem az életemet. Még csak huszonnégy éves vagyok.

A mosoly eltűnt a férfi ajkáról.

- Értem. Láttam, hogy az előbb egy fiatalember jött ki a házból. Neve? Foglalkozása?

- Tony Croom. És aztán?

A férfi az ablakhoz lépett, egy pillanatig kinézett rajta, aztán visszafordult.

- Szerencsétlenségedre a feleségem vagy.

- Nekem is ez a véleményem.

- Clare, egész komolyan, gyere vissza hozzám.

- Egész komolyan, nem jövök.

- Hivatali állásom van, nem tréfálhatok vele. Nézz meg. - Közelebb lépett. - Sok mindent mondhatsz rólam, de el kell ismerned, hogy nem vagyok sem szélhámos, sem régimódi. Nem akarok társadalmi állásomról szavalni vagy a házasság szentségéről, vagy más efféléről. Az államnál azonban még mindig sokat adnak az ilyesmire és nem engedhetem meg, hogy az én hibámból válj el tőlem.

- Erre számítottam.

- Hát akkor?

- Nem tudok semmit, csak azt tudom, hogy nem megyek vissza.

- Csak azért, mert...

- És sok más egyébért.

A férfi arcán ismét megjelent a macskaszerű mosoly, mely elpalástolta Clare elől a gondolatait.

- Azt akarod, hogy én indítsak ellened válópert?

- Erre nincs okod.

- Természetes, hogy ezt mondod.

- Így is van.

- Figyelj ide, Clare. Ez az egész ügy abszurdum és nem méltó a te eszedhez és értelmedhez. Nem maradhatsz egész életedre szalmaözvegy. Odakint nem esett nehezedre az élet.

- Vannak dolgok, melyeket velem szemben nem lehet elkövetni. Te elkövetted őket.

- Mondtam már, hogy soha többé nem fordul elő.

- Én pedig mondtam már, hogy nem tudok benned bízni.

- Ne csépeljünk üres szalmát. A családdal akarod eltartatni magadat?

- Nem, állásom van.

- Ó! Hol?

- Titkárnője vagyok az új képviselőnknek.

- Hamarosan halálosan meg fogod únni.

- Nem hiszem.

A férfi most megint mosolytalanul nézett rá. Clare egy pillanatig olvasni tudott a gondolataiban: arcára most az a kifejezés ült ki, mely a nemi izgalmat szokta megelőzni. A férfi hirtelen megszólalt.

- Nem tűröm, hogy más férfié légy.

Clare megkönnyebbült: most legalább egy pillanatra belelátott gondolatai mélyébe. Nem felelt.

- Hallottad, amit mondtam?

- Igen.

- Komolyan gondolom.

- Észrevettem.

- Megátalkodott kis ördög vagy.

- Bár az lettem volna már előbb is.

Corven fel és alá járt a szobában, aztán hirtelen megállt Clare előtt.

- Nézz rám. Nem megyek vissza nélküled. A Bristolban lakom. Drágám, legyen eszed, keress fel a szállodában. Újra kezdjük az életet. Nagyon jó leszek hozzád.

Clare elvesztette önuralmát.

- De az Isten szerelmére, értsd meg, - kiáltott fel - kiöltél belőlem mindent, amit irántad éreztem!

A férfi szeme kitágult, aztán egészen összehúzódott. Ajka vonallá keskenyedett. Arc kifejezése olyan volt most, mint egy lóidomítóé.

- Vedd tudomásul, - mondta nagyon halkan - hogy vagy visszajössz hozzám, vagy válópert indítok ellened. Nem fogom tűrni, hogy itt éld a világodat.

- Nyilván minden igazságszerető férj helyeslésével fogsz találkozni.

A férfi ajkán ismét megjelent a mosoly.

- Ezért pedig - mondta - meg fogsz csókolni.

Még mielőtt Clare megakadályozhatta volna, ajkára szorította a száját. Clare kitepte magát a karjaiból és megnyomta a csengőt. A férfi gyorsan az ajtóhoz ment.

- Au revoir - mondta és kiment.

Clare letörölte ajkát. Teljesen zavart volt és halálosan fáradt és nem tudta megmondani, melyikük győzött.

Kezébe temette homlokát, így állt a tűzhely mellett, amikor sir Lawrence belépett. A nagybácsi tapintatosan hallgatott.

- Rettenetesen sajnálom, bácsi - mondta. - A jövő héten már a magam portáján leszek.

- Gyujts rá, drágám.

Clare cigarettára gyujtott, mélyen beszívta a megnyugtató füstöt. Nagybátyja leült, kissé kételkedően felvonta szemöldökét.

- A szokásos eredménnyel végződött a konferencia?

Clare bólintott.

- Szóval elnapolás. Az emberek soha sincsenek megelégedve azzal, amit nem kívánnak, akármilyen ügyesen is akarják nekik beadni. Folytatása következik?

- Részemről nem.

- Kár, hogy egy konferenciához mindig két fél kell.

- Lawrence bácsi, - mondta hirtelen Clare - milyen a mostani válási törvény?

A baronet, aki az előbb keresztbe rakta hosszú, vékony lábait, most egymás mellé tette őket a földre.

- Eddig még nem akadt vele dolgom. Azt hiszem, hogy most már nem olyan ósdi, mint azelőtt, de mindenesetre utánanézek a Whitakerben.

Odament a könyvespolchoz a vöröshátú kötetért.

- 258. oldal... Itt van.

Clare csendben olvasta, nagybátyja szomorúan nézte. Clare végül felpillantott.

- Tehát, ha azt akarom, hogy válópert indítson ellenem, házasságtörést kell elkövetnem.

- Így mondják elegánsan. A legjobb körökben azonban rendszerint a férfi végzi el a piszkos munkát.

- Igen, de ő nem akarja. Azt akarja, hogy visszamenjek hozzá. Különben is, tekintettel kell lennie állására.

- No persze, - mondta elgondolkozva sir Lawrence - nagyon kell vigyázni a karrierre ebben az országban.

Clare becsukta a Whitakert.

- Ha nem lennék tekintettel a családomra, - mondta - akkor már holnap okot adnék neki a válásra és egyszer és mindenkorra elintézném.

- Nem gondolod, hogy jobb volna még egyszer megpróbálkozni a házassággal?

Clare a fejét rázta.

- Képtelen volnék rá.

- Ha így állunk, - mondta sir Lawrence - akkor nem lehet semmit sem tenni. Mit szól Dinny?

- Még nem beszéltem vele a dologról. Nem is tudja, hogy Jerry itt van.

- Tehát senki sincs, aki tanácsot adhatna neked.

- Nincs. Dinny mindenesetre tudja, hogy miért jöttem el, egyebet nem tud.

- Nem hinném, hogy Jerry Corven rendkívül türelmes ember volna.

Clare nevetett.

- Egyikünk sem hosszantűró.

- Tudod, hol lakik?

- Igen, a Bristolban.

- Mindenesetre jó lesz szemmel tartani - mondta lassan sir Lawrence.

Clare megborzongott.

- Olyan megalázó ez. Különben is, Lawrence bácsi, én nem akarok ártani a karrierjének. Nagyon tehetséges ember.

Sir Lawrence vállat vont.

- Számomra és családom számára feleannyit sem ér az ő karrierje, mint a te jó hírneved. Mióta lehet itt?

- Azt hiszem, nem régen érkezhetett.

- Akarod, hogy beszéljek vele és rávegyem a békés megegyezésre?

Clare hallgatott. Sir Lawrence ránézett és azt gondolta «Vonzó jelenség, de nagyon akaratos természet. Sok temperamentum és semmi türelem». Clare végül megszólalt.

- Az én hibám volt az egész. Senki sem akarta, hogy hozzámenjek. Nem akarok neked alkalmatlanságot okozni. Különben sem lehetne rábeszélni.

- Sohasem lehet tudni, - mormolta sir Lawrence - ha véletlenül alkalom adódik rá, szóljak neki?

- Igazán édes volna tőled, de...

- Rendben van. Addig azonban... nem tudom, okos dolog-e állásnélküli fiatalemberekkel...

Clare nevetett.

- Ó, őt az ujjam köré tudom csavarni. Igazán, nagyon szépen köszönöm, Lawrence bácsi. Nagy segítségemre vagy. Szörnyű bolondság volt tőlem, hogy hozzámentem, de tudod, Jerryben van valami szuggesztív erő. Különben is mindig szerettem a kockázatot. Nem vagyok az anyám lánya: ő fél tőle. Dinny pedig csak elvi alapon vállalja. - Felsóhajtott. - De most már nem untatlak tovább.

Csókot hintett feléje és kiment.

Sir Lawrence tünődve ült karosszékében. «Ártsam bele magamat? Csúnya ügy és még csúnyábbá fajulhat! Mégsem lehet így hagyni, az ő korában. Beszélnem kell Dinnyvel».

8. FEJEZET.

Condafordban már elült a választások izgalma. A lehiggadt hangulatot a tábornoknak ez a ki-jelentése jellemezte a legjobban:

- No, azok a fickók megkapták a magukét.

- Apuskám, nem reszketsz arra a gondolatra, hogy mit kapnak majd a mi fickóink, ha nem sikerül most rendet csinálniok?

A tábornok mosolygott.

- Mára ez is elég volt, Dinny. Clare már elhelyezkedett Londonban?

- Beköltözött a lakásába. Munkája főképpen abból áll, hogy köszönőleveleket ír azoknak az embereknek, akik az utcán elvégezték a piszkos munkát.

- Az autósoknak? Hogy tetszik neki Dornford?

- Azt mondja, hogy végtelenül figyelmes.

- Jó katona volt az apja. Egy darabig az ő brigádjában voltam a búr háborúban.

Figyelmesen nézett lánya arcába.

- Mi hír Corvenről?

- Megérkezett.

- Ó! Szeretném, ha nem hagynátok engem sötétben. A szülőknek manapság az ajtó előtt kell állniok és csak úgy értesülnek valamiről, ha belesnek a kulcslyukon.

Dinny belekarolt.

- Kímélni kell a szülők érzékenységét. Nagyon érzékeny palánták vagytok ti, apuskám, nem igaz?

- Anyád és én nagyon sötéten látjuk a helyzetet. Nagyon szeretnénk, ha valahogy helyre lehetne kalapálni ezt a dolgot.

- De semmiesetre sem Clare boldogságának rovására, úgy-e?

- Nem, - mondta bizonytalanul a tábornok - nem, de ezek a házassági ügyek olyan bonyolultak. Miben áll a boldogsága, miben fogja megtalálni? Nem tudja, de te sem tudod, én sem tudom. Az emberek ilyenkor rendszerint csöbörből vödörbe jutnak.

- És ezért ne is próbáljanak kiszabadulni a csöbörből? Ezt a politikát követte mostanáig a munkáspárt is.

- Beszélnem kellene azzal az emberrel, - mondta a tábornok, aki úgy tett, mintha nem hallotta volna ezt a hasonlatot - de nem tudok semmiről és nem akarok baklövést elkövetni. Mit tanácsolsz, Dinny?

- Jobb nem felébreszteni az alvó oroszánt.

- Gondolod, hogy felébred magától is?

- Igen.

- Szomorú, - mormolta a tábornok - Clare olyan fiatal.

Dinnynek is ez volt az állandó gondolata. Az első meglepett pillanatban azt mondta hűgának: «Szabaddá kell tenned magadat». Azóta is ez volt a véleménye. De hogy tegye magát szabaddá? Dinny műveltségéből hiányzott a válási törvény ismerete. Tudta, hogy az ilyesmi nem egészen ritka dolog és mint általában egész nemzedékének, semmi különösebb kifogása nem volt a válás intézménye ellen. Szülei valószínűleg kétségbeejtőnek találnák, különösen, ha Clare hibájából bontanák fel a házasságot - ezt a bélyeget minden áron el kell kerülni. A Wilfriddel való gyötrelmes eset óta Dinny alig járt Londonban. Minden utca és főképpen minden park őt juttatta az eszébe és kétségbeesését. Most azonban Clare-t mégsem lehet magára hagyni oda-fenn. Ki tudja, milyen válságos helyzetbe kerülhet.

- Azt hiszem, apuskám, fel kell mennem Londonba és utána kell néznem a dolgoknak.

- Nagyon kérlek, tedd meg. És ha a dolgokat még valahogy helyre lehet hozni, akkor mindent el kell követni.

Dinny a fejét rázta.

- Azt hiszem, ez lehetetlen. És azt hiszem, te sem akarnád, ha Clare veled is közölte volna, amit nekem mondott.

A tábornok elképedten nézett rá.

- No látod! Nem mondtok nekem semmit.

- Igen, drágám, de ha ő maga nem meséli el, én nem tehetem.

- Hát akkor menj fel minél előbb.

A Melton Mewsből, ahol valamikor istállók voltak, már régen elszállt a lovak illata. Ehelyett átható benzinszag töltötte meg. A mellékutca téglapületeiben autók lakoztak. Dinny késő délután fordult be az utcába. Jobbról-balról garázsajtók tárultak feléje, többé-kevésbé frissen festve. Néhány macska surrant el mellette és az egyik ajtónyílásban feltűnt egy karburátor fölé hajló, munkaruhás sofőr hátulso fele. Egyébként az utca meglehetősen kihalt volt és az egykori istállóknak már az emléke sem élt benne.

A 2. számú ház kapuját pávazöldre festette előbbi tulajdonosnője, akit a válság, több más luxuscikk-kereskedővel együtt, kiszorított a piacról. Dinny megrántotta a faragott csengőfogantyút és halk csilingelést hallott, mintha valami eltévedt bárány kolompja szólna. Azután csend lett, majd hirtelen fénypont gyulladt ki előtte és újra elsötétült. Azután kinyílt az ajtó. Clare állott előtte, jade-zöld munkaruhában.

- Gyere be, drágám. Gyere be az oroszlánbarlangba.

Dinny csaknem üres kis helyiségbe lépett. A falakon zöld, japán selyemtapéta hirdette a régiségkereskedés emlékét, a padlót gyékény borította. A szoba végéből keskeny csigalépcső vezetett fel és a mennyezet közepén függő zöld papíreornyós villanykörte tompa fénnel világította meg a szobát. A központi fűtés rézradiátora nem árasztott meleget.

- Itt nem sokat láthatsz, - mondta Clare - gyere fel.

Dinny felment a kanyargó csigalépcsőn és belépett a szalonba, mely még kisebb volt, mint az előbbi szoba. Két lefüggönyözött ablaka az utcára nyílt. A szoba berendezése egy párnákkal borított kerevetből, egy régi kis íróasztalból, három székből állott. A falakon hat japán színnyomat volt, ezeket Clare, úgy látszik, éppen az imént akasztotta fel. A gyékényes padlót régi perzsaszőnyeg borította. Volt ezenkívül a szobában egy csaknem üres könyvespolc, rajta néhány családi fénykép. A falakat halványszürkére festették. Gázfűtőtest melegítette a szobát.

- Fleur adta a japán képeket és a szőnyeget, Em néni kerítette elő valahonnan az íróasztalt. A többi holmit átvettem az előbbi lakótól.

- Hol alszol?

- A kereveten. Egész kényelmes. Van egy kis fürdőszobám is, autogejzerrel és ruhaszekrénnel.

- Anya azt izeni: mondd meg nekem, mire van szükséged.

- Jó hasznát venném régi petróleumkályháknak, néhány paplannak, egy-két késnek, villának, kanálnak, kis teakészletnek, ha ugyan akad. És néhány fölösleges könyvnek.

- Helyes - mondta Dinny. - Mondd, drágám, hogy vagy?

- Nagyon jól, de lelkileg meglehetősen nyugtalanul. Hiszen tudod, hogy Jerry megérkezett.

- Tudja a címedet?

- Eddig nem. Csak te tudsz róla, továbbá Fleur, Em néni... meg aztán Tony Croom. Hivatalosan a Mount Streeten lakom. De ha nagyon kíváncsi rá, hamarosan kinyomozhatja ezt a lakást.

- Találkoztál vele?

- Igen és megmondtam neki, hogy nem megyek vissza. Nem is megyek, Dinny. Ez megmásíthatatlan. Akarsz teát? Megfőzhetem egy barna edényben.

- Nem, köszönöm, a vonaton teáztam.

Dinny az egyik régi széken ült sötétzöld ruhában, mely kitűnően illett bükkfalevél színű hajához.

- Milyen helyes vagy, amint ott ülsz - mondta Clare és a díványra kuporodott. - Rágyujtasz?

Dinnynek is tetszett a húga. Bájos jelenség; nem is tudna más lenni, mint bájos. Vonzóvá teszi rövid, sötétbarna haja, eleven, sötét szeme, elefántcsontszínű arca és mérsékeltén rúzsozott szája, mely most a cigarettát tartotta. Igazán «kíváncsú». Ezt a jelzőt Dinny e pillanatban

kissé furcsának találta. Clare mindig eleven és vonzó jelenség volt, de a házasság kétségkívül kifinomította, érettebbé, mélyebbé és ellenállhatatlanná tette ezt a vonzó hatást.

- Tony Croomot említetted az előbb? - kérdezte hirtelen.

- Segített kifesteni a falakat. Tulajdonképpen ő végezte az egész munkát, én csak a fürdőszobát festettem ki. Ő dolgozott jobban.

Dinny látható érdeklődéssel szemlélte a falakat.

- Nagyon csinos. Apa és anya nyugtalanok, drágám.

- Képzelem.

- Nem találod természetesnek?

Clare összevonta szemöldökét. Dinnynek hirtelen eszébe jutott, milyen hevesen vitatkoztak egyszer arról, hogy kitepesse-e a szemöldökét vagy nem. Hála Istennek, Clare nem tépette ki.

- Nem tehetek róla, Dinny. Nem tudom, mi a terve Jerrynek.

- Azt hiszem, nem maradhat sokáig Angliában, ha nem akarja elveszteni állását.

- Valószínűleg. Én nem teszek semmit. Jöjjön, aminek jönnie kell.

- Milyen gyorsan lehet elválni? Úgy értem az ő hibájából?

Clare megrázta fejét. Egyik sötétbarna fürtje homlokába hullott. Dinnynek most eszébe jutott Clare mint gyermek.

- Ízléstelenség volna megfigyeltetni. Arra sem vagyok hajlandó, hogy a tárgyalóteremben elmeséljem, hogyan bántalmazott. Különben is csak az én vallomásom áll szemben az övével. A férfiak helyzete meglehetősen előnyös.

Dinny felállt a székről és Clare mellé ült a kerevetre.

- Meg tudnám ölni - mondta.

Clare nevetett.

- Nem is olyan rossz ember, mindenféle tekintetben. Csak éppen nem tudok visszamenni hozzá. Ha az emberrel egyszer így bántak, nem tudja még egyszer elviselni.

Dinny hallgatott, lehúnyt szemmel.

- Mondd meg nekem, - mondta végül - hogy állsz Tony Croommal?

- Próbaidőre szerződtettem. Amíg jól viseli magát, szívesen találkozom vele.

- Ha kiderülne, hogy idejár, - mondta Dinny lassan - akkor rögtön megvolna a kívánt válóok, ugy-e?

Clare megint nevetett.

- Mindenesetre elég ok volna a nagyvilági emberek szemében. Az esküdtek pedig nem tudnak ellenállni, ha valaki nagyvilági embereknek nevezi őket.

- De viszont Dinny, ha az esküdtek szemével nézzük a dolgokat, akkor jobb, ha mindjárt el is temetkezem. Pedig nekem határozottan nagy kedvem van élni. Ezért megyek előre a magam útján. Tony különben tudja, hogy hosszú időre beteltem a fiziológiával.

- Szerelmes beléd?

A barna és a kék szempár találkozott.

- Igen.
- Te is szerelmes vagy bele?
- Meglehetősen kedvelem. Ennél többet nem érzek iránta e pillanatban.
- Nem gondolod, hogy legalább addig, amíg Jerry itt van...
- Amíg Jerry itt van, helyzetem biztosabb, mint a távollétében. Ha nem térek hozzá vissza, valószínűleg figyeltetni fog. Mert azt meg kell hagyni: beváltja az ígéreteit.
- Kissé problematikus erény. Gyere velem, vacsorázzunk valahol együtt.

Clare kinyújtózott.

- Nem lehet, drágám. Tonyval vacsorázom egy kis piszkos vendéglőben, amely nagyon megfelel szerény anyagi eszközeinknek. Egész mulatságos így élni, majdnem semmiből.

Dinny felállt és a japán nyomatokat igazgatta a falon. Clare mindig ilyen könnyen vette a dolgokat. Játssza most vele szemben a nagyképu idősebb nővért, az erkölcsösösöt? Lehetetlen!

- Jók ezek a képek, drágám. Fleurnek sok szép holmija van.
- Nem haragszol, ha átöltözöm? - mondta Clare és eltűnt a fürdőszobában. Dinny magára maradt húga problémájával. Érezte, hogy tehetetlen. Mindenkinek ez az érzése ilyen helyzetben, kivéve az olyan embereket, akik azt hiszik, hogy mindig mindent jobban tudnak. Kedvetlenül lépett az ablakhoz és félrehúzta a függönyt. Odakint titokzatos félhomály. Egy autó jött ki a szomszédos garázból és a soffőrt várta.

«Ilyen utcában akartak régiségekkel kereskedni!?» Hirtelen egy férfi fordult be a sarkon. Egészen közel jött, megállt, a hászámokat nézegette. Végigment a túlsó oldalon, aztán visszajött és megállt a 2. számú ház előtt. Felöltő volt rajta, Dinnynek feltűnt eleganciája, biztonsága és ereje.

«Jóságos Ég!» - gondolta - Jerry! Gyorsan összehúzta a függönyt és a fürdőszobához szaladt. Amikor benyitott, felhallatszott a kolomp szomorú csengése, amit még a régiségkereskedő szerelt fel a kapu fölé.

Clare kombinében állott és az egyetlen villanykörte fényénél ajkát vizsgálta egy kézi-tükörben. Amikor Dinny belépett, egészen megtelt a négy láb hosszú és két láb széles szoba.

- Clare - mondta - itt van!

Clare megfordult. Fehér karjának fénye, selyem fehérműjének csillogása, sötét szemének riadt pillantása úgy tűnt Dinny előtt, mint valami látomás.

- Jerry?

Dinny bólintott.

- Nem akarom látni. - Karójára nézett. - Hétre dolgom van. Az ördögbe is!

Dinny, aki egyáltalában nem ragaszkodott ahhoz, hogy húga elmenjen erre az elhamarkodott találkára, maga is meglepődött, amikor ezt mondta:

- Menjek le? Bizonyára látta a fényt.
- Magaddal vihetnéd, Dinny?
- Megpróbálom.
- Próbáld meg drágám. Nagyon kedves volna tőled. Kíváncsi vagyok, hogy nyomozta ki a lakásomat. Az ördögbe! Kezdődik a hajsz.

Dinny visszament a szalonba, felgyújtott és lement a csigalépcsőn. A kolomp megint megkondult fölötte. Keresztülment a kis, üres előszobán, az ajtó felé és azt gondolta: «az ajtó befelé nyílik, be kell húznom magam mögött.» Szíve erősen vert, de mély lélekzetet vett, gyorsan kinyitotta az ajtót, kilépett és becsapta maga mögött az ajtót. Csaknem beleütközött sógorába, és remekül sikerült rögtönzéssel hátraugrott.

- Ki az? - kiáltotta.

A férfi megemelte kalapját. Egymásra néztek.

- Dinny! Clare odahaza van?

- Igen, de nem fogadhat senkit.

- Azt akarod mondani, hogy nem fogad engem?

- Hát, ha így fogalmazod meg, igen.

A férfi kihívó pillantással, merően nézte Dinnyt.

- Jó, majd eljövök máskor. Merre mész?

- A Mount Streetre.

- Veled megyek, ha megengeded.

- Tessék.

Egymás mellett mentek. «Vigyázz» mondta magának Dinny. Most, hogy a férfi itt volt mellette, már nem egészen úgy érzett iránta, mint a távollétében. Igazuk van az embereknek, Jerry Corvenben van valami vonzó.

- Clare biztosan alaposan bemártott engem.

- Kérlek, erről most ne vitatkozzunk. Mindenben osztom az ő érzéseit.

- Természetesen. Hűséged már közmondásossá vált. De ne felejtse el Dinny, hogy milyen ingerlő jelenség Clare.

A férfi nyílt szemmel mosolygott rá. Eszébe jutott a látomás: az a nyak, a vonalak, a csillogás, a sötét haj, azok a szemek! Sex appeal... rettenetes szó...

- Nem is tudod, milyen gyötrelmes érzés ez - mondta Jerry Corven. - Különben is, én mindig szerettem a kísérleteket.

Dinny hirtelen megállt.

- Ne felejtse el, hogy a húgomról van szó.

- Biztos vagy benne? Nagyon nehéz elhinni, hogy testvérek vagytok, ha az ember összehasonlítja benneteket.

Dinny szótlánul ment mellette.

- Figyelj ide, Dinny, - szólalt meg ismét a behízeglő hang - elismerem, hogy érzéki ember vagyok, de mit jelent ez? A nemi élet szükségképpen elfajulásokkal jár. Ha valaki azt mondja, hogy nem így van, ne higgy neki. Az ilyesmi azonban muló dolog és különben sem számít sokat. Ha Clare visszajön hozzám, két év múlva már nem is emlékszik semmire. Szereti az ottani életet és én nem vagyok nagyon szigorú ember. A házasságban lehetőleg szabadjára kell engedni mindenkit.

- Úgy érted, hogy addigra már majd valaki mással fogsz kísérletezni?

A férfi vállat vont és mosolyogva nézett rá.

- Kissé zavarba ejt ez a társalgás, nem? Értsd meg, hogy én tulajdonképpen két ember vagyok. Az egyik embernek, annak, aki igazán számít, dolgoznia kell és dolgozni is akar. Clare kitarthat mellette, mert ez az ember olyan életet tud számára biztosítani, melyben nem fog berozsdásodni. Érdekes ügyek és emberek forgatagába kerülhet, mozgalmas élete lesz, szereti az ilyesmit. Bizonyos hatalma is lesz és ettől sem idegenkedik. A másik ember pedig... Szereti az élvezetet, meg is szerzi magának, de a legrosszabbon már túl vagyunk, már ami Clare-t illeti. Illetve túl leszünk rajta, ha ismét összekerültünk. Mint látod, becsületes vagyok, vagy ha úgy tetszik, szemérmetlen.

- Csak azt nem látom, - mondta Dinny szárazon - hol itt a szerelem?

- Talán nincs is. A házasság a közös érdekek és a vágyak kombinációja. Az előbbiek az idők folyamán fokozódnak, az utóbbiak elernyednek. Azt hiszem: neki éppen erre van szüksége.

- Nem beszélhetek Clare nevében, de nekem nem ez a véleményem.

- Te még nem próbáltad ki, drágám.

- Nem - mondta Dinny - és remélem, hogy ilyen alapon soha nem is fogom kipróbálni. Utálom az üzletnek és a kéjnek ezt a keverékét.

A férfi nevetett.

- Szeretem, hogy ilyen szókimondó vagy. De igazán, Dinny, igyekezz rábeszélni Clare-t. Nagy hibát követett el.

Dinnyt hirtelen düh fogta el.

- Azt hiszem, - mondta összeszorított foggal - hogy te követted el a nagy hibát. Ha az ember bizonyos lovakkal egy bizonyos módon bánik, akkor nem lehet velük többé jóban.

A férfi nem felelt.

- A ti családokban nem szeretik a válást - mondta később és Dinnyre nézett. - Megmondtam Clare-nek, hogy nem engedhetem, hogy az én hibámból mondják ki a válást. Sajnálom, de ehhez ragaszkodom. Ha nem jön vissza hozzám, akkor sem engedem szabadjára.

- Azt akarod mondani, - mondta Dinny még mindig összeszorított foggal - hogyha visszatér hozzád, akkor szabadjára engeded?

- Valahogy így gondoltam.

- Értem. Hát akkor elbúcsúzom.

- Ahogy tetszik. Valószínűleg cinikusnak tartasz. Valószínűleg igazad is van. Mindent meg fogok tenni, hogy Clare-t visszaszerezem. Ha nem jön: vigyázzon magára!

Megálltak egy lámpa alatt. Dinny nagy elhatározással a férfi szemébe nézett. A férfi keskeny ajkának mosolyával, rendíthetetlen nyugodt tekintetével olyan félelmes, szemérmetlen, szuggesztíven kérlelhetetlen volt, mint egy macska.

- Tökéletesen értem, - mondta Dinny nyugodtan - jó estét.

- Jó estét, Dinny. Ne haragudj, de legjobb, ha tudjuk, hányadán vagyunk. Nem is adsz kezet?

Dinny maga is meglepődött, hogy kezet nyújtott a férfinak. Aztán befordult a Mount Streetre.

9. FEJEZET.

A családi összetartás szenvedélyes érzése töltötte el, amikor átlépte nagynénje házának küszöbét. De azért most már meg tudta érteni, mért ment Clare feleségül Jerry Corvenhez. Valami mágneses lenyűgöző erő van ebben az emberben, valami szemérmetlen bátorság, aminek szuggesztív hatása van. Hihetetlen hatalma lehet a bennszülöttek fölött. Kíméletlenül és mégis símán kényszeríteni rájuk akarátát. És milyen varázserővel befolyásolhatja munkatársait! Nagyon nehéz lehet testileg ellenállni neki mindaddig, amíg nem alázza vérig az ember büszkeségét.

Fájdalmas gondolatainak nagynénje hangja vetett végét.

- No itt van, Adrian.

A lépcsőfeljáratról Adrian bácsi kecskeszakállas arca nézett feléje, Em néni válla fölött.

- Megérkezett a poggyászkod, drágám. Hol voltál?

- Clare-nél, néni.

- Dinny, - mondta Adrian - majdnem egy éve már, hogy nem láttalak.

- Hát akkor gyorsan csókoljuk meg egymást. Bloomsburyban rendben van minden? Vagy a válság már a régi csontoknak is megártott?

- A csontok *in esse* jól vannak, *in posse* azonban meglehetősen kilátástalan a helyzetük. Nincs pénz újabb expedíciókra. A *homo sapiens* eredetét sűrűbb homály fedi, mint valaha.

- Dinny, nem kell átöltöznöd. Adrian itt marad vacsorára. Lawrence boldogan fog fellélekezni. Beszélgethettek, amíg én megoldom az övem. Te össze akarod húzni a tiedet, Dinny?

- Nem, köszönöm, néni.

- Akkor menjetek be.

Dinny bement a szalonba és leült nagybátyja mellé. Adrian bácsi, komoly, keskeny, szakállas, ráncos arcával, mely még novemberben is napbarnított volt, keresztbevetett hosszú lábával, őszintén érdeklődő pillantásával a lehető legalkalmasabbnak látszott arra, hogy kiöntse előtte a szívét.

- Hallottál Clare esetéről, bácsi?

- Csak a pusztá tényeket. A részleteket nem ismerem.

- Nem is szépek. Volt már szadista ismerősöd?

- Egyszer... Margate-ban. Az iskolában. Akkor persze még nem tudtam, hogy szadista, de azóta rájöttem. Azt akarod mondani, hogy Corven is az?

- Clare mondja. Most idáig jöttem vele. Nagyon furcsa ember.

- Elmebeteg? - kérdezte Adrian megborzongva.

- Józanabb, mint te vagy én, drágám. Egyszerűen csak a célja felé tör és nem kímél senkit. És ha nem tudja elérni a célját, akkor harap. Mondd, elválhatna tőle Clare a nélkül, hogy a nyilvánosság előtt meg kellene vitatniok házasságuk intimitásait?

- Csak abban az esetben, ha határozott bizonyítékot szerez hűtlenségéről.

- És annak itt kell történnie?

- Odakint nagyon költséges volna és a mellett az eredmény is bizonytalan.

- Clare nem akarja figyeltetni.
- Mindenesetre piszkos dolog az ilyesmi - mondta Adrian.
- Tudom, Adrian bácsi, de mi egyebet lehetne tenni?
- Semmit.
- Clare egyelőre nem akar egyebet, mint hogy hagyják egymást kölcsönösen békében. Ő azonban azt mondja, hogy ha Clare nem tér hozzá vissza, akkor «vigyázzon magára».
- Szerepel még valaki ebben az ügyben?
- Egy fiatalember szerelmes belé, de Clare azt mondja, hogy e tekintetben nincs semmi baj.
- Hm. «Az ifjúság viharos», mint Shakespeare mondta. Rokonszenves az a fiatalember?
- Én csak egyszer láttam néhány percre. Meglehetősen rokonszenvesnek látszik. Ez esetleg többet árt, mint használ.
- Tökéletesen megbízom Clare-ben.
- Te mindenesetre jobban ismered őt, mint én, drágám, de mindenesetre attól tartok, hogy esetleg elveszti a türelmét. Meddig maradhat Corven Angliában?
- Clare azt hiszi, hogy legfeljebb egy hónapig. Már egy hete itt van.
- Találkoztak?
- Egyszer. Ma megint kereste, de magammal vittem. Tudom, hogy Clare irtózik a találkozástól.
- A dolgok mai állása szerint Corvennek joga van találkoznia vele.
- Tudom - mondta Dinny.
- Talán a képviselők tudna valami megoldást. Ügyvéd.
- Nem szeretném beavatni ilyen magánügyekbe. Különben is az emberek nem szeretik, hogy ha családi háborúságokba vonják be őket.
- Nő ember?
- Nem.

Dinny észrevette, hogy nagybátyja nagyon erősen nézi. Eszébe jutottak Clare nevető szavai. «Dinny, ez az ember szerelmes beléd».

- Holnap este itt lesz, - mondta Adrian - úgy tudom, Em meghívta vacsorára. Clare-t is, azt hiszem. Dinny, egész őszintén, nem látok semmi megoldást. Talán Clare meggondolja magát és visszamegy hozzá vagy Corven gondolja meg magát és minden további nélkül útjára enged.

Dinny a fejét rázta.

- Egyiküket sem faragták ilyen fából. Most megyek és megmosakszom, Adrian bácsi.

Adrian azon a vitathatatlan igazságon töprengett, hogy mindenkinek megvan a maga gondja. Neki e pillanatban az okozott gondot, hogy mostohagyermekai, Sheila és Ronald Ferse kanyarót kaptak és ő ezért kítaszított pária lett a saját házában, mert feleségét elzárkózásra kényszerítette a ragályos betegség szentsége. Clare nem érdekelte különösebben. Mindig az volt róla az érzése, hogy vakmerő fiatal nő, aki nekivág mindennek és így természetes, hogy néha megüti a bokáját. Dinnyt háromszor annyira szerette, mint Clare-t. Ha azonban Clare bajai Dinnynek is bánatot okoztak, akkor már ő is fontosnak találta őket. Úgy látszik, Dinnynek az

a sorsa, hogy mások keresztjét viselje: Hubertét, az övét, Wilfrid Desertét és most pedig Clare-ét.

- Ugy-e, ez nem igazságos dolog, Polly? - fordult nővére papagájához.

A papagály, mely jól ismerte őt, kijött nyitott kalitkájából, vállára telepedett és megcsípte a fülét.

- Úgy-e te sem helyesled?

A zöld madár halk hangot hallatott és Adrian vállára telepedett. Adrian megvakarta a madár fejét.

- Ki simogatja meg Dinny fejét? Szegény Dinny.

Hirtelen a nővére szólalt meg a háta mögött.

- Nem szabad engedni, hogy megint Dinny szenvedjen a dolog miatt.

- Em, - mondta Adrian - a mi időnkben melyikünk törődött annyit a hozzátartozóival, mint ő?

- Nagy családokban ilyesmire nincs szükség. Egyszer közel jártam az ilyesmihez, amikor Lionel házassági ügyével bajlódtam. Most bíró lett belőle. Szomorú. Láttad már Dornfordot?

- Még nem.

- Olyan az arca, mint egy kép. Azt mondják, megnyerte az oxfordi akadályversenyt. Számít ez valamit?

- Az ilyesminek nagy vonzóereje van.

- Nagyon jó alakja van, - mondta lady Mont - Condafordban szemügyre vettem.

- Ejnye, ejnye!

- Természetesen csak Dinny érdekében. Mondd, mit kezdhet az ember egy kertésszel, aki ragaszkodik ahhoz, hogy végighengerelje a kőteraszt?

- Megmondja neki, hogy ne tegye.

- Valahányszor lemegyek Lippinghallba, mindig ezt csinálja. Hol itt, hol ott tűnik fel a hengerével. Ó, megszólalt a gong. Itt van már Dinny. Menjünk be.

Sir Lawrence a tálalószekrény mellett állott és töredezett dugót igyekezett kihúzni egy palackból.

- Lafitte 1865. Ki tudja, jó lesz-e még? Nagyon óvatosan töltsön belőle, Blore. Mit gondolsz, Adrian, melegítsük fel egy kissé?

- Ha ilyen régi a bor, akkor azt hiszem, nem kell.

- Azt hiszem, igazad van.

Kezdetben csend volt az ebédlőasztal körül. Adrian Dinnyre gondolt, Dinny Clare-re, sir Lawrence pedig a borra.

- Francia művészet! - jegyezte meg lady Mont.

- Ó, - mondta sir Lawrence - erről eszembe jut, Em, hogy az öreg Forsyte régi képei közül néhányat kölcsön adnak egy kiállításra. Ennyit meg is érdemel, hiszen meghalt azért, hogy megmenthesse őket.

Dinny felpillantott.

- Fleur apja? Helyes ember volt, Lawrence bácsi?

- Helyes? - ismételte sir Lawrence. - Ez nem jó kifejezés. Egyenes ember volt és óvatos, igen, talán túlságosan is óvatos a mai időkhöz képpent. Amikor tűz támadt náluk... emlékszel.. egy kép a fejére zuhant. Szegény, öreg fiú! Jól értett a francia művészethez. Örült volna annak a kiállításnak, amire most készülnek.

- De azért olyan kép nem kerül kiállításra, ami Botticelli «Venus születése»-hez - lenne fogható - mondta Adrian.

Dinny örömmel pillantott rá.

- Ez gyönyörű volt - mondta.

Sir Lawrence felvonta a szemöldökét.

- Gyakran gondoltam már arra: mi az oka annak, hogy egy nép megszűnik költői lenni. Emlékeztek a régi olaszokra és nézzétek meg őket most!

- Nem gondolod Lawrence bácsi, hogy a költészet forrongás? Én azt hiszem, hogy költészet annyi, mint fiatalság vagy legalábbis lelkesedés.

- Az olaszok sohasem voltak fiatalok és most is éppen elég lelkesek. Láttad volna őket májusban, amikor lent jártam Olaszországban, milyen lelkesen foglalkoztak az útleveleinkkel.

- Megható volt! - helyeselte lady Mont.

- Csak a kifejezésmód változik - mondta Adrian. - A tizennegyedik században az olaszok törrel és versben fejezték ki magukat, a tizenötödik és tizenhatodik században méreggel, szobrászattal és festészettel, a tizenhetedikben zenével, a tizennyolcadikban intrikával, a tizenkilencedikben lázadással, a huszadik században pedig rádióval és rendeletekkel élik ki költőiségüket.

- Nagyon idegesítő volt - mormolta lady Mont - az a sok rendelet, amit nem tudtam elolvasni.

- Szerencséd volt, drágám, én el tudtam őket olvasni.

- Egy nagy tulajdonságuk mindenesetre van az olaszoknak, - folytatta Adrian - hogy minden évszázadban kitermelnek néhány igazán nagy embert valamilyen téren. Mi okozza ezt, Lawrence, az éghajlat, a vér, a környezet?

Sir Lawrence vállat vont.

- Hogy ízlik ez a vörösbor? Szagold csak meg, Dinny. Hatvan évvel ezelőtt ez a két fiatal hölgy még nem ülhetett volna ennél az asztalnál, Adrian és én pedig hosszan érzelegtünk volna e bor fölött. Egészen tökéletes ital.

Adrian ivott egy kortyot, aztán bólintott.

- Tökéletes.

- Nos, Dinny?

- Persze, hogy tökéletes, kedvesem, de kár rám pazarolni.

- Az öreg Forsyte tudta volna csak igazán élvezni. Nagyszerű sherryje volt. Érzed az aromáját, Em?

Lady Mont, aki az asztalra könyökölve tartotta kezében a poharát, finoman mozgatta orrlyukait.

- Ugyan, - mormolta - a virágnak sokkal jobb szaga van.

E megnyilatkozás után mély, általános csend következett.

Dinny merte először felemelni pillantását.

- Hogy van Boswell és Johnson, néni?

- Éppen most panaszkodtam Adriannak, Boswell mindenáron ragaszkodik hozzá, hogy végighengerelje a kőteraszt, Johnsonnak pedig meghalt a felesége... szegény teremtés. Azóta mintha kicserélték volna Johnsont. Folyton fütyül. Gyűjteni kellene a dalait.

- Régi angol népdalok?

- Nem, egészen modernnek... Úgy, látszik megbolondult.

- Régi angol dolgokról jut eszembe, - mondotta sir Lawrence - olvastad a «Kérdezd meg a mamát», Dinny?

- Nem. Ki írta.

- Surtees. El kellene olvasnod. Nem nagyon tanulságos, de kitűnő ellenszer.

- Mi ellen, bácsi?

- A modernség ellen.

Lady Mont visszatette az asztalra üres poharát.

- Nagyon okosan teszik, hogy ezen a kiállításon csak 1900-ig mutatják be a képeket. Emlékszel Lawrence... arra a sok cikk-cakkos képre, amit Párisban láttunk, csupa sárga meg világoskék... csavarok, foltok, fordítva festett arcok. Dinny, azt hiszem legjobb volna, ha felmenénk.

Alighogy felmentek, Blore üzenetet hozott:

- Dinny kisasszony fáradjon le a dolgozószobába.

- Biztosan Jerry Corvenről akarnak beszélni - mormolta lady Em. - Ne kérd nagybátyádat bemutatkozásra. Azt hiszi, hogy segíteni tud a dolgokon, pedig nem tud.

- Nos, Dinny! - mondta sir Lawrence. - Nagyon szeretek Adriannal beszélgetni, jóindulatú fiú és egyéni gondolatai vannak. Megígértem Clare-nek, hogy felkeresem Corvent, de nincs értelme, hogy felkeressem, amíg nem tudom, mit mondjak neki. Sőt, attól félek, még akkor sem volna sok értelme, ha tudnám. Mit gondolsz?

Dinny a szék szélén ült és térdére támasztotta könyökét. Sir Lawrence rosszat sejtett ebből az ülésből.

- Azok után, amit nekem ma mondott, azt hiszem, hogy Corven elhatározása szilárd. Vagy visszamegy hozzá Clare, vagy pedig az ő hibájából akarja kimondatni a válást.

- Hogy fogadják otthon az ügyet?

- Nagyon rosszul. Tudod, hogy egy fiatalember is legyeskedik körülötte?

- Tudom.

- Nincs egy fillérje sem.

Dinny mosolygott.

- Ezt már megszoktuk.

- Tudom, de nagyon rossz egy fillér nélkül állni, amikor kínos helyzetben vagyunk. Corven kártérítést is követelhet. Igen bosszúálló fickónak látszik.

- Erre is képesnek tartod? Az ilyesmit mostanában meglehetősen ízléstelennek tartják.

- Ha az ember egyszer már megbolondult, akkor nem sokat törődik az ízléssel. Mit gondolsz, rá lehetne beszélni Clare-t, hogy távolítsa el a fiatal Croomot a közeléből?

- Attól félek, hogy Clare nem enged beleszólni abba, hogy kivel találkozzék. Különben is azt mondja, hogy a szakításnak egyesegyedül Jerry az oka.

- Én - mondta sir Lawrence és lassan kifújta a szájából a füstöt - a mellett volnék, hogy figyeltessük Corvent, amíg Londonban tartózkodik és gyűjtsünk ellene olyan anyagot, amivel kivédhetjük a támadását. Azt hiszem azonban, hogy Clare-nek nem tetszik ez a terv.

- Kímélni akarja Corven karrierjét, nem akarja tönkretenni. Különben is az ilyesmi olyan piszkos dolog.

Sir Lawrence vállat vont.

- Mit akarsz? A törvény törvény. Corven a Burton-klub tagja. Akarod, hogy meglessem a klubban és megpróbáljam rábeszélni, hogy hagyja békében Clare-t és tegyen próbát, hátha a hosszú távollét majd meglágyítja a szívét?

Dinny a homlokát ráncolta.

- Meg lehet próbálni, de nem bízom a sikerben.

- Mi a te álláspontod?

- Mindig, mindenben támogatni akarom Clare-t.

Sir Lawrence bólintott. Számított erre a válaszra.

10. FEJEZET.

Eustace Dornfordban nem csekély mértékben volt meg az a tulajdonság, amely ősidők óta oly nagy segítségére volt az angol közéleti férfiaknak, amely sok ügyvédet juttatott be a parlamentbe, sok pap számára tette elviselhetővé a püspöki méltóságot, sok pénzembert nevelt nagyra, sok politikust óvott meg attól, hogy a holnapra gondoljon és sok bírót kímélt meg a lelkiismeret-furdalásoktól. Röviden: kitűnő gyomra volt. Akármit és akármennyit ehetett és ihatott, a nélkül, hogy utána megérezné. Fáradhatatlanul, keményen dolgozott, még a sportban is. Megvolt benne az az energiatöbblet, amely az akadályversenyek megnyerőit olyan előnyösen megkülönbözteti a vesztesektől. Most politikai pályára lépett, pedig tíz év óta, amióta ügyvéd lett, ugrásszerűen emelkedett a praxisa. És mégsem lehetett «törtetőnek» nevezni, a legrosszabb akaráttal sem. Fínomvonású kreol arca, mogyoróbarna szeme, kellemes mosolya tapintatos és finom érzéseket árult el. Vékony kis sötétbarna bajuszt viselt és sötétes, kissé göndör haját még nem ritkította meg az állandó parókaviselet. Oxfordi tanulmányai után sok vacsorát evett végig és egy ismert polgári ügyvéd irodájában dolgozott. A shropshire-i ezred tartalékosa volt, amikor a háború kitört. Átkerült a lovassághoz, nemsokára pedig a lövész-árokba, ahonnét több szerencsével tért vissza, mint általában az emberek. A háború után gyors ügyvédi karriert futott be. Ügyfelei nagyon szerették. Sohasem gyúlt meg a baja a bírakkal és még keresztkérdéseinek áldozatai sem haragudtak rá, mert látszott rajta, hogy szinte sajnálja áldozatait. Katholikus volt, inkább csak nevelése alapján, mint meggyőződésből. Szexuális dolgokban rendkívül finom volt, és ha valamilyen férfibanketten vett részt, jelenléte ha nem is hallgattatta el, de mindenesetre mérsékletre készítette a szabadszájúakat.

A Harcourt Buildingben lakott, kényelmes lakásban, ahol nyugodtan élhetett és dolgozhatott. Minden nap korán reggel, akár szép idő volt, akár esett, lovagolni ment a Row-ra, miután

előzőleg már két órahosszat foglalkozott aktáival. Tíz óráig megreggelizett, megfürdött, elolvasta a reggeli lapokat és készen állott, hogy elinduljon a bíróság felé. Négy óráig tárgyalt a bíróságon, azután félhatig megint dolgozott. Estéi eddig szabadok voltak, ezentúl azonban a parlamentben fogja eltölteni őket. Lefekvés előtt rendszerint még egy órahosszat foglalkozott valamely fontosabb perének aktáival. Ilyen körülmények között, amióta képviselő lett, hat óra helyett rendszerint csak öt, sőt gyakran csak négy órát aludt.

Clare-rel könnyen megegyeztek. Háromnegyed tízkor jött be, felnyitotta a postát, majd negyedtizenegyől féltizenegyig feljegyezte utasításait. Azután ottmaradt az irodában, elvégezte a szükséges munkát, majd este hatkor ismét bejött, hogy elintézzze a fennmaradt vagy az újonnan felmerülő anyagot.

A legutóbb említett vacsora utáni napon, este negyedkilenc órakor Dornford belépett a mount-streeti szalonba, ahol a háziak örömmel fogadták és bemutatták Adriannak, akit ismét meghívtak vacsorára. Amíg a vacsorára vártak, megvitták a font helyzetét és egyéb komor dolgokat. Aztán lady Mont beszólt:

- A leves az asztalon van. Hova tette Clare-t, Dornford úr?

Dornford, aki eddig alig vette le a szemét Dinnyről, most kissé meglepetten pillantott a háziasszonyra.

- Félhétkor ment el az irodámból és azt mondta, hogy ma még találkozunk.

- Akkor menjünk le - mondta lady Mont.

A most következő óra a jólnevelt embereknek ama kellemetlen óra közé tartozott, amikor négy embert erősen aggaszt egy olyan probléma, melyet nem akarnak az ötödikkel közölni, az ötödik pedig érzi aggodalmaikat.

Kevesen ültek az asztalnál, úgyhogy mindenki mindent hallhatott, amit a többiek mondtak. Eustace Dornford nem tudott bizalmasan beszélgetni egyik asztalszomszédjával sem és ösztönyszerűen érezte, hogy nem árthatja bele magát olyan dologba, amibe előzőleg bizalmasan be nem avatták. Ezért igyekezett a semleges témáknál maradni. A miniszterelnökről beszéltek, egy mérgezési eset ismeretlen tetteseiről, az alsóház szellőztetési viszonyairól, arról a bonyolult problémáról, hogy hova tegye az ember a kalapját a parlamentben, és más hasonló közérdekű dolgokról. Mire azonban a vacsora véget ért, kínosan érezte, hogy a többiek kétségbeesetten meg akarnak vitatni valamit, amit neki nem szabad hallania. Ezért azt állította, hogy hivatalos ügyben telefonálnia kell valahova és kivezettette magát Blore-ral a szobából.

Amint az ajtón kilépett, Dinny megszólalt:

- Úgy látszik valami baj érte Claret, néni. Talán legjobb volna, ha felkeresném.

- Most már várd meg, amíg asztalt bontunk, Dinny. Egy pár percen nem múlik.

- Nem volna jó - vetette közbe Adrian - Dornforddal közölni az ügyeket? Hiszen Clare mindennap jár hozzá.

- Elmondhatom neki - mondta sir Lawrence.

- Nem, - mondta lady Mont - Dinny mondja el neki. Várd meg Dinny. Mi felmegyünk.

Dornford interurbán vonalon felhívta egy ismerősét, akiről tudta, hogy nem lesz otthon. Amikor visszatért az ebédlőbe, egyedül találta Dinnyt. A lány szivarral kínálta meg.

- Bocsásson meg Dornford úr, - mondta - a húgomról van szó. Kérem, gyújtson rá. Parancsoljon kávét. Blore, hozasson nekem egy taxit.

Megitták a kávét. A tűzhely mellett álltak. Dinny a tüzet nézte és gyorsan beszélt.

- Tudja, Clare szakított a férjével, aki most utánajött és vissza akarja vinni. Nem akar visszamenni hozzá. Meglehetősen súlyos megpróbáltatásokkal jár ez.

Dornford résztvevően mormogott.

- Örülök, hogy megmondta. Az egész vacsora alatt éreztem, hogy valami baj van.

- Most sajnós, el kell mennem, utána kell néznem, hogy mi történt vele.

- Nem kísérhetném el?

- Ó, köszönöm... de...

- Igazán boldogan tenném.

Dinny habozva nézett rá. Nagy segítségére lett volna ebben a nehéz helyzetben, de mégsem akarta.

- Nem, köszönöm, nem tudom, hogy a húgom mit szólna hozzá.

- Értem. Kérem, értesítsen bármikor, ha a segítségére lehetek.

- Itt a taxi, kisasszony.

- Egyszer majd felvilágosítást kérek öntől a válási ügyekkel kapcsolatban - mondta Dinny.

A taxiban arra gondolt, mi lesz, ha nem tud bejutni a házba. És mi lesz, ha bejut és Corvent ott találja. Az utca sarkánál megállította a kocsit.

- Kérem, várjon itt, egy perc múlva megmondom, hogy kell-e még.

Sötét és kihalt volt a kis mellékutca.

«Mint az élet» - mondta Dinny és megrántotta a díszesen ötvözött csengőt. Reménytelenül kongott a csengő, azután nem következett semmi. Dinny újra és újra megrántotta, aztán hátralépett és felnézett. A függönyök össze voltak húzva... eszébe jutott, hogy milyen nehezek ezek a függönyök. Nem tudta megállapítani, hogy ég-e mögöttük a lámpa vagy nem. Még egyszer csengetett, azután a kopogtatót is használatba vette. Visszatartott lélekzettel figyelt. Semmi nesz! Végül aztán elképedten és nyugtalanul ment vissza a taxihoz. Clare azt mondta, hogy Corven a Bristolban lakik. Odahajtatott. Sok magyarázata lehet Clare távolmaradásának. De miért nem értesítette őket? Utóvégre van telefon a városban! Féltíz. Lehet, hogy közben telefonált.

A kocsi megállt a szálloda előtt.

- Várjon kérem.

Belépett a finoman aranyozott falú hallba és egy pillanatig zavartan megállt. Ez a környezet igazán nem alkalmas intím ügyek elintézésére.

- Parancsol, nagyságos asszony? - mondta egy liftboy.

- Kérem, nézze meg, itthon van-e sógorom, sir Gerard Corven.

Mit mond neki, ha itthon van? Tükörbe pillantott és szinte elcsodálkozott, hogy egyenesen áll estélyi köpenyében. Valahogy úgy érezte, mintha kígyózva imbolyogna jobbra-balra. A találkozás elmaradt. Corven nem volt a szobájában, sem a szálloda nyilvános helyiségeiben. Dinny ismét visszament a kocsinhoz.

- Menjünk a Mount Streetre.

Dornford és Adrian már nem volt ott. Lawrence bácsi és Em néni pikéteztek.

- Nos, Dinny?

- Nem tudtam bejutni hozzá. Corven pedig nem volt otthon.

- Felkerested Corvent?

- Ez volt az egyetlen, amit tehettem.

Sir Lawrence fel és alá járt.

- Telefonálok a Burton-klubba.

Dinny leült a nagynénje mellé.

- Érzem, hogy valami baj érhetne, néni. Clare sohasem követ el udvariatlanságot.

- Elrabolták, vagy bezárták - mondta lady Mont. - Fiatalkoromban történt egy ilyen eset. Thompson vagy Watson, hogy is hívták. Nagy szenzáció volt. Személyes szabadság megsértése vagy valami hasonló... De most már a férjeknek ehhez nincs joguk. Nos, Lawrence?

- Azt mondják a klubban, hogy öt órakor elment és azóta nem ment vissza. Várnunk kell reggelig. Lehet, hogy Clare megfeledkezett a meghívásról. Vagy azt hitte, hogy egy másik estére szól.

- De hiszen mondta Dornfordnak, hogy még találkoznak.

- Majd találkoznak holnap reggel. Ne aggódj, Dinny.

Dinny felment a szobájába, de nem vetkőzött le. Azon gondolkozott, hogy kimerített-e minden lehetőséget. A novemberi éjszaka derűs, világos és meglepően meleg volt. Clare utcája mindössze néhány száz méternyire van innen. Legjobb volna kisurranni a házból és még egyszer megpróbálni.

Gyorsan levetette estélyi ruháját, utcai ruhát vett fel, bundába bújt és lelopódzott a lépcsőn. A hall sötét volt. Óvatosan elhúzta a reteszeket, kiosont és gyorsan elindult. Amikor a mellék-utcába ért, éppen két autót helyeztek el éjszakára a garázsban. A kettes számú ház felső ablakai világosak voltak. Nyitva voltak és a függönyöket is félrehúzták. Becsengetett.

Egy perc múlva Clare háziruhában nyitott ajtót.

- Te voltál itt az előbb, Dinny?

- Igen.

- Sajnálom, hogy nem engedhettelek fel. Gyere fel.

Előrement a csigalépcsőn, Dinny követte.

Odafönt meleg volt és világos, nyitva állt az apró fürdőszobába vezető ajtó, rendetlenség volt a kereveten. Clare valami furcsa, boldogtalan gúnnyal nézett nővére.

- Igen, Jerry itt volt, most ment el, alig tíz perce.

Dinny hátán végigfutott a hideg.

- Utóvégre elég messziről jött - mondta Clare. - Milyen jó vagy, hogy aggódsz értem.

- Ó drágám!

- Kint várt az ajtó előtt, mikor hazajöttem az irodából. Elkövettem azt a hülyeséget, hogy beengedtem. Azután... de hiszen ez nem számít! Gondom lesz rá, hogy többé ne forduljon elő.

- Akarod, hogy nálad lakjam?

- Ó nem. De igyál egy kis teát. Éppen most főztem. Azt akarom, hogy senki se tudjon erről.

- Természetesen. Azt fogom mondani, hogy nagyon fáj a fejed és nem tudtál telefonálni menni.

Teát ittak.

- Ez ugy-e nem változtat a szándékaidon?

- Ó dehogy!

- Dornford ott volt ma este. Jobbnak láttuk, hogy elmondjuk neki, milyen bajban vagy.

Clare bólintott.

- Te biztosan alapjában véve nagyon mulatságosnak találod ezt.

- Tragikusnak találok.

Clare vállat vont, aztán felállt és átölelte nővérét. A csöndes ölelés után Dinny ismét kiment az utcára, mely már egészen sötét és kihalt volt. A sarkon, ott, ahol az utca térbe torkolt, csak-nem beleütközött egy fiatalemberbe.

- Croom úr, ha nem csalódom.

- Cherrell kisasszony? Lady Corventől jön?

- Igen.

- Nincs semmi baja?

Arca gondterhelt, hangja aggódó volt. Dinny mély lélekzetet vett, mielőtt válaszolt volna.

- Nem, dehogy. Miért?

- Tegnap este elmondta, hogy az az ember megérkezett. Ez rettentően aggaszt.

Dinny agyán hirtelen átvillant a gondolat: «Ha most találkozott volna azzal az emberrel.»

- Kísérjen el a Mount Streetre - mondta nyugodtan.

- Nem titkolom maga előtt, - mondta Croom - halálosan szerelmes vagyok belé. Nem lehet máskép. Cherrell kisasszony, azt hiszem, nem helyes, ha Clare egyedül lakik azon a helyen. Elmondta, hogy a férje tegnap este kereste fel, amikor maga is ott volt.

- Igen, és én magammal vittem, úgy ahogy most magát. Az a véleményem, hogy húgomat magára kellene hagyni.

Úgy látszott, mintha Croom erőt gyűjtene.

- Volt már maga szerelmes?

- Igen.

- Hát akkor tudja.

(Igen, tudja!)

- Borzalmas gyötrelmet jelent a számomra, hogy nem lehetek vele és nem győződhetem meg személyesen, hogy nincs semmi baja. Ő nagyon könnyen veszi a dolgot, de én nem.

Könnyen veszi! Dinnynek Clare arca jutott eszébe, ahogy az előbb ránézett. Nem felelt.

- Az emberek, - mondta a fiatal Croom, és kissé eltért a tárgytól - az emberek mondhatják és gondolhatják, amit akarnak, de nem tudják, hogy én mit érzek. Igazán nem akarom zavarni őt, igazán nem. De nem tudom elviselni azt a gondolatot, hogy veszélyben van amiatt az ember miatt.

Dinny nyugalmat színlelt.

- Nem hiszem, hogy Clare veszélyben van, - mondta - legfeljebb akkor kerülhet veszélybe, ha kiderülne, hogy ön...

Croom nyíltan szembenézett vele.

- Örülök, hogy maga mellette van. Az Isten szerelmére, vigyázzon rá, Cherrell kisasszony!

A Mount Street sarkára értek. Dinny keztenyujtott.

- Legyen egészen nyugodt, akármit csinál Clare, én mindig mellette leszek. Jóéjszakát. Legyen vidámabb.

Croom görcsösen megszorította kezét, aztán eliramodott, mintha az ördög kergetné. Dinny bement a házba és halkán bereteszte az ajtót.

Borotvaélen táncolnak valamennyien. Alig tudta a lábát emelni, amint felment a lépcsőn. Kimerülten rogyott ágyára.

11. FEJEZET.

Amikor sir Lawrence Mont másnap a Burton-klubba érkezett, úgy érezte magát, mint általában azok, akik mások ügyeibe készülnek beleavatkozni: kínosan fontosnak érezte a szerepét, ugyanakkor szeretett volna nagyon messze lenni. Fogalma sem volt, hogy mi az ördögöt mond Corvennek, és hogy miért beszél vele egyáltalában. Az ő véleménye szerint még mindig az volna a legjobb megoldás, ha Clare még egy kísérletet tenne a házassággal. A portás közölte vele, hogy sir Gerald fent van. Óvatosan bedugta a fejét három szobába, és végül felfedezte az áldozatot, amint háttal ült egy apró írószoba sarkában. Sir Lawrence leült egy másik asztalhoz, az ajtó közelében, elhatározta, hogy meglepetést színel, ha Corven feláll és az ajtó felé közeledik. Hosszú idő telt el és az a fickó még mindig nem mozdult. Sir Lawrence felfedezte az «Angol Államférfiak Útmutató»-jának egy példányát és szórakozottan nézegette az angol behozatalról szóló adatokat. A burgonyáról a következő adatokat találta: fogyasztás hatvanhatmillió ötszázezer tonna, termelés: nyolcmillió nyolcszázhetvennégyezer tonna! Valaki a napokban azt írta, hogy évenként negyven millió font értékű szalonnát hozunk be az országba. Elővett egy ív papirost és ezt írta rá: «Vámvédelemre és behozatali tilalomra van szükség azokkal az árukkal szemben, melyeket idehaza is termelhetünk. Évi behozatalunk: sertés: negyvenmillió font, baromfi: tizenkétfélmillió font, burgonya... Isten tudja, mennyi! Pedig mindezt a szalonnát, tojást és a burgonya felét idehaza lehetne termelni. Ötéves terv kellene! A behozatali tilalom segítségével évenként egyötöddel csökkentjük a szalonna- és tojás-behozatalt és egytizeddel a burgonyabehozatalt. Ennek megfelelően fokról-fokra növeljük a hazai termelést. Öt év múlva egész szalonna- és tojásszükségletünket és burgonyaszükségletünket felét hazulról fedezhetjük. Ilyen módon nyolcvanmilliót törölhetünk importszámlánkról és kereskedelmi mérlegünk egyensúlya helyreállna».

Újabb ív papírt vett elő és ezt írta rá:

The Times. Levél a szerkesztőhöz.

Uram,

Igen egyszerű szanálási tervre szeretném felhívni mindazoknak a figyelmét, akik szeretik az egyenes megoldásokat. Három élelmicikk behozatalára évenként körülbelül... fontot költünk, holott ezeket a cikkeket idehaza is termelhetnénk, a nélkül, hogy az árak

e miatt lényegesen emelkednének. Az áremelkedés elkerülése céljából elég, ha elretentő példakép mindjárt kezdetben felakasztunk egy árdragítót. A szóbanforgó cikkek: sertés, szárnyas és burgonya. Nincs is szükség külön vámokra, mindössze...

E pillanatban azonban észrevette, hogy Corven távozni készül a szobából.

- Halló!

Corven megfordult és feléje közeledett. Sir Lawrence felállt és remélte, hogy éppoly kevésbé árulja el zavarát, mint távoli rokona.

- Sajnálom, hogy nem találkoztam önnel, mikor legutóbb keresett. Sokáig tart még a szabadsága?

- Még egy hétig maradok. Aztán valószínűleg át kell repülnöm a Földközi-tengeren.

- Ebben a hónapban nem kellemes a repülés. Mi a véleménye passzív külkereskedelmi mérlegünkről?

Jerry Corven vállat vont.

- Legalább van valami, amivel egy darabig foglalkoznak. Sohasem látnak tovább az orruknál.

- *Tiens, une montagne!* Emlékszik Caran d'Aches-nak arra a karikatúrájára, amely Bullert ábrázolja, amint Ladysmith előtt áll? Persze, nem emlékezhet rá. Harminckét évvel ezelőtt jelent meg. De egy nemzet jellege ennyi idő alatt nem nagyon változik. Mi újság Ceylonban? Remélem, nem szerelmesek Indiába?

- Belénk sem valami nagyon, de azért valahogy csak megvagyunk.

- Úgy látszik, az ottani éghajlat nem felel meg Clare-nek.

Corven arcának óvatos kifejezése és alig észrevehető mosolya nem változott.

- A meleg időszakot nem nagyon bírta, de az most már elmúlt.

- Visszaviszi?

- Igen.

- Nem tudom, okosan teszi-e.

- Sokkal kevésbé okosan tenném, ha itthagynám. Az ember vagy házas, vagy nem.

Sir Lawrence Corven tekintetét figyelte. «Nem mehetek tovább», gondolta. «Reménytelen eset. Különben is úgy látszik, igaza van. De azért biztosra veszem, hogy...»

- Bocsásson meg, - mondta Corven - fel kell adnom ezeket a leveleket.

Megfordult, egyenes tartással, biztos léptekkel távozott.

«Hm, - gondolta sir Lawrence - nem számolhatok be valami nagy sikerről». Aztán ismét leült és tovább írta levelét a *Times* szerkesztőjének.

- Pontos adatokat kell szereznem, - gondolta - majd Michaeltől kérek felvilágosítást.

Gondolatai ismét Corvenre terelődtek. Az ilyen ügyekben nem lehet megmondani, hogy tulajdonképpen ki a hibás. És ha egyszer valami nem sikerült, azt sem a jámbor törekvés, sem a fölényes bölcsesség nem hozhatja helyre. Bírónak kellett volna lennem, - gondolta - akkor kifejezhetném véleményemet. Mont bíró az ítélet indokolásában a többek közt a következőket mondta: «Óva intem az ország polgárságát a házasság intézményétől. Ezt a köteléket, mely igen jól bevált Viktória királyné idejében, ma már csak abban az esetben volna szabad

vállalni, ha megnyugtató bizonyíték van arra nézve, hogy egyik félnek sincs semmiféle néven nevezendő egyénisége»... Azt hiszem legjobb lesz, ha hazamegyek Emhez.

Fölösleges módon leitatta a levelet, amely már tökéletesen száraz volt, zsebetette és kiment a sötétedő, nyugodt Pall Mallre. A St. James Streeten megállt és megnézte borszállítójának kirakatát. Azon gondolkozott, honnan teremthetné elő azt a pénzt, amiből az új tízsázalékos adót kell fizetnie.

- Jó estét, Sir Lawrence! - szólította meg valaki. A Croom nevű fiatalember volt. Együtt mentek át a kocsúton.

- Már régebben meg akartam köszönni önnek, hogy beszélt Muskham úrral. Ma nála voltam.

- Milyennek találta?

- Ó, nagyon szeretetreméltó. Mindenesetre én is azt hiszem, hogy valósággal vesszőparipája már az az ötlet, hogy arab vért vigyen be versenylovainak családjába.

- Ezt érezte vele?

- Nem éppen - mondta mosolyogva Croom.

- Az arab ló azonban sokkal kisebb, mint a mienk.

- Hiába, azért van benne valami. Jacknek csak abban nincs igaza, hogy túlgyors eredményeket vár. Ez is olyan, mint a politika: az emberek nem szívesen várnak. Ha valami nem válik be öt év alatt, akkor már azt hiszik, hogy nem jó. Megígérte Jack, hogy alkalmazni fogja?

- Próbaidőre felvesz. Egy hétre le kell mennem hozzá, hogy lássa, érték-e a lovakhoz. Az arab kancák azonban nem Roystonba fognak kerülni. Már talált számukra helyet Oxford közelében, Bablock Hythe mellett. Ha sikerrel kiálltam a vizsgát, odakerülök. De erre csak a tavasszal kerülhet sor.

- Jack a formák embere - mondta Sir Lawrence, amint a Coffee House-klubba beléptek.

- A legkisebb formaságra is nagyon kell majd ügyelnie.

A fiatal Croom mosolygott.

- Azt elhiszem. Tökéletes rend van a ménésében. Szerencsére valóban nagyon szeretem a lovakat. Ezért nem is éreztem magam bizonytalannak Muskham úrral szemben. Milyen nagy-szerű, újra dolgozhatom!

Sir Lawrence mosolygott, mindig szerette a lelkes embereket.

- Meg kellene ismerkednie a fiammal, - mondta - ő is nagyon lelkes ember, pedig már harminckét éves lesz. Azt hiszem, az ő választókerületébe fog kerülni... nem, éppen a szomszédságába. Azt hiszem, az Dornford kerülete. Erről jut eszembe: tudja, hogy a húgom Dornford titkárnője?

A fiatal Croom bólintott.

- Nem tudom, - mondta Sir Lawrence - megmarad-e állásában, most, hogy Corven itt van.

Feszülten figyelte a fiatalember arcát.

Croom arca alig észrevehetően elkomorult.

- Ez nem változtat a helyzeten. Nem fog visszamenni Ceylonba.

Komor határozottsággal hangzott ez a mondat. «Itt szoktam magamat mindig megmérni», jutott Sir Lawrence eszébe. Croom velement a mérleghez és látszott rajta, hogy nem is tudja, hol jár. Arca erősen kipirult.

- Mért olyan biztos ön ebben? - kérdezte Sir Lawrence és felnézett rá a történelmi nevezetességű karosszékből. Croom még jobban elvörösödött.

- Az ember nem azért megy el, hogy visszamenjen.

- De az is lehet, hogy igen. Ha az élet versenyló volna, alaposan meglepné trénerait váratlan ugrásaival.

- De nekem határozott értesülésem van róla, hogy Lady Corven nem megy vissza, uram.

Sir Lawrence észrevette, hogy olyan ponthoz érkezett, amikor az érzelem a diszkréció fölé kerekedik. Tehát ez a fiatalember valóban szerelmes Clare-be! Beszélje le? Vagy jobb, ha úgy tesz, mintha nem venné észre?

- Hetven kiló vagyok - mondta. - Ön hízásra vagy fogyásra hajlamos?

- Hatvannyolc körül vagyok állandóan.

Sir Lawrence szemügyre vette a fiatalember karcsú alakját.

- Meglehetősen jó formában van. Furcsa, hogy a pocak milyen nyomasztó hatással van az emberre. Magának azonban ettől nem kell tartania ötven éves kora előtt.

- Azt hiszem uram, önnek sem volt soha panaszkodni valója e tekintetben.

- Nem nagyon. De sok embert láttam, akiknek nagyon elkeserítette az életét. Most azonban sietnem kell. A vizontlátásra.

- Vizontlátásra, uram. Igazán nagyon hálás vagyok önnek.

- Szóra sem érdemes. Jack unokafivérem sohasem fogad, kövesse a tanácsomat és maga se fogadjon soha.

- Természetesen - mondta lelkesen Croom.

Kezet szorítottak, aztán Sir Lawrence tovább folytatta útját a St. James Streeten.

Tetszik nekem ez a fiatalember, gondolta, nem is tudom miért, hiszen úgy látszik, hogy még sok kényelmetlenséget fog okozni. Azt kellett volna neki mondanom: «ne kívánd a te felebarátod feleségét». De hiába, az ember már olyan, hogy nem mondja ki azt, amit kellene. Nagyon érdekesek a fiatalok, általában azt mondják róluk, hogy nem tisztelik az öregeket; de én nem találom. Szerintem éppen olyan jómodorúak, mint magam voltam az ő korukban és könnyebben lehet velük beszélgetni. Természetesen sohasem lehet tudni, hogy mit gondolnak, de így talán jobb is. Általában azt szokták mondani, hogy az öregek már csak arra jók, hogy a koporsó számára mértéket vegyenek róluk - gondolta Sir Lawrence és összerezte a Piccadillyn, a járda szélén. «Tempora mutantur et nos mutamur in illis». Igaz ez? Nem változunk erősebben, mint ahogy a latin szavak kiejtése változott fiatalkorom óta. A fiatalság mindig fiatalság marad, az öregség mindig öregség, a fiatalok és az öregek mindig egyformán bizalmatlanok voltak egymás iránt és mindig más utakat követtek. Az öregek, különös módon, mindig úgy szeretnének érezni, gondolkozni, mint a fiatalok. Pedig valamennyien sejtik, hogy úgysem tudják beleélni magukat a fiatalság gondolataiba és érzéseibe. Lelkük mélyén ösztönösen érzik, hogyha újra kezdenék az életüket, nem volna kedvük újra kezdeni. Szerencse! Az élet az évek múlásával lassan kényelmes letargiába olvad át. Életünk minden szakaszában pontosan annyi az életösztönünk, amennyire még szükségünk van a hátralévő időre. Egy jottányival sem több. Ez a Goethe, aki a kihúnyó szikrát még egyszer lobogó lánggá élesztette, Gounod hangjai mellett vonult be a halhatatlanságba. Bolondság, még hozzá nagyon is német bolondság. Ha módomban állna, vajjon még egyszer vállalnám-e azt a sok sóhajást, zokogást, múló örömet és hosszú éhezést, ami erre a fiatalemberre vár? Bizony nem! Aki öreg, legyen

öreg, amint az meg vagyon írva. Mi az, ez a rendőr sohasem akarja leinteni ezt az átkozott autóáradatot!

Nem, nem, az életben nincs komoly változás. Az emberek ma ugyanolyan lendülettel vezetik autójukat, mint annakidején a régi omnibuszkocsisok és bérkocsisok a maguk zakatolva gördülő járműveit. A fiatal férfiakat és nőket ősidők óta ugyanaz a törvényes vagy törvénytelen vágy hajtja egymás felé. Legfeljebb a kövezet változott és a társalgási nyelv, mellyel ezeket az ifjú vágyaikat kifejezik. De Istenemre mondom, a közlekedési szabályok, az összeütközések, a kisiklások, a csodálatos megmenekülések, a diadalok, a gyötrelmek, a jobbra- és rosszabbra fordulások ugyanazok, mint régen. A rendőrség kiadhat rendeleteket, a papok írhatnak cikkeket a lapokba, a bírák kifejthetik nézeteiket, ahogy jólesik nekik; az emberi természet mégis azt az utat követi, amit akkor követett, mikor kinőtt a bölcsesség-fogam.

A rendőr intett, Sir Lawrence átment az úttesten és a Berkeley Square felé haladt. Itt igazán alapos változások történtek. Az előkelők palotái gyorsan eltűnedeztek. London újjáépül, darabonként, minden határozott cél nélkül, csaknem szégyenkezve, igazi angol módon. Elmúlt már a dinasztikus kor és minden, ami hozzá tartozott, a feudalizmus és az egyház. Ma már a háborúkat is a népekért vívják és a piacokért. Nincsenek többé dinasztikus vagy vallási jellegű háborúk. Mindenesetre ez is valami. «Napról napra jobban hasonlítunk a rovarokra», gondolta Sir Lawrence. Milyen érdekes! A vallás körülbelül meghalt, mert az emberek már nem hisznek a túlvilági életben. De érezni lehet, hogy valami más foglalja el nemsokára a helyét: a közösség szolgálata, a szociális érzés, a hangyák vallása, a méhek vallása. A kommunizmus hozta létre és beleveri az emberek fejébe. Jellemző! Oroszországban mindig beleverték valamit valakinek a fejébe. Ez mindenesetre a leggyorsabb módszer, de kérdés, hogy a legbiztosabb-e? Nem! A legjobb mégis a szabad akarat alapuló rendszer. Ez, ha egyszer meghonosodott, tartós marad, csak átkozott lassan honosodik meg és átkozottul fonák az egész helyzet. Eddig a közösség szolgálatának elve úgyszólván csak az arisztokrata családok sajátossága volt, mert ezek a fejükbe vették, hogy valami hasznosat kell alkotniok, hogy ezzel fizessenek kiváltságos helyzetükért. De most, ha ezek kihaltak, kiből fog tovább élni a közösség szolgálatának elve? Hogyan teszi majd magáévá a «nép»? No, mindenesetre megmarad a szolgálatkész autóbushalauz; a kereskedősegéd, aki végtelen fáradtsággal igyekszik, hogy megfelelő színű harisnyát válasszon ki a vevő számára; a háziasszony, aki néha utána néz a szomszédja gyerekének is, vagy gyűjtést indít árvák és hontalanok számára; az autóvezető, aki megáll és igyekszik segíteni, ha egy másik autónak baja van a motorjával; a postás, aki olyan hálás egy kis borra valóért. Általában mindenki hajlandó felebarátját kihúzni a csávából, ha már egyszer belátta, hogy az illető valóban csávába került. A legmegfelelőbb jelszó ez: «Friss levegő és gyakorlat fejleszti a jó tulajdonságokat». Ezt kellene az autóbuszok újságplakátjaira kiírni, a helyett, hogy «Az esperes szenzációs bűnügye» vagy «Nagyarányú lóverseny szélhámosságot lepleztek le». Erről jut eszembe, gondolta Sir Lawrence, meg kell kérdeznem Dinnyt, biztos-e, hogy nincs semmi Clare és a fiatalember között.

E megállapodás után megállt kapuja előtt és bedugta a kulcsot a zárba.

12. FEJEZET.

Sir Gerald Corven erősen bízott sikerében, pedig meglehetősen nehéz feladatra vállalkozik az a férj, aki vissza akarja szerezni feleségét, különösen ha csak egy hét áll rendelkezésére ennek a vágyának teljesítésére. Annak az estének a tapasztalatai óvatossá tették Clare-t. Másnap szombat volt. Délben, amikor elhagyta főnöke irodáját, vonatra ült és Condafordba ment. Itt óvatosságból nem mondta meg, hogy elrejtőzni jött. Vasárnap reggel sokáig maradt ágyban és

a tárt ablakon át nézte a kopár szilfák fölé boruló égboltozatot. A nap rásütött, az idő enyhe volt, a levegőt betöltötték az élet váratlanul visszatérő hangjai: csicseregtek a madarak, téhen bögött, időnként egy-egy holló káromgott, a legyezőfarkú galambok szakadatlanul búgtak. Clare-ben kevés költői hajlandóság volt, de most, amint kényelmesen elnyúlva feküdt ágyában, egy pillanatra megfogta őt is a földi élet szimfóniájának hangulata. Lány arany színű, lebegő égbolt, girbe-görbe csupasz ágak csipkéje, néhány árva levél, egy fa ágán himbálózó varjú, faközöld dombok, távoli fák rajvonala, sok hang, tiszta, illattalan levegő érintése az arcán, az élőlények derűs nyugalma, tökéletes szabadsága és mégis gondosan elrendezett összhangja: mindez egy percre elvonta figyelmét magánügyeitől és a világegyetem felé irányította pillantását.

Aztán ez a látomás is elmúlt és Clare-nek megint a csütörtök este jutott eszébe, Tony Croom és a piszkos kis fiú a sohói vendéglő előtt, aki olyan elragadóan kedves hangon könyörgött adományért. Ha Tony látta volna őt másnap este! Milyen kevés az összefüggés a tettek és az érzések között, milyen kevésbé ismerik egymást azok is, akik a legközelebb állnak egymáshoz. Halkan és kiábrándultan felnevetett. A nemismerés néha áldás!

Most megszólalt a falu templomának harangja. Csodálatos, szülei még most is minden vasárnap elmennek a templomba, úgy látszik, a dolgok jobbrafordulását remélik ettől. Vagy azért mennek templomba, mert ha ők nem mennének, a faluból senki sem menne és a templom elnéptelenedne, vagy legalább is háttérbe szorulna a kápolna mögött? Milyen jó itt a régi szobában, szabadon, melegen, tétlenül, míg lábunknál a kutya gubbaszt! Holnaptól kezdve jövő szombatig megint hajszolt vad leszek, - gondolta Clare - mint valami üldözött nőstényrókának, úgy kell kihasználnom a menekülés minden lehetőségét. Clare kissé felhúzta ajkát, kimutatta fogát, mint a róka, mikor megpillantja a kopókat. Jerry azt mondta: mindenképpen hazautazik, vagy velem, vagy egyedül. Rendben van, nélkülem fog menni. A biztonság érzéséből hirtelen zökkent ki négy óra tájban, amikor éppen hosszú sétáról tért vissza a kutyákkal. Kocsi állt a kapu előtt. Az előcsarnokban anyja fogadta.

- Jerry itt van és apáddal beszél.

- Ó!

- Gyere fel a szobámba, drágám.

Ebben az elsőemeleti szobában, mely hálósobájából nyílt, Lady Charwell egyénisége sokkal szabadabban bontakozott ki, mint a régi zegzugos, patinás ház többi részében, mely annyira tele volt relikviákkal és multtal. Ennek a verbénaszagú, világoskék tapétájú szobának valami különleges hervadtan elegáns hangulata volt. Ezt a szobát megtervezték: a ház többi része úgyszólván magától nőtt; itt-ott akadtak ugyan benne kis modern oázisok, de nagy része ősi vadon volt, melyet az Idő elszórt romjai borítottak.

Clare gépiesen játszott egy porcellán szobrocskával a fával fűtött kandalló előtt. Nem számított erre a látogatásra. Most aztán felsorakoztak ellene egyesült erővel: a vallás, a konvenció, a jólét. Egyetlen védekezése van, de ezt irtózik nyilvánosságra hozni. Várta, amíg anyja megszólal.

- Látod, drágám, - mondta anyja - nem mondtál el nekünk semmit.

Hogy is mondhatta volna el annak az asszonynak, aki így néz rá és így beszél. Elpirult, aztán elsápadt.

- Csak annyit mondhatok, hogy valóságos állat van ebben az emberben. Tudom, hogy ez nem látszik, de hidd el anyám, így van.

Lady Charwell is elpirult. Ez már nem illett hozzá, túl volt az ötvenen.

- Apád és én tőlünk telhetően segítségedre leszünk. De rendkívül fontos, drágám, hogy okosan határozz.

- És miután én már egyszer rosszul határoztam, azt hiszitek, hogy második elhatározásom is rossz lesz. Anyám, hinned kell nekem. Nem beszélhetek erről a dologról és nem mehetek hozzá vissza.

Lady Charwell leült. Hosszú ránc jelent meg merengő szemei között. Aztán lányára nézett és habozva megszólalt:

- Biztos drágám, hogy nem az az állat lakozik benne, mely csaknem kivétel nélkül minden férfiben megvan?

Clare nevetett.

- Ó nem! Nem ijedek meg olyan könnyen!

Lady Charwell felsóhajtott.

- Ne búsulj anyukám! Rendbejön minden, csak ezen essünk túl. Manapság már semmi sem számít komolyan.

- Azt mondják. De azért mégis megőriztük azt a rossz szokásunkat, hogy komolyan vesszük az ilyesmit.

Ez már közeljárt az iróniához!

- Csak az számít, - vetette közbe gyorsan Clare - hogy az ember megőrizze emberi méltóságát. Mellette nem tudnám.

- Hát akkor ne beszéljünk róla többet. Apád bizonyára beszélni akar veled. Jó volna, ha levetnéd a köpenyedet.

Clare megcsókolta anyját és kiment. Alulról nem hallatszott semmi hang. Felment a szobájába. Úgy érezte, hogy akaratereje megacélozódott. Elmúltak már azok az idők, amikor a férjek korlátlanul rendelkeztek asszonyaik fölött. Akármit süssön ki Jerry és az apja, ő nem tágít. Amikor felüzentek érte, kemény elhatározással, éles harci kedvvel ment a találkozóra.

A két férfi a tábornok irodaszerű dolgozószobájában állt. Clare az első pillanatban érezte, hogy megegyeztek. Fejbólintással üdvözölte férjét, aztán apjához ment.

- Nos?

Corven szólt először.

- Önre bízom uram.

A tábornok barázdás arca komoly és ingerült volt. Hirtelen összeszedte magát.

- A következőkben állapotunk meg Clare: Jerry elismeri, hogy sok tekintetben neked van igazad, de szavát adta, hogy soha többé nem fog megbántani. Igyekezz őt megérteni. Jerry azt mondja, hogy ez sokkal inkább a te érdeked, mint az övé. Lehet, hogy az emberek ma már nem úgy gondolkoznak a házasságról, mint azelőtt, de végeredményben mégis mind a ketten megesküdtetek... de ettől eltekintve is...

- Igen - mondta Clare.

A tábornok megpödrölte kis bajuszát. Másik kezét mélyen zsebébe sülyesztette.

- Nézd, mit képzelsz, mi lesz veletek? Nem válhattok el... Gondolj a hírnevedre és az ő állására... Különben is, tizennyolc hónap után! Mit akarsz tenni? Külön élni? Ez nem volna méltányos egyiketek számára sem.

- Mindenesetre méltányosabb volna, mint együtt élni.

A tábornok gyors pillantást vetett lánya elszánt arcára.

- Most így beszélsz. De mi ketten tapasztaltabbak vagyunk, mint te.

- Vártam már ezt a megállapítást. Szóval azt akarod, hogy visszamenjek hozzá?

A tábornok rendkívül boldogtalan arcot vágott.

- Tudod drágám, hogy én csak a te javadat akarom.

- És Jerry meggyőzött téged arról, hogy ez a javamat szolgálná. Vedd tudomásul, hogy ebbe tönkremennék. Nem megyek vissza, e mellett kitartok.

A tábornok ránézett, aztán vejére nézett, vállat vont és tömködni kezdte a pipáját. Jerry Corven pillantása az apáról a lányára siklott, aztán összehúzta szemét és mereven nézte Clare-t. Sokáig néztek farkasszemet.

- Rendben van, - mondta végül - akkor majd másképp intézkedem. Isten önnel uram, Isten veled, Clare.

Sarkon fordult és kiment. Hosszú csend következett. Autója végigzörgött az úton, aztán ez a hang is elhalt. A tábornok komoran pipázott és nem nézett Clare-re. Clare az ablakhoz lépett. Kint már sötétedett. Most, hogy túl volt a krízisen, valahogy elernyed.

- Az Istenért, - mondta hirtelen az apa - csak érteném ezt az ügyet!

Clare nem mozdult az ablak mellől.

- Elmondta neked, hogy megvert a lovagló ostorommal?

- Mi? - mondta a tábornok.

- Igen.

- Téged?

- Igen. Tulajdonképpen nemcsak ezért hagytam el, de ez aztán betetőzött mindent. Sajnálom, hogy fájdalmat okoztam neked apám.

- Szent Isten!

Clare előtt egy pillanatra felragyogott a világ. Tények! A férfiaknak tények kellenek.

- Gazember, - mondta a tábornok - gazember! Azt mondta, hogy legutóbb veled töltötte az estét. Igaz?

Clare arcát elborította a vérhullám.

- Igen. Erőszakkal bejött.

- Gazember! - mondta mégegyszer a tábornok.

Amikor Clare magára maradt, fanyarul állapította meg, hogy ez a kis ténybeli adat a lovagló-ostorról milyen hirtelen megváltoztatta apja érzését. Apja most már a maga személyes sérelmének tekinti az ügyet, önön húsa és vére elleni merényletnek. Clare érezte, hogy apját teljesen hidegen hagyta volna, ha az eset másvalakinek a lányával történik meg. Sőt, most eszébe jutott, hogy apja nagyon helyeselte, mikor a fivére annakidején megkorbácsolta az öszvérhajcsárt, amiből azután olyan nagy baj zúdult rájuk. Milyen kevésbé tárgyilagosak, milyen elragadóan elfogultak az emberek! Érzéseiket és nézeteiket csakis előítéleteik irányítják. No, nem baj! Clare örült, hogy túl van a legrosszabbon, örült, hogy családja már mellette áll. Most már biztosan tudta, hogy nem kell többé négy szemközt találkoznia Jerryvel. Eszébe jutott

férje utolsó, hosszú pillantása. Jerry elegánsan tud veszteni, mert sohasem tartja befejezettnek a játszmát. Egészen beleveti magát az életbe, nem az életnek egyes részeibe, hanem a teljességébe. Keményen megüli az életet, megsarkantyúzza, akadályokon ugrik át, keresztül törtet mindenre és ha közben horzsolások érik, nyugodtan veszi tudomásul. «Annakidején lenyűgözött engem, keresztülvágatott rajtam. A varázslat elszállt». Talán igaz se volt. Mit csinál most majd Jerry? Egy bizonyos: valahogy majd csak kárpótolja magát a veszteségéért.

13. FEJEZET.

Ha az ember végigtekint a Temple síma zöld pázsitján, szép fáin, a kőküszöbökkel disztett bírósági épületeken és a golyvás-galambokon; valami ujjongó, boldog érzés fogja el. Aztán a szemlélőnek eszébe jut a rózsaszín zsinórral átkötözött, megszámlálhatatlanul sok aktacsomó, a hivatalnokok végelethetetlen serege, akik a kis előszobákban rágják a tollat és várják az ügyvédek, a borjúbőrbe kötött könyvek, melyek megszámlálhatatlanul sok per ítéletét indokolják olyan szörszálhasogatóan, hogy a könnyebb élményeket kedvelő szemlélő felsóhajt, ha megpillantja őket és vágyakozva gondol a Café Royalra. A Temple csarnokaiban az emberi szellem *in excelsis* lebeg, mialatt a test karosszékekben ül; ennek az épületnek a kapujában le kell vetni az emberi lelket és kint kell hagyni, mint a cipőt, ha egy mecsetbe lépünk. Még a nagy ünnepi estéyekre sem engedik be az emberi lelket, mert a jogászi lélek nem engedhet meg magának «kilengéseket» és már a meghívón is óva int mindenkit a záradék: «Kitüntetések viselendők». Azokon a kivételesen ritka őszi reggeleken, amikor süt a nap, a Temple lakója, akinek ablaka kelet felé néz, valószínűleg olyasvalamit érez hirtelen a rekeszizma tájékán, mintha felért volna valami szép domb tetejére, mintha egy Brahms-szimfóniát hallgatna, vagy mintha megpillantaná a tavasz első liliomait. Ilyenkor azután gyorsan figyelmezteti magát, hogy hol van tulajdonképpen, és gyorsan a Collister contra Daverday-ügy aktái fölé hajol.

És mégis, Eustace Dornford, aki már közel járt élete delelőjéhez, akár sütött a nap, akár nem, mindig úgy érezte magát, mintha gyönyörű, meleg tavaszi napon alacsony fal tövében ülne, és az élet, mint valami Botticelli-szerű nőalak közeledne feléje, narancsfák és tavaszi virágok között. Másszóval és tömörebben: szerelmes volt Dinnybe. Minden reggel, amikor Clare megjelent nála, elfogta a vágy, hogy ne politikai témákat diktáljon neki, hanem nővéréről kezdjen vele beszélni. De azért volt benne kellő önuralom és némi humorérzék, tiszteletben tartotta a hivatásával járó gátlásokat és mindössze azt kérdezte Clare-től: hajlandó volna-e nővérével együtt vele vacsorázni, «Szombat este, itt vagy a Café Royalban».

- Itt érdekesebb volna.
- Nem hívna meg egy fiatalembert, negyediknek?
- Talán inkább ön hívjon valakit, Dornford úr.
- Nincs önnek valami különleges kívánsága?
- Hát akkor talán elhívnám a fiatal Tony Croomot, akivel együtt utaztam a hajón. Nagyon kedves fiú.
- Rendben van. Tehát szombaton. Ugy-e, nem felejtí el megmondani a nővérenek?

Clare nem mondta meg, hogy a nővére valószínűleg az ajtó előtt várja őt, pedig Dinny csakugyan ott volt. Mostanában minden este félhétkor eljött Clare-ért és hazakísérte lakására. Még mindig tartani kellett bizonyos veszélyektől és a két nővér erről nem feledkezett meg.

Amikor Dinny a meghívásról értesült, így szólt:

- Aznap, amikor késő este eljöttem tőled, Tony Croommal találkoztam az utcán és elkísért a Mount Streetre.

- Mondtad neki, hogy Jerry nálam járt?

- Dehogy.

- Így is eleget szenved. Igazán nagyon helyes fiú.

- Észrevettem. Szeretném, ha nem tartózkodna Londonban.

- No nem marad itt sokáig. Muskham úr arab kancáit kell gondozásba vennie Bablock Hythe-ben.

- De hiszen Jack Muskham Roystonban lakik.

- A kancák azonban külön laknak, mérsékeltebb égöv alatt.

Dinny igyekezett elhessegetni magától a szomorú emlékeket.

- Mit gondolsz drágám, menjünk földalattin vagy vágassunk el taxival?

- Levegőt akarok színi. Hajlandó vagy gyalog jönni?

- Persze. Végigmegyünk a Themzeparton és a parkokon.

Gyorsan mentek, mert hideg volt. A városnak ez a tágas, beépítetlen része sötét szépségben pompázott a lámpák és csillagok fényében. Még az épületek is impozánsakká váltak, amikor jól ismert nappali formáik a homályba vesztek.

- London nagyon szép este - mormolta Dinny.

- Igen. Olyan az egész, mint mikor az ember valami szépséges nővel fekszik le és kocsmái pincérlánnyal ébred. Mire való ez az egész város? Összehordott energiatömeg, olyan, mint valami hangyaboly.

- «Rém fárasztó», mint Em néni mondaná.

- Monddd, Dinny, igazán, mire való mindez?

- Olyan az egész város, mint valami gyár, amely tökéletes árukat szeretne gyártani, de minden egyes sikerült példányra egy millió hibás jut.

- Hát érdemes?

- Mért ne?

- Egyáltalában: miben lehet még hinni?

- A jellemben.

- Hogy érted ezt?

- A jellem fejleszti bennünk a tökéletesség utáni vágyat. Kihozza belőlünk azt, ami a legértékesebb bennünk.

- Hm! - mondta Clare. - És ki határozza meg, hogy mi a legértékesebb bennünk?

- Nyertél, drágám.

- Én mindenesetre túl fiatal vagyok az ilyesmihez.

Dinny belekarolt a hűgába.

- Te sokkal öregebb vagy, mint én, Clare.

- Nem. Lehet, hogy többet tapasztaltam, mint te, de még nem sikerült magamba merülnöm és megismernem önmagam. Az az érzésem, hogy Jerry a lakásom körül ólálkodik.

- Akkor gyere a Mount Streetre és utána moziba megyünk.

A hallban Bloore levelet adott át Dinnynek.

- Sir Gerald Corven volt itt, kisasszony és ezt hagyta itt.

Dinny felbontotta a levelet.

Kedves Dinny!

Már holnap elutazom Angliából, nem várok szombatig. Ha Clare megmásítja elhatározását, örömmel magammal viszem. Ha nem, ne számítson türelmemre. Az ő lakásán is hagytam ilyen értelmű levelet, miután azonban nem tudom, hol van, neked is írok, mert azt akarom, hogy mindenképpen megtudja. Holnap, csütörtökön délután háromig várok rá vagy üzenetére a Bristolban. Azután *«à la guerre, comme à la guerre»*.

Nagyon sajnálom, hogy ennyi bonyodalommal jár a dolog, és minden jót kívánok neked.

Legszívélyesebb üdvözléssel

Gerald Corven.

Dinny az ajkába harapott.

Clare elolvasta a levelet.

- Nem megyek, csináljon amit akar.

Dinny szobájában rendbehozták magukat. Lady Mont belépett.

- No végre, - mondta - legalább elmondhatom a mondókámat. Nagybátyátok megint beszélt Jerry Corvennel. Mi a szándékod, Clare?

Clare hirtelen elfordult a tükör mellől. A lámpa éles fénnel világította meg az arcát és ajkát, melynek kendőzését még nem fejezte be.

- Sohasem megyek vissza hozzá, Em néni.

- Leülhetek az ágyad szélére, Dinny? A «soha» nagy idő. Aztán meg itt van az a... izé... az a Craven úr. Bizom erkölcsedben Clare, de túl csinos vagy.

Clare leszedte a rúzs.

- Köszönöm Em néni, de én már határoztam és tudom, mit csinálok.

- Mindenesetre megnyugtató. Ha én mondok ilyesmit, abból mindig valami *gaffe* jön ki.

- Clare állja a szavát, néni.

Lady Mont felsóhajtott.

- Én is szavamat adtam egyszer apámnak, hogy egy éven belül nem megyek férjhez. És hét hónap múlva feleségül mentem a nagybátyádhoz. Valaki mindig közbejön.

Clare a nyakába hulló kis fürtökhöz emelte a kezét.

- Megígérem, hogy egy évig «nem rúgok ki a hámból». Addigra biztos leszek a szándékaimban vagy talán nincsenek is többé szándékaim.

Lady Mont lesimította a dunyhát.

- Tedd szívedre a kezedet.

- Talán inkább ne! - mondta Dinny.

Clare szívére tette a kezét.

- Szívre tett kézzel fogadom.

Lady Mont felállt.

- Talán jobb volna, ha Clare ma éjszakára itt maradna. - Nem gondolod, Dinny?

- Igen.

- Akkor intézkedem.

- Nagyszerűen áll neked a tengerzöld ruha, Dinny. A te színed. Lawrence azt mondja, hogy nekem nincs ilyen különleges színem.

- Fekete fehérrel nagyon jól áll neked, drágám.

- A szarka és a portlandi herceg színei. Amióta Michael Winchesterbe ment, nem voltam az ascoti versenyeken. Takarékoskodni kell. Hilary és May idejön vacsorára. Utcai ruhában jönnek.

- Ó! - mondta hirtelen Clare - Hilary bácsi ismeri az ügyemet?

- Nagyon megértő ember - mormolta lady Mont. - Engem viszont, nem tehetek róla, nagyon bánt a dolog.

Clare felállt.

- Hidd el, Em néni, Jerry nem az az ember, aki sokáig szenved ilyesmi miatt.

- Álljatok csak egymás mellé... Gondoltam... Dinny egy ujjnyival nagyobb.

- Százhatvanhét vagyok, cipő nélkül, - mondta Clare.

- Nagyon szép. Ha rendbehoztátok magatokat, gyertek le.

Lady Mont az ajtó felé imbolygott.

- Salamon pecsétje... figyelmeztetnem kell Boswellt... - mondotta és aztán kiment.

Dinny megint a tűzbe bámult.

Clare hirtelen megszólalt mögötte.

- Énekelni szeretnék, Dinny. Mától kezdve egyévi vakáció! Örülök, hogy Em néni megígértette velem. Ugye bolondos a néni?

- Egyáltalában nem. Családunk legbölcsebb tagja. Aki komolyan veszi az életet, nem jut semmire. Ő pedig nem veszi komolyan. Ha akarná, sem tudná komolyan venni.

- De nincsenek is komoly gondjai.

- Mindössze egy férje, három gyereke, több unokája, két háztartása, három kutyája, néhány gyöngélméjű kertésze, kevés pénze és két szenvedélye: mindenáron meg akar házasítani mindenkit és imádja a francia gobelint. Ezenkívül pedig mindent elkövet, hogy ne hízzon el.

- Nagyon édes a néni. Mi a véleményed ezekről a nyakfürtökről, Dinny. Rettentő sok baj van velük. Vágassam megint rövidre a hajamat?

- Egyelőre csak növeszd. Nem tudjuk, mi jön legközelebb divatba. Lehet, hogy megint, a fürtök.

- Mondd, a nők azért törődnek a külsejükkel, hogy tessenek a férfiaknak?

- Semmiesetre sem.
- Hát akkor azért, hogy bosszantsák és izgassák egymást?
- Azt hiszem, csak divatból. Divat dolgában olyanok, mint valami nyáj.
- És erkölcs dolgában?
- Hát van erkölcsünk? A férfiak csinálták. Nekünk, természetüinktől fogva csak érzéseink vannak.
- Belőlem még ez is hiányzik most.
- Biztos?
- Semmiesetre sem veszélyes.

Felvette ruháját, aztán Dinny foglalta el helyét a tükör előtt...

A nyomornegyed lelkésze nem azért megy el hazulról vacsorázni, hogy érdekes megfigyeléseket tegyen az emberi természetről. Azért vacsorázik, hogy egyék. Hilary Charwell napjának nagy részét, még az étkezésekre szánt időt is azzal töltötte, hogy meghallgassa híveinek panaszait, akik egyszerűen azért nem gondolnak a holnapra, mert ma sincs betevő falatjuk. Hilary most látható örömmel fogyasztotta a jó ételeket, amiket eléje raktak. Ha tudott is róla, hogy a fiatal nő, akit Jerry Corvennel összeesketett, eltépte kötelékeit, úgy tett, mintha nem tudná. Clare mellett ült, de egyetlenegyszer sem tett célzást házaseletére. Elfogulatlanul beszélgetett a választásokról, a francia művészeti kiállításról, a whipsnade-i állatkert új farkasairól és azokról az újfajta iskolaépületekről, amelyeknek tetejét jó időben fel lehet emelni. Hosszúka, barázdás, céltudatos és okosan jószágos arcán időnként mosoly jelent meg: ilyenkor olyan volt a kifejezése, mintha valami megállapítást tenne, de nem árulta el, hogy mit állapít meg. Időnként egy-egy jelentős pillantást vetett Dinnyre, mint aki azt mondja: «vacsora után négyszemközt beszélgetünk».

A beszélgetésre azonban nem került sor, mert Hilaryt telefonhoz hívták. Egy hívének halálos ágyához kellett sietnie, még a borát sem tudta kiinni. Felesége vele ment.

A két nővér, sir Lawrence és lady Em leültek bridgezni. Tízkor lefeküdtek.

- Ma van a fegyverszünet évfordulója - mondta Clare a hálósobában. - Tudtad?
- Igen.
- Tizenegy órakor autóbuszban ültem éppen. Két-három ember olyan furcsán nézett maga elé. Tőlem nem kívánhatnak ellágyulást, hiszen még csak tízéves voltam, amikor véget ért a háború.
- Emlékszem a fegyverszünetre, - mondta Dinny - mert anya nagyon sokat sírt aznap. Hilary bácsi nálunk volt Condafordban. Ebből a mondatból merítette prédikációja tárgyát: «Azok is szolgálnak, akik csak állnak és várnak».
- Ki szolgál ellenérték nélkül?
- Nagyon sok ember kemény munkát végez egész életén át, rendkívül csekély ellenszolgáltatásért.
- Ez igaz.
- Miért teszik?
- Dinny, néha az az érzésem, hogy végül még vallásos leszel. Ha csak addig nem mész férjhez.

- «Vonulj kolostorba, Ofélia».
- Egész komolyan, drágám, szeretném, ha egy kicsit jobban hasonlítanál Éva anyánkra. Véleményem szerint anyának kellene lenned.
- Szívesen, de előbb az orvosok találjanak ki valamit, ami a szokásos előzmények nélkül is lehetővé teszi.
- Elpocsékolod az életedet drágám. Csak a kisujjadat kellene mozdítanod és Dornford térdrehullna előtted. Nem tetszik neked?
- Rég nem ismertem ilyen kedves embert.
- «...mondá hűvösen a szűz és az ajtó felé fordult». Csókolj meg.
- Drágám, - mondta Dinny - remélem, minden rendbejön. Nem imádkozom érted, hiába nézel vallásosnak, de majd azt fogom álmodni, hogy révbe érsz.

14. FEJEZET.

A fiatal Croom másodszor is megnézte «Anglia multját» a Drury Lane színházban. Három kísérője most látta először a darabot. Előzőleg Dornfordnál vacsoráztak. Különös véletlen folytán, melyben azonban a jegyek vásárlójának is volt némi szerepe, ketten-ketten ültek: Croom Clare mellett a tizedik sor közepén, Dornford és Dinny pedig a harmadik sor végén a pótszékeken.

- Adnék egy pennyt, ha kitalálhatnám a gondolatait, Cherrel kisasszony.
- Arra gondoltam, hogy az angol arc mennyire megváltozott 1900 óta.
- A hajviselet változása okozza. Azok az arcok, melyeket száz, százötven évvel ezelőtti képeken látunk, sokkal jobban hasonlítanak ránk, mint a harminc év előttié.
- Igen, a lelógó bajusz, meg a konty elrejtí az arc kifejezését. De volt-e egyáltalában kifejezés bennük?
- Azt gondolja, hogy a Viktória-korbeliek jellege nem volt olyan határozottan kialakult, mint a miénk?
- Sőt, lehet, hogy határozottabb volt, de mindenesetre elnyomták. A ruházatukkal is. Mindig több anyagot raktak magukra, mint amennyire szükség volt. Frakk, magas gallér, nyakkendő, turnür, gombos magas cipő.
- A lábszár látása idegesítette őket, a nyaké nem.
- Már ami a nők nyakát illeti. De nézze meg bútoraikat: csupa rojt, bojt, díványhuzat, kandeláber, óriási szekrények. Valóságos bujócskát játszottak a lelkükkel, higgye el Dornford úr.
- De néha váratlanul felbukkant a lelkük, mint a kis Edward herceg, aki levetkőzött anyja ebédlőasztala alatt Windsorban és aztán előugrott.
- Azóta sem tudok ilyen tökéletesen sikerült cselekedetéről.
- Tudja Isten. Uralkodása a restauráció korára emlékeztetett, szelídebb kiadásban. De már érezni lehetett a vihar előszelét.
- Elutazott, Clare?

- Igen, elutazott. Nézze Dornfordot. Teljesen belebolondult Dinnybe. Bárcsak Dinnynek is tetszene egy kicsit.
- Miért gondolja, hogy nem?
- Kedvesem, Dinny nagyon súlyos dolgokon ment keresztül és még most sem lábalt ki belőlük egészen.
- Ideális sógornő volna.
- Szeretné?
- Istenem, még kérdezi?
- Mi a véleménye Dornfordról?
- Igen rendes ember és a mellett nem unalmas.
- Ha orvos volna, remekül tudna bánni a betegekkel. Katolikus.
- Ez nem rontotta esélyeit a választáson?
- Talán ártott volna neki, de ellenfele viszont ateista volt, úgyhogy kiegyenlítették egymást.
- Szörnyű humbug a politika.
- De meglehetősen mulatságos.
- Érdekes, Dornford megnyerte az ügyvédek akadályversenyét... Bátor fiú lehet.
- Nagyon. Mindennek nekivág a maga nyugodt módján. Nagyon szeretem.
- Ó!
- Igazán nem akartam felizgatni magát, Tony.
- Megint olyan az egész, mint mikor a hajón voltunk, egymás mellett ültünk és semmi több... Jöjjön ki egy cigarettára.
- Már jön vissza a közönség. Készüljön, el kell magyaráznia a következő felvonás erkölcsi tanulságát. Eddig nem tudtam felfedezni.
- Csak várjon...

Dinny mélyet lélezett.

- Szörnyű. Jól emlékszem a «*Titanic*» esetére. Szörnyű, mennyi minden megy veszendőbe a világon.
- Igaz.
- Veszendőbe megy az élet, a szerelem.
- Tapasztalatból beszél?
- Igen.
- Nem szívesen beszél erről?
- Nem.
- Remélem, a hűgát nem éri hasonló sors. Csupa élet!
- Igen, de most nagyon benne van a kutyaszorítóban.
- Majd kiszabadul belőle.

- Szörnyű volna, ha elrontanák az életét. Nincs valami jogi kibúvó, Dornford úr? Hogy lehetne a nyilvánosság kizárásával megúszni a dolgot?
- Ha a férj okot adna a válásra, akkor símán menne a dolog.
- Ezt nem fogja megtenni. Bosszúálló ember.
- Értem. Akkor sajnós, nem marad más hátra, mint várni. Az ilyen dolgok gyakran maguktól is megoldódnak. Mi katolikusok általában nem kedveljük a válást. De ha maga úgy találja, hogy ez az eset indokolt...
- Clare még csak huszonnégy éves. Nem töltheti el magányosan hátralévő éveit.
- Magának talán ez a szándéka?
- Nekem! Én egész más lapra tartozom.
- Igen, maguk egészen különböző természetűek, de ha maga elpocsékolná az életét, az még sokkal rosszabb volna. Mert sokkal rosszabb, ha télen mulasztunk el egy-két verőfényes napot, mint nyáron.
- Felmegy a függöny.

- Furcsa! - mormolta Clare. - Nem is tarthatott volna sokáig a szerelmük. Úgy ették egymást, mint a cukrot.
- Istenem, ha mi ketten ott a hajón...
- Maga még nagyon fiatal, Tony.
- Két évvel idősebb vagyok, mint maga.
- És tíz évvel fiatalabb.
- Maga nem hisz a tartós szerelemben, Clare?
- A tartós szenvedélyben semmiesetre. «Utánam az özönvíz». Azok ketten a *Titanic*-on túlhamar kapták meg az özönvizet. És milyen hideg lehetett! Brrr!
- Felhúzhatom a vállára a köpenyét?
- Nekem nem tetszik túlságosan ez a darab. Nagyon belemarkol az emberbe és én most nem szeretem az ilyesmit.
- Nekem is jobban tetszett, amikor először láttam.
- Köszönöm.
- Valahogy nagyon közel áll az emberhez és mégsem egészen közel. A háborús rész a legjobb.
- Nem tudom... Elveszi az ember életkedvét.
- Ez a «szatira».
- A darab egyik része kicsúfolja a másikat. Nyugtalanító. Én magam is ilyen vagyok.
- Kár, hogy nem mentünk moziba, akkor legalább foghattam volna a kezét.
- Dornford úgy néz Dinnyre, mintha álmai madonnáját szeretné valósággá tenni.
- Határozottan.
- Nagyon csinos ember. Kíváncsi vagyok, mi az ő véleménye a háborús jelenetről. Figyelem, megint felmegy a függöny.

Dinny lehúnyta a szemét. A könnyek égették az arcát.

- Ilyet nem tett volna a valóságban az a nő! - mondta rekedten. - Nem lobogtatta volna a zászlót, éljenezve. Semmiesetre sem. Talán elvegyült volna a tömegben, de ezt nem!

- Színpadi hatásvadászat. Kár. De nagyon jó volt a felvonás. Igazán jó. Szegény elhagyott lányok... Egyre szomorúbban énekelnek, és közben az a füttyszó: a «Tipperary». Szörnyű lehetett a háború.

- Volt benne valami lelkesítő is.

- És tartós volt ez az érzés?

- Bizonyos vonatkozásban. Szörnyűnek találja ezt?

- Nem tudok ítéletet mondani mások érzéseiről. A fivérem is valami ilyesmit mondott.

- Nem éppen harcias érzés volt... Én nem vagyok harcias ember. Talán frázisnak hangzik, de igaz, hogy mégis ez volt a legnagyobb élmény az életemben.

- Még mindig így érzi?

- Legalábbis eddig így éreztem. De... Most itt az alkalom, hogy megmondjak magának valamit: szerelmes vagyok magába Dinny. Nem ismerem magát, maga sem ismer engem. De ez nem számít. Rögtön beleszerettem magába, amint megismertem és azóta egyre erősödött ez az érzésem. Ne mondjon semmit, csak néha-néha gondolkozzon rajta.

Clare vállat vont.

- Valóban így viselkedtek az emberek a fegyverszünetkor? Mondja, Tony, igazán?

- Tessék?

- Valóban így viselkedtek?

- Nem tudom.

- Hát maga hol volt akkor?

- Wellingtonban voltam elsőéves. Apám elesett a háborúban.

- Ó! Éppúgy eleshetett volna az én apám is, meg a fivérem. De még akkor is! Dinny azt mondja: anyám sírvafakadt, amikor megjött a fegyverszünet híre.

- Azt hiszem, az én anyám is.

- A legjobban tetszett nekem az a jelenet a fiú és a lány között. De az egész dolog túlságosan az érzelmekre megy. Kísérjen ki, rá akarok gyujtani. Különben inkább nem. Az ember mindig ismerősökbe botlik.

- Az ördögbe is!

- Utolsó kilengésem volt, hogy ide eljöttem magával. Ünnepelesen megígértem, hogy egy évig nem adok okot panaszra. No azért ne essen kétségbe. Eleget találkozhat azért velem.

- «Nagyság, méltóság, béke» - mormolta Dinny és felállt - Mindenesetre a méltóság a legnagyobb dolog.

- És a legnehezebben elérhető.

- Az a lány, aki a mulatóhelyen énekelt! És az a sok csillogás az égen! Nagyon szépen köszönöm Dornford úr... nem felejttem el egyhamar ezt a darabot.

- Azt sem, amit magának mondtam?
  - Igazán nagyon kedves volt. De az aloe csak egyszer egy évszázadban virágzik.
  - Várhatok. Nagyon szép este volt.
  - Hát azok ketten hova lettek?
  - Majd megtaláljuk őket az előcsarnokban.
  - Azt hiszi, hogy Angliának eddig sikerült valaha is elérnie a nagyságot, méltóságot és békét?
  - Nem.
  - Mindenesetre «volt egyszer egy domb, ahol nem voltak kőfalak». Köszönöm. Már három éve viselem ezt a köpenyt.
  - Mégis nagyon bájos.
  - Azt hiszem, a legtöbb ember most valamilyen mulatóhelyre megy.
  - Legfeljebb öt százalékuk.
  - Szeretnék ma éjszaka egy kis hazai levegőt szagolni és hosszan felnézni a csillagokra.
- Clare elfordította a fejét.
- Nem, Tony.
  - Hát akkor?
- Hiszen most egész este velem volt.
- Bárcsak hazavihetném magammal.
  - Ez lehetetlen drágám. Fogja meg szépen a kisujjamat és szedje össze magát.
  - Clare!
  - Nézze! Már itt vannak! Most tűnjön el. Igya le magát szépen a klubban és álmodjon lovakról. No itt van. Ez csak elég volt? Jó éjszakát, Tony.
  - Istenem! Jó éjszakát.

15. FEJEZET.

Az időt gyakran hasonlították már folyamhoz. De ezen a szürke, egyenletes áramlású folyamon sohasem lehet átkelni, olyan széles, mint maga a világ, nincs gázló vagy híd, ami átvezetne rajta. Bár a filozófusok azt állítják, hogy nemcsak előre, hanem visszafelé is tud folyni, a naptár mégis csak a szabályos folyását követi.

November után ezek szerint december következett, decembert viszont nem követte ismét november. Néhány hideg naptól eltekintve, az idő enyhe maradt. A munkanélküliség csökkent, a kereskedelmi mérleg passzívája viszont emelkedett. Egy lépés előre, két lépés vissza. A lapok a pohár vízben dülő vad viharokat visszhangozták. Az emberek sok jövedelmi adót fizettek és még többet nem fizettek. «Miért szakadt vége a prosperitásnak», ez a kérdés foglalkoztatott mindenkit. A font hol emelkedett, hol esett. Röviden: az idő folyt tovább, a lét rejtélyét azonban nem sikerült megfejteni.

Condafordban elejtették a sütőde tervét. Elhatározták, hogy minden hozzáférhető fillért sertés- és baromfityénysztésbe és burgonyatermelésbe fektetnek. Sir Lawrence és Michael lázasan

dolgoztak tervükön és ez a láz átragadt Dinnyre is. Apjával együtt naphosszat tervezgettek és arra számítottak, hogy a mozgalom meghozza az örök jólétet. Eustace Dornford is csatlakozott az ötlethez. Különböző számadatokkal bizonyították, hogy évi százmillió fonttal lehetne csökkenteni Nagybritannia importszámláját, ha fokozatosan betiltanák e három élelmiszk behozatalát a nélkül, hogy az életszínvonal árát emelnék. Nem kell az egészhez más, mint egy kis organizáció, egészen lényegtelen változás az angolok alaptermészetében és az eddiginél valamivel több korpa. A tábornok addig is kisebb kölcsönöket vett fel életbiztosítására és ebből fizette különböző adóit. Az új képviselő, aki meglátogatta választókerületét, a karácsonyt Condafordban töltötte. Csaknem egész idő alatt a sertésekről beszélt, mert ösztönösen érezte, hogy e pillanatban ezeken keresztül közelítheti meg a legjobban Dinnyt. Clare is otthon töltötte a karácsonyt. Senki sem beszélt arról, hogy titkárnői teendői után mivel tölti szabadidejét. Jerry Corventől nem jött levél, de az újságból megtudták, hogy már visszaérkezett Ceylonba. Karácsony és újév között megtelt a ház minden lakható része: ott volt Hilary, a felesége, lánya, Monica, Adrian és Diana, Sheilával és Ronalddal, akik már felgyógyultak a kanyaróból - évek óta nem volt a házban ilyen nagy családi gyülekezet. Szilveszter napján még sir Lionel és Lady Alison is lejöttek ebédre. Valamennyien úgy érezték, hogy 1932 sorsdöntő év lesz, tekintettel a konzervatívok túlnyomó többségére. Dinny valósággal leszaladgálta a lábát. Nem mutatta ugyan, de mégis érezni lehetett, hogy most már kevésbé foglalkoztatja a múlt. Ő volt az egész társaság lelke és nem lehetett észrevenni, hogy saját lelke is van. Dornford töprengve nézett rá. Azt kutatta: mi lehet e fáradhatatlan és derűs önmegettagadás mögött. Odáig merészkedett, hogy megkérdezte Adriától, aki úgy látszik, Dinny kedvenc rokona.

- Unokahúga nélkül minden megállna ebben a házban, Cherrell úr.

- Bizony. Dinny csodálatos jelenség.

- Úgy látszik, nem törődik sajátmagával. Adrian érdeklődő oldalt pillantást vetett rá.

Rokonszenvesnek találta halványbarna, meglehetősen sovány arcát, dióbarna szemét, sötét haját. Meglehetősen finomérzésű embernek látszott ahhoz képest, hogy ügyvéd és politikus. Adrian azonban, valahányszor Dinny ügye került szóba, olyan óvatos lett, mint valami juhászkutya. Ezért meglehetősen kitérően válaszolt.

- Bizonyára nem törődik magával többet, mint amennyi szükséges. Talán annyit sem.

- Néha az az érzésem róla, mintha nagyon súlyos dolgokon ment volna keresztül.

- Huszonhét éves - mondta vállatvonva Adrian.

- Megkérhetném arra: mondja el, mi történt vele? Nem kíváncsiságból érdeklődöm. Én... szerelmes vagyok belé és szörnyű volna, ha tájékoztatlanságomban durván megsérteném érzékenységét.

Adrian hosszan és hangosan szippantott a pipájából.

- Hát, ha igazán komolyan gondolja ezt...

- Halálos komolyan.

- Akkor talán csakugyan meg lehet kímélni őt néhány fájdalmas pillanattól. Két évvel ezelőtt rettenetesen szerelmes volt valakibe, de a dolognak tragikus vége lett.

- Halál?

- Nem. Nem mondhatom el önnek részletesen az egész ügyet, mindössze annyit közölhetek, hogy a férfi előzőleg olyasmit tett, amivel bizonyos vonatkozásban kiközösítette magát a társaságból. Legalább is ő azt hitte. Ezért felbontotta eljegyzésüket, mert nem akarta Dinnyt is

belevinni ebbe a helyzetbe és elvándorolt a távol keletre. A szakítás végleges. Dinny azóta nem is beszélt róla, de attól félek, hogy sohasem fogja elfelejteni.

- Értem. Nagyon szépen köszönöm. Nagy szolgálatot tett nekem.

- Sajnálom, ha esetleg fájdalmat okoztam önnek, - mormolta Adrian - de azt hiszem, jobb nyitott szemmel járni.

- Sokkal jobb.

Adrian megint a pipáját szívta és néhányszor lopva pillantott csendes szomszédjára. Dornford kissé elfordította arcát. Nem látszott éppen letörtnek vagy szomorúnak, de látni lehetett, hogy mély gondjai vannak, mintha a jövője fölött töprengene. «Ez az ember - gondolta Adrian - áll még a legközelebb ahhoz a fajtához, amelyhez szívesen adnám Dinnyt: finomérzésű, nyugodt és energikus. Sajnos, azonban az életben nem megy minden símán.»

- Egészen más, mint a húga - szólalt meg végül Adrian.

Dornford elmosolyodott.

- Hagyomány és modernizmus.

- De azért Clare nagyon helyes teremtés.

- Igen, és sok jó tulajdonsága van.

- Mind a kettőben van gerinc. Hogy válik be Clare?

- Nagyon jól. Gyors a felfogóképessége, jó emlékezőtehetsége van és sok *savoir faire* van benne.

- Kár, hogy ilyen súlyos helyzetbe került.

- Nem tudom, ki idézte elő és nem látom, hogy lehetne rajta segíteni.

- Nem ismerem Corvent.

- Nagyon kedves ember, hacsak úgy futólag ismerjük. De azért van az arckifejezésében valami kegyetlen vonás.

- Dinny azt mondja, hogy bosszúálló.

- Feltételezem róla - bólintott Adrian. - Nagyon veszélyes tulajdonság válóper esetén. De remélem, hogy erre nem kerül a sor... Az ilyen piszkos ügy rendszerint az ártatlan embert sározza be. Családunkban, emlékezetem szerint, még nem fordult elő válás.

- Az enyémben sem, de mi katolikusok vagyunk.

- Törvényszéki tapasztalatai alapján mi a véleménye? Romlik Angliában az erkölcs?

- Ellenkezőleg. Lényegesen javulóban van.

- De az erkölcsi formák mindenesetre lazultak, nem?

- Az emberek csak őszintébbek, mint azelőtt. Ez még nem jelent rosszat.

- Maguk ügyvédek és bírák mindenesetre rendkívül erkölcsös emberek - mondta Adrian.

- Hát ezt honnan veszi?

- Az újságokból.

Dornford nevetett.

- No, - mondta Adrian és felállt - játszunk egy parti billiárdot.

Az újév utáni hétfőn a társaság széteszlott. Dinny délután lefeküdt ágyába és elaludt. A szürke fény is kialudt, sötétség töltötte be szobáját. Azt álmodta, hogy folyó partján áll. Wilfrid a kezét fogja, a túlsó partra mutat és azt mondja: «Még egy folyó, még csak ezen a folyón kell átkelnünk.» Kéz a kézben mentek le a vízhez. Bent a vízben minden egyszerre sötét lett. Dinny elveszítette Wilfrid kezét és rémülten kiáltott fel. Lába nem találta többé a talajt, vergődött, kezét nyújtogatta minden irányba. Wilfrid hangja egyre messzebből hallatszott: «Még egy folyó... az utolsó.» Hangja elhalt, már nem volt több, mint egy sóhajtás. Dinny meggyötörten ébredt fel. Az ablakon át a sötét eget látta s a szilfa ágait, amint a csillagokba nyúltak. Semmi hang, semmi illat, semmi fény. Mozdulatlanul feküdt, mélyen lélekzett, hogy leküzdje szorongását. Régóta nem érezte Wilfridet olyan közel magához, régóta nem érezte már ilyen élesen fájdalmát és kifosztottságát.

Felkelt, hidegvízzel megmosta arcát, aztán megállt az ablak mellett, a csillagokat nézte és a sötétséget. A kínzó álom emléke olyan erős volt még, hogy megborzongott. «Még egy folyó.» Kopogtak az ajtón.

- Ki az?

- Baj van az öreg Purdynével, kisasszony. Azt mondják, a végét járja. Az orvos nála van, de...

- Betty! Anya tud róla?

- Igen, kisasszony. Át is megy hozzá.

- Nem. Majd én megyek. Szóljon neki Annie, hogy ne menjen.

- Igenis, kisasszony. Rohama van. Az ápolónő átküldött, azt mondta, nem lehet rajta segíteni. Gyujtsak fel, kisasszony?

- Igen.

Hála Istennek, csakhogy már bevezették a házba a villanyvilágítást.

- Készítsen elő egy kis üveg konyakot és tegye ki az előcsarnokba a hócipőmet. Két perc múlva lent vagyok.

- Igenis, kisasszony.

Gyorsan magára kapta kötött kabátját, sapkáját, vakondbundáját, leszaladt a lépcsőn, egy pillanatra megállt anyja ajtaja előtt és beszólt, hogy elmegy. Az előcsarnokban felvette hócipőjét, átvette az üveget és kiment a házból. Koromsötét volt, de az évszakhoz képest nem volt hideg. Meg-megcsúszott a síkos úton, nem vitt magával lámpát és ezért a félmérföldes út negyedóra hosszat tartott. Az orvos autója ott állt a kis parasztház előtt, lámpái égtek. Dinny benyitott és belépett a földszinti szobába. Tűz lobogott, magányos gyertya égett. A szoba, melyet népes család szokott megtölteni, most üres volt, csak a sármánymadár maradt ott nagy kalitkájában. Dinny kinyitotta a belső lépcsőhöz vezető kis ajtót és felment. Fent óvatosan belökte a vékony felső ajtót, azután körülnézett. Szemben az ajtóval az ablakpárkányon lámpa égett, fény és árny váltakozott az alacsony mennyezetű szobában. A kettős ágy lábánál az orvos és a falu ápolónője beszélgetett halkan. Az ablak mellett a sarokban egy széken gubbasztott a férj. A kis öreg ember térdére támasztotta kezét, ráncos piros arca reszketett és időnként megvonaglott. Az öreg parasztkisasszony összegörnyedve feküdt az ágyon, arca olyan volt, mint a viasz. Dinny úgy találta, mintha máris kisimultak volna a ráncai. Nehezen, hörögve lélekzett. Félighúnyt szeme már nem látott.

A doktor odament Dinnyhez.

- Altatót adtam neki, - mondta - azt hiszem, nem tér többé eszméltre. Jobb is így a szegény öregnek. Ha magához térne, az ápolónő bead neki még egyet. Nem tehetünk mást, igyekszünk megkönnyíteni számára a véget.

- Itt maradok - mondta Dinny.

Az orvos megfogta a kezét.

- Ne vegye annyira a szívére kedvesem. Megváltás a számára.

- Szegény öreg Benjy - suttogta Dinny.

Az orvos megszorította a kezét és lement a lépcsőn. Dinny belépett a szobába. Fojtott volt a levegő, nyitva hagyta az ajtót.

- Én itt maradok, nővér, ha esetleg le akar menni valamiért.

Az ápolónő bólintott. Sötétkék ruha, fejkötő volt rajta, homlokát kissé összeráncolta, arca egyébként nem árult el semmi emberi érzést. Egymás mellett álltak, nézték az asszony viaszra vált arcát.

- Páratlan teremtség volt - mondta hirtelen az ápolónő. - Most lemegyek, beszerzek néhány dolgot, egy félóra alatt itt vagyok. Üljön le, Cherrell kisasszony, mert elfárad.

Az ápolónő elment. Dinny odament az öreg férfihez, aki a sarokban ült.

- Benjy.

Az öreg ember megrázta aszott fejét, kezét végighúzta a térdén. Dinny valami megnyugtatót akart mondani, de nem tudott. Megérintette az öreg ember vállát, aztán visszament az ágyhoz, leült egy kemény faszékre. Némán figyelte az öreg Betty arcát. A beteg halk, hörgő hangokat hallatott. Dinny úgy érezte, mintha valami rég letűnt kor szelleme halna meg most előtte. Hiszen igaz, élnek még a faluban olyan idős emberek, mint az öreg Betty, de ezek egészen mások. Mennyi egyszerű, józan ész volt ebben az öreg asszonyban, mennyi pedáns rendszeret, milyen lelkesen olvasta a bibliát, hogy ragaszkodott az urakhoz, milyen büszke volt nyolcvanhárom évére, fogaira, melyeket még mindig nem vesztett el és jó hírnevére. És milyen okosan kezelte öreg férjét, úgy bánt vele, mint valami nehezen nevelhető gyerekkel. Szegény öreg Benjy meg sem közelíti az asszonyt. Mi lesz most majd vele, ha magára marad? Talán valamelyik unokája magához veszi. Hét gyereket nevelt fel ez az öreg házaspár, abban az időben, amikor egy shilling - szerencsére - még annyit ért, mint ma három. A falu tele van különböző leszármazottaikkal. Vajjon szívesen fogadják-e majd a kis öreg Benjyt, aki egy kicsit házsártos és még mindig szereti az italt. Hogy fog beleilleni modern otthonukba? Talán csak akad számára valahol egy zug. Itt nem maradhat egyedül. A kettejük öregségi nyugdíjából még csak megélhettek valahogy, de a feléből ő egyedül nem fog megélni.

«Bárcsak volna pénzem. Az öreg Benjynek biztosan nem kell a madár. Magammal viszem, kiengedem a kalitkából, a régi melegházban fogom tartani, amíg megtanulja a szárnyait használni, aztán elengedem.»

Az öreg ember a torkát köszörülte a homályos szögletben. Dinny összerezzent és előrehajolt. Az előbb nagyon elmerült gondolataiban és észre sem vette, hogy a beteg lélekzetvétele már egészen elgyengült. Az öregasszony sápadt ajkai majdnem becsukódtak, ráncos szemhéjja majdnem teljesen ráborult élettelen szemére. Nem hallatszott többé semmi hang az ágy felől. Dinny néhány percig előrehajolva nézett és hallgatódzott, azután odalépett az ágyhoz és fölébe hajolt. Meghalt? Mintegy válaszképpen megrezzent az asszony szemhéja és a mosolynak valami egészen halvány árnya jelent meg az ajkán. Aztán hirtelen egészen élettelen lett az arca, mintha elfújtak volna egy gyertyalángot. Dinny visszafojtotta a lélekzetét. Ez volt az első halál, aminek tanúja volt. Nem tudta levenni pillantását a vén, viaszkos arcáról, mely most

mintha megkönnyebbült volna. Az a csendes emberi méltóság balzsamozta most be az öreg asszony arcát, mely az élet és a halál határát jelzi. Dinny ujja hegyével végigsimította a halott szemhéját. Halál! Ez a halál csendes és aránylag kevésbé gyötrelmes volt, de mégis...! Az örök fájdalomcsillapító, mindnyájunk sorsa. Ötven éven át aludt minden éjszaka ebben az ágyban az alacsony, ferde mennyezet alatt. Most meghalt az a kicsi és mégis nagy öreg-asszony. Előkelő születés, rang, vagyon és hatalom - mindez nem adatott meg neki. A technikával, a tudománnyal és a divattal nem ismerkedett meg. Gyerekeket hozott a világra, nevelte, táplálta, mosdatta őket, sokat varrt, sokat főzött, sokat söpört, keveset evett, soha életében nem mulatott, sok fájdalom érte, nem ismerte a bőség gondtalan fellelékezését - de gerince kemény maradt, járása egyenes, pillantása nyugodt, modora szelíd. «Nagy öregasszony» volt - kit illetve ez a cím, ha nem őt.

Dinnyt lelke mélyéig áthatotta ez az érzés. Lehajtott fejjel állt az ágy mellett. Az öreg Benjy megint megköszöri torkát a homályos zugban. Dinny összerezzen és odalépett hozzá.

- Menjen, nézze meg Benjy, elaludt.

Megfogta a karját, hogy talpra segítse a gémberedett lábú öreget. Benjy akkor is csak a válláig ért, ha egész hosszában kiegyenesedett. Kiszáradt, összezsugorodott kis öreg volt. Dinny keresztülvezette a szobán. Együtt hajoltak a halott homloka és arca fölé, melyet már végigsimított különös szépségével a halál. A kis öreg férj felfújta arcát, mely egészen piros lett, ingerült, sipító hangon szólalt meg:

- Nem is alszik! Meghalt! Sohse beszélhet többet. Nézze. Ez már nem az én anyjukom. Hol az ápolónő? Nem lett volna szabad itthagynia...

- Csitt, Benjy.

- De mikor mondom, hogy meghalt! Hát most mit csináljak?

Öszezsugorodott alma-arcát Dinny felé fordította. Valami mély, áporodott szag áradt felőle, a fájdalom, a pipák és a régi krumpli szaga.

- Nem akarok itt maradni. Nem akarok itt maradni vele, ahogy így fekszik. Nem való az.

- Nem, menjen csak le, gyujtsa a pipájára, és ha jön az ápolónő, mondja meg neki.

- Mondjam meg neki? Majd én megmondom neki... Nem lett volna szabad itthagynia. Jaj Istenem, jaj Istenem, jaj Istenem!

Dinny a kis öreg vállára tette a kezét, a lépcsőhöz vezette és hosszan utána nézett, amint botorkálva, tapogatózva, duzzogva lement a lépcsőn. Aztán Dinny visszament az ágyhoz. A halott kisimult arcában volt valami félelmesen vonzó. A halál óta percről percre fokozódott ennek az arcnak a büszke harmóniája. Csaknem diadalmas volt, most, amint maga elé meredt, mintha élvezte volna a csendes és derűs nyugalmat, a fájdalmas öregség után. Most mutatkozott meg igazán ennek a nőnek a jelleme, most, ebben a rövid átmeneti időben, az élet gyötrelmei és a halál bomlása között. «Arany volt a lelke», ezt a mondatot kellene a szerény sírkőre vésni, melyet majd felállítanak a temetőben. Hol járhat most a lelke, van-e egyáltalában valahol, nem fontos. Megtette a kötelességét - ez a fontos. Betty!

Amikor az ápolónő megérkezett, Dinny még mindig az ágy mellett állt és a halottat nézte.

16. FEJEZET.

Férje távozása óta Clare rendszeresen találkozott a fiatal Croommal, de mindig megtartotta a három lépés távolságot. A fiatalember szerelmi bánatában elvesztette kedélyességét, különben sem lett volna okos dolog nyíltan mutatkozni a társaságában és ezért Clare nem mutatta be a barátainak. Olcsó vendéglőkben találkoztak, moziba mentek, vagy egyszerűen csak sétáltak. Clare nem hívta meg többé magához, ő maga sem kérte erre. Egyáltalában, példásan viselkedett, de néha hirtelen kínos és fájdalmas hallgatásba burkolódzott és úgy nézett Clare-re, hogy az asszonynak viszketett a keze, hogy megrázza. Egyébként több látogatást tett Jack Muskham méntelepén és órákat töltött olyan könyvek olvasásával, melyek azt a problémát igyekeztek megoldani, hogy az Eclipse nevű versenyló Lister Turktól örökölte-e jó tulajdonságait vagy inkább Darley Arabiantól, és hogy jobb-e Blacklockot St. Simonnal Speculumra keresztezni vagy Speculummal St. Simonra.

Amikor Clare Condafordból visszatért Londonba, Croom öt napon át nem adott magáról életjelt és ezért Clare sokat gondolt rá. Levelet írt neki a Coffee House-ba.

«Kedves Tony!

Mi van magával és merre van? Én már visszajöttem. Boldog új évet. Szíves üdvözlettel

Clare.»

Három napig nem kapott választ. Először bosszankodott, aztán aggódott, végül egy kicsit megijedt. Végre megjött a válasz, a bablockhythei fogadóból.

«Drága Clare!

Fellélegeztem, amikor megkaptam levelét, mert elhatároztam, hogy addig nem írok, amíg nem hallok magáról. A világért sem szeretném magára erőszakolni unalmas társaságomat és néha bizony kételyeim vannak, hogy nem untatom-e. Ahhoz képest, hogy nem láthatom magát, elég jól vagyok, ellenőrzöm a boxok építését, melyek az arab kancák számára épülnek. Kitűnőek lesznek (már tudniillik a boxok). Az állatok valószínűleg nehezen fogják majd megszokni az éghajlatot, pedig azt mondják, hogy itt enyhe az idő és a legelő kitűnőnek látszik. Nagyon szép ez a táj, különösen a folyó. A fogadó szerencsére olcsó és sokáig kibírom tojáson és szalonnán. Muskham gavallérosan viselkedett és már újévtől kezdve adja a fizetésemet. Ezért arra gondoltam, hogy maradék hatvanegynéhány fontomért megveszem Stapylton régi, kétüléses autóját. Nemrég utazott vissza Angliába. Ha egyszer lekerülök ide, okvetlenül szükségem lesz autóra, mert különben sohasem láthatnám magát, a nélkül pedig nem érdemes élni. Remélem, nagyszerűen érezte magát Condafordban. Már tizenhat napja nem láttam magát, ezt nem lehet sokáig kibírni. Szombat délután felmegyek. Hol találkozhatnánk? Örök hűséggel

Tony».

Clare szobájában a díványon fekvé olvasta a levelet. Amikor elkezdte, szigorú arcot vágott, amikor befejezte, kissé mosolygott.

Szegény, drága Tony. Gyorsan elővett egy sürgönyblankettát és ezt írta rá:

«Teára várom a Melton Mewsben. C.»

Irodába menet feladta.

Két fiatal ember találkozása akkor válik igazán fontossá, ha egy harmadik személynek nagyon fontos, hogy ne találkozhassanak. Mialatt Tony Croom Clare lakása felé közeledett, minden gondolatát Clare foglalta le. Nem vette észre azt az alacsony embert, aki csontkeretes szem-

üveget, fekete magas cipőt és borvörös nyakkendőt viselt és olyan volt, mint valami tudományos társaság titkára. Ez az ember feltűnés nélkül és diszkréten utazott vele Bablock Hytheből a Paddington pályaudvarra, onnét a Coffee House-klubba, a Coffee House-klubból pedig a Melton Mews sarkára. Itt utána nézett, megfigyelte, hogy a kettes számú házba megy, beírt valamit a noteszába, azután elővette az esti lapot és nyugodtan várta, mikor jön ki a házból. Megbízható, lelkiismeretes ember volt, nem olvasta az újságot, csak maga előtt tartotta és pillantását állandóan a pávazöld kapura szegezte. Készen állt arra, hogy bármely pillanatban összecsukja magát, mint valami esernyőt és eltűnjön a mellékutcában. Várt, várt, ez volt a foglalkozása. Közben, mint minden más polgár, a következőkre gondolt: a drágaságra, arra hogy jó volna meginni egy csésze teát, a kislányára, a kislánya bélyeggyűjteményére, végül pedig arra, hogy ezentúl neki is jövedelemadót kell fizetnie. Gondolatai ezenkívül felidéztek annak a fiatal nőnek gömbölyű formáit, akitől a trafikban cigarettáját szokta venni. Cheyne volt a neve, és abból élt, hogy kitűnően meg tudta jegyezni az arcokat, kimeríthetetlen volt a türelme, mindent gondosan feljegyzett a noteszába, mindig diszkréten a háttérben tudott maradni, és szerencsére erősen emlékeztetett a tudományos társaságok titkáira. A Polteed-ügynökség alkalmazásában állott. Ez az ügynökség abból élt, hogy mindig többet tudott egyes emberekről, mint amennyi az illetők számára előnyös volt. Cheyne aznap kapta megbízatását, amikor Clare visszatért Londonba. Már öt napja «dolgozott», de erről senki sem tudott rajta és főnökein kívül. Könyveiből arról értesült, hogy a brit szigetek egyik lakójának főfoglalkozása, hogy más emberek után kémkedjenek és ezért cseppet sem restellte mesterségét, melyet már tizenhét év óta űzött a legnagyobb lelkiismeretességgel. Büszke volt munkájára, tehetséges «kopónak» tartotta magát. Sajnos, állandóan fokozódó hörghurutja volt, amit annak köszönhetett, hogy sokat kellett huzatban álldogálnia, de azért mégsem tudta elképzelni, hogy másképpen is tölthetné idejét és más, intelligensebb módon kereshetné kenyerét. Az ifjú Croom címéről egyszerűen úgy értesült, hogy Clare háta mögé állott, amikor az feladta sürgönyét. Mivel azonban a sürgöny szövegét nem tudta elolvasni, azonnal Bablock Hythebe utazott. Ettől kezdve expedíciója semmi nehézségbe sem ütközött. Időnként megváltoztatta megfigyelő helyét az utca végén, majd amikor már besötétedett, be is ment az utcába. Félhatkor kinyílt a pávazöld kapu és a fiatal pár kilépett. Elindultak. Cheyne úr is elindult mögöttük. Gyorsan mentek és Cheyne úr kitűnően begyakorolt ritmusérzékekkel, pontosan lépést tartott velük. Hamarosan észrevette, hogy megint odamennek, ahova már kétszer követte lady Corvent: a Templebe, a törvényszék épületébe. Ez megnyugtatóan hatott rá: a tea lehetősége egészen közel volt. Rendkívül ügyesen lépdelt és mindig olyan emberek mögé került, akik eléggé kövérek voltak ahhoz, hogy eltakarják. Megfigyelte őket, látta, hogy befordulnak a Middle Temple Lane-re és a Harcourt Buildingsnél elválnak. Lady Corven bement az épületbe, a fiatalember pedig lassan fel és alá sétált az épület kapuja és a Temple rakpartja között. Cheyne úr utána nézett, gyors léptekkel rohant a strandra, berontott egy A. B. C. étterembe: «Kérek egy csésze teát kaláccsal, de gyorsan» felkiáltással. Míg a teára várt, hosszasan jegyeztetett noteszába. Megfújta a forró teát, kiitta, megette a kalács felét, kezébe rejtette a másik felét, fizetett és ismét kiment a Strand-ra. Éppen befejezte a kalácsot, amikor ismét a Lane-re ért. A fiatalember még mindig lassan fel és alá sétált. Megvárta, amíg a fiatalember hátat fordított neki, aztán, mint valami elkésett ügyvédjelölt, elrohant a Harcourt Building mellett, be az Inner Templebe. Itt a kapu alatt a nevet tanulmányozta, amíg Clare ki nem jött. A fiatal pár a Strand felé ment, Cheyne úr utánuk. Jegyet váltottak egy moziba: Cheyne úr is jegyet váltott mögéjük. Megszokta, hogy azok az emberek, akiket követ, nagyon óvakodnak, és ezért a fiatal pár ártatlan gyanútlanága kissé fölényes, de nem megvető részvétet keltett benne. «Olyanok, mint Jancsi és Juliska» állapította meg. Nem tudta megállapítani, hogy lábuk összeér-e a sötétben és ezért mögéjük került, hogy legalább a kezük helyzetét megvizsgálja. Ezt kielégítőnek találta. Leült az egyik székre a kijárat közelében. Most két óra hosszat biztos lehetett a dolgában. Pipázott, élvezte a jó meleget és a filmet. Afrikai expedi-

ciós film volt, a két főszereplő állandóan a legnagyobb veszélyben forgott, nem is szólva a filmoperatőről, akinek helyzete még sokkal veszélyesebb lehetett. Időnként erőteljes amerikai hangon mondták egymásnak «Na most vigyázz öregem!» Cheyne úr nagy érdeklődéssel figyelt, de közbe egy pillanatra sem feledkezett meg a fiatal párról. Amikor ismét kigyulladtak a lámpák, láthatta profiljukat. Hja, valamikor mindnyájan fiatalok voltunk, állapította meg, és gondolatai az eddiginél intenzívebben tértek vissza arra a bizonyos fiatal trafikos hölgyre. A fiatalok helyzete e pillanatban olyan megbízhatónak látszott, hogy megragadta az alkalmat és egy percre kiment a folyosóra. Ki tudja, mikor lesz erre megint alkalma. Véleménye szerint a detektívtörténeteknek az a legfőbb hibájuk, hogy a szerzők úgy állítják be a «kopókat», mintha természetfölötti lények volnának, akik napokig ügyelnek valakit, a nélkül, hogy levonnék róla a szemüket. Az életben ez másképp van.

Amikor visszament a nézőtérre, csaknem közvetlenül a fiatal pár mögé ült le, éppen amikor megint sötét lett. Egyik kedvenc sztárjának filmje következett. Remélte, hogy a művésznőt a legelőnyösebb helyzetekben élvezheti majd, kellemes sóhajrással hátradőlt és erőscukrot vett a szájába. Rég nem töltött el ilyen kellemes estét munka közben. Mert bizony ez a munka sem fenéki tejfel, különösen ilyenkor télen, mikor az ember olyan könnyen meghűlhet.

Sajnos, azonban tízperc múlva - a sztárnak ezalatt alig volt arra ideje, hogy felvegye estélyi ruháját - a fiatal pár felállott.

- Nem bírom ennek a nőnek a hangját - mondta lady Corven.

- Szörnyű - válaszolta a fiatalember.

Cheyne úr sértődötten és csalódottan megvárta, amíg a fiatalok kimentek a nézőtérről, azután utánuk ment. A Strandon megálltak, vitakoztak, újra elindultak, átmentek a túlsó oldalra és bementek egy vendéglőbe. Cheyne úr még egy újságot vett a vendéglő bejáratánál, utánuk nézett, megfigyelte, hogy felmennek a lépcsőn. Különszoba! Óvatosan maga is felment. Nem, csak a karzat. Ott ülnek, belül a negyedik asztalnál, az oszlopok szépen eltakarják őket.

Cheyne úr lement a toalettre, keretes pápaszem helyett csiptetőt tett az orrára, vörös nyakkendője helyett meglehetősen feltűnő fekete-fehér csokrot kötött fel. Ez kitűnően bevált módszere volt. Előbb rikító színű nyakkendő, utána valami finomabb, más színárnyalatba. A feltűnő nyakkendőnek megvan az az előnye, hogy eltereli az emberek figyelmét a viselője arcáról. Csak úgy emlékeznek rá vissza: az az ember, aki azt a szörnyű nyakkendőt viselte és ha a nyakkendő eltűnt, nem ismerik meg többé. Ismét felment a karzatra, helyet foglalt egy asztalnál, ahonnan jól láthatta őket, majd vegyes sültet rendelt sörrel. Legalább két órát fognak itt eltölteni, gondolta és ezért intelligens arcot vágott, cigarettát kezdett sodorni és tüzet kért a pincértől. Miután ily módon bebizonyította, hogy a maga egyéni módján szereti élvezni az életet, ráérő úriemberek módjára végigolvasta az újságot, azután szemügyre vette a falfestményeket. Színes képek voltak, tájképek kék éggel. Tenger, pálmafák, villák, szuggesztív, hatásos módon sejtették az élet örömeit. Cheyne úr még sohasem jutott tovább Boulognenál és semmi kilátása sem volt, hogy valaha is tovább jusson. Ötszáz font, szép hölgy, lakosztály a napos oldalon, kártyaasztalok: valahogy így képzelte a mennyországot. Sajnos, azonban mindez elérhetetlen. Nem szokott panaszkodni, de ha olyan csábító képeket látott, mint amilyenek ezek itt, önkénytelenül is elérzékenyült. A sors iróniájának tartotta, hogy azok az emberek, akiket a váloperekkel kapcsolatban megfigyel, oly sokszor mennek át a paradicsomba, ott maradnak, amíg ügyük jogerősen elintéződik, azután ismét megházasodnak, visszatérnek a földre. Cheyne úr Finchleyben lakott, a napot legfeljebb két hétben egyszer látta, átlag-jövedelme nem volt több évi ötszáz fontnál. Ilyen körülmények között érthető, hogy költői vénája nem volt éppen fejlett. Abban talált némi vigaszt, hogy képzelete játékosan foglalkozott azoknak az életével, akiket megfigyelt. Ez a fiatal pár (mind a kettő nagyon jóképű) bizonyára taxin megy haza. Neki órákig kell majd várnia a ház előtt, amíg a fiatalember

eltávozik. A pincér letette eléje a vegyes sültet. Cheyne úr a közvetlen jövőjére gondolt és megpaprikázta a húst. De talán elég is lesz ez a megfigyelés, talán még egy-két nap, azután megállapítja, amit akart és könnyen jut hozzá a pénzhez. Lassan, élvezettel forgatott a szájában minden kis falatot, szakértői mozdulattal fújta le a habot a söréről és közben a fiatalokat figyelte, akik egymásfelé hajoltak az asztal fölött. Nem tudta megállapítani, hogy mit esznek. Kár, mert ételeikből talán lelkiállapotukra is következtethetett volna. Táplálkozás és szerelem! A sült után sajtot és kávét rendelt, és mindent felírt a költségszámlájára.

Mindent megevett az utolsó falatig, mindent elolvasott az újságban, fantáziáját kimerítette a falfestményekkel kapcsolatosan, megállapította a vendégekről, hogy kik lehetnek, kifizette számláját, elszívott három cigarettát. Az üldözöttek ekkor asztalt bontottak. Mire a lépcsőre értek, ő már felöltözve várt az ajtó előtt. Három taxi volt a közelben. Cheyne úr a szemközti színház plakátjait figyelte, észrevette, hogy a portás odainti az egyik taxit. Kiment az úttest közepére és beült a másikba.

- Várja meg, amíg az a másik autó elindul és kövesse, - mondta a sofförnek - ha megáll, álljon meg, de ne nagyon közel.

Beült a kocsiba, megnézte óráját és bejegyzett valamit a noteszába. A multkor sokáig követett tévedésből egy idegen taxit és ez sok pénzébe került. Ezért most szemmel tartotta a másik taxi rendszámát, be is írta füzetébe. A színházak még nem értek véget, az utcán most nem volt nagy forgalom, a kocsik könnyen haladtak előre. A másik taxi a Mews sarkán állt meg. Cheyne az ablakon kopogott a sofförnek, aztán hátradőlt az ülésen. Kinézett az ablakon, látta, amint kiszállnák a kocsiból és a fiatalember fizet. Végigsétáltak a Mewsen. Cheyne is fizetett és lesétált a sarkig. A pár a zöld kapuhoz ért, itt megálltak, beszélgettek. Lady Corven bedugta a kulcsát a zárba, kinyitotta az ajtót, a fiatalember körülnézett, aztán bement vele. Cheyne úr érzései e pillanatban éppoly vegyesek voltak, mint a sült, amit a vendéglőben elfogyasztott. Természetesen ezt várta, ezt remélte. De mégis: megint órákig ácsorogni a hidegben, ki tudja meddig! Feltúrte gallérját és megfelelő kaput keresett magának, ahova beállhatott. Rettegetően sajnálta, hogy nem törhet rájuk egy félórai várakozás után. A bíróság mostanában azonban nagyon óvatosan kezeli az ilyen bizonyítékokat. Úgy érezte magát, mint a vérbeli vadász, aki látja, hogy a róka bebújt a lyukba, de nincs a közelben ásó, amivel kikotorhatná. Pár percig az egyik lámpa alatt állt és elolvasta eddigi feljegyzéseit, majd még valamit beírt a noteszba. Aztán kiválasztott egy kapumélyedést és beállt. Félóra múlva megkezdődik az autók áradása a színházakból, akkor azután résen kell lennie, hogy feltűnést ne keltsen. Az emeleti ablakban most kigyulladt a fény, de ez természetesen még nem bizonyíték. Kár! Tizenkét shilling a menettérti jegy, két shilling hat penny volt a vendéglő, hét shilling hat penny a taxi költség, három shilling hat penny a mozi, hat shilling a vacsora, a teát nem számítja fel... az harminckilenc shilling hat penny, mondjuk két font. Cheyne úr megcsóválta fejét, erős cukrot vett a szájába és egyik lábáról a másikra nehezedett. Fájni kezdett a tyúkszeme. Kellemes dolgok jutottak az eszébe: Broadstairs, kislánya fekete haja, osztrigás pástétom, a filmsztár füzőben, a hálósapkája, egy pohár forró whisky citrommal. De hiába! Itt kell állni és várni, fáj a tyúkszeme, és a mellett nem bizonyos, hogy döntő bizonyítékot tud szerezni. A törvényszéken már megszokták, hogy manapság fiatal párok egy csésze teára mennek fel a szobába és azért rendkívül gyanúsán fogadják a közvetett bizonyítékokat. Megint az órára nézett. Fél-órája áll itt. Megjelent az első autó. Most el kell hagynia az utcát. Visszavonult az utca túlsó végére. Aztán egyszerre, még mielőtt megfordulhatott volna, kijött a házból a fiatalember, zsebetett kézzel, görnyedt vállal és elsietett. Cheyne úr megkönnyebbülten fellelékezett. «C. úr este 11 óra 40 perckor távozott» írta a noteszába és az autóbuszállomás felé sietett, hogy hazamenjen Finchleybe.

17. FEJEZET.

Dinny nem volt szakértő a képzőművészet terén, de Wilfriddel annakidején nagyon alaposan áttanulmányozta a londoni képtárak anyagát. Rendkívül élvezte az 1930-as olasz képzőművészeti kiállítást is. Ezért nagyon szívesen fogadta Adrian bátyja meghívását, hogy kísérje el az 1932-es francia kiállításra. Sietve villásreggeliztek valahol a Piccadillyn, majd január 22-én délben egy órakor beléptek a képtár területére és megálltak a primitívek előtt. Azért jöttek ilyenkor, mert igyekeztek elkerülni a legnagyobb tolongást, de sajnos, nagyon sokan követték a példájukat és ezért csak lassan tudtak előrehaladni a termekben. Csak egy óra múlva jutottak el a Watteau-kig.

- «Gilles» - mondta Adrian és «pihenj»-állásba helyezkedett. - Azt hiszem Dinny, ez a legjobb kép. Furcsa, ha egy genre-képfestő, aki a dekoratív irányzatot követi, egyszer olyan tárgyra vagy típusra bukkan, amely igazán megkapja őt, akkor egészen mély élményt kelt a nézőben is. Nézd ennek a Pierrot-nak az arcát: milyen borongó; végzetsujtotta, zárkózott kifejezés! Típusa a tömeg szórakoztatójának, akinek azért titokban magánélete is van.

Dinny hallgatott.

- Nos, fiatal hölgy, mi a véleményed?

- Nem tudom, hogy valóban ilyen tudatos-e a művészet. Nem gondolod, hogy egyszerűen csak fehér ruhát akart festeni s a többit a modell végezte el helyette. Nagyon csodálatos az arckifejezése, de lehet, hogy a modell csakugyan így nézett. Az emberek szoktak néha így nézni.

Adrian a szeme sarkából Dinny arcára pillantott. Igen, az emberek szoktak így nézni. Ha valaki egyszer lefestené Dinnyt, amint nyugodtan néz maga elé és nem is tudja, milyen az arckifejezése, mikor úgy elengedi magát... Milyen megrendítően hatna ez az arckép és minden, ami mögötte rejlik? A művészet sohasem egészen maradéktalan. Ha csak a lényegét adja, csak a lepárolt esszenciát, akkor nem hat reálisan. Ha pedig csak a durva felületet adja, amely csupa nyers ellentmondás, akkor nem is érdemes ránézni. Különböző helyzetek, pillanatig tartó arckifejezések, ügyes fényhatások, mindez nagyon «reális» akar lenni és mégsem mond semmit.

- Az igazi nagy könyv és az igazi nagy kép rendkívül ritka, - mondta hirtelen - mert a művészek rendszerint nem a lényegesre világítanak rá, vagy ha igen, akkor eltúlozzák.

- Nem tudom, hogy ez mennyiben vonatkozik erre a képre, Adrian bácsi. Ez nem arckép, egyszerűen fehér ruha egy drámai pillanatban.

- Lehet! De azért, ha lefestenélek, Dinny, olyannak amilyen vagy, az emberek azt mondanák, hogy a kép nem valószerű.

- És ez nagy szerencse volna!

- A legtöbb ember el sem tudja képzelni, hogy milyen vagy valójában.

- Ne haragudj, hogy szemtelen vagyok, Adrian bácsi. Te el tudsz képzelni?

Adrian kecskeszakállla megrezzent.

- Legalábbis azt hiszem.

- Nézd csak, ott van Boucher Pompadour-ja.

Két percig nézték ezt a festményt.

- No, - mondta Adrian - ahhoz képest, hogy ez a festő mennyivel szívesebben látta volna modelljét meztelenül, nagyon tehetségesen festette a nő ruháját, nem?

- Mindig összetéveszttem Maintenon asszonyt és Pompadourt.
- Maintenon asszony kék harisnyát viselt és XIV. Lajos fölött uralkodott.
- Persze. Hagyjuk most ezeket és menjünk egyenesen a Manet-hez.
- Miért?
- Azt hiszem, nem bírom itt ki soká.

Adrian körülnézett és hirtelen megértette Dinnyt. A «Gilles» előtt Clare állt egy ismeretlen fiatalemberrel. Belekarolt Dinnybe és átmentek a harmadik terembe.

- Nagyon diszkrét vagy - mormolta Adrian - a «Szappanbuborékot fújó fiú» előtt. - Ki ez a fiatalember? Füben lappangó kígyó, bimbóban meghúzódó féreg, vagy...
- Nagyon helyes fiú.
- Hogy hívják?
- Tony Croom.
- Úgy, a fiatal útitárs? Clare gyakran találkozik vele?
- Nem kérdeztem meg tőle, Adrian bácsi. Megígérte, hogy egy évig kifogástalanul fog viselkedni.

Adrian felvonta szemöldökét.

- Em néninek ígérte meg - tette hozzá Dinny.
- És egy év múlva?
- Nem tudom. Ő sem tudja. Ugy-e kitűnőek ezek a Manet-képek?

Lassan átmentek ezen a termen is és végül az utolsó terembe jutottak.

- Furcsa elgondolni, hogy 1910-ben Gauguin jelentette számomra a legszélsőbb excentricitást - mormolta Adrian. - Ez is mutatja, hogy fejlődnek a dolgok. Annakidején, emlékszem, először a British Museumban néztem meg a kínai képeket, azután átmentem a postimpreszionista kiállításra. Cézanne, Matisse, Gauguin, Van Gogh, - akkor legszélsőbb modernnek - most már ősrégiek. Gauguin kétségkívül kitűnő kolorista. De mégis jobban szeretem a kínaiakat. Attól félek, hogy rettenetesen régimódi vagyok, Dinny.
- Nagyon sok jó van közöttük, de azért nem tudnám napról napra magam körül látni őket.
- A franciáknak megvan a maguk állandó gyakorlata. Sehol sem mutathatók ki olyan tökéletesen a különböző művészi átmenetek, mint náluk. A primitívek után jött Clouet, Clouet után Poussin és Claude, utánuk Watteau és iskolája, utánuk Boucher és Greuze, azután Ingres és Delacroix, majd a barbizoniak, azután az impresszionisták, a postimpreszionisták. Mindig akadt egy-egy nagy egyéniség, - Chardin, Lepicié, Fragonard, Manet, Degas, Monet, Cézanne - aki elszakadt a társaitól és utat tört az újabb irány felé.
- De olyan erős elszakadás, mint a legutóbbi, azt hiszem, eddig nem fordult elő.
- Az emberek életfelfogásában sem állott be azelőtt olyan hatalmas szakadás, mint a mostani. És sohasem tudták a művészek olyan kevéssé, hogy mi a rendeltetésük, mint napjainkban.
- Végeredményben mi a rendeltetésük, Adrian bácsi?
- Örömet okozni vagy megmutatni az igazságot. Esetleg mind a kettőt.
- Én nem tudnám élvezni azt, amit ők élveznek. Ami pedig az igazságot illeti: mi az igazság?

Adrian bizonytalanul legyintett.

- Dinny, halálosan elfáradtam. Menjünk.

Dinny észrevette hűgát és a fiatal Croomot, amint a boltív alatt elhaladtak. Nem tudta biztosan, hogy Clare észrevette-e őt. A fiatal Croom a világon semmit sem vett észre Claren kívül. Dinny Adrian mögött ment és most ő csodálta nagybátyja diszkrécióját. Egyikük sem árulta el nyugtalanságát. Utóvégre manapság igazán mindenkinek joga van azzal sétálni, akivel akar.

Gyalog mentek a Burlington-Arcade-ig. Itt Adrian hirtelen, ijedten állapította meg, hogy Dinny milyen sápadt.

- Mi bajod, Dinny? Olyan sápadt vagy, mint valami kísértet.

- Ha nem haragszol Adrian bácsi, meginnék egy csésze kávé.

- Van egy kis hely a Bond Streeten. - Adrian rémülten látta, hogy húga mosolygó ajka milyen vértelen. Megragadta a karját és addig nem engedte el, amíg el nem helyezkedtek egy kis sarokasztalnál.

- Két nagyon erős kávé - mondta Adrian. Nem szólította fel Dinnyt bizalmas vallomásokra; ösztönösen tapintatos volt ilyen tekintetekben, éppen ez volt az oka annak, hogy nők és gyermekek könnyen a bizalmukba fogadták.

- Nagyon fárasztó a képtár-látogatás. Drágám, sajnós, Em példáját kell követnem és azzal gyanúsítlak, hogy nem eszel eleget. Az a pár falat, amit délben bekaptunk, igazán nem számít.

De Dinny ajka már megint kipirosodott.

- Nagyon szívós vagyok én, Adrian bácsi. Enni viszont nem szeretek.

- Egy kis kirándulást kellene tenned Franciaországba. A francia ételek erősebben hatnak az érzékekre, mint a francia festészet a szellemre.

- Ez a véleményed a kiállításról?

- Ha összehasonlítom az olasz kiállítással, feltétlenül. Mindent olyan szépen kiagyalnak. Úgy készítik festményeiket, mint az órás az óraművet. Tökéletesen tudatosak, rendkívül alaposan dolgoznak. Talán nem is lehetne többet kívánni - és mégis, azt hiszem alapjában költőietlen az egész. Erről jut eszembe, Dinny, remélem, hogy Clare elkerülheti majd a válóperes bíróságot, mert ez aztán a lehető legköltőietlenebb hely.

Dinny a fejét rázta.

- Szeretném, ha már túl lenne rajta. Sőt, azt hiszem, rosszul tette, hogy ígéretet tett. Jerryvel kapcsolatban nem fogja megmásítani elhatározását. Olyan sorsra jut, mint a madár, amelynek lenyesték a szárnyát. Különb is, manapság már nem szokták megszólalni az embereket.

Adrian nyugtalan mozdulatot tett.

- Nyugtalanít az a gondolat, hogy azoknak a vastagbőrű, kemény fickóknak a kezébe kerüljön valaki, aki vér a véreből. Ha legalább olyan fajta emberek volnának, mint Dornford. De nem mind olyanok. Találkoztál újabban Dornforddal?

- Egy este nálunk volt, amikor beszámolóbeszédet tartott.

Adrian megfigyelte, hogy unokahúga «szemrebbenés» nélkül beszél.

Nemsokára felkerekedtek. Dinny megnyugtatta nagybátyját, hogy «már egészen rendbejött».

Adrian nem egészen helyesen állapította meg Dinnyről, hogy olyan mint egy kísértet. Inkább olyan volt, mint aki kísértetet lát. Amikor átmentek az Arcade-on és a Cork Street közelébe

érték, a fájdalmas emlékezés úgy csapott le rá, mint valami magányos fekete holló, arcába vert szárnyával, aztán továbbrepült. Dinny, most hogy egyedül maradt, visszasétált arra felé. Összeszedte erejét, bement a házba, felment a lépcsőn, becsengetett Wilfrid lakásába. A lépcsőház ablakpárkányához támaszkodva, összekulcsolt kézzel várt. «Kár, hogy nem hoztam el a muffomat», gondolta. Fázott a keze. A régi képeken a nők ilyenkor leeresztett fátyollal, muffba rejtett kézzel várnak az ajtó előtt. De «a régi nóta elszállt» és neki nincs muffja. Már indulni akart lefelé, amikor az ajtó kinyílt. Stack! Papucsban! Jól ismert, sötét, fürkésző pillantása a papucsára esett és láthatóan zavarba jött.

- Bocsásson meg, kisasszony, éppen most akartam cipőt húzni.

Dinny kezét nyújtott. Az inas úgy fogta meg a kezét, mint régen, olyan arccal, mintha gyónatni akarná.

- Erre jártam, gondoltam, megnézem, hogy van.

- Köszönöm kisasszony, nagyon jól. Remélem, a kisasszony is jól van és a kutya is.

- Egészen jól vagyunk mind a ketten. Foch szereti a vidéki életet.

- Desert úr is mindig mondta, hogy biztosan vidéki kutya lehetett.

- Hallott felőle valami újabb hirt?

- Újabbnak nem nevezhető, kisasszony. Bankjától értesültem, hogy még mindig Sziámban van. Bangkoki fiókjához küldik a leveleket. Ólordsága itt volt legutóbb és tőle hallottam, hogy Desert úr most valamilyen folyón utazik fölfelé.

- Folyón!

- A nevét elfelejtettem... valami «Yi» van benne és valami «sang». Azt hiszem, nagy lehet a forróság arrafelé. Ha szabad megjegyeznem, kisasszony, nincs valami jó színben. Pedig vidéken él. Én karácsonyra hazamentem Barnstaple-be és nagyon jól összeszedtem magamat.

Dinny megint kezét nyújtott.

- Nagyon örülök, hogy láttam magát, Stack.

- Jöjjön beljebb, kisasszony. Meg akarom mutatni a szobát. Úgy hagytam, ahogy akkor volt.

Dinny belépett a nappali szoba ajtaján.

- Egészen olyan, Stack. Mintha még most is itt lakna.

- Magam is azt gondolom sokszor.

- Lehet, hogy itt is van - mondta Dinny. - Azt mondják, minden embernek van egy asztrálteste. Köszönöm.

Megérintette a szolga karját és lement a lépcsőn. Arcán remegés futott végig. Sietett.

A folyó! Az álom! «Még egy folyó». A Mount Streeten valaki megszólította: «Dinny!»

Megfordult. Fleur volt.

- Hova sietsz, drágám? Irtózatosan rég nem láttalak. Most jövök a francia kiállításról. Isteniek a képek. Clare-t láttam egy fiatalemberrel. Ki az?

- Volt útitársa... Tony Croom.

- Talán több is lesz nemsokára?

Dinny vállat vont. Ránézett az elegáns nőre. «Kár, hogy Fleur mindig ilyen szókimondó».

- Van pénze?
- Nincs. Állást kapott, de nagyon kis fizetéssel. Muskhram arab kancáival foglalkozik.
- Ó, ez legfeljebb háromszáz font évente, legjobb esetben ötszáz font. Ebből nem lehet megélni. Igazán, azt hiszem, Clare nagy hibát követett el. Jerry Corven elmegy a végsőkéig.
- Mindenesetre tovább, mint Clare - mondotta Dinny.

- Végkép szakítottak?

Dinny bólintott. Majdnem elviselhetetlennek találta most Fleurt.

- Clare nem olyan, mint te. Ő már az új rendhez, illetve rendetlenséghez tartozik. Ezért tartom hibának, amit csinál. Sokkal jobb volna, ha megmaradna Jerry mellett, legalább névleg. Szörnyű volna, ha szegénységbe jutna.

- Clare nem törődik a pénzzel - mondta Dinny hidegen.

- Szamárság. Az ember csak akkor teheti azt, amit akar, ha pénze van. Ezzel pedig Clare bizonyára törődik.

Dinny belátta, hogy igaza van.

- Nem volna semmi értelme, hogy ezt elmagyarázzuk neki - mondta még hidegebben.

- Drágám, nincs semmi magyarázni való. Jerry bizonyára megbántotta őt... természetes, hogy megbántotta. Ez végeredményben még nem ok. Csodálatos volt az a Renoir... A férfi és nő a páholyban. Mindketten szabadon éltek... együtt. Mért ne tehetné Clare is?

- Te megtennéd?

Fleur vállá megrándult a tökéletesen simuló ruha alatt.

- Ha Michael nem volna olyan drága. Különben is itt vannak a gyerekek.

Vállá megint megrándult egy kissé. Dinny felengedett.

- Fleur, te csak beszélsz. Nem követed azokat az elveket, melyeket hirdetsz.

- Kedvesem, az én esetem egészen kivételes.

- Mindenkié egészen kivételes.

- No, ebben úgysem tudunk megegyezni. Michael azt mondja, hogy új képviselők: Dornford nagyon a szíve szerint való. Együtt dolgoznak a sertés-, baromfi- és burgonyatermelő programmon. Nagy dolog ez és végre ez egyszer kivételesen jól fogták meg.

- Igen, mi is sertést akarunk tenyészteni Condafordban. Lawrence bácsi is megcsinálja Lippinghallban?

- Nem. Ő vetette fel az ötletet és azt hiszi, hogy ezzel megtette kötelességét. De Michael majd jobban munkába veszi őt, ha lesz egy kis ideje. Em angyalian mulatságosan fogja fel a dolgot. Hogy tetszik neked Dornford?

Dinnytől már másodszor kérdezték ezt a nap folyamán.

Fleur szemébe nézett.

- Az az érzésem, hogy egészen mintaszerű ember.

Fleur hirtelen megfogta a karját.

- Szeretném, ha hozzámennél Dinny. Az ember nem szívesen megy ugyan «mintaemberekhez» feleségül, de remélem, hogy majd csak akad benne is egy kis hiba.

Ezúttal kivételesen Dinny vont vállat. Mereven nézett maga elé.

18. FEJEZET.

Február harmadikán olyan enyhe, tavaszias volt az idő, hogy a vér hevesebben lüktetett az erekben és kalandra csábított.

Ezért Tony Croom kora reggel sürgőnyt küldött Londonba és délben elhagyta Bablock Hythet, öreg, de újonnan megszerzett kétüléses kocsiján. Ez az autó nem volt éppen álomszerű, de könnyen elérte az ötvenmérőföldes sebességet. Átrobogott a legközelebbi hídon, Abingdonba ment, onnan Bensonon át Henleybe. Itt megállt, bekapott egy szendvicset, megtöltötte a mótort, aztán még egyszer átrobogott a hídon, egy pillantást vetett a folyóra, mely a napfényben lágyan és meztelenül csillogott a kopár fák között. Ettől kezdve menetrendszerű pontossággal haladt, úgy osztotta be idejét, hogy kétórára a Melton Mewsbe érjen.

Clare még nem volt kész, épp az előbb érkezett haza. Ezért Tony leült az alsó szobában, melyben most már több bútor volt: három szék, egy furcsa formájú kis asztal, amit Clare nagyon olcsón szerzett, tekintettel arra, hogy a régiségek ára is esett. Az asztalon ametiszt-színű metszett palack állott, melyben gin volt. Tony Croom félórahosszat várt, aztán Clare végre lejött a csigalépcsőn, sötétbarna tvid ruhában, kalapban. Karján borjúbőr bundáját vitte.

- Jónapot, kedvesem. Sajnálom, hogy megvárakoztattam. Hova megyünk?

- Arra gondoltam, hogy talán szívesen lejönné Bablock Hythebe. Hazamenet érintjük Oxfordot, megnézzük egy kicsit az egyetemi épületeket és tizenegy óra előtt már itthon is lehetünk. Jó?

- Nagyszerű. Hol fog aludni?

- Én? Hát majd megint hazadöcögök. Egyórára haza is érek.

- Szegény Tony. Nehéz napja lesz.

- Ugyan. Alig kétszázötven mérőföld. Nem lesz szüksége a bundájára, a kocsi sajnos csukott.

Kikanyarodtak az utca nyugati végén. Majdnem elütöttek egy motorbiciklistát. Azután a Park felé mentek tovább.

- Jól megy ez a kocsi, Tony.

- Igen, öreg holmi, de nagyon könnyű. Csak attól félek, hogy minden pillanatban darabokra törik. Stapylton alaposan elnyűtte. Különbösen is, nem szeretem a világosszínű kocsikat.

Clare mosolyogva dőlt hátra, jól érezte magát.

Ez volt első, hosszabb kirándulásuk. Keveset beszéltek. Mindketten fiatalok voltak, szerették a sebességet és Croom olyan gyorsan száguldott, ahogy csak a forgalom engedte. Nem egész két óra alatt elérték az utolsó hidat.

- Itt van egy kis kocsmá, ahova be szoktam nézni, - mondta Tony Croom - igyunk egy kis teát?

- Nem ajánlatos, kedvesem. Gyorsan megnézem az istállókat, a lovakat, aztán keresünk valami olyan helyet, ahol senki sem ismer bennünket.

- Egy pillanatra szeretném megmutatni magának a Themzét.

A nyárfák és fűzfák között megcsillan a folyó világos csíkja az alkonyodó nap arany fényében. Kiszálltak, nézték a vizet. A mogoróbokrok már rügyeztek.

Clare letört egy ágat.

- Csalóka ez a tavasz. Sok víznek kell még lefolyni a Themzén, amíg igazán eljön a tavasz.

Hirtelen hideg légáramlat jött a Themze felől. A túlsó parton köd ereszkedett a rétekre.

- Csak kompon mehetünk itt át, Tony?

- Igen. A túlsó oldalon egy rövidebb út van Oxford felé, körülbelül öt mérföld. Néhányszor végigsétáltam rajta. Nagyon szép.

- Akkor lesz itt igazán szép, ha virágban állnak a fák meg a rétek. Gyerünk. Mutassa meg, merre vannak az istállóudvarok, aztán menjünk tovább Oxfordba.

Visszaültek a kocsiba.

- Nem akarja megnézni az udvarokat?

Clare a fejét rázta.

- Megvárom, amíg megérkeznek az arab kancák. Vannak finom árnyalatok. Más az, ha azért jövök le, hogy csak az istállóudvart lássam, és más az, ha az arab lovakat akarom megnézni. Valóban Nedzsd-ből jönnek?

- Muskham esküszik rá. Én majd csak akkor hiszem el, ha látom arab kísérőiket.

- Milyen színűek?

- Két pej, egy sötétbarna.

A három elkerített istállóudvar enyhén lejtősödő dombon volt a folyó fölött. Hosszú erdőség húzódott fölöttük.

- Kitűnő száraz hely, egész nap odasüt a nap. A boxok ott a sarkon vannak, az erdő mögött. Még sok munka van hátra, bevezetjük a fűtést is.

- Nagy csend van itt.

- Ezen az úton alig látni autót, legfeljebb néha-néha egy-egy motorkerékpárt. Ott jön egy.

A motorkerékpár feléjük zakatolt, megállt, megfordult és zakatolva indul vissza.

- Szörnyű lármás jószág - mormolta a fiatal Croom. - Az arab lovak mindenesetre megszokják a lármát, mire ideérnek.

- Szegények, milyen szokatlan lesz nekik ez a környezet.

- Mind a három aranyból lesz: Aranyhomok, Aranyhuri, Aranykanca.

- Nem is tudtam, hogy Jack Muskham költő.

- Csak ha lovakról van szó.

- Csodálatos ez a csend, Tony.

- Öt óra múlt. A munkások már abbahagyták a munkát a házikókon.

- Hány szoba lesz benne?

- Négy. Hálószoza, nappali szoba, konyha, fürdőszoba. Később még hozzá lehet építeni.

Erősen ránézett Clare-re. De az asszony elfordította arcát.

- No, - mondta Tony hirtelen - szálljunk fel. Jó volna, ha még világosban érnénk Oxfordba.

Alkonytájban egy város sem kelt valami jó benyomást. Oxford ebben az átmeneti pillanatban, mintha így szólt volna látogatóihoz: «Végem van, villákat, autókat, modernséget kényszerítetek rám. Nincs többé segítség».

Tony és Clare éhesek voltak, és azonkívül Cambridgehez fűzték őket szoros kapcsolatok. Ezért nem telt sok örömmük a városban mindaddig, amíg le nem ültek a Mitre-ben, egy asztalhoz, szardellás szendvics, lágytojás, pirított kenyér, sütemény, kalács, dzsem és egy nagy csésze tea mellé. Minden egyes falat fokozta Oxford romantikáját. Egyedül ültek az ódon kocsmában, a kandallóban lobogott a tűz, vörös függönyök borították az ablakokat, kellemesen meglepte őket a hely otthonos hangulata. Ilyen körülmények között érthető, hogy «csodálatosnak» találták a helyiséget. Bőrköpenyes motorbiciklista nézett be hozzájuk egy pillanatra, aztán elment. Három fiatal diák fecsegett az ajtó előtt, asztalt rendeltek vacsorára, aztán továbbmentek. Néha-néha bejött egy pincérnő, újabb pirított kenyeret hozott, vagy valamelyik asztalon tett-vett. Élvezték az egyedüllétet. Hét óra után kerekedtek fel.

- Most nézzük meg a várost, - mondta Clare - van még időnk.

Most egész Oxford vacsorázott, az utcák csaknem kihaltak voltak. Céltalanul barangoltak a városban, szűk utcákon mentek végig és hirtelen előttük álltak az egyetemi épületek és hosszú vén falak. Itt most már nyoma sem volt a modernségnek. Annyira rájuknehezedett a múlt, hogy összeszorult a torkuk. Feketés tornyok, halvány fényben csillogó kőhomlokzatok, kanyargó mély, homályos kapubejáratok, melyeken keresztül hirtelen tágas, négyszögletes udvarra esik a pillantás. Toronyórák kongatták az időt. Úgy érezték, hogy e sötét, öreg, kihalt városban titokban mégis modern élet rejtőzik és világosság. Alig szóltak egymáshoz. Nem ismerték ki magukat, eltévedtek. A fiatal Croom belékarolt Clare-be és átvette léptei ütemét. Egyikük sem hajlott romantikus hangulatokra, de most mégis mind a ketten úgy érezték, mintha a történelem útvesztőjében barangolnának.

- Sajnálom, - mondta Clare - hogy nem itt vagy Cambridge-ben nevelkedtem.

- Cambridge-ben az ember sohasem talál ilyen meghitt hangulatokra. Oxford, ha besötétedett, olyan mint a megelevenedett középkor. Ott az egyetemi épületek mind egy vonalban sorakoznak, az udvarok sokkal szebbek, mind itt, de az igazi régi atmoszférát mégis csak itt lehet megtalálni.

- Azt hiszem, nagyon szívesen éltem volna a régi korokban. Paripán ülni, buggyos ujjú ruhában. Istenien állt volna magának, Tony, egy buggyos ujjú zeke és zöldtollas sapka.

- Jó nekem a jelen is. Még sohasem voltunk együtt egyfolytában ilyen hosszú ideig.

- Ne érzékenykedjen el. Azért jöttünk, hogy megnézzük Oxfordot. Merre menjünk most?

- Nekem mindegy - felelte szórakozottan.

- Haragszik? Micsoda nagy épület! Menjünk be!

- Most jönnek ki a diákok az étteremből. Jobb, ha az utcán maradunk.

Végigmentek a Cornmarketen a Broad-ig, egy darabig a szobrok előtt álldogáltak, aztán befordultak egy bájos térre. A tér közepén kerek épület állott, végében templom, oldalt pedig egyetemi kollégiumok.

- Úgy látszik, ez a város szíve - mondta Clare. - Határozottan sok szépet látni Oxfordban. Akármit csinálnak is a külvárosokban, ezt itt nem ronthatják el.

Váratlanul és meglepően felélénkült a város: fiatalemberek siettek végig az utcákon, rövid talárjukat a karjukon vitték, vállukra dobták vagy a nyakuk köré csavarták. Croom megszólította az egyiket és megkérdezte, hol vannak.

- Az ott a Radcliffe. Ez itt a Brasenose, ott van a High.

- És a Mitre?

- Jobbra.
- Köszönöm.
- Kérem.

A diák fedetlen fejével bólintott Clare felé és továbbsietett.

- Nos Tony?
- Menjünk be valahova és igyunk cocktailt.

Egy bőrkabátos, bőrsapkás motorbiciklista, aki gépe mellett állott, hosszan nézett utánuk, amint bementek a szállodába.

Néhány cocktail és sütemény után ismét kiléptek az utcára. Mint a fiatal Croom megállapította, remekül érezték magukat.

- Korán van még. Végigmegyünk a Magdalen hídon, aztán Bensonon, Dorchesteren és Henleyn át haza.

- Álljunk meg a hídon, Tony. Látni akarom a névrokonomat.

A híd lámpái fényköröket vetítettek a tintaszínű Cherwell-folyóra. Tömören, masszívan állt a Magdalen-híd, távolabb a Christchurch-mezőn néhány lámpa égett. Komor, szürke házfalak és kapunyílások között mentek végig a széles, gyéren világított utcán. A kis folyó titokzatosan folyt a lábuk alatt.

- Ugy-e, röviden csak Char-nak nevezik ezt a folyót?
- Nyáron csónakom lesz, Clare. Feljebb a folyó még jobb, mint itt.
- Megtanít evezni?
- Persze.
- Mindjárt tíz. Igazán nagyon szép volt, Tony.

Tony hosszan ránézett, aztán elindította a mótort.

- Ez mindig így lesz? Mindig, mindjárt tovább kell menni? Sohasem tudnak megpihenni?
- Álmos már, Clare?
- Nem nagyon. Nagyon erős volt a cocktail. Ha fáradt, vezetek maga helyett.
- Ó, dehogy vagyok fáradt. De most már arra kell gondolnom, hogy minden mérföld, amit megteszünk, közelebb visz az elváláshoz.

Sötétben minden út hosszabbnak tűnik, mint nappal és egész más a hangulata is. Száz dolog is feltűnik, amit nappal nem veszünk észre: sövények, szénaboglyák, fák, házak, fordulók. Még a falvak is mások, mint nappal. Dorchesterben megálltak, mert nem tudták, hogy jó irányban mennek-e. Motorbiciklista zakatolt el mellettük. Croom rákiáltott:

- Henley?
- Egyenesen.

Később megint faluba értek.

- Ez valószínűleg Nettlebed. Most már csak Henley következik. Harmincöt mérföld. Éjfélre ott vagyunk.
- Szegény drágám. Magának még vissza is kell mennie.

- Úgy repülök majd, mint a szélvész. Jó ez a nagy sebesség, az ember legalább felejt.

Clare megérintette a karját. Aztán sokáig hallgattak.

Éppen egy erdőbe értek, amikor Croom hirtelen lassított.

- Kialudtak a lámpáink.

Motorbiciklista siklott el mellettük.

- Kialudtak a lámpái, uram.

Croom megállította az autót.

- No szép. Úgy látszik, kiégett.

Clare nevetett. Croom kiszállt a kocsiból, körüljárta, megvizsgálta.

- Ismerem ezt az erdőt, - mondta - még jó ötmérföldnyire vagyunk Henleytől. Valahogy tovább kell mennünk, talán szerencsénk lesz.

- Szálljak ki és menjek előre?

- Nem, koromsötét van. Még elgázolhatnám.

Vagy száz métert mentek, aztán ismét megállította a kocsit.

- Lekerültünk az útról. Még sohasem vezettem ilyen sötétben.

Clare megint nevetett.

- Végre egy kis kaland, kedvesem.

- Nincs zseblámpám. Egy-két mérföld hosszú ez az erdő, ha jól emlékszem.

- Tegyük még egy kísérletet.

Autó vágatott el mellettük, a soffőr rájuk kiáltott.

- Kövesse ennek a lámpáit, Tony - mondta Clare.

De még mielőtt elindulhattak volna, az autó eltűnt egy fordulónál, mintha a föld nyelte volna el. Lépésben haladtak tovább.

- Az ördögbe is! - kiáltotta Croom - megint lekerültünk az útról.

- Akkor menjünk egészen félre az útból és gondolkozzunk. Henley előtt nincs már semmi emberlakta hely?

- Semmi. Különben is a battériát nem lehet mindenütt megölteni. Azt hiszem az egyik fémszál is tönkrement.

- Akkor talán hagyjuk itt az autót és sétáljunk haza. Nem történik semmi baj, itt az erdőben.

- És aztán? - mormolta Croom. - Reggelre otthon kell lennem. Tudja mit? Elkísérem magát a szállodába, kölcsönkérek egy lámpát és visszajövök a kocsihoz. A lámpa segítségével talán sikerül révbe jutnom, vagy legrosszabb esetben reggelig itt maradok a kocsi mellett, aztán elmegyek magáért, a hídnál találkozunk.

- Tíz mérföldet akar gyalogolni? Hát akkor legegyszerűbb, ha mind a ketten itt maradunk és megvárjuk a napfölkeltét. Sokat gondoltam már arra, milyen jó lehet autóban tölteni egy éjszakát.

A fiatal Croom habozott. Egész éjszaka - kettesben.

- Megbízik bennem?

- Ne legyen ilyen régimódi, Tony. Nem tehetünk okosabbat és a mellett mulatságos is. Még mindig jobb, mintha belénk rohanna egy autó, vagy ha előállítanának bennünket, mert nem égnek a lámpáink.

- Éppen akkor nincs holdvilág, amikor az embernek szüksége volna rá - mormolta Croom. - Komolyan itt akar maradni?

Clare megfogta a karját.

- Vigye a kocsit beljebb a fák közé. Nagyon lassan. Vigyázzon, állj!

Hirtelen zökkent a kocsi.

- Egy fa van előttünk, a hátunk mögött az út. Kimegyek az útra és megnézem, lehet-e minket látni.

Croom azalatt elrendezte Clare számára a párnákat és a takarót. «Nem hiszem, hogy igazán szeret, mert akkor nem tudná ilyen hűvösen kezelni a dolgot.» Megborzongott arra a gondolatra, hogy hosszú, sötét éjszakát fognak együtt eltölteni. Tudta, hogy végig fogja kínlódni ezt az éjszakát.

- Rendben vagyunk, - mondta Clare - az útról nem látni a kocsit. Óvatosságból nézze meg maga is. Addig én beszállok.

Croom lassan botorkált a sötétben. Úgy tudta meg, hogy kiért az útra, hogy a lába alatt más talajt érzett. Itt már nem volt olyan nagyon sötét, de azért nem látta a csillagokat. Visszanézett, de a kocsit nem lehetett látni. Pár pillanatig várt, aztán tapogatózva megindult visszafelé. Olyan sötét volt, hogy füttyülnie kellett, aztán megvárta a válaszfüttyöt. Koromsötétség! Beszállt a kocsiba.

- Hagyjuk nyitva az ablakot?

- Félig nyitva. Nagyon kényelmes itt, Tony.

- Hála Istennek. Nem haragszik, ha rágyujtok a pipámra?

- Dehogy. Adjon egy cigarettát. Majdnem tökéletes ez a megoldás.

- Majdnem - mondta halkan.

- Szeretném Em néni arcát látni, ha ezt megpillantaná. Nem fázik?

- Bőrköpeny van rajtam. És maga?

- Gyönyörű!

Hallgattak, aztán Clare megszólalt.

- Tony, ugy-e nem haragszik rám? Ígéretet tettem.

- Rendben van - mondta Croom.

- A pipája tüze éppen az orrahegyére világít.

Croom viszont Clare cigarettája fényénél az asszony fogát látta, mosolygó ajkát és arcát, egészen a szeméig.

- Vegye le a kalapját, Clare. És ha le akarja hajtani a fejét, vállam rendelkezésére áll.

- Ne hagyjon hortyogni.

- Maga hortyog?

- Mindenki hortyog néha. Ez most éppen alkalmas helyzet.

Egy kicsit még beszélgettek. Minden olyan valószínűtlennek tűnt, csak egy volt biztos, hogy itt ülnek, egymás mellett, a sötétben. Croom időnként felfigyelt, autó robogott el az úton. Más nesz nem hallatszott az éjszakában. Olyan sötét volt, hogy még a baglyok is aludtak. Pipája kialudt, eltette. Clare hátradőlt mellette. Olyan közel voltak egymáshoz, hogy karjuk összeért. Croom visszafojtotta lélekzetét. Elaludt? Ó! Neki álmatlan éjszakája lesz, Clare halk parfümjé gyötri az érzékeit, karjának melege perzseli. Már csak ezért is kár volna elaludni. Clare most álmosan megszólalt.

- Ha igazán nincs kifogása ellene, Tony, akkor a vállára hajtom a fejemet.

- Kifogásom?

Clare feje odasimult Croom sáljához. A halk parfümszag, mely napfényben fürdő fenyőerdő emlékét idézte, most fokozódott. Igaz ez? kérdezte Tony Croom, csakugyan a vállamra hajtja a fejét és itt marad hat-hét óra hosszat? Megborzongott. Csak így, ilyen mozdulatlanul, mintha ez volna a legtermészetesebb. Nyoma sincs benne a szenvedélynek és nyugtalanságnak. Mintha a testvére mellett ülne. Croom a reveláció erejével érezte, hogy ez az éjszaka a vizsga, amelyet ki kell állnia. Ha nem állja meg a helyét: Clare visszahúzódik és örökre eltávolodik tőle. Clare már alszik. Igen. Ezt nem lehet utánozni. Ezt a szabályos időközökben ismétlődő apró hangot, mely olyan mint egy egészen apró csirke hangja - angyali kis hang, egy kicsit komikus és mégis végtelenül drága! Tony Croom úgy érezte, hogy mindent megér ez az éjszaka itt mellette. Olyan mozdulatlanul ült, mint egy egér, ha ugyan az egerek mozdulatlanok tudnak lenni. Clare feje egyre bizalmasabban nehezedett a vállára, amint mélyült az álma. És egyre mélyült Croom érzése is, amint itt ült és hallgatott, valami egészen mély vágyat érzett, hogy védelmezze és szolgálja. Nincs most más társa, csak a nagy, hideg, sötét, csendes éjszaka, autó se jön már - eleven ez az éjszaka, él, mint valami óriási, sötét, mindent betöltő, lihegő élőlény. Az éjszaka ébren van. Most érezte ezt először életében. Az éjszaka épp olyan éber, mint a nappal. Sötét és mozdulatlan, de azért bizonyára mindenről tud: nem szól, nem moccan, csak figyel és lélezkedik. Csillagfénynél, holdvilágnál vagy akár így is, teljes sötétben, nagyszerű virrasztótárs.

Karja elzsibbadt, és Clare, mintha álmában észrevette volna, levette válláról a fejét, de nem ébredt fel. Croomnak még volt annyi ideje, hogy megdörzsölje a vállát, aztán Clare feje ismét ránehezedett a vállára. Óvatosan föléje hajolt, amíg ajka Clare haját érintette és újra hallotta a szelíd, halk kiscsirkeszerű ritmikus hangot. Aztán megszűnt ez a hang és a mély álom mély léleketvétele váltotta fel. Tony Croom is elálmosodott: elaludt.

19. FEJEZET.

Croom zsibbadt tagokkal ébredt és nem tudta, hol van. Egy hang megszólalt:

- Már világosodik Tony, de még nem látok annyira, hogy felolvashatnám a reggeli imát.

Tony felült.

- Szent Isten, elaludtam?

- Igen, szegény drágám. Nagyszerű éjszakám volt, csak a lábam fáj egy kicsit. Hány óra?

Croom rápillantott világító órájára.

- Majdnem fél hét. Egészen elzsibbadtak a tagjaim.

- Szálljunk le és nyújtózzunk ki.

- Túl vagyunk ezen is - mondta Croom és úgy érezte, mintha nagy messzeségből hallaná a maga hangját.

- Olyan rémes volt?

Croom mindkét kezével megfogta a fejét és nem felelt. Az a gondolat, hogy ezentúl megint minden éjjel távol kell lennie Clare-től, úgy hatott rá, mint valami pörölycsapás.

Clare kinyitotta a kocsi ajtaját.

- Egy kicsit mozognom kell. Sétálhatnánk egy kicsit, hogy felmelegedjünk. Nyolc óráig úgysem kapunk sehol reggelit.

Croom begyújtotta a motort, hogy felmelegítse a kocsit. Az erdőbe lassan fény szivárgott: most már ki lehetett venni a bükkfát, mely mellett az éjszakát töltötték. Croom is kiszállt és az út felé ment. Ködösen, szürkés-feketén, komoran, rejtelmesen húzódott el az erdő, a félhomályos út két oldalán. Semmi szél, semmi nesz. Így érezhette magát Ádám, amikor a paradicsomkert lezárt kapuja elé lopakodott, csak éppen Tony Croom nem adott rá okot, hogy kiüzzék a paradicsomból. Ádám! Furcsa, kedves, fehér, szakállas alak. A bűnbeesés előtt az ember olyan lehetett, mint valami természetimádó szektárius lelkész, kedvenc kígyójával, nemes fajalmájával, odaadó, nyíratlan hajú titkárnőjével, aki olyan lehetett, mint lady Godiva. Tony ereiben ismét keringeni kezdett a vér. Visszament a kocsához.

Clare térdelve hozta rendbe a haját zsebfésűje és tükre segítségével.

- Hogy érzi magát, Tony?

- Meglehetősen pocskul. Legjobb lesz, ha most tovább megyünk és megreggelizünk Maidenheadnél vagy Sloughnál.

- Mért nem otthon? Nyolcra hazaérhetünk. Nagyon jó kávét főzök.

- Nagyszerű - mondta Croom. - Ötvennel megyünk egész úton.

Gyors száguldásuk alatt alig beszéltek. Nagyon éhesek voltak.

- Amíg elkészítem a reggelit, Tony, azalatt maga megborotválkozhat és megfürödhét. Így legalább időt nyer és jobban érzi magát, mialatt hazamegy. Én majd később fürdök.

- Azt hiszem, - mondta Croom a Marble Archnál - legjobb lesz, ha most leállítom a kocsit. Maga menjen haza egyedül. Nagyon feltűnő, ha ilyenkor együtt érkezünk. A soffőrök bizonyára már dolgoznak. Tíz perc múlva jövök én is.

Amikor nyolc órakor Croom megérkezett, Clare már kék pongyolában fogadta. Az alsó szoba kis asztalán készen állt a reggeli. Kávéillat töltötte be a szobát.

- Már készül a fürdője. Borotvát is találtam.

- Drága - mondta Croom. - Tíz perc alatt megvagyok.

Tizenkét perc alatt el is készült. Leült az asztalhoz Clare-rel szemben. Lágytojást ettek, pirított kenyeret, condafordi birsalma-dzsemmel és kitűnő kávéval. Ez volt a legboldogabb reggeli Tony Croom egész életében, egészen úgy hatott, mintha férj és feleség lettek volna.

- Nem fáradt, drágám?

- Cseppet sem. Tökéletesen felfrissültem. De azért máskor ne tegyünk ilyet - túlságosan kockázatos.

- Nem szándékosan tettük.

- Nem. És maga valóságos angyal volt. De azért mégsem egészen ezt ígértem meg Em néninek. A tisztának nem minden tiszta.

- Nem, vinné el az ördög. Istenem! Most majd megint nem látom magát. Hogy fogom kibírni! Clare kinyújtotta kezét az asztal fölé és megszorította Croom kezét.

- Most legjobb lesz, ha szépen odébb áll. Majd kinézek, megnézem, tiszta-e a levegő.

Aztán Croom kezét csókolt, visszaült kocsijába és tizenegy órákor már a szerelő munkáját ellenőrizte egy bablockhythe-i boxban...

Clare nagyon forró fürdőt készített magának. Autógejzerrel készítette a fürdőt, nem tartott nagyon sokáig, de alaposan átjárta egész testét a melegvíz. Úgy érezte magát, mint amikor kislány korában olyat tett, ami nem tetszett volna a nevelőjének, de szerencsére senki sem vette észre. Szegény, drága Tony! Kár, hogy a férfiak olyan türelmetlenek. Két dolgot nem szeretnek: tartózkodóan udvarolni és bevásárolni járni. Egyszerűen berontanak a boltba: van ez meg ez? és aztán megint kiszaladnak. Nem szeretnek ruhát próbálni, nem szeretik, ha babrálnak rajtuk, ha a nyakukat kell csavargatniuk, hogy hátulról is láthassák magukat. Irtóznak attól, hogy pontosan kiválogassák, mi áll nekik a legjobban. Tony olyan, mint egy gyerek. Clare úgy érezte, hogy sokkal idősebb, sokkal tapasztaltabb. Házassága előtt Clare-ért nagyon sokan rajongtak ugyan, de azért nem igen volt alkalma olyasfajta emberekkel összejönni, akiket nem érdekel más, csak London és a saját személyük, akiknek semmi sem szent, akik mindent kigúnyolnak, és csak egyet szeretnek: a változatosságot és annyi pénzt, hogy mindig nagylábon élhessenek. Vidéki kastélyukban természetesen gyakran találkozott ilyen emberekkel, de az ilyen légkör elől rögtön a sporthoz menekült. A szabad levegőt szerette, de nem annyira a robusztus, mint inkább a fürgé és mozgékony típushoz tartozott. Sportrajongása egészen ösztönös volt. Ceylonban is megőrizte ezt a hajlamát, minden idejét nyeregben vagy tennispályán töltötte. Sok regényt olvasott és ezeknek hatása alatt maga is azt vallotta, hogy az ember éljen szabadon, szakítson gátlásaival. De most nyugtalanul hevert a fürdőkádban. Úgy érezte, nem volt szép tőle, hogy Tonyt ennyire meggyötörte az éjszaka. És mennél közelebb engedi magához, mialatt a szerelemtől eltiltja, annál jobban kínozza. Törülközés közben csupa jószándék volt. Nagy sietséggel sikerült tíz órára a Templebe érkeznie. Nyugodtan maradhatott volna még egy óráig a fürdőkádban, mert Dornford egy fontos perrel volt elfoglalva. Egészen kevés munka várta, hamar elvégezte, aztán tétlenül nézett ki az ablakon a Temple pázsitjára. Szép idő volt, a köd eloszlott, a ragyogó téli nap az arcát érte. Ceylonra gondolt, ahol a napsugár sohasem tud ilyen hűvös és megnyugtató lenni. Jerry! Vajjon hogy van? (Milyen rettenetes frázis!) Mire készül ellene? Úgy érezte, hiába határozza el, hogy nem kínozza tovább Tonyt, távol tartja magát tőle, kíméli az érzékeit. - Tony nélkül olyan unalmas és magányos volna az élet. Már egészen megszokta. Lehet, hogy rossz szokás, de a rossz szokásokról olyan fájdalmas lemondani.

«Könnyűsúlyú egyéniség vagyok» - gondolta, Tony is az, de azért őrá mindig lehet számítani.

A Temple pázsitja most hirtelen olyan volt, mint a tenger, az ablakpárkány mint a hajó korlátja. Tony és ő a korlátra könyökölnek, figyelik a repülőhalakat, amint ki-kiugranak a habokból és a zöldeskék víztükör fölé lebegnek. Hőség, izzó színek! Légies, ragyogó szépség! Elszomorodott.

- Lovagolnom kellene, jó alaposan - gondolta. - Majd holnap lemegyek Condafordba, szombaton egész nap kint maradok a szabadban. Dinnyét is magammal viszem, neki is többet kellene lovagolnia.

A jelölt belépett.

- Dornford úr a törvényszékről ma egyenesen a Házba megy - mondta.

- Úgy! Mondja, George, maga sohasem rosszkedvű?

Clare mindig mulatságosnak találta a jelölt rózsás kerek arcát és úgy érezte, hogy nagy pofaszakáll illene hozzá.

- Nagyon hiányzik itt nekem a kutyám, - mondta lány hangján a jelölt - ha velem van az öreg Toby, akkor sohasem búsulok.

- Milyen fajta?

- Bull-terrier. De nem hozhatom ide, nagyon hiányozna Caldernének, különben is, hátha megtalálna harapni egy ügyvédet!

- Angyali volna!

George halkan nevetett.

- Itt a Templeben nem ajánlatos az emelkedett hangulat.

- Nagyon szeretnék kutyát, George, de nincs aki foglalkozzék vele, ha nem vagyok otthon.

- Azt hiszem, Dornford úr már nem lakik itt sokáig.

- Miért?

- Házát keres. Az az érzésem, hogy meg akar nőszülni.

- Ó! És kit venne el?

George hunyorított az egyik szemével.

- Azt hiszi, hogy a nővéremet?

- Hát...

- No igen. De honnan tudja ezt?

George most a másik szemével hunyorított.

- Megsúgta egy kis madár, lady Corven.

- Mindenesetre rosszabbul is választhatna. Én különben nem vagyok nagy híve a házasságnak.

- Mi jogászok mindig csak a házasságnak a rossz oldalát látjuk. Dornford úr azonban, azt hiszem, boldoggá tudna tenni egy asszonyt.

- Én is azt hiszem, George.

- Nagyon nyugodt ember, a mellett csupa energia. És nagyon tapintatos. Az ügyfelek is szeretik, a bírák is.

- A feleségei is szeretni fogják.

- Csak éppen katolikus.

- Mindenkinek van valamilyen vallása.

- Calderné és én anglikánusok vagyunk, mióta az öregem meghalt. Apám a Plymouthi Testvériség tagja volt és nagyon ragaszkodott hozzá. Általában, ha az ember más véleményen volt mint ő, képes volt nekiugrani. Hányszor fenyegetett, hogy tűzzel-vassal kiirt. De persze, mindig csak az én javamat akarta. Derék, vallásos öreg fiú volt. Nem tűrte, hogy mások ne legyenek ilyenek. Igazi, jó sommerseti vér folyt az ereiben, erről sohasem feledkezett meg, pedig Peckhamban élt.

- Kérem, George, ha Dornford úrnak még szüksége van rám, telefonáljon nekem öt órákor. Otthon leszek abban az időben.

Clare gyalog ment. Ma még tavasziasabb volt az idő, mint tegnap. Végigment a rakparton, aztán a St. James Park mellett. A vízparti virágágyakban új nárciszok nyújtogatták szigonyait, bimbók fakadtak a faágakon. A szelíd napsugár Clare hátát melengette. Nem tarthat így sokáig! Biztos, hogy egy időre visszajön még a tél. Gyorsan elfutott, a nagy harciszekérszobor alatt, melynek nem túlságosan élethű lovai bosszantották és a mellett mulattatták. Pillantást sem vetett a tűzérési emlékműre és befordult a Hyde-parkba. Most már egészen felmelegedett, gyorsan ment végig a Row-on. Mindig szenvedélyes lovas volt és ezért valóságos nyugalanság fogta el, ha azt látta, hogy valaki jó lovon ül. Furcsa állatok a lovak, az egyik pillanatban tüzesek és elevenek, a következő percben pedig mélabúsak és olyanok, mintha töprengenének.

Két-három ismerős úr köszönt neki. Egy magas férfi, aki jóképű kancán lovagolt és az előbb elment mellette, most visszafordult, és odaléptetett hozzá.

- Ön az? Lawrence mondta, hogy itt van. Emlékszik rám? Jack Muskham.

«Magas ember, jól üli meg a lovat» gondolta Clare, és közben ezt mondta:

- Természetesen.

Hirtelen nagyon óvatos lett.

- Egy ismerőse fogja gondozni az arab lovaimat.

- Ó igen. Tony Croom.

- Nagyon derék fiú, de nem tudom, hogy elég jól érti-e a dolgát. Mindenesetre nagyon lelkes. Hogy van a nővére?

- Köszönöm, nagyon jól.

- Rá kellene beszélnie a lósportra, lady Corven.

- Dinnyt nem nagyon érdeklik a lovak.

- Én fel tudnám kelteni irántuk az érdeklődését. Emlékszem... - nem fejezte be a mondatot, komor arcot vágott. Nagyon nyugodtnak látszott, Clare mégis úgy érezte, hogy barna, barázdás arca nagyon energikus és szája körül valami gúnyos vonás lappang. Mit szólna, ha megtudná, hogy Clare Tonyval töltötte az éjszakát autóban.

- Mikor érkeznek az arab lovak, Muskham úr?

- Most Egyiptomban vannak. Áprilisban hozzuk át őket. Lehet, hogy magam megyek értük. Valószínűleg magammal viszem a fiatal Croomot.

- Szeretném megnézni őket, - mondta Clare - Ceylonban volt egy arab lovam.

- Le kell jönnie hozzánk.

- Valahol Oxford közelében van, nem?

- Hat mérföldnyire Oxfordtól. Nagyon szép vidék. Nem feledkezem meg magáról. A viszontlátásra.

Megemelte kalapját, könnyedén megsarkantyúzta a kancát és eltrappolt.

«Ó, milyen ártatlan vagyok, gondolta Clare, remélem nem túloztam. Nem szeretném, ha ezzel az emberrel egyszer meggyúlne a bajom. Ahhoz a fajtához tartozik, amelyik rettenetesen tudja, mit akar. Szép csizmája van. Nem érdeklődött Jerry iránt».

Kissé ideges volt, letért a Row-ról és a Serpentine-tó felé ment.

A napfényben csillogó vízben nem voltak csónakok. Csak néhány kacska úszkált a túlsó parton. Mi közöm hozzá, mit gondolnak az emberek, gondolta. Mint «Miller of Dee». Miller valóban nem szeretett senkit? Vagy egyszerűen csak filozófus volt? Clare leült egy padra a napon és hirtelen nagyon elálmosodott. Végre is egy autó nem a legtökéletesebb hálópály. Keresztbe-fonta a karját a mellén és lehúnyta a szemét. Egy pillanat alatt elaludt.

Sokan mentek el mellette a ragyogó víz partján és meglepetten állapították meg, hogy elegáns nő alszik a padon ebédidőben. Két kisfiú, játékreplőgépekkel a kezében, hirtelen megállt előtte. Érdeklődéssel figyelték tejfehér arcára simuló sötét szempilláját, félig nyitott ajkának alig észrevehető megrezzenéseit. Mivel francia nevelőnőjük volt, «jónevelt» kisfiúk voltak és ezért nem akarták tűkkel megszúrni vagy hangos üvöltéssel felriasztani. Mindenesetre nagyon furcsának találták, mert úgy látszott, mintha nem volna keze, keresztbevetett lába eltűnt a szék alatt, és amint így ült, úgy tűnt, mintha természetellenesen hosszú combjai volnának. Feltétlenül nagyon érdekesnek találták. Mikor elmentek, az egyik még hátrafordult és visszaneézett.

Ezen a csalóka tavaszi napon Clare egy óra hosszat aludt, ahogy csak az tud aludni, aki autóban töltötte az éjszakát.

MÁSODIK KÖTET

20. FEJEZET.

A legközelebbi három hét alatt Clare mindössze négyszer találkozott Croommal. Egy este éppen csomagolt, hogy Condafordba utazzon, amikor a kolomp szava leszólította a csigalépcsőn. Az ajtó előtt alacsony ember állt, csontkeretes szemüveget viselt. Olyan tudósformájú ember volt. Kalapot emelt.

- Lady Corven?

- Igen.

- Bocsánat, ezt hoztam.

Hosszú aktát vett elő kék felöltőjéből és a kezébe adta.

Clare elolvasta.

TÖRVÉNYSZÉK.

Váloperek ügyosztálya.

1932. február 26. napján.

Sir Gerald Corven keresete ügyében.

Hirtelen gyöngeség fogta el, úgy hogy alig állt a lábán. A csontkeretes üveg mögé rejtett szempárra nézett.

- Ó! - mondta.

Az alacsony ember kissé biccentett a fejével. Az volt az érzése, hogy ez az ember sajnálja és ezért becsapta az ajtót az orra előtt. Felment a csigalépcsőn, leült a díványra, cigarettára gyújtott. Aztán kiterítette az aktát az ölében. Az első gondolata ez volt: «Szörnyű, hiszen nem csináltam semmit!» A második gondolata: «Azt hiszem, mégis el kell olvasnom ezt a gyalázatos írást».

Csak ennyit olvasott: «Gerald Corvennek, a Fürdőrend lovagjának alázatos kérése». Akkor rögtön eszébe jutott a harmadik gondolat: «De hisz éppen ezt akartam, most legalább szabad leszek». Most már nyugodtabban olvasta tovább az írást, amíg ezekhez a szavakhoz ért: «Alulírott a nevezett James Bernard Croomtól az említett házasságtörésért kártérítés címén kétezer fontot követel».

Tony! Kétezer shillingje sincs talán! Állat! Bosszúvágyó állat! Pénzügyi térre tereli a dolgot. Clare-nek ez nemcsak az érzéseit sértette, hanem valóságos páni hangulatba hozta. Nem engedheti, hogy Tony miatta tönkremenjen. Beszélni kell vele. Neki is?... Természetes, hogy neki is kikézbessítették. Végigolvasta a keresetet, mélyet szippantott a cigarettájából és felállt. A telefonhoz ment és interurbán hívást jelentett be, megadta a fogadó számát.

- Beszélhetek Croom úrral?... Londonba ment?... Kocsival?... Mikor?...

- Egy órával ezelőtt!

Ez azt jelenti, hogy idejön.

Kissé lecsillapult. Gyorsan számolni kezdett. Most már nem éri el a condafordi vonatot. Még egy interurbán.

- Dinny? Itt Clare. Ma este már nem tudok lejönni. Holnap reggel... Nem... Jól vagyok. Kicsit ideges vagyok, ennyi az egész. Viszontlátásra.

Kicsit ideges! Leült és mégegyszer végigolvasta a «gyalázatos írást». Úgy látszik, mindent tudnak, kivéve az igazat. Hihetetlen! Sem ő, sem Tony nem vették észre egy pillanatig sem, hogy figyelik őket. «Úgy látszik, hogy ez a csontkeretű szemüveges ember ismer engem, én azonban sohasem láttam». Bement a fürdőszobába, hideg vízzel mosta az arcát. «Miller of Dee!» Kényes helyzet, annyi bizonyos!

«Biztosan nem evett semmit reggel óta», jutott most eszébe.

Odalent megterítette az asztalt, feltálalta mindenét, amije volt, kávéfőzőt, aztán leült, cigarettára gyújtott és várt. Eszébe jutott Condafor, felmerült előtte ismerőseinek arca. Em néni arca, Jack Muskhamé... És mindenekfölött a férje arca, halvány, kemény, macskaszerű mosolyával. Most még ezt is le kell nyelnie? Nem is szólva a kártérítésről, engedje, hogy harc nélkül győzzön? Most már megbánta, hogy nem fogadta meg apja és sir Lawrence tanácsát, és nem figyeltette detektívvél. Most már késő. Jerry bizonyára vigyáz magára, míg az ügy véget ér.

Töprengésébe merülve ült a villanytűzhely mellett, amikor hirtelen autó állt meg az ajtó előtt és megszólalt a csengő.

Croom sápadt volt, úgy látszik átfázott. Zavartan állt, mint aki nem tudja, szívesen fogadják-e. Clare megragadta mind a két kezét.

- Igazán, Tony, nagyon örülök.

- Ó drágám!

- Alaposan megfázhatott. Konyakot?

Croom ivott.

- Most ne beszéljünk arról, hogy mit kellett volna tennünk, - mondta Clare - hanem csak arról, hogy mit teszünk.

Croom felnyögött.

- Úgy látszik, egészen zöldfülűeknek néztek bennünket. Nem is sejtettem...

- Én sem. De hát mi van abban, amit tettünk? Az ártatlanságot csak nem bünteti a törvény.

Tony Croom leült, tenyerébe temette homlokát.

- Isten tudja, végeredményben éppen ezt akartam: hogy megszabaduljon tőle. De mégsem lett volna szabad kitennem magát ilyen kockázatnak. Egészen más volna a helyzet, ha maga is úgy érezne irántam, mint én maga iránt.

Clare mosolyogva nézett rá.

- Ugyan Tony, ne legyen olyan gyerek. Nincsen értelme, hogy most az érzéseinkről beszél-gessünk. És micsoda ostobaság, hogy «a maga hibája!» Az az igazság, hogy ártatlanok vagyunk. Mi a teendőnk?

- Természetesen megteszek mindent, amit maga akar.

- Az az érzésem, - mondta Clare - hogy kénytelen leszek azt megtenni, mit a családom akar.

- Istenem, - mondta Croom és felállt - szörnyű! Ha védekezünk és megnyerjük a pert, akkor maga még mindig nem szabadulhat tőle.

- Ha viszont nem védekezünk és nem nyerjük meg a pert, akkor magának vége - mormolta Clare.

- Ugyan, az ördögbe is! Legfeljebb csődbe megyek.

- És az állása?

- Nem értem... Mért kellene...

- A napokban találkoztam Jack Muskhammal. Az a benyomásom róla, hogy nem szeretne olyan alperessel együtt dolgozni, aki nem értesítette előre szándékairól a felperest. Látja: már egészen jól belejöttem a jogi halandzsába.

- Ha csakugyan lett volna közöttünk valami, akkor természetesen megtettem volna.

- Komolyan?

- Természetesen.

- Még akkor is, ha azt mondtam volna: nem?

- De maga nem mondta volna.

- Azt nem tudom.

- De hát ez úgylis tárgytalan. Ha nem védekezünk a perben, azt fogja hinni magáról, hogy gyáva volt.

- Szörnyű, micsoda kutyaszorító!

- Üljön le és együnk valamit. Csak sonka van, de a sonka a legjobb, ha az embernek felkavarodott a gyomra.

Leültek, egy ideig csak a villájuk dolgozott.

- A családja még nem tudja, Clare?

- Én is csak egy órával ezelőtt tudtam meg. Maga is megkapta azt a bájos kis írást?

- Igen.

- Még egy szeletet?

Egy-két percig szótlanul ettek. Aztán Croom felállt.

- Nem tudok többet enni.

- Nem baj, gyujtsen rá.

Clare is rágyujtott egy cigarettára, amit Croomtól kapott.

- Figyeljen ide. Holnap lemegyek Condafordba. Legjobb volna, ha maga is velem jönne. Azt akarom, hogy megismerkedjenek magával, mert mától kezdve nyitott szemmel kell járnunk valamennyiünknek. Van ügyvédje?

- Nincs.

- Nekem sincs. Fogadnunk kell egyet.

- Arról majd gondoskodom. Csak volna pénzem.

Clare teste megrándult.

- Bocsánatot kérek, hogy olyan férjem van, aki nem áll kártérítést kérni.

Croom megragadta a kezét.

- Drágám, én az ügyvédi költségre gondoltam.
- Emlékszik, mit mondtam magának a hajón? Sokszor az a rossz, hogy a dolgok elkezdődnek.
- Ezt sohasem fogom elismerni.
- A házasságomra gondoltam, nem magára.
- Mit gondol Clare, nem volna a legjobb, ha nem védekeznénk, hanem hagynánk folyni az ügyeket? Akkor legalább felszabadulna. Utána... ha akarja, itt leszek, ha nem, eltűnök.
- Maga nagyon drága, Tony. De előbb közölnöm kell a dolgot a családommal. Különben is.. annyi minden van még hátra.

Tony Croom fel-alá járt a szobában.

- Mit gondol - hitelt adnak nekünk, ha védekezünk? Én nem hiszem.
- Csak a tiszta igazat fogjuk mondani.
- Sohasem hiszik el a tiszta igazat. Melyik vonattal megy le holnap?
- A tíz ötvenessel.
- Menjek magával én is vagy menjek le délután Bablock Hytheből?
- Az volna a legjobb, addigra én már elmondom nekik.
- Nagyon oda lesznek?
- Nem lesznek elragadtatva.
- Nővére lent van?
- Igen.
- Az is valami.
- Szüleim nem éppen régimódiak, Tony, de nem is modernek. Általában nagyon kevés ember modern, ha személyes ügyéről van szó. Az ügyvédek, a bíró és az esküdtek pedig semmiesetre sem lesznek modern felfogásúak. Most pedig menjen el és ígérje meg, hogy nem fog örülden száguldozni.
- Megcsókolhatom?
- Ezzel csak szaporítanánk a tiszta igazat. Már éppen elég van így is. Csókolja meg a kezemet, az nem számít.

Megcsókolta a kezét.

- Áldja meg az Isten - mormolta, felkapta a kalapját és kiment.

Clare székét az egyenletesen meleg villanytűzhely felé fordította és töprengve ült. A szárazmeleg annyira égette a szemét, hogy végül már úgy érezte, mintha nem volna szemhéja és sohasem tudna könnyezni.

Hangja lassan, határozottan fokozódott. Kettőzött dühvel kavartak benne mindazok az érzések, melyek Ceylonban fogták el azon a reggelen, amikor elhatározta a szakítást. «Hogy mert úgy bánni velem az az ember, mintha valami «könnyű» nő volnék... még rosszabbul... egy «könnyű» nő nem tűrte volna! Hogy mert korbácsot emelni rám? Hogy mert figyeltetni, hogy merte megindítani ezt a pert? Nem, ezt nem fogom eltűrni.»

Felállt, mosogatott, elrakta az edényeket. Kitérte az ajtót, hadd jöjjön be a szél. Csúnya éjszaka volt, ideges kis forgószelek söpörték végig a keskeny utcát.

«Ez van most bennem is», gondolta. Becsapta az ajtót, elővette kis tükrét. Arca olyan természetes és kendőzetlen volt, hogy egészen megijedt. Bepúderezte az arcát, kipirosította száját. Aztán mélyet lélekzett, vállat vont, cigarettára gyujtott és felment. Forró fürdő!

21. FEJEZET.

Másnap Condafordban meglehetősen tartózkodó hangulat fogadta. Tegnap telefonközlésének szavai és hangja, úgy látszik, nyugtalanították a családot. Rögtön látta, hogy hiába igyekszik jókedvű lenni, senkit sem tudna megtevesztetni. Szörnyű idő volt, nyirkos, hideg. Össze kellett szednie minden erejét és bátorságát.

Villásreggeli után a szalont választotta színhelyül. Kivette az aktát a táskájából és átadta apjának.

- Ezt kaptam, apám.

Hallotta apja ijedt felkiáltását, és látta, amint Dinny és anyja odamennek és a papír fölé hajolnak. Apja végül megszólalt:

- Mondd meg nekünk végre az igazat.

Levette lábát a kandalló rácsáról és szembefordult velük.

- Nem igaz. Nem csináltunk semmit.

- Ki ez az ember?

- Tony Croom? Együtt jöttünk a hajón hazafelé. Huszonhat éves, egy teültetvényen dolgozott odakinn, most Jack Muskham arab kancáinak felügyelője Bablock Hytheben. Nincs pénze. Azt mondtam neki, hogy jöjjön ma ide délután.

- Szerelmes vagy belé?

- Nem. Csak szeretem.

- És ő szerelmes beléd?

- Igen.

- Azt mondd, hogy nem történt semmi?

- Megcsókolta az arcomat... azt hiszem, kétszer. Ennyi az egész.

- Hát akkor mit jelent ez... hogy harmadikán vele töltöttem az éjszakát?

- Lementem vele a kocsián és megnéztem a helyet, ahol dolgozik. Visszafelé jövet egy erdőben kiégett az autó lámpája, öt mérföldnyire voltunk Henleytől. Koromsötét volt. Azt ajánlottam, hogy maradjunk ott, amíg világosodik. Aludtunk, nem történt egyéb. Hajnalban azután feljöttünk.

Anyja alig hallhatóan felhördült és furcsa hang hagyta el apja torkát is.

- És a hajón? És a lakásodon? Azt mondd, hogy nem történt semmi, annak ellenére, hogy szerelmes beléd?

- Semmi.

- Ez a tiszta igazság?

- Igen.

- Természetesen, - mondta Dinny - ez az igazság.
- Természetesen, - mondta a tábornok - de ki fogja elhinni?
- Nem tudtuk, hogy figyelnek bennünket.
- Hány órára jön ide?
- Minden percben jöhet.
- Találkoztál vele, amióta ezt megkaptad?
- Tegnap este.
- Mit mond?
- Azt mondja, megtesz mindent, amit kívánok.
- Ez természetes. Ő is azt gondolja, hogy hisznek majd nektek?
- Nem.

A tábornok az ablakhoz vitte az írást, mintha jobban akarná látni. Lady Charwell leült, arca halotthalvány volt. Dinny odament Clare-hez és belekarolt.

- Ha megérkezik, - mondta a tábornok hirtelen, és feléjük fordult - négy szemközt akarok vele beszélni. Addig azonban senki más ne beszéljen vele.
- Zárt tárgyalás - mormolta Clare.

A tábornok visszaadta az írást. Arca megnyúlt és fáradtnak látszott.

- Rettenetesen sajnálom, apuskám. Azt hiszem, bolondok voltunk. Az erény nem mindig hordja magában a jutalmát.
- De a bölcsesség igen - mondta a tábornok. Megérintette Clare vállát, aztán az ajtó felé indult. Dinny követte.
- Mondd, anyám, hisz nekem apa?
- Igen, de csak azért, mert a lánya vagy. És közben úgy érzi, hogy nem szabadna hinnie.
- Neked is ez az érzésed, anyuskám?
- Én azért hiszek neked, mert ismerlek.

Clare föléje hajolt és megcsókolta arcát.

- Ez nagyon szép, drágám, de nem nagyon szívderítő.
- Azt mondd, hogy szereted azt a fiatalembert. Már odakint is ismerted?
- A hajón láttam először. Közölnöm kell veled anyám, hogy akkor igazán nem voltam szerelmes hangulatban. Nem is tudom, hogy mikor leszek megint. Talán soha.
- Miért nem?

Clare a fejét rázta.

- Nem akarom részletezni Jerryvel való házasesetemet, még most sem, mikor elkövette azt az aljasságot, hogy kártérítésért perel. Ez sokkal jobban felháborít, mint az, amit ellenem vétett.
- A fiatalember bizonyára bármikor hajlandó lett volna megszökni veled.
- Igen, de nekem ehhez semmi kedvem sem volt. Különben is ígéretet tettem Em néninek. Megesküdtem, hogy egy évig jól viselem magamat. Be is tartottam... eddig. Most rettenetesen nagy kísértést érzek, hogy ne védekezzem és szabaddá tegyem magamat.

Lady Charwell hallgatott.

- Nos anyám?

- Apád mindenekelőtt a nevünk becsületét szeretné megmenteni.

- Akkor ugyanannyi érv szól a tervem mellett, mint ellene. Ha nem védekezünk, símán lezajlik a per és alig veszik észre. Ha védekezünk, nagy szenzáció lesz belőle. «Éjszaka az autóban» és hasonló szenzációs címek. Még akkor is, ha hisznek nekünk. Gondolj csak az újságokra, anyuskám. Tele lesznek.

- Azt hiszem, - mondta lassan lady Charwell - apádat döntően fogja befolyásolni az a korbács-ügy. Sohase láttam őt annyira felháborodni, mint akkor. Azt hiszem, szükségesnek fogja tartani, hogy védekezz a perben.

- Sohasem fogom megemlíteni a korbácsot a per folyamán. Először is nagyon könnyen lehet letagadni, másodszor is van még bennem némi büszkeség, anyám...

Dinny apja után ment a dolgozósobába, vagy ahogy néha nevezték, a «laktanyai szobába».

- Ismered azt a fiatalembert, Dinny? - tört ki a kérdés a tábornokból.

- Igen, és szeretem. Nagyon szerelmes Clare-be.

- Milyen módon?

- Drágám, ne légy embertelen.

- Elhiszed azt az autóügyet?

- Igen. Előttem tett ünnepélyes ígéretet Em néninek, hogy egy évig jól viseli magát.

- Furcsa, hogy az ilyesmit meg kell ígérni.

- Hibának tartom, hogy megígérte.

- Mi?!

- Csak egy dolog fontos, hogy Clare szabad legyen.

A tábornok lehajtott fejjel állt, látszott, hogy mélyen gondolkodik. Arca lassanként kivörösödött.

- Elmondta neked is, - kérdezte hirtelen - hogy az a fickó megkorbácsolta?

Dinny bólintott.

- A régi világban ezért párbajoztam volna vele. Elismerem, hogy Clare-nek szabaddá kell magát tennie, de nem így.

- Tehát hiszel neki?

- Csak nem hazudik valamennyiünknek!

- Jól van apuskám. De hisz-e neki más is? Hinnél neki, ha esküdt volnál?

- Nem tudom mondta a tábornok komoran.

- Biztos, hogy nem hinnél - mondta Dinny és a fejét rázta. - Az ügyvédek átkozottul ügyesek. Talán Dornford vállalhatná az ügyét.

- Nem foglalkozik váloperekkel. Különb is Clare a titkárnője. Beszélnem kell Kingsonék-kal. Lawrence-nek nagyon jó véleménye van róluk. Fleur apja is tagja volt az irodának annakidején.

- Hát akkor... - kezdte Dinny, ekkor azonban kinyílt az ajtó.

- Croom úr van itt, uram.

- Maradhatsz, Dinny.

Croom belépett. Egy pillantást vetett Dinnyre, aztán a tábornok felé közeledett.

- Clare hivatott, uram.

A tábornok bólintott. Összehúzott szemmel, mereven nézte lánya rajongóját. A fiatalember nyugodtan állta a tábornok pillantását, mintha katonai díszszemlén szerepelne.

- Ne kerüljessük a forró kását, - mondta hirtelen a tábornok - maga a jelek szerint alapos galibát csinált a lányomnak.

- Igen, uram.

- Legyen szíves, számoljon be.

Croom az asztalra tette a kalapját, kihúzta magát.

- Minden igaz, amit Clare önnek mondott, uram.

Dinny megkönnyebbüléssel látta, hogy apja ajka körül valami mosolyoszerű tűnt fel egy pillanatra.

- Ezt nagyon korrektül csinálta Croom úr, de nekem nem ez kell. Meghallgattam az ő beszámolóját, most az ön verziójára vagyok kíváncsi.

A fiatalember megnedvesítette ajkát és furcsa, rángatózó mozdulatot tett a fejével.

- Szerelmes vagyok Clare-be, uram, szerelmes vagyok belé, amióta először láttam meg a hajón. Gyakran jártunk együtt Londonban: moziba, színházba, képtárba és hasonló helyekre. Voltam a lakásán is háromszor... nem, ötször. Utoljára harmadikán levittem kocsin Bablock Hythebe, hogy megnézze munkahelyemet. Visszafelé jövet - azt hiszem, ezt elmondta önnek - kiegészítettem a lámpám, megrekedtünk egy koromsötét erdőben, néhány mérföldnyire Hynlaytól. Hát... mi... azt gondoltuk, legjobb lesz, ha ott maradunk hajnalig, nehogy balesetet kockáztassunk meg. Kétszer is letévedtem az útról a sötétben. Koromsötét volt, nem volt nálam zseblámpa. Így aztán... Szóval az autóban ültünk körülbelül félhétig, aztán feljöttünk és Clare nyolcra már otthon is volt.

Elhallgatott, megint megnedvesítette ajkát, megint kihúzta magát, aztán gyorsan folytatta:

- Akár hisz nekem uram, akár nem, esküszöm, hogy semmi sem történt közöttünk a kocsiban, máskor sem történt közöttünk soha semmi, kivéve... kivéve, hogy kétszer, vagy háromszor megengedte, hogy megcsókoljam az arcát.

A tábornok, aki egész idő alatt mereven nézte a fiatalembert, megszólalt:

- Ugyanezt mondta ő is. Tud még valamit?

- Amikor megkaptam az aktát, azonnal kocsiba ültem és felrohantam hozzá... ez tegnap történt. Természetesen mindent megteszek, amit kíván.

- Nem beszéltek meg előre, hogy mit fognak nekünk mondani?

Kemény kifejezés jelent meg a fiatalember arcán.

- Egyáltalában nem, uram.

- Szóval ön hajlandó megesküdni a bíróság előtt is, hogy nem történt semmi?

- Természetesen, ha ugyan számítani lehet arra, hogy hitelt adnak nekünk.

A tábornok vállat vont.

- Pénzügyi helyzete?
- Évi négyszáz a fizetésem. - Alig észrevehetően elmosolyodott. - Egyéb semmi.
- Ismeri a lányom férjét?
- Nem.
- Sohasem találkozott vele?
- Nem, uram.
- Mikor találkozott először Clare-rel?
- Hazautazásom második napján.
- Mit csinált odakint?
- Teaültetvényen dolgoztam. Ültetvényem azután másokkal fuzionált, gazdasági okokból.
- Értem. Hol járt iskolába?
- Wellingtonban, aztán Cambridge-ben.
- És Muskhamnál van állásban?
- Igen. Arab lovait fogom gondozni. Tavaszra érkeznek.
- Ért a lovakhoz?
- Igen, nagyon szeretem őket.

Dinny látta, hogy apja összehúzott szemének pillantása a fiatalemberről rásiklik.

- Azt hiszem, ismeri Dinny lányomat.
- Igen.
- Most rábízom magát. Át akarom gondolni ezt a dolgot.

A fiatalember kissé meghajolt, Dinny felé fordult, majd ismét visszafordult.

- Rendkívül sajnálom ezt a dolgot, uram - mondta kissé ünnepélyesen - de azt egyáltalában nem sajnálom, hogy szerelmes vagyok Clare-be. Hazudnék, ha ezt mondanám. Rettenetesen szeretem.

Az ajtó felé indult, amikor a tábornok utánaszólt.

- Egy pillanatra még. Mit ért szerelem alatt?

Dinny önkénytelenül összezsápta kezét. Szörnyű kérdés! A fiatal Croom megfordult. Arca mozdulatlan volt.

- Értem, hogy gondolja uram - mondta komoran. - Csak testi vágy, vagy több? - Sokkal több, uram, mert különben nem bírtam volna ki azt az éjszakát az autóban.

Ismét az ajtó felé fordult.

Dinny kinyitotta számára az ajtót. Utánament a hallba. Croom komoran nézett maga elé és mélyet lélezett. Dinny belekarolt és a kandallóhoz vezette. Sokáig álltak, a tüzet nézték.

- Ez, sajnos, szörnyű volt, - mondta Dinny - a katonák azonban szeretik az egyenes beszédet. Ismerem apámat, és tudom, hogy jó benyomást tett rá, mint mondani szokás.
- Egészen hülyének éreztem magamat, mintha fából volnék. Hol van Clare, itt van?

- Igen.

- Beszélhetek vele, Cherrell kisasszony?

- Próbáljon meg egyszerően Dinnynek nevezni. Beszélhet vele, de azt hiszem, jó lenne, ha anyámmal is beszélne. Menjünk a szalonba.

Megszorította Dinny kezét.

- Mindig tudtam, hogy maga rendes ember.

Dinny elfintorította arcát.

- Még a legrendesebb emberek sem tudnak elviselni bizonyos kézszorításokat.

- Ó, ne haragudjon. Mindig megfeledkeztem róla, hogy olyan kemény a kezem. Claire is fél tőle. Hogy van Clare?

Dinny kicsit vállat vont és mosolygott.

- A körülményekhez képest jól.

Tony Croom a fejéhez kapott.

- Én is... de az én helyzetem még rosszabb. Az ilyen esetekben rendszerint remélhet az ember valamit... De én? Gondolja, hogy valaha szeretni fog engem?

- Remélem.

- Remélem, szülei nem gondolják, hogy csak azért jártam utána, hogy... érti, hogy gondolom... kalandvágyból?

- Most már semmi esetre sem fogják azt hinni. Maga olyan, amilyennek engem neveztek egyszer: kristálytisza.

- Magát így nevezték? Pedig én sohse tudom biztosan, hogy mit gondol.

- Az már nagyon régen volt. Gyerünk.

22. FEJEZET.

Amikor a fiatal Croom e nyugtalan napon eltűnt a szélben és fagyban, ködös hangulatot hagyott maga után. Clare visszavonult szobájába, azt mondta, fáj a feje és lefekszik. Szülei és Dinny körülülték a teázó-asztalt és csak a kutyákkal beszélgettek, ami a lelki nyugtalanság legbiztosabb jele.

- Drágáim, búsulással nem segítünk a dolgon - mondta végül Dinny és felállt. - Nézzük a dolgok kedvező oldalát is. Végeredményben szerencse, hogy ilyen fehérén állnak itt előttünk és nem skarlátvörösen.

- Védekezniök kell a perben - mondta a tábornok, mintha hangosan gondolkozna. - Nem történhet minden úgy, ahogy az a fickó akarja.

- De apuskám, milyen szép és fölényes dolog volna, ha Clare tökéletesen tiszta lelkiismerettel megszabadulna tőle. El lehetne kerülni az egész cirkuszt.

- Hátráljon meg a vád elől?

- Neve akkor is oda lesz, ha megnyeri a pert. Nem lehet büntetlenül egy éjszakát egy autóban tölteni egy fiatalemberrel. Ugy-e, anyuskám?

Lady Charwell szomorúan mosolygott.

- Igazat adok apádnak, Dinny. Felháborítónak tartom, hogy Clare hibájából mondják ki a válást, ha nem követett el semmit, csak éppen egy kicsit bolondos volt. Különben is ez a törvény megkerülése volna, nem?

- Nem hinném, hogy a törvény nagyon haragudna ezért, kedvesem. Különben...

Dinny elhallgatott, és figyelmesen nézte szüleinek szomorú arcát. Érezte, hogy egészen rejtelmes fogalmaik vannak a házasságról és a válásról, amit ő nem ért és amiből ők sohasem fognak engedni.

- Ez a fiú - mondta a tábornok - meglehetősen derék embernek látszik. Velünk kell jönnie, ha az ügyvédekkel beszélünk.

- Én Clare-rel már holnap este felmegyek és megkérem Lawrence bácsit, hogy hozzon össze bennünket az ügyvédekkel hétfőn, villásreggeli után. Reggel majd telefonálok nektek és Tony Croomnak a Mount Streetről.

A tábornok bólintott és felállt.

- Átkozott egy nap - mondta és felesége vállára tette a kezét.

- Ne essünk kétségbe, Liz. Csak az igazat mondhatják. Megyek a dolgozószobámba és még egyszer megnézem az új sertésöl tervét. Később benézhet sz hozzám, Dinny...

Válságos időben Dinny mindig otthonosabban érezte magát a Mount Streeten, mint Condaforóban. Sir Lawrence kedélye sokkal elevenebb volt, mint apjáé; és Em néni ide-oda csapongó beszélgetése felvillanyozóbban és a mellett megnyugtatóbban hatott, mint anyja nyugodt, okos részvéte. Válság után, vagy előtt Condaford tökéletes; de túlságosan csendes, ha az embernek felkavarodtak az idegei, vagy ha döntő lépések előtt áll. A többi vidéki házhoz képest meglehetősen régimódi volt, és a család, mely három-négy nemzedék óta lakott benne, már csaknem egyetlen főúri családja volt az egész környéknek. A kastély már valóságos intézménynek számított. «Condaford Grange»-ről és a condafordi Cherrellekről már úgy beszéltek, mint valami különlegességről. Tökéletesen hiányzott itt a «nagy helyek» weekend- és sportélete. A nagyszámú «kis helyen» lakó családok viszont a vidéki életből bizonyos kultuszt csináltak, tennis- és bridzs-partikat, falusi mulatságokat rendeztek, sorra látogatták egymást; egyik nap itt, másik nap ott vadásztak, sűrűn keresték fel a legközelebbi golfpályát, néha falkavadászatokon jöttek össze és így tovább. A Charwelleket, akiknek sokkal mélyebb gyökereik voltak ebben a földben, ritkábban lehetett látni, mint bárkit. Ha eltűnnek, természetesen hiányoztak volna mindenkinek, de azért a falu lakosain kívül mindenki egy kissé valószínűtlennek tartotta őket.

Dinnynek mindig sok dolga akadt ugyan Condaforóban, de azért néha úgy érezte magát, mintha csendes éjszakában bolyongana. Idegesítette a túlzott csend. Ha nagyobb baj történt, mint Huberttel három évvel ezelőtt, vagy az ő esetében két évvel ezelőtt, vagy most Clare-rel: akkor egyszerre erős vágyat érzett, hogy bekerüljön az élet sodrába.

Clare-t letette a háza előtt, aztán továbbment a taxival és még vacsora előtt a Mount Streetre ért.

Michael és Fleur is ott voltak, a beszélgetés hol az irodalom, hol a politika körül forgott. Michaelnek az volt a véleménye, hogy a lapok túlságosan hamar kezdik megnyugtatóni az ország közvéleményét és ezért attól kell tartani, hogy a kormány hamarosan elalszik. Sir Lawrence viszont örömmel állapította meg, hogy a kormány még mindig ébren van.

Lady Mont hirtelen közbeszólt.

- Mi van a bébivel, Dinny?
- Köszönöm, remekül érzi magát. Már jár.
- Éppen az előbb állítottam össze a pedigréjét és megállapítottam, hogy ő a huszonnegyedik condafordi Cherrell. Azelőtt a Cherrellek franciák voltak. Lesz Jeannak több gyereke is?
- Biztosan - mondta Fleur - sohse láttam még rátermettebb fiatal asszonyt.
- Nem lesz egy krajcárjuk sem, mire felnőnek.
- Megélnék majd a jég hátán is.
- Milyen különös ez a kifejezés - mondta lady Mont. - Mondd Dinny, hogy van Clare?
- Köszönöm, jól.
- Újabb fejlemények? - Fleur szemének tiszta pillantása az agyáig hatolt.
- Igen, de...

Michael megtörte a csendet.

- Dornfordnak igen jó ötlete van, apám... azt gondolja...

Dinny nem figyelt Dornford igen jó ötletére. Arra gondolt, beavassa-e bizalmába Fleurt, vagy nem. Páratlanul okos koponya és társadalmi dolgok megítélésében cinikusan józan. E mellett tud titkot tartani. De itt Clare titkáról van szó. Elhatározta, hogy előbb sir Lawrence-szel beszél. Erre késő este került sor. Sir Lawrence a szokásos szemöldökrándítással fogadta a hírt.

- Egész éjszaka az autóban, Dinny? Ez kissé kínos. Holnap délelőtt tízkor felkeresem az ügyvédek. Ott van az «egész fiatal» Roger Forsyte, Fleur unokatestvére. Majd vele beszél, ő valószínűleg hiszékenyebb, mint ősz kollégái. Később azután együtt megyünk fel, hogy bebizonyítsuk Clare-be vetett hitünket.

- Még sohasem jártam a Cityben.

- Különös hely. Végletek találkoznak benne: romantika és bankkamatláb. Készülj némi lelki megrázkódtatásra.

- Azt gondolod, hogy védekezniök kell a perben?

Sir Lawrence élénktekintetű szemei megpihentek Dinny arcán.

- Ha azt kérdezed, valószínűnek tartom-e, hogy elfogadják vallomásunkat, azt felelem: nem. De talán majd megoszlanak a vélemények, ez is valami.

- De te hiszel nekik, ugy-e?

- Rád való tekintettel hiszek, Dinny. Clare bizonyára nem akart téged megtéveszteni.

Dinnynek eszébe jutott húga és a fiatal Croom arca. Felháborodott.

- Igazat mondanak mind a ketten, csak rájuk kell nézni. Gonoszság volna nem hinni nekik.

- Ez a világ végtelenül gonosz e tekintetben. Fáradtnak látszol kedvesem, legjobb volna, ha lefeküdnél.

A hálósobában, ahol oly sok éjszakát töltött a maga válsága idején, ismét elfogta az a fél-éber lidércnyomás, az érzés, hogy egészen közel van Wilfridhez és mégsem tudja elérni. «Még egy folyó, még egy folyó, az utolsó» ez zúgott mindig a fejében, mint egy refrén...

Másnap délután négy órakor valóságos családi rohamot intéztek a Kingson, Cuthcott és Forsyte-iroda ellen, az Old Jewryben, ebben a csendes sárga mellékutcában.

- Mit csinál az öreg Gradman, Forsyte úr - mondta Dinny nagybátyja. - Él még?

Az «egész fiatal» Roger Forsyte, aki már negyvenkét éves volt, olyan hangon beszélt, mely különös ellentétben állt az állásával:

- Azt hiszem még mindig Pinnerben lakik vagy Highgateben, ha jól emlékszem.

- Ennek igazán örülök - mondta sir Lawrence - az öreg For... az ön unokabátyja igen sokat tartott róla. Igazi, régi, Viktória-korabeli bútordarab.

Az «egész fiatal» Roger mosolygott.

- Nem foglalnának helyet?

Dinny, aki még sohasem volt ügyvédi irodában, érdeklődéssel szemlélte a fal mellett elhúzódó jogi könyvek sorát, az aktacsomókat, a sárgás ablakredőnyt, a visszataszító fekete kandallót, melynek csekély szénparazsa egyáltalában nem adott meleget, egy uradalom térképét az ajtó mellett, egy lapos kosarat az asztalon, a tollakat, a pecsétviaszokat, az «egész fiatal» Rogert. Eszébe jutott egy album, melybe tengeri növényeket gyűjtött számára első nevelőnője. Apja felállt és egy iratot adott az ügyvéd kezébe.

- Ezért jöttünk.

Az «egész fiatal» Roger megnézte az aktafejet, aztán Clare-re nézett.

«Érdekes, honnan tudja, hogy melyikünk az» gondolta Dinny.

- Az állítások valótlanok - mondta a tábornok. Az «egész fiatal» Roger az állát simogatta és olvasni kezdett. Dinny profilból nézte, megfigyelte, hogy arca olvasás közben éles, madárszerű kifejezést ölt.

Az ügyvéd észrevette, hogy Dinny nézi, ezért letette a papírt.

- Nagyon sürgős lehet nekik. A felperes Egyiptomban írta alá a meghatalmazást. Úgy látszik, azért ment oda, hogy időt nyerjen. Croom úr?

- Igen.

- Ön is megbíz bennünket képviselőjével?

- Igen.

- Tehát lady Corven és ön. Kérem sir Conway, talán tessék később ismét bejönni.

- Nővérem benn maradhat? - kérdezte Clare.

Dinny tekintete találkozott az ügyvéd pillantásával.

- Hogyne.

Dinny nem tudta, őszintén mondja-e ezt. A tábornok és sir Lawrence kiment. Az «egész fiatal» Roger a kandallóhoz támaszkodott és egészen váratlan mozdulattal tubákot szippantott. Dinny megállapította, hogy sovány, meglehetősen magas férfi, álla erősen előreugrik. Haján-ak és sovány, vöröses arcának színében volt valami homokszerű árnyalat.

- Az ön atyja, lady Corven, azt mondta az előbb, hogy ezek az... ööö... állítások valótlanok.

- A tényállítások helyesek, csak a következtetések tévesek. Semmi sem történt köztem és Croom úr között, eltekintve attól, hogy háromszor megcsókolta az arcomat.

- Értem. És éjszaka az autóban?

- Semmi, - mondta Clare - egyetlen csók sem.

- Semmi, - ismételte Croom - egyáltalában semmi.

Az «egész fiatal» Roger megnevedvesítette ajkát.

- Ha nem veszik rossznéven, szeretném tudni, milyen érzelmeket táplálnak egymás iránt... ha egyáltalában szó lehet ilyesmiről.

- Mi csak a teljes igazságot mondjuk, - mondta Clare tiszta hangon - ugyanazt, amit a szüleimnek mondtunk. Ezért kérem, hogy a nővérem itt maradhasson. Tony!

Az «egész fiatal» Roger ajka megrándult. Dinnynek az volt az érzése, hogy nem egészen úgy kezeli ezt az ügyet, mint ahogy egy ügyvédnek kellene. Volt valami a ruházatában... valami meglepő. A mellénye? Vagy a nyakkendője? És az a tubák is... Mintha némi művészi hajlamok veszték volna el benne...

- Nos, Croom úr? - mondta az ügyvéd.

Croom, aki egészen elvörösödött, csaknem mérgesen nézett Clare-re.

- Szerelmes vagyok belé.

- Helyes - mondta az «egész fiatal» Roger és ismét kinyitotta a tubákos szelencét. - És ön, lady Corven, csak baráti érzelmekkel viseltetik iránta?

Clare bólintott és arca némi meglepetést árult el. Dinny most hálás volt a kérdezőnek, aki e pillanatban színes zsebkendőt emelt az orrához.

- Az autó-ügy is tulajdonképpen baleset következménye volt - mondta Clare gyorsan. - Koromsötét volt az erdőben, kiégett a lámpánk és nem akartuk megkockáztatni, hogy esetleg ismerősök lássanak bennünket együtt, késő éjjel.

- Nagyon helyes. Ne haragudjanak, de meg kell kérdezmem, hajlandók-e mind a ketten a törvény előtt megesküdni, hogy semmi sem történt azon az éjszakán és máskor sem... kivéve... mint mondta... három csók.

- Az arcomra - mondta Clare. - Az egyik a szabadban történt, mikor én autóban ültem, ő viszont nem, a másik kettő... mikor is volt a másik kettő, Tony?

A fiatal Croom összeszorított foggal mormogta:

- A lakásán, amikor már két hete nem láttam.

- Egyikük sem tudta, hogy... figyelik magukat?

- Férjem fenyegetett ezzel, de egyikünk sem vett észre semmit.

- Ami férje elhagyását illeti, nem óhajtja megindokolni előttem?

Clare megrázta a fejét.

- Sem itt, sem másutt ne akarom ismertetni házaseletünket. És nem akarok visszamenni hozzá.

- Összeférhetetlenség, vagy valami rosszabb?

- Azt hiszem, hogy rosszabb.

- De semmi határozott vád. Tudja, hogy ez nagyon fontos?

- Tudom. De még magánbeszélgetés keretében sem akarok részletekbe bocsátkozni.

A fiatal Croom most kitört.

- Brutálisan bánt vele az az ember!

- Ön ismerte, Croom úr?

- Soha életemben nem láttam.

- Hát akkor...

- Csak azért gondolja, mert hirtelen hagytam el Jerryt. Nem tud semmit.

Dinny észrevette, hogy az «egész fiatal» Roger pillantása most rászegződik. «De te tudsz valamit» - mondta ez a pillantás. Ez az ember nem ostoba» gondolta Dinny.

Az ügyvéd most elhagyta a kandallót, kissé sántított. Leült, felvette az aktát, összehúzta a szemét.

- A bíróság nem szereti az ilyesfajta bizonyítékot, - mondta - sőt nem is tudom, hogy bizonyítéknak tekinthető-e egyáltalában. Akárhogy is, nincsenek valami fényes kilátásaik. Ha nyomós okokat tudna felhozni, hogy miért hagyta el a férjét és átlehetne siklani azon az autógyőn... madárpillantását először Clare-re, aztán Croomra szegezte. - Semmi esetre sem fizethetnek kártérítést és költségeket, ha... ö... nem követtek el semmit.

Pillantása lesiklott róluk.

«Nem éppen hiszékeny ember» állapította meg Dinny.

Az «egész fiatal» Roger felemelte papírvágó kését.

- Aránylag jelentéktelen összegre lehetne leszorítani a kártérítést, ha beadják a védekező keresetet és aztán nem jelennek meg a tárgyaláson. Szabadna a pénzügyi helyzete iránt érdeklődnöm, Croom úr?

- Nincs egy vasam se, de ez nem számít.

- Mit jelent tulajdonképpen a «védekezés»? - kérdezte Clare.

- Mind a kettőjüknek meg kell jelenniük a bíróság előtt és tagadni a vádakát. A felperes keresztkérdéseket ad fel önöknek, azután pedig mi adunk fel keresztkérdéseket a felperesnek és a nyomozóknak. Őszintén megmondom, ha nem tudja meggyőzően megindokolni, hogy miért hagyta el a férjét, akkor csaknem bizonyos, hogy a bíró ön ellen fordul. Azonkívül pedig - tette hozzá kissé kedélyesebben - egy éjszaka mégis csak egy éjszaka, különösen a válóperes bíróság számára, még akkor is, ha autóban töltötték el. Bár, mint mondom, az ilyen bizonyíték egymagában nem éppen kielégítő.

- Nagybátyámnak az a véleménye, - mondta Dinny - hogy az esküdteknek legalább egy része mindenesetre hisz nekik és a kártérítési összeget valószínűleg csökkenteni lehet.

Az «egész fiatal» Roger bólintott.

- Majd meglátjuk, mit mond Kingson úr. Szeretnék atyjával és sir Lawrence-szel újra beszélni.

Dinny az ajtóhoz ment, kinyitotta hűgának és Croomnak. Visszanézett az «egész fiatal» Roger arcára. Az arc kifejezése most olyan volt, mintha valaki megkérte volna, hogy ne legyen nagyon szigorú. Roger elfogta Dinny pillantását, furcsa kis mozdulatot tett a fejével és ismét kinyitotta a tubákszelencét. Dinny becsukta az ajtót és odament hozzá.

- Téved, ha nem hisz nekik. A tiszta igazat mondják.

- De miért hagyta ott a férjét?

- Ha ő nem mondja el, én sem tehetem. De tudom, hogy igaza volt.

Az ügyvéd éles pillantást vetett rá.

- Tudja, - mondta hirtelen - sajnálom, hogy nem ön van a helyén.

Megint szippantott egyet, azután a tábornok és sir Lawrence felé fordult.

- Nos - mondta a tábornok. Az «egész fiatal» Roger arca egy árnyalattal homokszínűbbé vált.

- Ha volnának nyomós okai, amiért a férjét elhagyta...

- Voltak.

- Apám!

- De úgy látszik, nem akar beszélni róla.

- Én sem akarok - tette hozzá Dinny nyugodtan.

- Pedig valószínűleg ezen fog megfordulni a dolog - mormolta az «egész fiatal» Roger.

- A fiatal Croomot nagyon komolyan érinti a dolog, Forsyte úr - vetette közbe sir Lawrence.

- Nagyon komolyan, akár védekeznek, akár nem. Azt hiszem, legjobb lesz, ha külön-külön beszélek velük. Azután megkérdezem Kingson úr véleményét és holnap értesítem önöket. Jó lesz, tábornok úr?

- Felháborító! - mondta a tábornok. - Ha eszembe jut ez a Corven...

- Mindenesetre - mondta az «egész fiatal» Roger és Dinny megállapította, hogy sohasem hallott még kételkedőbb hangot.

23. FEJEZET.

Dinny a csupaszfalú kis várószobában ült és a *Times*-t lapozgatta. A fiatal Croom az ablaknál állt.

- Dinny, - mondta és feléje fordult - mit gondol, hogy enyhíthetném Clare helyzetét? Bizonys tekintetben az egész az én hibám, pedig mindig igyekeztem uralkodni magamon.

Dinny Croom kínlódo arcába nézett.

- Nem tudom, mit lehetne tenni. Mindenesetre a tiszta igazat kell vallani.

- Mi a véleménye arról a fickóról odabenn?

- Meglehetősen jó. Tetszik nekem, hogy tubákozik.

- Nem helyeslem, hogy védekezni fogunk. Miért gyötrődjön Clare hiába a tárgyalóteremben? Bánom is én, ha csödbe jutok.

- Mégis, meg kell valahogy akadályoznunk.

- Azt hiszi, hagynám...

- Erről most ne vitatkozzunk, Tony. Mára elég volt. Milyen szomorú hely ez, nem? A fogorvosok mégis figyelmesebbek: Markus Stone-reprodukciók a falakon, régi folyóiratok, és az ember a kutyáját is elhozhatja.

- Gyujtsunk rá?

- Persze.

- Csak olcsó cigarettáim vannak.

Dinny rágyujtott. Egy ideig csendben cigarettáztak.

- Aljas dolog ez! - mondta váratlanul Croom. - Annak a fickónak persze ide kell utaznia. Sohasem szerethette igazán Clare-t.

- De igen, szerette. *«Souvent homme varie, folle est qui s'y fie»!*

- Hát - mondta Croom fenyegetően - jó lesz, ha nem kerül a közelembe!

Odament az ablakhoz, kinézett. Dinnynek eszébe jutott az a jelenet, amikor két férfi egymás közelébe került. Milyen szánalmas jelenet volt, mint valami kakasviadal és milyen kétségbeejtő következményekkel járt Dinny számára.

Aztán kijött Clare. Két vörös folt égett sápadt arcán.

- Maga következik, Tony.

Croom elfordult az ablaktól, erősen Clare arcába nézett, aztán bement az ügyvéd szobájába. Dinny sajnálta.

- Hü - mondta Clare - gyerünk innen.

- Most már sajnálom, hogy nem lettem a szeretője, Dinny - folytatta az utcán. - Még mindig jobb lett volna, mint ez a furcsa ártatlan állapot, amelyben senki sem hisz.

- Mi hiszünk.

- Igen, te és apa. De az a tubákos csodabogár nem, és más sem. De most már végigverekszem. Nem engedem, hogy Tonyt víz alá merítsék és körömszakadtáig fogok verekedni Jerryvel.

- Teázzunk valahol - mondta Dinny. - Remélem, lehet valahol teát kapni a Cityben.

Egy forgalmas utcakereszteződésnél felfedeztek egy A. B. C. éttermet.

- Szóval neked nem nagyon tetszett az «egész fiatal» Roger - kérdezte Dinny egy kis kerek asztal mellett.

- Ó, nincs ellene kifogásom, egész rendes ember. De az a véleményem, hogy az ügyvédek már nem is tudnak hinni. *À propos!* én innen egyenesen a Temple-be megyek és onnét talán a Házba.

- Ne haragudj, hogy még egyszer visszatérek a dologra egy pillanatra: mi a terved Tony Croommal, amíg az ügy tart?

- Találkozunk, mint eddig, kivéve autóban, éjszaka. De őszintén szólva, nem tudom hogy miért más a dolog éjjel, mint nappal, autóban, mint autón kívül?

- Úgy látszik, mindig az emberi természetet veszik számításuk alapjául - mondta Dinny és hátradőlt.

Milyen sok fiatal leány és fiatal fiú van itt! Teát és kakaót isznak, zsemlyét, kalácsot esznek, fecsegnek vagy hallgatnak, fülledt levegőben, a kis asztalok mellett, szolgálatkész személyzettel a hátuk mögött. Milyen tulajdonképpen az emberi természet? Milyen sokan mondják, hogy meg kell változtatni és el kell törölni az elavult multat. És mégis: ez az étterem éppen olyan, mint az az A. B. C. étterem, melybe a háború előtt ment el egyszer az anyjával és melyet olyan érdekesnek talált, különleges kenyeere miatt. És vajjon a valóperes bíróság (ahol különben még sohasem járt) miben változott?

- No kész vagy, öreg? - kérdezte Clare.

- Igen. Elkísérlek a Temple-be.

A Middle Temple Lanen megálltak és el akartak válni. Ekkor egy magas és kellemes hang szólalt meg:

- Micsoda szerencse - mondta a hang és egy kéz könnyedén megérintette Dinny karját.
- Ha egyenesen a Házba megy, - mondta Clare - akkor most felszaladok, összeszedem a holmijaimat és rögtön lejövök. Várjanak meg.
- Nagyon tapintatos! - mondta Dornford. - Álljunk meg ennél a kapunál. Ha sokáig nem látom magát, Dinny, egészen kétségbeesem. Jákob annak idején tizennégy évig szolgált Ráchelért, ma már azonban nem élünk olyan sokáig, és ezért minden hónap, amit én szolgállok, annyit számít, mint Jákobnak egy éve.
- Jákob és Ráchel végül összekerültek.
- Tudom. Éppen ezért várok és reménykedem. Kénytelen vagyok várni.

Dinny a sárga kapuhoz támaszkodott és ránézett. A férfi arca remegett. Dinny hirtelen meg-sajnálta.

- Egyszer talán majd ismét életre kelek - mondta. - Most már nem várok tovább Clare-re. Viszontlátásra. Köszönöm...

Megint rólam van szó, állapította meg Dinny hazafelé menet az autobuszon. Ez aggasztotta. A férfi reszkető arca nyugtalanságot és aggodalmat keltett benne. Nem akarja boldogtalanná tenni., kedves ember, nagyon figyelmes Clare-hez, kellemes hangja van, szép arca és mindenestre sokkal jobban érdekli, mint Wilfrid óta bárki. De mégis, hol van már az a vad és édes vágyakozás, ami átértékelte minden értéket, és az egész világ helyébe egyetlen egy embert állított, szerelmesét, akire annyira vágyott, akiről annyit álmodott. Mozdulatlanul ült az autobuszbán, elnézett egy nő feje fölé, aki szemben ült vele, görcsösen szorongatta táskáját, és úgy nézett, mint a vadász, aki ismeretlen erdőt, vagy mezőt vesz szemügyre. Már kigyúltak a fények a Regent Streeten, hideg este volt, megérett a havazásra. Itt volt valamikor a Quadrant-épület tetejének alacsony, hullámos vonala, itt álltak szép, zöldessárga falai. Eszébe jutott, hogy egyszer, egy autobusz tetején a régi Regent Streetről vitatkozott egy Millicent Pole nevű leánnyal. Ez is megváltozott, minden megváltozik. Hirtelen lehúnyta szemét: Wilfrid arcát látta, fájdalmasan vonagló szájjal, mint legutóbb, amikor elszaladt mellette a Green Parkban.

Valaki rálépett a lábujjára. Felpillantott és azt mondta:

- Bocsánatot kérek.
- Minden meg van bocsátva.

Milyen udvarias! Az emberek évről évre udvariasabbak lesznek.

Az autobusz megállt. Dinny sietve szállt. Végigment a Conduit Streeten, elment apja szabójának üzlete előtt. Szegény drága, most már sohasem jár a szabóhoz. Drága a ruha, a mellett nem is szereti az új ruhát. Elérkezett a Bond Streetre. A forgalom éppen megállt, az egész utcán, amíg a szem ellát, autók hosszú sora. És még azt mondják, hogy Anglia tönkrement! Bekanyarodott a Burton Streetre. Aztán hirtelen feltűnt előtte egy lehajtott fejjel, lassan haladó ismerős alak. Odament hozzá.

- Stack!

Stack felemelte a fejét, könnyek peregtek az arcán. Nagy, kidülledő szeme hunyorgott. Végig-simította az arcát.

- Ön az, kisasszony? Éppen önhöz igyekeztem.

Sürgönyt nyújtott át.

Dinny elolvasta a lámpa homályos fényénél.

- Henry Stack 50/a Cork Street London. Sajnálattal értesítjük, hogy Wilfrid Desert úr az ország belsejébe vezetett expedíció során néhány héttel ezelőtt vízbe fulladt. Holttestét megtalálták, helyszínen eltemették. Jelentés most érkezett. Félreértésről nem lehet szó. Részvétellel, Brit konzulátus Bangkok.

Dinny úgy állt, mintha kővé vált volna. Nem látott semmit. Azután feltűntek Stack ujjai és elvették tőle a sürgönyt.

- Igen - mondta - köszönöm. Mutassa meg Mont úrnak is, Stack. Ne búsuljon.

- Ó, kisasszony!!

Dinny megérintette a szolga kabátujját, kissé meghúzta, aztán gyorsan továbbment. Ne búsuljon! Havas eső kezdett esni. Feltartotta arcát, hogy érezze az apró pelyhek ingerlő érintését. Wilfrid az ő számára már régen meghalt. De most - *halott!* Ott messze, végtelenül messze. A földben fekszik, a folyó mellett, amely megfojtotta, az erdő csendjében, ahol soha senki sem fogja látni a sírját. Most minden emlék megrohanta, olyan erővel, hogy egészen elgyengült, majdnem összeesett a havas utcán. Pillanatra megállt, kesztyűs kezével belekapaszkodott egy ház rácsába. Egy levélhordó, aki az esti postát vitte, megállt, csodálkozva ránézett. Eddig talán még élt benne a reménynek egy egész gyenge kis lángja, hogy Wilfrid egyszer csak visszajön. Lelke legmélyén lobogott ez a kis láng, egészen mostanáig. De lehet az is, hogy csak a havas, jeges hideg hatolt a csontjáig és ettől dermedt meg egész teste és lelke, mintha ő is halott volna.

Végre eljutott a Mount Streetre. Bement a házba. Hirtelen megrémült: hátha elárulja, hogy mi történt és ezzel szánalmat kelt maga iránt, érdeklődést, általában érzéseket. Megriadt ettől, a szobájába menekült. Ehhez csak neki van köze, senki másnak. Most már csak a büszkeség élt a szívében, mely olyan hideg volt, mint a kő.

Forró fürdőt vett, ettől kicsit magához tért. Idejében felöltözött a vacsorához és lement. Hallgatagon telt el az este és ez még mindig tűrhetőbb volt, mint az erőltetett beszélgetés. Dinny rosszul érezte magát. Mikor felment hálósobájába, nagynénje bement hozzá.

- Dinny, olyan vagy, mint egy kísértet.

- Megfáztam, néni.

- Persze, az ügyvédek. Nem csoda. Hoztam neked egy kis szíverősítőt.

- Mindig szerettem volna tudni, mi az a szíverősítő.

- No csak add ki.

Dinny megitta és majdnem elakadt a lélekzete.

- Rettenetes erős.

- Igen. Nagybátyád készítette. Michael telefonált.

Lady Mont felemelte a poharat, föléje hajolt és megcsókolta Dinny arcát.

- No jó. Most fekjüdj le, mert különben megbetegszel.

- Nem leszek beteg Em néni - mondta Dinny mosolyogva.

Ehhez az elhatározásához másnap is ragaszkodott, mikor lement a reggelihez. Megérkezett az orákulum, gépírt levél formájában, melyet Kingston, Cuthcot és Forsyte írtak alá. Azt ajánlották, hogy lady Corven és Croom úr védekezzenek a perben. Jelezték, hogy a szükséges lépések megtörténte után újból fognak jelentkezni. Az embert mindig valami hidegség

környékezi a gyomra táján, ha ügyvédtől kap levelet. Ez az általános érzés most Dinnyt is elfogta, pedig ő már előbb is halálos hideget érzett ezen a tájon.

A reggeli vonattal apjával együtt leutazott Condafordba. Így búcsúzott a nagynénjétől.

- Nem leszek beteg.

24. FEJEZET.

Mégis megbetegedett és egy hónapot töltött condafordi kolostorszerű szobájában. Gyakran kívánta a halált. Talán könnyen meg is halt volna, ha a túlvilági életben való hite, ereje fogytával növekedett és nem csökkent volna. Végzetesen vonzotta az a gondolat, hogy találkozhat valahol Wilfriddel, ahol már nem érheti el ennek a világnak fájdalma és ítélete. Beleolvadni a semmi sötét álmába: ez sem olyan rettenetes, de nem is nagyon kíváncsú. Amikor azután lassanként visszatért az ereje és egészsége, ez a gondolat egyre kevésbé természetesnek tűnt előtte. Környezetének ragaszkodása és aggodása észrevétlen, de erős gyógyító hatással volt rá. A faluban naponta érdeklődtek állapota iránt, anyja mindennap egy sereg embernek írt és telefonált hogylétéről. Clare minden hétfőjére lejött és virágot hozott Dornfordtól. Em néni hetenként kétszer leküldte Boswell és Johnson legújabb terméseit, Fleur pedig valósággal bombázta a Piccadilly virágkülönlegességeivel. Adrian háromszor ment le bejelentés nélkül. Hilary tréfás kis leveleket küldözgetett, amikor Dinny már túl volt a válságon.

Március 13-án betört szobájába a tavasz. Délnyugati szellőt hozott, egy kis vázában az első tavaszi virágokat, bársonyos fűzfabarkát és egy rekettyeágot. Állapota most már rohamosan javult. Három nappal később már kimehetett. A természet minden jelensége különös izgalmat váltott ki belőle, amit már régóta nem érzett. A sáfrányok, a nárciszok, a fakadó bimbók, a galambok szárnyain megcsillanó napsugár, a felhők formái és színei, a szellő illata: szinte fájdalmas felindulást keltettek benne. Semmit sem akart csinálni, senkit sem akart látni. Ebben a különös, apatikus hangulatban kapta Adrian meghívását, hogy rövid szabadsága alatt kísérje el külföldi útjára.

Két hetet töltöttek Argelès-ben a Pyreneusokban. Nem csináltak semmit: sétáltak, virágot szedtek. Örültek a pyreneusi juhászkutyáknak, a mandulavirágoknak, a hosszú beszélgetéseknek. Egész nap kint voltak a szabadban, magukkal vitték ebédjüket. Kimeríthetetlen beszélgetésük akadt mindig. Adriant mindig bőbeszédűvé tették a hegyek. Nem tudta elfelejteni egykori turistaéveit. Dinny azzal gyanúsította, hogy talán szándékosan próbálja őt kiemelni letargiájából.

- Amikor Hilaryval a háború előtt megmászta a «Kis Bűnös»-t a Dolomitokban, - mondta egy alkalommal Adrian - olyan közel voltam Istenhez, mint még soha. Tizenkilenc éve... bizony, bizony! Te mikor kerültél a legközelebb Istenhez, Dinny?

Dinny nem felelt.

- Nézz ide, drágám. Hány éves vagy most? Huszonhét?

- Majdnem huszonnyolc.

- Még mindig csak az élet küszöbén vagy. Talán segítene, ha egyszer jól kibeszélnéd magadat.

- Tudnod kellene, Adrian bácsi, hogy az ilyen «kibeszélés» nem tartozik családi vonásaink közé.

- Igaz. Mennél jobban fáj valami, annál mélyebben hallgatunk. De azért mégsem kell végkép a hallgatásra berendezkedni, Dinny.

- Tökéletesen megértem azokat a nőket, - mondta Dinny - akik kolostorba vonulnak, vagy valami jótékonyági munkának szentelik életüket. Valamikor azt hittem, hogy az ilyesmi csak a humorérzék hiányának következménye.

- És gyakran a bátorság is hiányzik belőlük. Néha meg túlsok bennük a bátorság; az a bizonyos fanatikus fajta.

- Vagy pedig elpattant egy rúgó a lelkükben.

Adrian ránézett.

- A tiedben nem pattant el semmi, Dinny. Talán nagyon meghajlította az élet, de nem törte el.

- Reméljük, Adrian bácsi. De ha így volna, akkor most már rendbe kellene jönnöm.

- Kezdesz megint jó színben lenni.

- Igen, - annyit eszem, hogy még Em néni is meg volna elégedve. Csak az a baj, hogy túlsokat foglalkozom magammal.

- Ez igaz. Nem tudom, nem tenne-e jót...

- Köszönöm drágám, nem szedek vasat. Nem bírom.

Adrian elmosolyodott.

- Én inkább gyerekekre gondoltam.

- Mesterséges úton még nem sikerült gyerekeket előállítani. A körülményekhez képest most már rendben vagyok, itt nagyon jól érzem magam. Említettem, hogy meghalt az öreg Betty?

- Szegény jó teremtés. Valamikor mindig mézeskalácsot adott nekem.

- Látod, ő *egész* ember volt. Mi túlsokat olvasunk, Adrian bácsi.

- Kétségtelen. Többet sétálni, keveset olvasni! Ebédeljünk meg.

Hazautaztukban két éjszakát Párizsban töltöttek, egy kis szállodában, egy vendéglő felett, a Gare St. Lazare közelében. Fafűtéses kályha volt a szobáikban és kényelmes ágyak.

- Csak a franciák tudják, hogy milyen a jó ágy - mondta Adrian.

A vendéglőbe főképpen turfemberek jártak, vagy olyanok, akik nagyon méltányolják a finom ételt. A pincérek kötényt viseltek és olyanok voltak Adrian szerint, «mint a munkájukat végző szerzetesek». Méltóságteljesen töltötték ki a bort és keverték a salátákat. Adrian és Dinny voltak az egyedüli külföldiek a szállodában és a vendéglőben, sőt majdnem egész Párizsban.

- Csodálatos ez a város, Dinny. Nem számítva az Eiffel-tornyot és azt, hogy a fiakkerek helyét autók foglalták el, nappal semmi változást sem látok itt 1888-hoz képest, amikor nagyapád kopenhágai követ volt. A levegőben még ma is a kávé és a fafüst illata száll, az emberek ugyanolyan szélesvállúak, mint akkor, ugyanolyan piros rozettákat viselnek a gomblyukukban, ugyanolyan asztalok állnak a kávéházak előtt, ugyanolyan plakátok, ugyanolyan furcsa kis könyvesboltok, ugyanolyan hihetetlen gyorsajtás az utcán, ugyanaz a szürke francia alapszín, amely még az eget is bevonja és ugyanaz a türelmetlen hangulat, ami fütyül mindenre, ami Párizson kívül esik. Párizs irányítja a divatot, és mégis a világ legkonzervatívabb városa. Az itteni modern irodalmi emberek azt mondják, a világ 1914-ben keletkezett, egyszerűen eltöröltek mindent, ami a háború előtt volt és megvetnek mindent, ami maradandó. Ezek főképpen zsidók, lengyelek és írek, és mégis ezt a változatlan várost választották működésük színhelyéül. Ugyanez áll a festőkre, a zenészekre és egyéb szélsőségesekre. Itt

gyűlnek össze, itt fecsegik és kísérletezik magukat halálra. A jó öreg Párizs pedig csak nevet rajtuk és úgy él tovább is, mint eddig, csak a valóság érdekli, a finom ízek és a mult. Párizs úgy termeli az anarchiát, mint a sör a habot.

Dinny megszorította nagybátyja karját.

- Ezt nagyon szépen fejtetted ki, Adrian bácsi. Most sokkal elevenebbnek érzem magamat, mint bármikor az utóbbi években.

- Ó, Párizs hízeleg az érzékeknek. Menjünk be ide. Nem lehet kint ülni, már nagyon hideg van. Mit akarsz: teát vagy... abszintot?

- Abszintot.

- Nem fog ízleni.

- Hát akkor teát citrommal.

Mialatt Dinny a teára várt a Café de la Paix nyugodt zűrzavarában, nagybátyja keskeny szakállas arcát nézte. Arra gondolt, hogy Adrian bácsi sohasem tud ugyan más lenni, «mint a lényege», de most mégis, valami különös érdeklődő meglepéssel teljesen beleolvad abba, ami körülveszi.

Érdeklődik az élet iránt és nem kényezteti el önmagát! Dinny körülnézett. Szomszédai nem voltak feltűnők vagy figyelemreméltók, mégis az volt a benyomása róluk, hogy ezek az emberek általában azt teszik, ami jólesik nekik és a mellett nem állnak senkinek sem az útjában.

- Ezek aztán élvezik a pillanatot, ugy-e? - kérdezte Adrian váratlanul.

- Igen, éppen én is erre gondoltam.

- A franciák értenek az élet művészetéhez. Mi vagy a jövőben reménykedünk, vagy a multat sajnáljuk. Az angolok feltűnően keveset törődnek a jelennel.

- És ezek mért annyira mások, mint mi?

- Nem olyan északi fajta, több bort isznak, több olajat fogyasztanak. Fejük kerekesebb, mint a mienk, testük tömörsébb és rendszerint barna szemük van.

- Ezeken a tényeken mi nem változtathatunk.

- A franciák tipikusan átlagemberek. Egészen magas fokra fejlesztették az egyensúlyt. Szellemük teljes egyensúlyban van.

- De elhíznak.

- Igen, de egyenletesen híznak, nem eresztenek pocakot, rendben tartják magukat. Én természetesen szívesebben vagyok angol, de ha nem az volnék, akkor inkább francia szeretnék lenni.

- Az ember mindig az után kívánczik, amije nincs meg, nem?

- No igen. Megfigyelted Dinny, hogy mi azt mondjuk: «Légy jó!» a franciák pedig azt mondják: «*Soyez sage*». Ez sokat jelent. Beszélgettem franciákkal, akik a puritán hagyományokra vezetnek vissza a mi nyugtalanságunkat. Ezek azonban összetévesztik az okot az okozattal, a tüneteket a gyökerekkel. Elismerem, hogy állandóan hajszol bennünket valami az ígéret földje felé, de a puritánizmus már csak ennek a hajszolásnak volt megnyilatkozása, éppúgy, mint kóborlási kedvünk és gyarmatosítási törekvéseink. Tekintetbe kell venni még azt is, hogy mi protestánsok vagyunk, skandináv vér van bennünk, és végül nem szabad megfélemlíteni a tengerről és az éghajlatunkról. Mindezek a tényezők nem teszik az embert életművésszé. Gondolj a fejlett iparunkra, az aggászúzeinkre, a különseinkre, különböző emberbaráti irányzatainkra, a költészetünkre! Csupa szélsőség, minden irányban. Van ugyan néhány intézmé-

nyünk, melynek célja, hogy átlagembereket termeljen ki: nyilvános iskolák, a krikett különböző formái, de azért népünk mégis tele van szélsőségekkel. Az átlag angol mindig különleges és ha látszólag fél is a feltűnéstől, lelke mélyén nagyon büszke rá. Sehol a világon nem található annyi különböző csontalakulás és mindegyik egészen különleges. Mindenáron átlagemberek akarunk lenni és mégis folyton kiütöközünk az átlagból, a teremtésit!

- Ejnye, de tűzbe jöttél, Adrian bácsi!

- Csak nézz körül, ha hazamentünk.

- Körülnézek - mondta Dinny.

Másnap símán áthajóztak a Csatornán. Adrian hazakísérte Dinnyt a Mount Streetre.

Mikor Dinny a búcsúzásnál megcsókolta nagybátyját, megszorította a kisujját.

- Igazán jót tettél velem, Adrian bácsi.

Ez alatt a hat hét alatt Dinny alig gondolt Clare bajaira. Most a legújabb hírek iránt érdeklődött. Megtudta, hogy beadták a védekező keresetet, az ügy valószínűleg néhány hét múlva tárgyalásra kerül.

- Azóta nem láttam sem Clare-t, sem a fiatal Croomot - mondta sir Lawrence - de Dornfordtól úgy tudom, hogy még mindig együtt járnak. Az «egész fiatal» Roger még mindig azon lovagol, hogy Clare-nek el kellene mondania, hogyan éltek odakint. Az ügyvédek, úgy látszik, a bíróságot olyan gyóntatószékeknek tartják, melyben az ember az ellenfél bűneit gyónja meg.

- Hát nincs igazuk?

- Az újságok után ítélve, igen. De Clare erre nem lesz hajlandó. Nagy hiba, ha rá akarják kényszeríteni. Mi hallatszik Jerryről?

- Valószínűleg útra kelt már, ha idejében meg akar érkezni.

- Ha elvesztik a pert, mi lesz Tony Croommal?

- Képzeld magad az ő helyébe, Dinny. Akármi történik, a bíró bizonyára rásóz valamit. Nem lesz olyan hangulatban, hogy szívességeket fogadjon el. Ha nem tud fizetni, nem tudom, mi történik vele: bizonyára valami kellemetlen. Aztán számolni kell Jack Muskham állásfoglalásával is... Nagyon különös ember.

- Igen - mondta Dinny alig hallhatóan.

Sir Lawrence kiejtette szeméből a monoklit.

- Nagynénéd azt javasolja, hogy a fiatal Croom menjen valahova aranyat ásni, térjen haza gazdagon és vegye feleségül Clare-t.

- És Clare?

- Hát nem szerelmes Croomba?

Dinny a fejét rázta.

- Talán ha Croom tönkremegy, akkor belészeret.

- És hogy vagy te, kedvesem? Összeszedted már magad?

- Ó, nagyon.

- Michael szeretne látni.

- Holnap elmegyek hozzájuk.

E sokatmondó néhány szón kívül nem beszéltek arról a hírről, mely Dinny betegségét okozta.

25. FEJEZET.

Dinny másnap reggel rászánta magát, hogy elmenjen a South Square-re. Azóta, hogy Wilfrid elutazott Sziámba, Dinny csak egyszer járt ott, Clare-rel, amikor megérkezett Ceylonból.

- Fent van a dolgozószobájában, kisasszony.

- Köszönöm, Coaker, felmegyek.

Michael nem hallotta, hogy Dinny belépett. Egy pillanatra megállt az ajtóban és végignézett a karikatúrákkal teleaggatott falakon. Furcsának találta, hogy Michael, aki hajlandó mindig túlbecsülni az emberi erőnyeket, azoknak a művészeknek a munkáival veszi magát körül, akik abból élnek, hogy az emberi hibákat becsülik túl.

- Zavarlak, Michael?

- Dinny! Remek színben vagy. Alaposan megijesztettél bennünket, te rossz gyerek. Ül le. Éppen a burgonyát tanulmányoztam... igen érdekes statisztikai adatok.

Egy darabig közömbös dolgokról beszélgettek, aztán hirtelen mindkettőjüket nagyon erősen kezdte foglalkoztatni Dinny jövetelének célja. Elhallgattak.

- Van valami mondani- vagy átadnivalód, Michael?

Michael egy fiókhoz lépett és kivett egy kis csomagot. Dinny kibontotta az ölében. Levél volt benne, kis fénykép és egy rendjelszalag.

- Ez az útlevél fényképe, és katonai érdemkeresztjének szalagja. A levélben van valami a te számodra is. Tulajdonképpen az egész levél neked íródott. Most minden a tied. Bocsáss meg, de beszélnem kell Fleurrel, mielőtt elmegy.

Dinny mozdulatlanul nézte a képet. A pára és a hőség egészen megsárgították, de megmaradt benne az a megalkuvás nélküli élethűség, ami az útlevélfényképeket jellemzi. «Wilfrid Desert», ez állt rajta keresztben. Desert merően nézett Dinny szemébe a papirosról. Dinny lefelé fordította a képet és az ölébe tette. Megsimogatta a gyűrött, foltos érdemrendszalagot. Azután összeszedte erejét és kinyitotta a levelet. Összehajtott papír hullott ki a levélből, ezt félretette. A levél Michaelnek íródott.

Újév napján.

Kedves öreg M. M.

Sok üdvözet neked és Fleurnek, boldog újévet! Messze járok, északon, az országnak egy meglehetősen vad részében, és nem tudom, hogy elérem-e valaha a célpontomat: egy olyan törzset, amely még a sziámiak előtti időből származik és nem tartozik a mongol fajtához. Adrian Cherrelt bizonyára érdekelné. Többször akartalak már értesíteni, hogy mi van velem, de aztán, ha írásra került a sor, meggondoltam magamat, részben azért, mert ha nem ismered a világnak ezt a zugát, akkor hiábavaló minden leírás, részben pedig azért, mert nem tudom feltételezni, hogy bárki is érdeklődnék iránta. Most tulajdonképpen azért írok, hogy megkérjelek, mondd meg Dinnynek, hogy most már végre megbékültem magammal. Nem tudom, mi okozta, talán ennek az elhagyatott helynek erős atmoszférája, vagy talán magamévá tettem már azt a keleti bölcseséget, hogy a más emberek világa nem számít. Az ember egészen egyedül van, a születésétől kezdve a haláláig. Csak egy jó öreg társa van: a Világegyetem, melynek mikrokozmoszai vagyunk. Különös ez a belső béke, sokszor már nem is értem, hogy tudtam annyit kínlódni, gyötrődni. Azt hiszem, Dinny örülni fog, ha ezt hallja, mint ahogy én is őszintén örülnék, ha megtudnám, hogy ő is megbékült magával.

Irogattam egy kicsit, és ha befejeztem expedícióm, igyekszem beszámolót írni róla. Három nap múlva elérjük a folyót, átkelünk rajta, aztán egy nyugati mellékfolyón haladunk a Himalája felé.

A válság hírének halk visszhangja ide is elérkezett. Szegény öreg Anglia! Azt hiszem, nem látom többé, de azért mégis rendes öreg jószág, és nem tudom elviselni, ha csapások érik. Az az érzésem, hogy ha rendbehozzák, az öreg madár magasabbra fog szállni, mint valaha. Isten veled, öreg fiú, ölellek benneteket és különösen Dinnyt.

Wilfrid.

Megbékült! És én - gondolta Dinny. Becsomagolta a szalagot, a fényképet és a levelet, betette a táskájába. Nesztelenül kinyitotta az ajtót, lement a lépcsőn, ki a napfénybe.

Amikor a folyóparton magára maradt, kinyitotta az összehajtott papírt, amit a levélből kivett és egy kopár platánfa alatt elolvasta a verset.

MARADJ VESZTEG!¹

A Nap, mely dúsan szórja sugarát
s nyomán szépség s romlás kifeslik -
kis fényjel csak a sűrű ködön át,
kis csillogás, reggeltől estig.

Nagy térképén az éjszakának
egy csillag a többi között,
mely percre, mulékony csodának
a fényárból kiütözött.

Ó, bármi nagy és bármi fényes -
nem dúsabb, mint kis életem:
nem tart tovább az egész édes
játék, mint egy nap - s éjjelen.

Ám mindez nem vigasz szívemnek,
hiszen legkisebb sejtje is
éppoly része az Egyetemnek,
mint én magam - örökre friss,

ős lendülettel, ős parancsra
a Nap, a sejt meg én, nagyon
egyformán érünk éjre, napra:
«Maradj veszteg! - Mért? Nem tudom!»

A rakparton alig voltak járókelők és kocsik. Dinny sétára indult, átvágott a forgalmas utakon és eljutott a Kensington Parkig. A kis tavon apró vitorlások ringtak, gyereksereg figyelte útjukat. Egy ragyogó szőkehajú kisfiú, aki Kit Montra emlékeztetett, pálcikával noszogatta hajóját a túlsó part felé. Milyen boldog lehet, nem tud semmiről! Mi a boldogság titka? Belemerni a pillanatba, valahogy kiesni magunkból, mint a gyerekek.

- Megy! Nézd! - szólalt meg hirtelen a gyerek.

A kis vitorlák megduzzadtak, az apró hajó elindult. A kisfiú csípőre tett kézzel állt a parton és gyors pillantást vetett Dinnyre.

- Úgy, most szaladok!

---

¹ Rónai Mihály András fordítása.

Dinny utána nézett. A gyerek hirtelen megállt, hogy kiszámítsa, hol érhet partot a hajó.

Így szalad az ember az életen át, lesi, hogy mikor érnek révbe a vállalkozásai, és a vége: néma csend! És a madarak: dalolnak, férgek vadásznak, felborzolják tollukat, céltalanul röpködnek jókedvükben, párosodnak, fészket raknak, táplálják kicsinyeiket és aztán, ha mindennek vége van, nem marad belőlük más, mint egy megdermedt tollcsomó, aztán az is felbomlik és porrá lesz.

Dinny lassan ment a kis tó partján. Találkozott a kisfiúval, aki botjával irányította a hajót.

- Milyen fajta hajó ez? - kérdezte tőle.

- Kutter. Volt egy szkúnerem is, de a kutyánk megette a hajóköteleket.

- Igen, - mondta Dinny - a kutyák nagyon szeretik a hajókötelet. Nagyon nedvdús.

- Nagyon, milyen?

- Olyan, mint a spárga.

- Én nem kapok spárgát, mert nagyon drága.

- De ettél már?

- Igen. Nézze, megint szelet kap!

Eliramodott a hajó és eliramodott a szőke kisfiú.

Eszébe jutottak Adrian szavai: «Inkább gyerekekre gondoltam».

Elindult egy kis tisztás felé, amit ősrégi időkben «fenyér»-nek neveztek volna. Sárga, lila, fehér sáfrány és nárcisz virult a fűben, a fák ágait élettárgy járta át, a melengető nap felé nyújtogatták bimbóikat, daloltak a feketerigók. Továbbment. «Béke! - gondolta. - Nincs béke. Csak élet van és halál!»

Akik elmentek mellette, ezt gondolták: «Csinos lány», vagy «Milyen kis kalapja van!» vagy «Hova mehet ilyen elmerülten?» vagy egyszerűen csak: «Nini».

Átment az úton és a Hudson-émlékműhöz ért. Ez állítólag a madarak menedékhelye, de most csak egy kis veréb és egy kövér galamb tartózkodott rajta. Mindössze három ember nézte az emlékművet. Dinny annakidején Wilfriddel nézte meg. Pillantást vetett rá, aztán továbbment.

«Szegény Hudson! Szegény Rima!» - mondta akkor Wilfrid.

Lesétált a Serpentine-hez, végigment a tó mellett. A víz tükrén ragyogott a napfény, a túlsó parton tikkadt, száraz volt a fű. A lapok máris szárazságról beszélnek. Északról, délről, nyugatról jöttek a zaj hullámai, összecsaptak és enyhe, szakadatlan zúgásban egyesültek. Ott, ahol ő fekszik, csend van. Különös madarak és apró állatok keresik fel csupán, furcsa alakú levelek hullanak a sírjára. Eszébe jutottak egy film idilli képei, Briand normandiai otthonáról. Argalès-ben látta ezt a filmet. «Kár, hogy mindent el kell hagynunk» - mondta akkor.

Repülőgép zúgott el felette, észak felé ment, egészen magasan, kis teste ezüstösen csillogott. Wilfrid gyűlölte a repülőgépeket a háború óta. «Megzavarják az istenek békéjét, ha ugyan vannak istenek» - szokta mondani.

Szép új világ! Az Isten már nincs az égben.

Most elkanyarodott északi irányba, el akarta kerülni azt a helyet, ahol Wilfriddel szokott találkozni annak idején. A fedetlen szőszék a Marble Arch közelében üres volt. Dinny kiment a parkból és elindult a Melton Mews felé. Vége! Furcsa kis mosollyal az ajkán befordult a mellékutcába és megállt húga házának kapuja előtt.

26. FEJEZET.

Oththon találta Clare-t. Az első percekben nem beszéltek egymás ügyeiről, aztán Dinny azt mondta:

- Nos?

- Nem vagyok jól, cseppet sem. Összekülönböztem Tonyval, odavannak az idegeim, az övéi is tönkrementek.

- Csak nem...

- Nem. De megmondtam neki, hogy nem találkozom vele addig, amíg az ügy le nem zajlott. Mindig elhatározzuk, hogy nem beszélünk a dologról, aztán mégis csak felmerül és nem tudunk másról beszélni.

- Biztosan nagyon boldogtalan szegény.

- Igen. De most már csak három-négy hétről van szó.

- És aztán?

Clare nevetett... de nem jókedvűen.

- Komolyan, Clare?

- Nem fogjuk megnyerni a pert és akkor aztán már semmi sem számít. Ha Tonymak még kellek, megkaphat. Anyagilag tönkretettem, azt hiszem, ennyivel tartozom neki.

- Én - mondta lassan Dinny - ha rajtam állna, nem tenném az ilyesmit függővé a per kimeneteletől.

Clare, aki a díványon ült, felnézett rá.

- Túlokosan hangzik.

- Nem volt érdemes ártatlanságodhoz ragaszkodni, ha nem akarsz mindvégig ragaszkodni hozzá, tekintet nélkül a per kimenetelére. Ha megnyered a pert, várd meg, amíg elválhatsz Jerrytől. Ha nem nyered meg, várd meg, amíg ő válik el tőled. Tonymak nem fog megártani a várakozás; főképpen pedig neked nem fog megártani, ha időt nyersz, hogy végre tisztába jöjj az érzelmeiddel.

- Jerry okos lesz és megakadályozza, hogy bizonyítékokat szerezzek ellene, ha egyszer már rászánta magát.

- Akkor reméljük, hogy elveszted a pert. Barátaid mégis neked fognak hinni.

- Azt hiszed? - kérdezte Clare vállat vonva.

- Gondom lesz rá - mondta Dinny.

- Dornford azt tanácsolta, közöljük a dolgot Jack Muskhammel, még mielőtt a per megkezdődik. Mit gondolsz?

- Először szeretnék Tony Croommal beszélni.

- Ha este eljössz, találkozhatsz vele. Minden szombat és vasárnap este hét órakor idejön és felnéz az ablakomra. Furcsa!

- Nem. Nagyon természetes. Mit csinálsz ma délután?

- Dornforddal lovagolok a Richmond Parkban. Reggelenként a Rowban szoktam vele lovagolni. Szeretném, ha te is velünk tartanál, Dinny.

- Nincs felszerelésem, és nem vagyok elég erős.
  - Drágám, - mondta Clare és felugrott - olyan rémes volt, amíg beteg voltál! Olyan szörnyen éreztük magunkat! Dornford egészen, megbolondult. De most sokkal jobb színben vagy, mint azelőtt.
  - Igen, most már «rugalmasabb» vagyok.
  - Úgy, szóval te is olvastad azt a könyvet?
- Dinny bólintott.
- Ma este eljövök. Isten áldjon drágám...

Majdnem hét óra volt már, amikor Dinny kilépett a mountstreeti ház kapuján és gyorsan haladt Clare utcája felé. Az ég még nem sötétedett be egészen, de fent volt már a telihold és az esthajnalcsillag. Amikor a néptelen utca sarkára ért, rögtön észrevette, hogy a fiatal Croom ott áll a kettes számú ház előtt. Megvárta, míg a fiatalember elmegy, aztán végigfutott az utcán és a túlsó sarkon elcsípte.

- Dinny! Nagyszerű!
- Azt hallottam, hogy itt megtalálhatom magát, amint őt áll a királynő ablaka alatt.
- Igen, idáig jutottunk.
- Lehetne még rosszabb is.
- Meggyógyult már? Úgy látszik a Cityben hűlt meg azon a pocsék napon.
- Menjünk a Parkig. Jack Muskharról szeretnék magával beszélni.
- Nem merem neki megmondani.
- Intézzem el maga helyett?
- De miért?

Dinny megfogta a karját.

- Lawrence bácsi révén ismerem. De egyébként is alkalmam volt vele megismerkedni. Dornfordnak tökéletesen igaza van: nagyon sok múlik azon: mikor és hogy értesül a dologról. Bízva rám!
- Nem tudom... igazán nem tudom...
- Különben is beszélnem kell vele egyszer.

Croom ránézett.

- Ezt nem hiszem.
- Becsületszavamra.
- Igazán édes magától. Maga biztosan sokkal jobban tudná elintézni, mint én... de...
- Hát akkor rendben van.

Elérkeztek a Parkhoz, a rácsok mentén haladtak a Mount Street felé.

- Sűrűn tárgyalt az ügyvédekkel?
- Igen, teljesen kidolgoztuk a védekezésünket. Most várjuk a keresztkérdéseket.
- Én élvezném a helyzetet, hogy a keresztkérdésekre igazat felelhetek.

- Igen, de össze vissza csúrik-csavarják, amit az ember mond, és már a hangjuk is...! Valamilyik nap bementem a válóperes törvényszékre. Dornford azt mondta Clare-nek, hogy a világ minden kincséért sem foglalkozna válóperekkel. Dornford nagyon rendes ember, Dinny.

- Igen - mondta Dinny és gyors pillantást vetett Croom ártatlan arcára.

- Az a gyanúm, hogy a mi ügyvédek nem sokat törődnek az ügyel. Nem egészen az ő esetük. Azonkívül az «egész fiatal» Roger sportember-típus. Elhiszi, hogy igazat mondunk, mert észrevette, hogy sajnáljuk, hogy igaz a dolog. Maga már itthon van. Megyek, kószálok még a Park körül, mert különben nem tudok elaludni. Milyen szép a holdvilág!

Dinny megszorította a kezét. Amikor a kapuhoz ért, visszafordult. Croom még mindig ott állt. Megemelte feléje a kalapját... vagy talán a hold felé. Nem lehetett biztosan megállapítani.

Sir Lawrence azt mondta, hogy Jack Muskham a hét végén a városban lesz. Most a Ryder Streeten bérel lakást. Dinny annak idején pillanatnyi gondolkozás nélkül utazott el Roystonba, hogy Wilfrid ügyében beszéljen vele. Most azonban mégis furcsa volna, hogy ryderstreeti lakására menjen a fiatal Croom ügyében. Ezért másnap ebéddőben a Burton-klubba telefonált.

Amikor meghallotta Muskham hangját, megremegett, úgy mint amikor utoljára hallotta, a York-oszlop közelében.

- Itt Dinny Cherrell. Felkereshetném a mai nap folyamán?

A válasz habozó volt.

- Öő... természetesen. Mikor?

- Amikor önnek alkalmas.

- A Mount Streeten tartózkodik?

- Igen, de jobb szeretném, ha én kereshetném fel önt.

- Hát... öő... eljönne hozzám egy csésze teára a Ryder Streetre? Tudja a házsámot?

- Igen. Köszönöm. Ötkor?

Amikor a ház felé közeledett, össze kellett szednie minden bátorságát. Utoljára akkor látta, amikor Wilfriddel dulakodtak. Különben is, Muskham jelentette számára azt a zátonyt, melyen szerelme hajótörést szenvedett. Csak azért nem gyűlölte, mert nem tudta elfelejteni, hogy ez az ember miatta érzett különös keserőséget Wilfrid iránt, miatta, aki valami furcsa vonzalmat ébresztett benne. Dinny gyorsan ment és lassan gondolkozott: így érkezett meg.

Egy ember nyitott neki ajtót, aki úgylátszik öreg napjaiban abból élt, hogy olyan szobákat adott bérbe, amilyenekben valamikor mint urasági inas működött.

Fölvitte a második emeletre.

- Öő... Cherwell kisasszony.

Jack Muskham magas, sovány, nyugodt és elegáns volt, mint mindig. A nyitott ablak mellett állt egy csinos szobában.

- Teát kérek, Rodney.

Kezét nyújtotta Dinny felé.

«Mint valami film, lassított felvétellel» - gondolta Dinny. Muskham nem értette, hogy Dinny miért akar vele beszélni, de ezt nem árulta el.

- Volt lóverseny, amióta Blenheim győzött a Derbyn?

- Nem.

- Ha jól emlékszem, maga Blenheimre fogadott. Sohasem láttam még, hogy kezdő lóversenyzőnek ilyen szerencséje lett volna.

Muskham mosolygott, mosolya megmutatta barna arcának összes ráncait. Dinny megállapította, hogy sok ránca van.

- Kérem, foglaljon helyet. Itt a tea. Elkészíti?

Dinny átadta neki a teáscsészéjét, azután kezébe vette a magáét.

- Megjöttek már az arab kancák, Muskham úr?

- A jövő hónap végére várom őket.

- Úgy-e, a fiatal Tony Croom keze alá kerülnek?

- Ó, ismeri?

- A húgom útján.

- Rokonszenves fiú.

- Bizony, - mondta Dinny - az ő ügyében jöttem.

- Ó!

Dinny arra gondolt: «Sokkal adósom nekem ez az ember. Nem utasíthatja el a kérésemet». Hátradőlt székében, keresztbevetette a lábát és Muskham szemébe nézett.

- Bizalmasan közlöm önnel, hogy Jerry Corven válopert indított a húgom ellen. Tony Croomot mint csábítót perli.

Jack Muskham kezében megrezzent a teáscsésze.

- Tony Croom valóban szerelmes a húgomba, valóban sokat jártak együtt, de a vád alaptalan.

- Értem - mondta Muskham.

- Nemsokára megtartják a tárgyalást. Megkértem Tony Croomot, hogy én közölhessem ezt önnel. Kínos lett volna neki, hogy erről beszéljen.

Muskham mozdulatlan arccal nézett rá.

- Én ismerem Jerry Corvent, - mondta - de nem tudtam, hogy a maga húga elhagyta őt.

- Erről nem szoktunk beszélni.

- Croom miatt hagyta el?

- Nem. Csak a hajón ismerkedtek meg, hazajövet. Clare egészen más okból hagyta el Jerryt. Húgom és Tony Croom mindenesetre meggondolatlanok voltak, figyelték őket, és úgynevezett «kompromittáló helyzetek» mutatkoztak.

- Hogy érti ezt?

- Egyszer késő este Oxfordból jöttek haza autón, kiegészítették a lámpájukat, és ezért az éjszakát az erdőben töltötték a kocsiban.

Jack Muskham könnyedén vállat vont. Dinny előrehajolt és merően nézte.

- Mint már mondtam magának, nem igaz, amivel vádolják őket. Nem igaz.

- De kedves Cherrell kisasszony, egy férfi sohasem ismeri be...

- Ezért jöttem én Tony helyett. Húgom nem hazudik nekem.

Muskham könnyedén vállat vont.

- Nem értem egészen...

- Nem érti, úgy-e, hogy mi köze ehhez önnek? Megmondom: nem fogják elhinni a védekezésüket.

- Szóval attól tart, hogy ha az ügyről olvasnék, elítélném a fiatal Croomot.

- Igen, valószínűleg azt gondolná, hogy nem viselkedett korrektül.

Dinny hangja most önkénytelenül is kissé ironikusan hangzott.

- Biztos, hogy korrektül viselkedett? - kérdezte Muskham.

- Azt hiszem. Nagyon szerelmes a húgomba és mégis uralkodott magán. Az ember nem tehet róla, hogy szerelmes, ezt ön is tudja.

Miközben ezt mondta, felébredt benne a mult minden érzése, fejét kissé elfordította, hogy ne lássa azt a mozdulatlan arcot és a száj kihívó kifejezését. Hirtelen nagy lendülettel kivágta:

- Sógorom kártérítést követel.

- Ó - mondta Jack Muskham - nem is tudtam, hogy ez manapság még előfordul.

- Kétezret követel és Tony Croomnak nincs semmije. Croom azt mondja, hogy nem bánja; de ha elveszti a pert, vége.

Mind a ketten hallgattak. Jack Muskham visszament az ablakhoz. Leült az ablakpárkányra.

- Nem tudom, mit tehetnék ebben az ügyben - mondta végre.

- Mindössze annyit, hogy ne bocsássa el.

- A férj Ceylonban volt, a felesége itt. Nem valami...

Dinny felállt, két lépést tett feléje, aztán mereven megállt.

- Nem gondolja Muskham úr, hogy adósom valamivel? Talán még emlékszik rá, hogy elkergette tőlem a szerelmesemet. Talán már értesült róla, hogy meghalt, odakint, ahová ön miatt ment el.

- Miattam?

- Ön és az elvek, melyeket ön képvisel, kényszerítették, hogy engem elhagyjon. Most csak arra kérem önt, akárhogy végződik is a per, ne dobja ki Tony Croomot. Isten vele.

Mielőtt még Muskham felállhatott volna, Dinny már elment.

Csaknem futva ment a Green-Park felé. Nem egészen így tervezte! Talán végzetes hibát követett el! De olyan erővel kavargtak benne az érzések, olyan hevesen lázadtak megint a merev, halott formák és a hagyomány megfoghatatlan, de kérlelhetetlen ereje ellen, amely tönkretette szerelmét! Nem beszélhetett másképp. Mikor megpillantotta Muskham magas dandys alakját, mikor meghallotta hangját, rettenetes erővel támadt fel benne minden. Most már túl van rajta! Legalább kiadhatta keserűségét, amely régóta gyötörte.

Másnap reggel a következő levelet kapta

Ryder Street, vasárnap.

Kedves Charwell kisasszony,

Számíthat rám abban az ügyben. Szívélyesen üdvözlö

igaz híve
John Muskham.

27. FEJEZET.

Dinny ezzel a megnyugtató ígérettel utazott le másnap Condafordba, ahol rögtön hozzálátott, hogy a hangulatot enyhítse. Szülei a maguk mindennapi életét élték tovább, de láthatólag gyötrődtek és nyugtalankodtak. Anyja, az érzékeny, zárkózott asszony, irtózott Clare nyilvános meghurcoltatásától. Apja valahogy úgy érezte, hogy bárhogy végződik is a per, az emberek nagy része könnyelmű nőnek és hazugnak fogja tartani a lányát. A fiatal Croomnak még csak megbocsátanak valahogy, de senki sem bocsát meg annak a nőnek, aki megengedte, hogy a dolgok idáig jussanak. A tábornok valami dühös bosszúvágyat érzett Jerry Corvennel szemben, úgy érezte, mindent el kell követnie, hogy ez a fickó ne nyerje meg a pert. Dinny majdnem mulatságosnak találta ezt a túlságosan férfias állásfoglalást. A mellett kissé csodálta azt a fájdalmas ragaszkodást, mellyel apja az árnyékot szorongatja és közben elengedi a lényegét. A tábornok még ahhoz az nemzedékhez tartozott, mely a válást a belső lelki züllés látható jelének tekinti. Dinny viszont azt tartotta, hogy a szerelem az szerelem, és ha véget ér, vagy ellenszenvvé változik, akkor nem teszi többé jogosulttá a szexuális kapcsolatot. Dinnyt sokkal jobban megdöbbenette, hogy Clare egy alkalommal meghallgatta Jerry Corvent a lakásán, mint az, hogy elhagyta. A válóperek, melyekről az újságokban olvasott, cseppet sem mutattak arra, hogy a házasságok az égben köttenek. Dinny mindamellett meg tudta érteni azoknak az érzéseit, kik egy másik, régebbi légkörben nevelkedtek, és nem akarta fokozni szüleinek lelki válságát és zavarát. Sokkal célszerűbb álláspontra helyezkedett: a dolognak egyszer csak vége lesz, akár így, akár úgy. Az emberek manapság nem sokat törődnek mások ügyeivel.

- Igen, - mondta gúnyosan a tábornok - «Éjszaka az autóban» - nagyszerű cím az újságcikknek élen. Mindenki arra gondol, hogy hogy viselkedett volna ő hasonló helyzetben.

Dinny erre csak ennyit mondott:

- Valószínűleg körkérdest is rendeznek az ügyel kapcsolatban, megszólaltatják a belügyminisztert, a Szent Pál templom dékánját és Erzsébet hercegnőt.

Kissé kényelmetlenül érezte magát, mikor megtudta, hogy Dornfordot húsvétra Condafordba hívták.

- Remélem, nem haragszol Dinny, nem tudtuk, hogy itt leszel-e vagy sem.

- Még neked sem mondhatom anyám, hogy «Nagyon fogok örülni».

- Nézd drágám, egyszer úgyis vissza kell térned a mindennapi élet küzdelmeibe.

Dinny ajkába harapott és nem felelt. Ez igaz, és annál nyugtalanítóbb. Különösen fáj, hogy ezt szelíd és csendes anyja mondta.

Küzdelem! Az élet tehát olyan, mint a háború. Az ember megsebesül, kórházba kerül, aztán meggyógyul és ismét kimegy a frontra. Szülei bizonyára nem szeretnék «elveszteni», mégis azt akarják, hogy «menjen». Nem tanultak Clare esetéből!

Megjött húsvét: friss tavaszi szelet hozott. Clare vonaton érkezett szombat reggel, Dornford autón jött délután. Úgy üdvözölte Dinnyt, mint aki nem tudja, szívesen fogadják-e.

Elmondta, hogy kiszemelt magának egy házat a Campden Hillen. Nagyon szerette volna tudni, hogy tetszik Clare-nek és ezért még szombat délután magával vitte és megmutatta neki a házat.

- Nagyon kellemes ház, Dinny - mondta Clare. - Déli fekvés, garázs, istálló két ló számára, két kert, összes mellékhelyiségek, központi fűtés, minden tekintetben kielégítő. Dornford május végén akar beköltözni. Régi cserépteteje van a háznak, és ezért rábeszéltem, hogy szürke francia redőnyöket készíttessen. A ház nagyon szép és tágas.

- «Angyali» lehet. Szóval ezentúl oda fogsz járni és nem a Temple-be.

- Igen, azt hiszem. Végeredményben nem is tudom, mért nem őt tartják a csábítónak és mért Tonyt. Vele sokkal többet vagyok együtt.

Egyébként nem beszéltek «az ügyről». Az a hír jött, hogy a bíróság előbb gyorsan letárgyalja azokat a pereket, amelyekben nem adtak be védekezést, azután elsőnek veszi elő őket. Most vihar előtti csend volt.

Vasárnap ebéd után Dornford újabb célzást tett az ügyre.

- Elmegy a tárgyalásra, Dinny?

- El kell mennem.

- Attól tartok, nagyon fel fog háborodni. Az ellenfél jogtanácsosai Broughot bízták meg a képviselettel.² Ez az ember felháborítóan tud viselkedni, különösen ha az ellenfél egyszerűen tagadja a vádat. Szándékosan viselkedik így. Clare-nek igyekeznie kell megőrizni hidegvérét.

Dinnynek most eszébe jutott, hogy az «egész fiatal» Roger azt mondta: kár, hogy nem Dinny van Clare helyén.

- Remélem, ezt meg fogja neki mondani.

- Átveszem vele a vallomását és főpróbát tartok vele a keresztkérdésekből. De sajnos, nem lehet előre tudni Brough fogásait.

- Eljön a tárgyalásra?

- Ha lehet. Attól félek azonban, hogy nem lesz rá időm.

- Mennyi ideig fog tartani?

- Valószínű, hogy nem végeznek egy nap alatt.

Dinny felsóhajtott.

- Szegény apa. Clare-nek jó képviselője lesz a tárgyaláson?

- Igen. Instone. De nagyon gátolja munkájában, hogy Clare nem akar a ceyloni dologról beszélni.

- Ebben hajthatatlan.

- Rokonszenves vonás, de attól félek, végzetesen fogja befolyásolni az ügyet.

- Nem baj, - mondta Dinny - azt akarom, hogy Clare végre szabad legyen. Az ügyben egyedül Tony Croom a sajnálatraméltó.

- De miért?

- Mert hármuk közül ő az egyetlen, aki szerelmes.

- Értem - mondta Dornford és elhallgatott.

Dinny megsajnálta.

- Nem akar sétálni jönni?

---

² Angliában kétféle ügyvéd van: a «sollicitor», a ki a fél jogtanácsosa és a «barrister», a kit a jogtanácsos megbíz, hogy az ügyet a tárgyaláson képviselje. A «sollicitor» összekötő szerv a fél és a «barrister» között.

- Boldogan.

- Felmegyünk az erdőbe, megmutatom magának azt a helyet, ahol annakidején egy Cherrel megölte a vaddisznót és megnyerte egy de Campfort lány kezét. Ez a család heraldikus legendája. Magának is van valami ilyen legendája Shropshire-ben?

- Van... de a birtok már nem a mienk, eladtuk, amikor apám meghalt. Hatan voltunk és nem volt pénzünk.

- Ó - mondta Dinny - szörnyű, ha egy családot gyökeresen kitépnek a talajából.

Dornford mosolygott.

- Inkább vagyok élő számár, mint halott oroszlán.

Az erdőben Dornford új házáról beszélt, és óvatos kérdésekkel igyekezett kipuhatolni, hogy milyen Dinny ízlése.

Kiérték az erdőből egy mély útra, mely bozóttal borított domb felé vezetett.

- Itt van az a hely. Akkor még őserdő volt valószínűleg. Gyerekkorunkban ide jártunk piknikezni.

Dornford mélyet lélezett.

- Igazi angol táj. Semmi különös, de végtelenül megnyugtató és jó.

- Szeretnivaló.

- Nagyon jó szó.

Dornford leterítette esőköpenyét a földre.

- Üljön le, gyujtsunk rá.

Dinny leült.

- Üljön maga is a köpenyre, a föld még nedves.

Dornford átkarolta a térdét és csendben pipázott. «A legfegyelmesebb és a legfinomabb ember, akivel valaha találkoztam, Adrian bácsin kívül» gondolta Dinny.

- Bár nekem is szerencsém volna - mondta Dornford - és felbukkanna egy vadkan.

- «Képviselő izgalmas erdei kalandja a vadkannal» - mormolta Dinny, de nem tette hozzá: «A kaland házassággal végződik».

- A szél rázza a rekettyebokrokat. Három hét múlva megint minden csupa zöld lesz. Ez a legszebb szaka az évnek... ez vagy ősszel a vénasszonyok nyara, nem is tudom... Maga melyik évszakot szereti a legjobban, Dinny?

- A tavaszi virágzás idejét.

- Hm. És az aratást? Gyönyörű lehet errefelé, ezeken a nagy szántóföldeken.

- Éppen beérett a termés, amikor a világháború kitört. Két nappal előbb idejöttünk, pikniket rendeztünk, itt maradtunk, amíg feljött a hold. Mit gondol Dornford úr, hány ember harcolt őszinte meggyőződéssel a hazájáért?

- Majdnem mindenki... Anglia valamelyik zugáért harcoltak, melyet szerettek. Egyesek talán az utcákért, az autóbuszokért, a sült hal szagáért. Én főleg Shrewsburyért és Oxfordért harcoltam. Egyébként Eustace a keresztnévem, ha nem tudná.

- Megjegyzem magamnak. Most jó lesz, ha indulunk, különben elkésünk az uzsonnáról.

Útközben a madárdalt hallgatták és a növényekről beszélgettek. -

- Köszönöm a nagy élvezetet - mondta Dornford.

- Én is nagyon jól éreztem magamat.

A sétának valóban különös, megnyugtató hatása volt Dinnyre. Örült, hogy elbeszélgethetett Dornforddal, minden szerelmi vonatkozás kikapcsolásával.

Húsvét hétfőjén délnyugati szél fújt. Dornford egy órát töltött azzal, hogy Clare-t betanította a vallomásra, azután lovagolni ment vele az esőben. Dinny azzal töltötte a délelőttjét, hogy előkészítette a tavaszi nagytakarítást és a bútorok behúzását, amire majd akkor kerül a sor, ha családja felmegy Londonba. Úgy tervezték, hogy szülei a Mount Streeten fognak lakni, ő és Clare pedig Fleurnél. Délután Dinny apjával együtt megnézte az épülő új sertésólakat, melyek nagyon lassan haladtak, mert a falusi pallér mennél hosszabb ideig akarta foglalkoztatni embereit. Uzsonna után Dinny magára maradt Dornforddal.

- No - mondta Dornford - azt hiszem, a hűgával nem vallunk szégyent, feltéve, hogy megőrzi önuralmát.

- Clare nagyon fölényes tud lenni.

- Nem jó, mert az ügyvédek nem szeretik, ha laikusok megszégyenítik őket kollegáik előtt. A bírák sem szeretik.

- Clare-ben mindenesetre emberükre akadnak.

- Nincs sok értelme hatalmas intézmények ellen fellázadni. Az ember könnyen megütheti magát.

- Most már úgylis az istenek kezében van a dolog - mondta sóhajtva Dinny.

- Az istenek keze pedig meglehetősen megbízhatatlan. Kaphatnék magáról egy fényképet? Lehetőleg kislánykorából.

- Megnézem, van-e. Attól félek, hogy csak pillanatfelvételeim vannak. Úgy emlékszem, van egy, amelyen az orrom aránylag nem olyan pisze.

Odament egy kis szekrényhez, kiemelt egy fiókot és a letakart billiárdasztalra tette.

- Itt a családi gyorsfénykép-gyűjtemény. Válasszon.

Egymás mellett álltak és a képeket nézegették.

- A legtöbb családi felvételt én készítettem, úgyhogy én aránylag kevesen szereplek.

- Ez itt a bátyja?

- Igen. Ez is. Közvetlenül mielőtt a háborúba ment. Ez Clare, egy héttel az esküvője előtt. Itt vagyok én, akkor még hosszú hajam volt. Apa készítette a képet, a háború utáni év tavaszán.

- Tizenhárom éves volt akkor, nem?

- Majdnem tizennégy. Olyan pózban állok itt, mint Szent Johanna, mikor az isteni sugallatot hallgatja.

- Nagyon bájos. Meg fogom nagyíttatni.

Dornford a fény felé tartotta a képet. Háromnegyed-profilos kép volt, a leányarc egy gyümölcsfa ága felé fordult. Volt valami különös elevenség ebben a képben, a nap rásütött a virágokra és Dinny hajára, mely derekáig ért.

- Figyelje ezt az elragadtatott pillantást, - mondta Dinny - úgy látszik, egy macska ült a fán.

Dornford zsebetette a képet és visszament az asztalhoz.

- Hát ez? - mondta - megkaphatnám ezt is?

Ez a kép kissé idősebb korában ábrázolta Dinnyt. Haja még mindig hosszú volt, arca telt, kezét elől összekulcsolta, fejét kissé lehajtotta és szemei felfelé néztek.

- Sajnos, ezt nem. Nem is tudtam, hogy ez itt van.

Másodpéldánya volt annak a képnek, amit annakidején Wilfridnek küldött. Dornford bólintott. Dinny úgy érezte, hogy a férfi különös módon sejti, miért nem adja neki a képet. Hirtelen megsajnálta.

- Különben, vigye el, most már nem számít.

Dornford kezébe adta a képet...

Dornford és Clare kedd reggel elutazott. Dinny térképet tanulmányozott, autóba ült és Bablock Hythebe ment. Nem szeretett autót vezetni, de most nagyon a szívére vette, hogy Tony Croom ezen a héten nem láthatja Clare-t. Több mint egy óra alatt tette meg a huszonhét mérföldes utat. A fogadóban azt mondták, hogy Croom valószínűleg a házában van. Ott hagyta az autót, gyalog ment tovább. Tony Croom ingujjban festette az alacsony, fagerendás nappali szoba falait. Dinny az ajtóból látta, hogy Croom szájában ide-oda mozog a pipa.

- Valami baj van Clare-rel? - kérdezte rögtön Croom.

- Semmi. Csak gondoltam: megnézem a lakását.

- Ez igazán kedves magától. Amint látja: dolgozom.

- Látom.

- Clare szereti a kacsatojás-zöldet. Ennél jobban nem tudom megközelíteni ezt a színt.

- Remekül illik a gerendákhoz.

Croom révetegen nézett maga elé.

- Már nem is tudom hinni, hogy valaha is idejön hozzám, de mégis úgy teszek, mintha hinnék. Különben egészen tönkremennék.

Dinny megérintette a karját.

- Nem fogja elveszteni az állását. Beszéltem Jack Muskhammel.

- Máris? Maga nagyszerű ember. Várjon, megmosakszom, felveszem a kabátomat, aztán megmutatom magának a házam táját.

Dinny az ajtóban várt. A nap rásütött. Az összeépített két kunyhó megtartotta repkényeit, wistariáit és szalmatetejét. Úgy látszik, szép kis ház lesz belőle.

- A boxok már készek, - mondta Croom - a kifutóudvarokban már van víz. Most már csak az állatok hiányoznak. Május előtt nem lesznek itt. Kockázatos volna, ha hamarabb jönnének. Addig remélem, lezajlik ez az ügy. Condafordból jön?

- Igen. Clare ma reggel felment Londonba. Üdvözetét küldte volna, de nem tudta, hogy jövök.

- Mért jött tulajdonképpen - mondta a fiatal Croom élesen.

- Együttérzésből.

Croom belékarolt.

- Igen. Ne haragudjék. Mit gondol, - kérdezte - segít az emberen az a tudat, hogy mások is szenvednek?

- Nem nagyon.

- Nem. Ha az ember vágyódik valaki után, az olyan, mint a fejfájás vagy a fülfájás. Nem lehet tőle szabadulni.

Dinny bólintott.

- Még hozzá ebben az évszakban - mondta Croom és felnevetett. - Milyen nagy különbség van szeretet és szerelem között! Kezdek kétségbeesni Dinny. Nem hiszem, hogy Clare meg tudna változni. Ha igazán szeretni tudna engem, akkor már szeretne. Ha nem fog szeretni, nem maradok itt. Elmegyek valahova Kenyába, vagy máshova.

Dinny látta, hogy a fiatalember őszinte, nyílt tekintete a választ lesi. Tartózkodása felengedett. Clare a testvére, de milyen keveset tud róla!

- Sohasem lehet tudni. Ne adja fel a reményt.

- Ne haragudjon, hogy erről a mániámról beszélek folyton. De ha az ember éjjel-nappal csak vágyódik...

- Tudom.

- Be kell szereznem egy-két kecskét. A lovak nem szeretik a szamarakat. Általában még a kecskéktől is félnek egy kicsit, de ezen a telepen otthonos hangulatot akarok teremteni. Már szereztem két macskát a boxokba. Helyesli?

- Csak a kutyákhoz értek... És sertésekhez, elméletben.

- Jöjjön, ebédeljünk. Meglehetősen jó sonkám van.

Nem beszélt többet Clare-ről. Ettek a meglehetősen jó sonkából, aztán Dinnyt felültette az autóba és elkíserte, körülbelül öt mérföldes darabon. Azt mondta, hogy sétára van szüksége.

- Igazán végtelenül hálás vagyok magának, hogy eljött - mondta és erősen megszorította Dinny kezét. - Igazán nagyon szép volt magától. Sokszor üdvözlöm Clare-t.

Elment és a kanyarodónál még egyszer megállt és intett.

Dinny gondolataiba merülve ült a kormány mellett. Még fújt a délnyugati szél, de már napfényes percek váltakoztak hirtelen lecsapó jégesővel. Elhelyezte a kocsit a garázsban, azután fütttyentett Fochnak, a spanielnek és elment, hogy megnézzze az új sertésólakat. Ott találta apját, aki igazi tábornok módjára tanulmányozta az építési terveket, szabatosan, gondosan, aprólékosan. Dinny arra gondolt, lesznek-e valaha sertések ezekben az ólakban. Belekarolt apjába.

- No, hogy áll a disznófalvai csata?

- Tegnap egy kocsi elütötte az egyik kőművest, ma az egyik ács elvágta az ujját. Beszéltem az öreg Bellowsszal, de... az ördögbe is, végeredményben nem lehet hibáztatni azért, hogy sokáig akar munkát adni az embereinek. Nagyon becsülöm, ha valaki ragaszkodik a maga embereihez és nem hajlandó szakszervezeti munkásokkal dolgoztatni. Azt mondja: a jövő hónap végére befejeződik a munka, de én nem hiszem.

- Nem, - mondta Dinny - ezt már kétszer mondta.

- Hol voltál?

- Meglátogattam Tony Croomot.

- Van valami újság?

- Semmi. Csak közöltem vele, hogy beszéltem Muskham úrral. Nem fogja elveszíteni az állását.

- Örülök. Nagyon derék fiú. Kár, hogy nem ment katonának.

- Nagyon sajnálom őt, apa. Nagyon szerelmes.

- Elégge elterjedt betegség - mondta a tábornok szárazon. - Olvastad, hogy most megint aktív a költségvetés? Hisztérikus korban élünk, minden másodnap európai krízist kapunk reggelire.

- Az újságok az okai. A francia lapok sokkal kisebb címbetűkkel dolgoznak és nem hatnak olyan izgalmasan. Egyáltalában nem tudtam izgalomba jönni, amíg olvastam őket.

- Újság és rádió; az ember mindent előre tud, még mielőtt megtörténne. A címek kétszer akkorák, mint maguk az események. Ha az ember elolvassa a beszédeket és a vezércikkeket, azt a benyomást kapja, mintha a világon még sohasem lett volna válság. Pedig a világ mindig válságban van; csak éppen a régi, jó időkben az emberek nem csináltak belőle olyan nagy dolgot.

- De ha nem csináltak volna belőle nagy dolgot, akkor nem sikerült volna rendbehozni a költségvetést, drágám.

- No igen, mostanában ez a módszer. De ez nem angol dolog.

- Honnan tudjuk, hogy mi angol és mi nem?

A tábornok összeráncolta napbarnított arcát, mosoly játszott ráncai között. Rámutatott a disznóólakra.

- Ez angol dolog. Az angol mindent megcsinál, ami kell, de mindent csak az utolsó percben.

- Szereted ezt a módszert?

- Nem. De még kevésbé szeretem azt a hisztériás gyógymódot, amit ellene ajánlanak. Azt hiszed, hogy azelőtt sohasem voltunk pénzsűkében? III. Edward egész Európának tartozott. A Stuartok mindig csődben voltak. Napoleon után voltak esztendő, amelyekhez képest ez a két utolsó év igazán semmi, de azért az emberek nem olvastak erről minden reggelinél.

- Akkor még áldást jelentett a tudatlanság.

- Nem szeretem a hisztériának és a blöffnek ezt a keverékét, melyben ma élünk.

- Szóval, te elhallgattatnád a hangot, mely «Éden kertje fölött felhangzik».

- A rádiót? «A régi rend megváltozik, átadja helyét az újnak. Isten sokféleképp nyilatkozik meg», idézte a tábornok «nehogy a sok jó elrontsa a világot». Még emlékszem a prédikációra, amit az öreg Butler mondott Harrowban erre a szövegre. Talán ez volt a legjobb prédikációja. Nem vagyok ósdi ember, Dinny, legalábbis remélem, hogy nem, de azt hiszem, manapság túlsokat beszélnek az emberek. Túlsokat beszélnek és keveset éreznek.

- Én szeretem ezt a kort, apám. Ledobta magáról fölösleges ruháit. Nézd meg azokat a régi képeket, melyeket a *Times* legutóbb közölt. Dogma és flanell alszoknyák szaga árad belőlük.

- Nem viseltek flanellt az én időmben - mondta a tábornok.

- Te mindenesetre jobban tudod, drágám.

- Ami azt illeti, Dinny, az a meggyőződésem, hogy az én nemzedékem volt az igazi forradalmi nemzedék. Láttad azt a darabot, amely a Browningokról szól? Hát ilyen volt az a kor. De mire Sandhurstba kerültem, már vége is volt. Úgy gondolkodtunk, ahogy jólesett, úgy cselekedtünk, ahogy gondolkodtunk, de mégsem beszéltünk róla. Most az emberek előbb beszél-

nek, aztán gondolkoznak, de ha cselekvésről van szó, nem tesznek többet, mint mi, ha ugyan egyáltalában tesznek valamit. A fő különbség a mai kor és az ötven évvel ezelőtti között a *kifejezés szabadságában* van. Ez a szabadság ma olyan túlzott, hogy teljesen elveszi minden élmény savát-borsát.

- Ez mély megállapítás, apám.

- De nem új. Nagyon sokszor olvastam.

- «Szóval nem gondolja uram, hogy a háborúnak erős hatása volt a fejlődésre» - mindig ezt kérdezik az interjújukban.

- A háborúnak? Hatása már régen elmúlt. Különben is, az én nemzedékem emberei akkor már túlságosan megállapodottak voltak. A következő generációt pedig lekaszálták, vagy eltörölték a föld színéről.

- A nőket nem.

- Nem. A nők háborogtak egy kicsit, de azért nem vettek részt igazán a felfordulásban. A te nemzedéked számára pedig a háború már igazán csak pusztá szó.

- Köszönöm szépen drágám, - mondta Dinny - nagyon tanulságos volt. De most mindjárt megint jégeső lesz. Gyere, Foch.

A tábornok felhajtotta kabátja gallérját és átment az ácshez, aki megvágta a hüvelykujját. Dinny utána nézett, látta, amint gondosan vizsgálja a kötést. Az ács mosolygott, a tábornok megveregette a vállát.

- Biztosan nagyon szerették a katonái, - gondolta - régimódi ember, de nagyon kedves.

28. FEJEZET.

A Törvény lassan dolgozik. A *Times* törvényszéki «műsorának» olvasóit még nem örvendeztette meg a «Corven contra Corven és Croom»-ügy. Covell bíró úr egyelőre olyan válóperekkel foglalkozott, melyekben az alperes nem adott be védekezést. Dornford felszólítására Dinny és Clare bementek Covell tárgyalótermébe, öt percig álltak az ajtóban, mint valami kriket-csapat tagjai, akik meccs előtt megnézik a pályát. A bíró olyan alacsonyan ült asztala mögött, hogy nem lehetett belőle mást látni, csak az arcát. Dinny megállapította, hogy Clare feje fölött, a tanúzárkában, valami baldachin vagy inkább esernyőszerű dolog fog lebegni, nyilván azért, hogy megvédje az esőtől.

- Ha nem jön nagyon előre kihallgatás közben, Clare, - mondta Dornford, amikor kimentek a tárgyalóteremből - akkor a teremben alig láthatják az arcát. A hangját azonban ne sajnálja, beszéljen jó hangosan, hogy a bíró mindig hallja. Idegesíti, ha nem hall jól.

Másnap Dinnynek levelet hozott egy küldönc a South Square-re.

Burton-klub, 1932. IV. 13.

Kedves Dinny!

Nagyon örülnék, ha néhány percre beszélhetnék veled. Mondd meg, hol és mikor, ott leszek. Természetesen Clare-ről van szó.

Szívélyes üdvözlettel
Gerald Corven.

Michael nem volt otthon. Dinny ezért Fleurtól kért tanácsot.

- Természetesen beszélnek vele, Dinny. Lehet hogy az utolsó pillanatban mindent megbánt, mint egy haldokló. Hívd ide, mikor tudod, hogy Clare nem lesz itt.

- Nem, nem akarom megkockáztatni, hogy esetleg találkozzanak. Inkább valahol a szabadban beszélnek vele.

- Akkor talán az Achilles-szobornál, vagy a Rima-nál.

- A Rima jó lesz, - mondta Dinny - onnét azután elmehetünk sétálni.

Azt izente neki, hogy másnap délután három órakor találkoznak. Addig azon töprengett, hogy mit is akarhat tőle Corven.

Meleg oázisként hatott a hideg áprilisban ez az enyhe nap. Amikor Dinny a Rima-hoz ért, Corven már ott volt. A rácsnak támaszkodott, háttal a műemléknek. Cigarettázott, rövid csinos borostyánszipkából. Egészen olyan volt, mint mikor Dinny utoljára látta. Dinny, minden ok nélkül, hirtelen megrázkódott.

Corven nem nyújtott kezét.

- Nagyon jó, hogy eljöttél, Dinny. Sétáljunk?

A Serpentine-tó felé mentek.

- Ami ezt az ügyet illeti, - mondta hirtelen Corven - egyáltalában nem akarom, hogy per legyen belőle.

Dinny lopva ránézett.

- Hát akkor mégis miért akarod? A vádak alaptalanok.

- Én azt hallottam, hogy nem.

- Lehet, hogy egyes tények megfelelnek a valóságnak, a következtetések azonban nem.

- Ha visszavonom a keresetet, hajlandó Clare visszajönni hozzám? Maga szabhatja meg a feltételeit.

- Megkérdezhetem, de nem hiszem hogy belemegy. Én az ő helyében nem mennék vissza.

- Micsoda kérlelhetetlen család!

Dinny nem felelt.

- Szerelmes ebbe a fiatal Croomba?

- Nem nyilatkozhatom az érzelmeiről, ha ugyan egyáltalában vannak.

- Miért nem beszélsz őszintén, Dinny? Senki sem hall bennünket, legfeljebb ezek a kacsák.

- Kártérítési kereseted nem keltett bennünk túlságosan barátságos érzéseket irántad.

- Ó, ugyan! Hajlandó vagyok mindent visszavonni és azt sem bánom, ha kirugott a hámból, csak jöjjön vissza.

- Más szóval, - mondta Dinny maga elé meredve - a kereset, melyet beadnál... azt hiszem, így nevezik... tulajdonképpen zsarolási akció?

Corven összehúzott szemmel nézett rá.

- Érdekes ötlet. Eddig nem jutott eszembe. Az a helyzet, hogy én jobban ismerem Claret mint ügyvédjei és a nyomozók és ezért nem vagyok róla meggyőződve, hogy a bizonyítékok helytállóak.

- Köszönöm.

- Igen, de már mondtam neked, vagy legalábbis Clare-nek, hogy nem vagyok hajlandó a dolgot végképpen függőben hagyni. Valahogyan el kell dőlnie. Ha visszatér hozzám, elfelejtek mindent. Ha nem jön vissza, akkor szabad folyást engedek a dolgoknak. Ez egyáltalában nem méltánytalan és semmiesetre sem zsarolás.

- És ha megnyeri a pert, akkor is tovább folytatod az ügyet?

- Nem.

- Bármelyik pillanatban szabaddá tehetnéd magadat és őt.

- De olyan áron, amit nem vagyok hajlandó megfizetni. Különben is, ez egészen úgy hangzik, mintha összejátszottatok volna... Ez is elég kellemetlen szó, Dinny.

Dinny megállt.

- Most már tudom, hogy mit kívánsz. Majd megkérdezem Clare-től. Most pedig búcsúzzunk. Azt hiszem, nem megyünk sokra a további beszéddel.

Corven ránézett. Dinnyt most megindította a férfi arcának kifejezése. Szenvedést és zavart lehetett érezni a kemény, barna álarc mögött.

- Sajnálom, hogy így állnak a dolgok - mondta hirtelen Dinny.

- Az ember nem tud szabadulni a természetétől, Dinny, és ez pokoli dolog. Hát Isten veled, sok szerencsét.

Dinny kezét nyújtott. Corven megszorította kezét, megfordult és elment.

Dinny szerencsétlennek érezte magát. Egy kis nyírfa mellett álldogált, melynek fiatal levelei remegtek a napfényben. Furcsa! Az ember sajnálja Corvent, sajnálja Clare-t, sajnálja a fiatal Croomot és egyikükön sem tud segíteni.

Hazament a South Square-re, olyan gyorsan, ahogy csak tudott.

- Nos? - kérdezte Fleur.

- Sajnos, azt hiszem, hogy csak Clare-nek mondhatom el.

- Valószínűleg felajánlotta, hogy visszavonja a pert, ha Clare visszamegy hozzá. Ha Clare-nek van esze, megteszi.

Dinny elszántan összeszorította száját.

Megvárta, amíg eljött a lefekvés ideje, aztán bement Clare szobájába. Éppen az előbb feküdt le. Dinny leült az ágy lábához és rákezdet.

- Jerry üzent, hogy beszéljek veled. A Hyde Parkban találkoztunk. Azt mondja, hajlandó elállni a pertől, ha visszatérsz hozzá - magad szabhatod meg a feltételeidet.

Clare felhúzta a térdét és átkarolta.

- Úgy! És mit mondtál?

- Hogy majd megkérdezem tőled.

- Mit gondolsz, miért tette ezt az ajánlatot?

- Azt hiszem, részben azért, mert csakugyan vágyódik utánad, részben pedig mert nem tartja nagyon megbízhatónak a bizonyítékokat.

- Ó! - mondta Clare szárazon. - Én sem. De nem megyek vissza.

- Mondtam neki, hogy nem tartom valószínűnek. Azt mondta, hogy «kérlelhetetlenek» vagyunk.

Clare halkan felnevetett.

- Nem, Dinny. Nekem már elég volt ebből a szörnyű ügyből. Már egészen elfásultam, nem bánom, nyerünk-e vagy veszünk. Őszintén szólva nem bánnám, ha már el is veszítettük volna.

Dinny megfogta nővére lábát a takaró alatt. Habozott, elmondja-e húgának, milyen érzést keltett benne Corven arckifejezése.

- Mindig nevetnem kell, - mondta Clare, mintha kitalálta volna gondolatát - ha az emberek azt képzelik magukról, hogy jobban tudják, hogy kellene a férjeknek és feleségeknek egymással szemben viselkedniök, Fleur mesélt nekem apjáról és apja első feleségéről. Azt mondja, hogy az asszony nagy dolgot csinált egy semmiségből. Én csak annyit mondhatok, hogyha valaki azt hiszi magáról, hogy meg tudja ítélni mások ügyét, ez a legképzeldőbb hülyeség. Hiszen nincsenek közvetlen adatok, amire az ember az ítéletét építhesse és nem is lesznek, amíg nem szerelnek fel filmfelvevő-készüléket minden hálósobában. Közlheted vele Dinny, hogy a dolog megmászhatatlan.

Dinny felállt.

- Közölni fogom. Bárcsak túl volnánk már rajta.

- Igen, - mondta Clare és hátravetette haját - bárcsak... de mi következik a per után? Sejtlem sincs. Isten áldja meg a törvényszéket!

Ezt a keserves áldást Dinny is elmondta két héten át minden nap, mialatt csendben, símán fogytak a bíró asztaláról a nem-védett perek. Clare is megúszhatta volna egy ilyen perrel. Dinny levelet írt Corvennek, csak annyit közölt vele, hogy húga ezt mondta: «Nem». Levelére nem jött válasz.

Dornford kérésére Clare-rel együtt elment és megnézte a képviselő Campden Hill-i új házát. Dinnyt kissé zárkózottá tette az a tudat, hogy a képviselő azért vette, hogy olyan otthont alapítson magának, melyet megosztana vele, ha akarná. Ezért mindössze annyit mondott: «Nagyon szép» és azt ajánlotta, hogy építsen a kertben egy madármenedékhelyet. Nyugalmas fekvésű, tágas, levegős ház volt, a kert dél felé lejtett. Dinnyt kínosan érintette saját közönye és ezért nagyon örült, mikor a látogatás véget ért. Amikor azonban elbúcsúztak, határozottan fájt neki Dornford levert és zavart arckifejezése. Hazamenet az autóbuszban Clare megszólalt.

- Mennél jobban megismerem Dornfordot, Dinny, annál inkább érzem, hogy nagyon megfelelne neked. Tapintatos ember, aki nem avatkozik senkinek a szabadságába. Valóságos angyal.

- Biztosan.

A rázós autóbuszban Dinny folyton ezt a négy sort ismételte hangtalanul:

A part merészen lejt és széles a folyó,
A túlsó partra, a dús legelőkre
Átmerészkedik-e a habozó
Csorda, vagy itt marad éhesen, mindörökre?

De arcán az a zárkózott kifejezés ült, melyet Clare már jól ismert. Nem próbálta megközeleltetni.

Egy eseményre várni nem különösen kellemes dolog, még akkor sem, ha elsősorban másnak az ügyéről van szó. Dinny számára azonban mindenesetre megvolt az az előnye, hogy elterelte figyelmét saját magáról, arra kényszerítette, hogy másokkal foglalkozzék. Most először

fenyegette a család nevét igazán megalázó nyilvános meghurcoltatás. Neki kellett meghallgatnia a család minden tagjának panaszát. Boldog volt, hogy Hubert nincs Angliában. Hubert olyan türelmetlen és izgatott lenne! Négy évvel ezelőtt, mikor Hubert ügyével foglalkozott a nyilvánosság, sokkal nagyobb volt a katasztrófa veszélye, de sokkal kevésbé fenyegetett a szegénység veszedelme. Mert hiába helyezkedett arra az álláspontra, hogy egy válás ma már nem sokat számít, még mindig a hagyományos megbélyegzéssel jár ebben az országban, mely egyáltalában nem olyan modern, mint amilyennek hiszi magát. A condafordi Charwellek mindenesetre megőrizték a maguk büszkeségét és előítéleteit és mindenekfölött irtóztak a nyilvánosságtól.

Amikor például Dinny ebédre ment a St. Augustine's-in-the-Meadsbe, Hilary bátyjához, egészen különös hangulatot talált. Mintha nagybátyja és nagynénje titokban összebeszéltek és erre az álláspontra helyezkednének: «Ez az ügy valószínűleg elkerülhetetlen, de mi nem tudjuk sem megérteni, sem helyeselni». Minden nyílt és tapintatlan, elítélő állásfoglalás nélkül, egyáltalában nem papos, vagy megbotránkozott módon, de határozottan azt a véleményt sejtették, hogy Clare jobban tette volna, ha nem keveredik ilyen helyzetbe.

Dinny kikísérte Hilaryt az Euston-pályaudvarra, ahonnan kivándorló fiatalemberek egy csoportja indult Kanada felé. Dinny kissé kényelmetlenül érezte magát, mert őszintén szerette és tisztelte agyondolgozott, egyáltalában nem papos nagybátyját. Kötelességtudástól áthatott családjukban ő testesítette meg a legmaradékaltalannabbul a zokszó nélküli szolgálat elvét. Dinny sejtette, hogy azok az emberek, akikért nagybátyja dolgozik, alighanem boldogabbak, mint ő, de mégis ösztönösen érezte, hogy *igazi* életet él egy olyan korban, melyben úgyszólván semmi sem «igazi». Amikor kettesben maradtak, Hilary nyiltabban kifejtette véleményét.

- Az nem tetszik nekem Clare ügyében, Dinny, hogy a nyilvánosság szemében mint valami henyélő fiatal hölgy fog élni, akinek nincs jobb dolga, mint hogy családi botrányokba keveredjék. Hogy őszinte legyek, még mindig jobban szeretném, ha szenvedélyesen beleszeretne valakibe és füttyölne az egész világra.

- Ne ess kétségbe, Hilary bácsi, - mondta Dinny - várj türelemmel. Még erre is sor kerülhet.

Hilary mosolygott.

- No jó, no jó. De érted, hogy gondolom a dolgot. A közönség aljas, hideg, felületes, szereti mindennek a legrosszabb oldalát látni. Ahol igazi szerelmet érzek, ott szemet húnyok minden fölött, de nem szeretem ezeket a felelőtlen ügyeket a szexualitás körül. Visszataszító az ilyesmi.

- Azt hiszem, nem ítéled meg igazságosan Clare-t - mondta Dinny sóhajtva. - Nagyon alapos okai voltak arra, hogy otthagyja férjét. Azt pedig neked igazán tudnod kellene, Hilary bácsi, hogy csinos fiatal nők sohasem maradnak udvarló nélkül.

- Úgy látom, - mondta Hilary ravaszul - hogy sok érdekes dolgot tudnál mesélni. Megérkezünk. Ha tudnád, mennyi bajom volt, amíg rávettem ezeket a fiatalembereket, hogy rászánják magukat az útra, és a hatóságokat, hogy támogassák őket. Néha arra gondolok, hogy a legjobban szeretnék gomba lenni, ami éjszaka kibújik a földből és reggelire már frissen el is fogyasztják.

Bementek a pályaudvarra és a liverpooli vonatot keresték. Hét fiatalember posztósapkában a harmadosztályú kocsi körül álldogált. Igazi angol módon igyekeztek megőrizni jókedvüket: megjegyzést tettek egymás külsejére és időnként ezt mondták: «Szomorú vagy?» «Dehogy».

- Halló, tiszteletes úr! - üdvözölték Hilaryt. - Ütött az utolsó óra! Indulás! Tetszik egy staub?

Hilary elfogadta a «staub»-ot. Dinny kissé távolabb állt és ámulva nézte, milyen könnyedén és természetesen tud nagybátyja belevegyülni ebbe a társaságba.

- Kár, hogy tiszteletes úr nem jöhet velünk.

- Én is sajnálom, Jack.

- Örökre itthagyjuk az öreg Angliát.

- Jó öreg Anglia!

- Tiszteletes úr...

- Mi az Tommy?

Dinny nem hallotta a további szavakat, kissé zavarba ejtette a szemmel látható érdeklődés, amit a fiúk körében keltett.

- Dinny!

Odalépett a kocsihoz.

- Fogj kezet ezekkel a fiatalemberekkel. Az unokahúgom.

Különös csend lett. Dinny megrázta a hét fedetlen fejű fiú kezét és hétszer egymásután mondta: «Sok szerencsét».

Aztán mindenki felkapaszkodott a kocsikra, nyers hangok hangzavarában felhangzott néhány kiáltás és a vonat lassan mozogni kezdett. Dinny Hilary mellett állt, valami szorongatta a torkát. Kezével integetett a kocsik ablakában tovatűnő arcok és sapkák felé.

- Ma éjszaka valamennyien tengeribetegek lesznek - mondta Hilary. - Ez lesz egyetlen vigaszuk. Legjobb ellenszere annak, hogy az ember a jövőre vagy a múltra gondoljon.

Dinny elbúcsúzott a nagybátyjától és Adriant kereste fel. Kissé meghökkent, amikor Lionel nagybátyját találta ott. A két nagybácsi éppen beszélgetést szakított félbe, amikor belépett.

- Talán meg tudnád mondani, Dinny, - mondta azután a bíró - nem lehetne-e mégis békésen elintézni ezt az ügyet, még mielőtt ez a kínos per megkezdődne.

- Nem, Lionel bácsi.

- Úgy. Hát akkor, tapasztalataim alapján azt ajánlanám, Clare ne jelenjen meg a tárgyaláson és ne adjon be védekezést. Hiszen ha úgysem lehet helyrehozni ezt a házasságot, akkor igazán nincs értelme, hogy tovább húzzák az ügyet.

- Ez az én véleményem is, Lionel bácsi, csak hogy a vádak természetesen teljesen alaptalanok.

A bíró elfintorította arcát.

- Én most csak mint férfi beszélek. Akár megnyeri a pert Clare, akár elveszti, a közfeltűnés rettenetes lesz. Ha viszont nem védekeznek, az eset alig kelt feltűnést. Mint Adrian mondja, Clare úgysem volna hajlandó támogatást elfogadni Corventől, ez a tényező tehát nem számít. Hogy keletkezett az egész bonyodalom? Te biztosan tudod.

- Csak egész nagy vonásokban és szigorú diszkréció mellett.

- Ez nagy kár - mondta a bíró. - Ha az emberek olyan jól ismernék ezeket a pereket, mint én, sohasem adnának be védekezést.

- De hiszen kártérítést is követel.

- Igen, Adrian említette... Egészen középkorias.

- A bosszú középkorias dolog, Lionel bácsi?

- Nem éppen, - mondta a bíró a maga ismert savanyú mosolyával - de azért nem hittem volna, hogy egy olyan magasállású ember, mint Corven, megenged magának ilyesmit. Pellengérre állítani a feleségét! Végtelenül finom!

Adrian Dinny vállára tette a kezét.

- Ezt senki sem érzi jobban, mint Dinny.

- Feltételezem, - mormolta a bíró - hogy Corven legalább annyit megtesz, hogy a kártérítési összeget azután Clare nevére íratja.

- Clare nem fogadná el. De miért gondolod, hogy nem nyerjük meg a pert? Én úgy tudtam, hogy a bíróság célja az igazságszolgáltatás.

- Nem szeretem az esküdtszéket - mondta a bíró nyersen.

Dinny csodálkozva nézett rá. Micsoda meglepő őszinteség! A bíró folytatta:

- Mondd meg Clare-nek, hogy hangosan beszéljen és nagyon röviden. Ne igyekezzon szellemeskedni. A tárgyalóteremben csak a bíró szellemességein szabad nevetni.

Megint fanyarul mosolygott, kezét fogott Dinnyvel és lassan elvonult.

- Lionel bácsi jó bíró?

- Tárgyilagos és udvarias, azt mondják. Még sohasem láttam a tárgyalóteremben. Eddig csak testvéri minőségben volt alkalmam megismerni és ezen az alapon feltételezem róla, hogy lelkiismeretes és alapos. Néha kissé gunyoros. Ebben az ügyben teljesen igaza van, Dinny. Nekem is mindig ez volt a véleményem.

- Tulajdonképpen apa ragaszkodik a védelemhez. Azután itt van ez a kártérítési ügy is.

- Azt hiszem, már megbánta, hogy kártérítést követelt. Ügyvédjei elszánt alakok lehetnek, akik mindenáron előnyös helyzetet akarnak kikényszeríteni.

- Hát nem ez az ügyvédek feladata?

Adrian nevetett.

- Itt a tea. Fojtsuk bele a bánatunkat, aztán menjünk moziba. Valami német dolgot játszanak, azt mondják: felemelő. Képzeld csak el Dinny: egy film, amely igazán felemelő!

29. FEJEZET.

Elcsendesedett a széktologatás és a papírzörgés, ami a tárgyalóteremben mindig egy emberi dráma befejeződését és egy újabb dráma kezdetét jelenti. Az «egész fiatal» Roger megszólalt:

- No, most járuljunk az igazság forrásához.

Dinny a húga és apja mellett ült, Jerry Corventől az «egész fiatal» Roger és Corven ügyvédje választotta el.

- Az igazságnak, vagy a gázságnak a forrása ez? - suttogta Dinny.

Dinny nem látta ugyan a nézőtérnek háta mögött emelkedő sorait, de ösztönösen érezte és a zajok után is megítélte, hogy a terem lassanként megtelik. A közönség csalhatatlan szimatja megérezte, hogy itt komoly mérkőzésre van kilátás. Úgy látszik, a bíró is megszagolt valamit,

mert nagy, tarka zsebkendő mögé rejtette arcát. Dinny felnézett. Impozánsan magas és kissé bizonytalanul gótikus volt a törvény csarnoka. Összevont vörös függönyök voltak a bíró mögött, szinte elérhetetlen messzeségben. Dinny pillantása most az esküdtekre esett, akik kétsoros zárkájukban ültek. Az esküdtek vezetője nyomban felkeltette figyelmét tojásalakú fejével és arcával, gyér hajával, vörös arcával, világoskék szemével és arckifejezésével, mely olyan tökéletesen egyesítette magában a tökehal és a birka vonásait, hogy egyikre sem hasonlított. Dinnynek az egyik zálogházas jutott eszébe a South Molton Streetről. Csaknem biztosra vette, hogy a polgári életben ékszerész. Az első sor végében három női esküdt ült. Külsejük után ítélve, egyikük sem kerülhetett soha olyan helyzetbe, hogy egy éjszakát autóban töltsön kettesben. Az egyik kövér volt, barátságos, kissé lapos arcú. Jobbfajta házvezetőnő lehetett. A másik, egy vékony, szikár, feketehajú asszony, talán író. A harmadik női esküdt madárszerű arcából csak azt lehetett kiolvasni, hogy náthás. A nyolc férfi esküdtről meg sem próbált jellemrajzot adni, ez már túlságosan fárasztó munka lett volna. Egy hang megszólalt:

- Corven contra Corven és Croom - a férj válókeresete.

Dinny görcsösen megszorította Clare karját.

- Ha lordságod megengedi...

Dinny szeme sarkából egy pillantást vetett egy csinosarcú, barkós, parókás ügyvédre.

A bíró hirtelen előrenyújtotta barázdás arcát. Papra vagy teknősbékára emlékeztetett. Átható és hideg pillantása szinte megsemmisítette Dinnyt. Egészen kicsinek érezte magát. Aztán a bíró hirtelen megint visszahúzta a fejét.

Dinny háta mögött egy öblös hang elkezdte lassan felsorolni a «felek» nevét és társadalmi állását, házasságkötésük és lakásuk helyét, majd szünetet tartott és így folytatta:

- Tavaly, szeptember közepén, mialatt felperes az ország belsejében tartózkodott hivatalos küldetésben, alperes egyetlen szó bejelentés nélkül elhagyta otthonát és Angliába hajózott. Ezen a hajón utazott a másodrendű alperes is. Úgy tudom, a védekezés azt állítja, hogy előzőleg nem találkoztak. Az én véleményem az, hogy igenis találkoztak, vagy legalábbis megvolt minden alkalmuk ahhoz, hogy találkozzanak.

Dinny látta, hogy húga megvetően megrándítja a vállát.

- Akárhogy volt is, - folytatta lassan a hang - kétségtelen, hogy a hajón állandóan együtt voltak, és ki fogom mutatni, hogy az utazás végén a másodrendű alperes kijött az elsőrendű alperes kabinjából.

Szakadatlanul szavalt tovább a hang. Végül így fejezte be előadását:

- Tekintetes esküdtszék, nem akarom most részletezni az elsőrendű és másodrendű alperes minden mozdulatának megfigyelését, ezekről majd hozzáértő és megbízható tanuktól fognak értesülni. Sir Gerald Corven.

Mire Dinny felpillantott, Jerry már a tanúzárkában állt. Arca most egészen olyan volt, mintha keményfából faragták volna. Dinny elnézte apja haragos arcát, a bírót, aki kezébe vette tollát, Clare-t, aki ölében összekulcsolta kezét, az «egészen fiatal» Roger összehúzott szemének pillantását, az esküdtek vezetőjét, aki mindig nyitva tartotta egy kicsit a száját, a harmadik női esküdtet, akinek arca olyan volt, mintha összelapították volna. Körülnézett, megállapította, hogy a teremben minden barna. Áporodott barnaság volt, mintha szándékosan belepett volna mindent, ami valamikor rózsaszínű, kék, ezüst, aranyszínű és zöld volt az emberi életben.

A vontatott, öblös hang kérdezni kezdett, aztán abbahagyta. Dinnynek úgy tűnt fel, mintha a hang jóképű tulajdonosa madár-módjára becsukta volna fekete szárnyait. Más hang szólalt meg a háta mögött.

- Ön uram, kötelességének tartotta ezt az eljárást bevezetni?

- Igen.

- Harag nem vezette?

- Nem gondolja, hogy a kártérítési követelés ma már nem nagyon szokásos úriemberek között?

- Az összeget feleségem nevére fogom íratni.

- Tett valami célzást a felesége arra, hogy támogatást kíván öntől?

- Nem.

- Meglepődne ön azon, ha a felesége kijelentené, hogy egy pennyt sem óhajt elfogadni, akár öntől jönne, akár a másodrendű alperestől?

Dinny észrevette a macskaszerű mosolyt a nyírott bajusz mögött.

- Én semmin sem lepődnék meg.

- Azon sem lepődött meg, hogy felesége elhagyta?

Dinny a kérdező felé fordult. Tehát ez Instone, akiről Dornford azt mondta, hogy erősen «hendikeppelve» van. Erőtéljes orra volt és olyan arca, mint azoknak az embereknek, akiket semmi sem szokott «hendikeppelni».

- Igen, ez meglepett.

- És miért?... Volna szíves talán ezt a meglepetést szavakba foglalni.

- Úgy tudom, hogy a nők általában nem szokták indokolás nélkül elhagyni a férjüket.

- Nem, legfeljebb akkor, ha cselekedetük oka olyan nyilvánvaló, hogy felesleges magyarázni. Így volt az ön esetében is?

- Nem.

- Hát akkor mi volt az oka, ön szerint? Mégis ön a legalkalmasabb arra, hogy véleményét mondjon.

- Nem hiszem.

- Hát ki?

- Feleségem.

- De mégis, talán csak gyanakodott valamire? Nem volna hajlandó közölni, hogy mire?

- Nem.

- Uram, ön eskü alatt vall. Bántalmazta ön valaha is bármilyen módon a feleségét, vagy sem?

- Beismerek egy incidenst, melyet megbántam és amelyért bocsánatot kértem.

- Mi volt ez az incidens?

Dinny izgatottan ült apja és húga között. Egész testét vibrálva járta át családja aggódó büszkesége. Aztán megint megszólalt mögötte a vontatott és öblös hang:

- Mylord, ha szabad megjegyeznem, tiszteletreméltó barátomnak nincs joga ezt a kérdést feltenni.

- Mylord...

- Kénytelen vagyok megtiltani ezt a kérdést, Instone úr.
  - Meghajlok lordságod rendelkezése előtt... Ön heves vérmérsékletű ember, uram?
  - Nem.
  - Mindig alaposan meg szokta fontolni a cselekedeteit?
  - Legalábbis azt hiszem.
  - Még akkor is, ha ezek a cselekedetek nem éppen... hogy is mondjam... nem éppen jóindulatúak?
  - Igen.
  - Értem. Biztos vagyok benne, hogy az esküdtek is értik. Most engedjen meg egy másik kérdést uram. Ön azt hiszi, hogy felesége és Croom úr már Ceylonban is találkoztak?
  - Sejtelmem sincs, hogy találkoztak-e vagy sem.
  - Van erről valami személyes tudomása?
  - Nincs.
  - Tiszteletreméltó barátom kijelentette, hogy bizonyítani fogja, hogy már találkoztak...
- A gazdag öblös hang közbeszólt.
- Hogy *alkalmuk volt* találkozásra.
  - Hát akkor vegyük így. Tudomása volt önnek ott, uram, arról, hogy alkalmuk volt találkozásra?
  - Nem.
  - Látta ön Ceylonban Croom urat, vagy tudott róla?
  - Nem.
  - Mikor értesült először ennek az úrnak a létezéséről?
  - Tavaly novemberben láttam Londonban. Kilépett abból a házból, ahol feleségem tartózkodott. Feleségemtől megkérdeztem, hogy hívják.
  - Felesége titkolta a nevét?
  - Nem.
  - Ez az egyetlen alkalom, amikor ezt az urat látta?
  - Igen.
  - Miért éppen őt választotta eszközül arra, hogy feleségétől elválhasson?
  - Visszautasítom a kérdésnek ezt a megfogalmazását.
  - Nagyon helyes. Ki hívta fel a figyelmét arra, hogy éppen ez az úr lehet a másodrendű alperes?
  - Az az értesülésem, melyet a hajón szereztem, mikor Port Saidből Ceylonba utaztam novemberben. Ugyanezen a hajón utazott a feleségem és a másodrendű alperes Angliába.
  - És mit hallott?
  - Hogy mindig együtt voltak.
  - Szokatlan ilyesmi a hajó fedélzetén?

- Tulajdonképpen nem.
  - Még az ön tapasztalatai szerint sem?
  - Azt hiszem, nem.
  - Mit hallott ezenkívül, amitől annyira gyanakodni kezdett?
  - Egy stewardess azt mondta, hogy látta, amint kijött a feleségem kabinjából.
  - A napnak, vagy az éjszakának milyen időszakában volt ez?
  - Közvetlenül vacsora előtt.
  - Feltételezem, hogy ön hivatalos minőségében már gyakran utazott tengeren.
  - Igen gyakran.
  - Észrevette, hogy az utasok gyakran felkeresik egymást kabinjukban?
  - Hogyne. Sokszor.
  - Mindig gyanút keltett önben?
  - Nem.
  - Feltételezem, hogy egyáltalában sohasem keltett gyanút önben az ilyesmi azelőtt.
  - Ezt nem tételezheti fel.
  - Ön gyanakvó természetű ember?
  - Nem hiszem.
  - Féltekennynek sem lehet nevezni?
  - Nem hinném.
  - Felesége sokkal fiatalabb, mint ön?
  - Tizenhét évvel.
  - Akkor ön még valószínűleg nem olyan öreg, hogy ne venné figyelembe azt a tényt, hogy fiatal férfiak és nők manapság meglehetősen ceremóniamentesen érintkeznek egymással és a nemi megfontolások nem nagyon befolyásolják őket.
  - Ha koromra kíváncsi, megmondhatom, hogy negyvenegy éves vagyok.
  - Tulajdonképpen tehát háború utáni nemzedék.
  - Végigharcoltam a háborút.
  - Akkor nyilván tudja, hogy sok minden, amit a háború előtt még gyanúsak találtak volna, most már nem tekinthető ilyennek.
  - Tudom, hogy ma az életformák szabadabbak és könnyebbek.
  - Köszönöm. Mielőtt felesége elhagyta önt, adott okot gyanúra?
- Dinny felpillantott.
- Soha.
  - És ez a kis incidens, hogy a másodrendű alperes kilépett a kabinjából, már elég okot szolgáltatott önnek arra, hogy figyeltesse?
  - Ez, valamint az a tény, hogy a hajón mindig együtt voltak, és végül az, hogy Londonban láttam kijönni abból a házból.

- Amikor ön Londonban volt, közölte feleségével, hogy vissza kell térnie önhöz, különben számolnia kell a következményekkel?
- Nem hiszem, hogy ezeket a szavakat használtam volna.
- Hát akkor milyen szavakat használt?
- Azt hiszem, azt mondtam neki, hogy szerencsétlenségére még az én feleségem és nem maradhat örökké szalmaözvegy.
- Nem túlságosan elegáns kifejezés, ugyebár?
- Lehet, hogy nem.
- Ön nyilván mindent meg akart tenni, csak hogy szabaddá tegye magát.
- Nem. Mindent meg akartam tenni, hogy visszatérjen hozzám.
- Gyanúja ellenére is?
- Londonban nem gyanakodtam.
- Nekem az a véleményem, hogy ön rosszul bánt vele és ő meg akart szabadulni egy olyan kapcsolattól, mely büszkeségét sértette. A vontatott, öblös hang megszólalt:
- Mylord, tiltakozom...
- Mylord, a felperes elismerte...
- Igen, Instone úr, a legtöbb férfi elkövet olyasmit, amiért utólag készséggel kér bocsánatot.
- Amint lordságod parancsolja... Ön tehát utasítást adott, hogy figyeljék a feleségét. Mikor tette ezt?
- Amikor visszatértem Ceylonba.
- Azonnal?
- Majdnem.
- Ez nem azt mutatja, mintha mindenáron vissza akarta volna őt szerezni. Vagy igen?
- Álláspontom teljesen megváltozott azok után, amiket a hajón hallottam.
- A hajón. Szép dolognak tartja ön, hogy feleségével kapcsolatban pletykákra hallgatott?
- Nem, de feleségem nem akart visszatérni hozzám és ezért kénytelen voltam határozott lépéseket tenni.
- Két hónappal azután, hogy elhagyta önt?
- Több, mint két hónappal utána.
- Három hónap semmiesetre sem volt. Nekem az a véleményem, hogy tulajdonképpen ön kényszerítette, hogy elhagyja önt, azután megragadta a legelső adandó alkalmat, hogy biztosítsa magát esetleges visszatérése ellen.
- Nem így volt.
- Ezt ön mondja. Nagyon helyes. Mielőtt ön Angliát elhagyta, hogy Ceylonba utazzék, beszélt már a megfigyelő ügynökökkel?
- Nem.
- Megesküszik erre?
- Igen.

- Hát akkor hogy talált rájuk?
- Ügyvédeknek írtam.
- Szóval, ügyvédekkel már beszélt, mielőtt eltávozott.
- Igen.
- Annak ellenére, hogy még nem gyanakodott.
- Ha valaki ilyen hosszú útra megy, természetes, hogy indulás előtt beszél az ügyvédekkel.
- Feleségével kapcsolatban beszélt velük?
- Más dolgokkal kapcsolatban.
- Mit mondott nekik a feleségéről?

Dinny felpillantott. Kínosnak találta még az ellenfél kipellengérezését is.

- Azt hiszem, csak annyit mondtam nekik, hogy feleségem itt marad a családjánál.
- Csak ennyit?
- Lehet, hogy azt is mondtam: nehéz ügy.
- Csak ennyit?
- Emlékszem még ezt is mondtam: «Nem tudom, mi fog történni».
- Megesküszik arra, hogy nem ezt mondta: «Lehet, hogy figyeltetni kell majd a feleségemet?»
- Nem, erre megesküszöm.
- Megesküszik arra, hogy semmi olyant nem mondott, amivel azt a benyomást kelthette, hogy valóperre készül?
- Nem tudhatom milyen benyomást keltett az, amit mondtam.
- Ne kerteljen uram. Kimondták ezt a szót: válás?
- Nem emlékszem.
- Nem emlékszik? Nem azt a benyomást keltette bennük, hogy esetleg válásra kerülhet a sor?
- Nem tudom. Azt mondtam nekik, hogy az ügy nehéz.
- Ezt már az előbb is mondta. De ezzel nem felelt a kérdésemre.

A bíró megint előrenyújtotta a fejét.

- A felperes már mondta, Instone úr, hogy nem tudja, hogy milyen benyomást tett ügyvédjeire. Mire céloz ön?
- Mylord, az én álláspontom az - és örülök, hogy most nyíltan kimondhatom - hogy attól a perctől fogva, amikor a felperes úgy viselkedett, hogy felesége kénytelen volt elhagyni őt, már el is határozta a válást, és csak várt az alkalomra, hogy célját elérhesse.
- Rendben van, kihallgathatja az ügyvédjeit.
- Mylord!

Ez a szó tulajdonképpen hangos vállvonás volt.

- Folytassa.

Dinny megkönnyebbülten érezte ki a «hendikeppelt» Instone hangjából, hogy most már mondanivalójának végéhez ér.

- Ön tehát azt akarja elhíttetni az esküdszékkal, hogy bár az első pletyka alapján megindította a pert, hogy bár kártérítést követel egy férfitől, akivel sohasem beszélt, mindezek ellenére türelmes és igazságos férj volt, akinek minden vágya az volt, hogy felesége visszatérjen hozzá?

Dinny megegyeszer rápillantott Jerry arcára, amelyet most jobban rejtett a merev álarc, mint valaha.

- Semmit sem akarok elhíttetni az esküdszékkal.

- Nagyon helyes.

Dinny mögött selyemtalár suhogott.

- Mylord, - mondta a vontatott öblös hang - miután tiszteletreméltó barátom olyan fontosnak tartja ezt, ki fogom hallgatni a felperes jogtanácsosát.

Az egész fiatal Roger odahajolt Dinnyhez.

- Dornford valamennyiünket meghív ebédre.

Dinny egyáltalában nem tudott enni, valami különös émelygés fogta el. Hubert perében vagy a Ferse-eset tárgyalásán ijedtebb és izgatottabb volt, de így nem érezte magát. Most érezte először és határozottan, hogy mennyi agresszió van az emberek egymásközi kapcsolataiban. Idegeire ment a keresztkérdések mélyén meghúzódó állandó gyanúsítás, hogy az ellenfél mindig aljas, rosszindulatú és hazug.

- Tudom, hogy mit érez, - mondta Dornford, amikor visszamentek a törvényszékre. - Ne felejtse el, ez tulajdonképpen játék: mindkét fél betartja a szabályokat, és a bíró azért van itt, hogy elvegye a túlzások élet. Nem tudom elképzelni, hogy másképp is lehetne. Az ilyen tárgyalás azt az érzést kelti az emberben, hogy semmi sem egész tiszta.

- Ki tudja, talán így is van.

- Végre legalább eltűnt az a macskaszerű mosolya - mormolta Dinny.

Talán ez a rövid beszélgetés tette, vagy pedig kezdte lassanként megszokni, de annyi bizonyos, hogy Dinny a délutáni tárgyaláson már nem érezte magát olyan rosszul.

A délután a stewardess és a megfigyelő ügynökök kihallgatásával telt el. Délután négyre véget értek a felperessel kapcsolatos kihallgatások és az «egész fiatal» Roger Dinny felé hunyorított, mint aki azt mondja: «A tárgyalást most elnapolják és én végre egy kis tubákot szippanthatok».

30. FEJEZET.

Taxin mentek vissza a South Square-re. Clare hallgatott. Amikor a Big Ben közelébe értek, hirtelen megszólalt:

- Fantasztikus! Benézett hozzánk az autóba, amíg aludtunk. Vagy pedig csak kitalálta az egészet, Dinny?

- Ha kitalálta volna, akkor sokkal szívesebben ecsetelte volna.

- Az igaz, hogy fejemet Tony vállára hajtottam. Miért ne? Próbálj csak aludni egy kétszemélyes autóban.

- Csodálom, hogy nem ébresztett fel a detektív zseblámpája.

- Azt hiszem, felébresztett. Többször hirtelen felriadtam. De a legnagyobb ostobaságot akkor követtem el, Dinny, amikor egy este mozi után meghívtam magamhoz Tonyt egy pohár italra. Nagyon buták voltunk, nem vettük észre, hogy figyelnek. Nagyon sokan voltak a tárgyalóteremben?

- Igen. És holnap még többen lesznek.

- Láttad Tonyt?

- Csak egy pillanatra.

- Bárcsak megfogadtam volna tanácsodat és nem védekeztem volna. Ha legalább szerelmes volnék belé!

Dinny nem felelt.

Em néni Fleur szalonjában volt. Clare elé jött, kinyitotta száját, aztán úgy látszik eszébe jutott, hogy nem szabad beszélnie. Ezért némán vette szemügyre unokahúgát, aztán mégis megszólalt.

- Nem valami jó! Mondd Dinny, milyen a bíró? Hosszú az orra?

- Nem, de egészen eltűnik az asztal mögött és időnként kidugja a nyakát.

- Miért?

- Nem kérdeztem meg tőle, drágám.

Lady Mont Fleurhöz fordult.

- Legjobb volna, ha Clare ágyban vacsorázna. Menj, drágám, fürödj meg és ne kelj fel holnap reggelig. Aztán megint frissen állhatsz a bíró elé. Kísérd el Fleur. Dinnyvel akarok beszélni.

Amikor magukra maradtak, lady Em odament a kandallóhoz.

- Dinny, vigasztalj meg. Miért fordulnak elő ilyen esetek a családukban? Annyira nem illik hozzánk... Legfeljebb a dédnagyapádhoz. Amikor ő született, Viktoria királyné még nem is élt.

- Könnyelmű természetű ember volt?

- Igen, sokat kártyázott, szerette az élvezeteket. Felesége nagyon türelmes volt. Skót volt. Furcsa.

- Talán azért vagyunk mi, az utódai olyan jók - mormolta Dinny.

- Hogyan? Miért?

- Mert tőle származunk.

- Azt hiszem, inkább a pénz miatt - mondta lady Mont. - Elköltötte az egész vagyont.

- Sok volt?

- Igen. Az akkori gabonaárak mellett!

- És nem maradt belőle semmi.

- Az apjának Napoleonnal gyűlt meg a baja. Neki még hatezer acre-je volt, dédnagyapád azonban már csak ezerszázat hagyott.

- Az is főképpen erdőség.

- Igen, azt megtartotta, hogy szalonkára vadászhasson. A tárgyalás benn lesz az esti lapokban?

- Biztosan. Jerry közéleti szereplő.
  - Remélem, nem írják le, hogy milyen ruha volt Claren. Hogy tetszettek az esküdtek?
- Dinny vállat vont.
- Sohasem tudom kitalálni az emberek gondolatait.
  - Olyanok, mint a szimatoló kutyák. Mi van a fiatalemberrel?
  - Ő az egyetlen, akit igazán sajnálok.
  - Igen. Lélekben minden férfi elkövet házasságtörést, autóban azonban nem.
  - Nem az igazság számít, hanem a látszat.
  - Közvetett bizonyítékok... így nevezi Lawrence... be akarják bizonyítani, hogy megtették, pedig nem tették meg. Ezt meglehetősen megbízható módszernek tartja. Mert máskülönben akkor is be lehetne bizonyítani, hogy megtették, ha nem tették meg. Érthető ez, Dinny?
  - Nem, drágám.
  - No, most haza kell mennem az anyádhoz. Nem eszik egy falatot sem, csak ül és olvas és sápadt. Con a klubja közelébe sem akar menni, Fleur azt akarja, hogy valamennyien menjünk Monte Carlóba, ha az ügy befejeződött. Rendelkezésünkre bocsátja a kocsiját. Azt mondja, hogy ott aztán jól fogjuk magunkat érezni. Riggs az út jobboldalán is tud hajtani, feltéve, ha nem felejt el, hogy jobboldali a közlekedés.
- Dinny a fejét rázta.
- A legjobb otthon, Em néni.
  - Nem vagyok az elvonulás barátja - mondta lady Mont. - Csókolj meg. És menj férjhez minél előbb.
- Kiimbolygott a szobából. Dinny kinézett az ablakon a térre.
- Az embereket nem lehet leszoktatni a házasságközvetítésről! Em néni, Adrian bácsi, a szülők, Fleur, sőt maga Clare is: mind azt akarják, hogy menjen végre feleségül Dornfordhoz.
- Mi hasznuk lenne belőle? Miért akarják az embereket egymás karjaiba kényszeríteni? «Ha érek valamit, fokozná ez az értékemet?» gondolta Dinny. «Utódok létrehozása céljából» így mondja egy régi törvény. Az életet folytatni kell. De miért kell folytatni? Hiszen az étellel kapcsolatban manapság mindenki a «pokol» szót szokta használni. Mi a végső megoldás? Ez a gyönyörű, modern világ? Vagy a katolikus egyház? - gondolta. - De én egyikben sem hiszek.
- Kinyitotta az ablakot. Kihajolt. Légy zümmögött körülötte, elfújta, de rögtön visszajött. Legyek! Ezek is betöltenek valami rendeltetést ebben az életben. Miféle rendeltetést? Amíg élnek, élnek, ha végük van, akkor végük van. «De legalább *egészen* élnek és nem félig» - gondolta. Megint ráfújt a légyre, amely most már nem jött vissza. Fleur hangja szólalt meg mögötte.
- Nem fogsz megfázni itt, drágám? Egészen furcsa időjárás. Ezt minden májusban megállapítom. Gyere, igyunk teát. Clare fürdik, nagyon csinos, egyik kezében teáscsésze, a másikban cigaretta. Remélem, holnap befejezik.
  - Unokabátyád azt mondja, hogy igen.
  - Eljön vacsorára. Felesége szerencsére lent van Droitwichban.
  - Miért szerencsére?

- Hát Istenem. Olyan igazi feleség. Ha lesz valami mondanivalója Clare számára, felküldöm a szobájába. Addigra talán már kijött a kádból. Igaz, hogy veled is közölheti. Kíváncsi vagyok, jól hat-e majd Clare a tanúzárkában.

- Ki hat ott jól?

- Apám azt mondja, hogy én annakidején jól hatottam, de ő elfogult volt. A Ferse-ügyben pedig a vizsgálóbíró bókolt neked, emlékszel?

- De ott nem volt keresztkérdés. Clare nem elég türelmes.

- Mondd meg neki, hogy számoljon ötig, mielőtt az egyes kérdésekre felelne és vonja fel a szemöldökét. Az a fontos, hogy Broughton zavarba hozza.

- Én megőrülnék a hangjától - mondta Dinny. - És olyan hosszú szüneteket tart beszéd közben, mintha még előtte volna az egész nap.

- Igen, ez elég gyakori. Az egész ügy félelmesen hasonlít az inkvizícióra. Mi a véleményed Clare ügyvédjéről?

- Ha az ellenfél helyében volnék, gyűlölném.

- Akkor jó. Mondd Dinny, mi a tanulság az egészből?

- Ne menjünk férjhez.

- Ez egy kicsit szigorú álláspont, mindaddig, amíg nem sikerül lombikban előállítani a gyerekeket. Nem gondoltál még arra, hogy a civilizáció alapja az anyai ösztön?

- Azt hittem, hogy a civilizáció alapja a mezőgazdaság.

- Én civilizáció alatt mindazt értem, ami több, mint pusztai erőszak.

Dinny ránézett cinikus és gyakran frivol unokanővérére, aki most nagyon kiegyensúlyozottan, elegánsan és kitűnően ápolt kézzel állt előtte. Elszégyelte magát. Fleur váratlanul megszólalt:

- Te igazán nagyon helyes vagy.

Clare a szobájában vacsorázott. Az egyetlen vendég az «egészen fiatal» Roger volt. Meglehetősen élénk beszélgetés folyt az asztal körül. Az «egész fiatal» Roger elég mulattató társalgónak bizonyult. Arról beszélt, hogy milyen érzésekkel viseltetik családja az adózás iránt. Elmondta, hogy nagybátyja, Tomas Forsyte, aki Jerseyben telepedett le, felháborodottan otthagyta a várost, amikor Jersey külön adót akart bevezetni. Panaszos levelet is írt a *Times*-nek, «Individualista» aláírással. Pénzzé tette minden vagyonát, és azután adómentes kötvényekbe fektette, melyek egy árnyalattal kevesebbet jövedelmeztek, mint az előbbi vagyona az adó leszámításával. A legutóbbi választáson a nemzeti kormányra szavazott, de az új költségvetés bevezetése óta már azon töri a fejét, hogy melyik pártra szavazzon nyugodt lelkiismerettel a legközelebbi választáson. Most Bournemouthban él. Nagyon jól konzervált öreg úr - fejezte be elbeszélését az «egész fiatal» Roger.

- Értesz valamit a méhészethez, Fleur?

- Egyszer ráültem egy méhre, ennyi az egész.

- És ön, Cherrell kisasszony?

- Nekünk vannak méheink.

- Mit tanácsol, foglalkozzam méhtenyésztéssel?

- Hol lakik?

- Valamivel Hatfield mögött. Egy pár nagyon szép lóherés legelő van arrafelé. Elméletben nagyon szeretem a méheket. Mások virágain és lóheréin élőködnek. Ha az ember véletlenül egy méhrajt talál a birtokán, joga van megtartani. Mik a hátrányai?

- Ha a raj átmegy másnak a birtokára, akkor kilencven százaléig biztos, hogy elveszítjük. Másik hátránya, hogy egész télen gondoskodni kell a táplálásukról. Egyébként az egész csak idő, fáradság és csípések kérdése.

- Azt hiszem, ez nem riaszt vissza - mondta az «egész fiatal» Roger. - Feleségem nagy hasznukat venné.

Kissé hunyorított a szemével.

- Feleségem tudniillik reumás. Azt mondják, hogy a méhcsípés a reuma legjobb gyógyszere.

- Előbb jó lesz kipróbálni, hogy egyáltalában megcsípi-e, - mondta Dinny - a méhek nem csípi meg azokat, akiket szeretnek.

- Rájuk kell ülni, biztos hogy megcsípi - mormolta Fleur.

- Egész komolyan, - mondta az «egész fiatal» Roger - néhány csípést megérne. Szegény asszony!

- Mondd Forsyte, hogy lettél te jogász? - kérdezte Michael.

- Kissé megsántultam a háborúban, ülő foglalkozás után kellett néznem. Bizonyos szempontból szeretem ezt a pályát és bizonyos szempontból...

- Teljesen igazad van - mondta Michael. - Nem volt neked egy George nevű nagybátyád?

- Az öreg George! Persze! Diákkoromban mindig két shillinget adott nekem és tippet adott, hogy milyen lóra tegyem fel.

- És nyertél?

- Soha.

- Mondd meg őszintén: ki nyer holnap?

- Őszintén szólva, - mondta az ügyvéd és Dinnyre nézett - minden a húgán múlik, Cherrell kisasszony. Corven tanúi jól megállották a helyüket. Nem tódítottak nagyokat és nem jöttek ki a sodrukából. De ha lady Corven okos marad és nem veszi el a hidegvérét, akkor megúszhatjuk. Ha azonban szavahihetőségét bármely ponton is ki lehet kezdeni, akkor... - vállat vont. Dinny megállapította, hogy arca most hirtelen öregebbnek látszik. - Van az esküdtek között egy-két alak, aki egyáltalában nem tetszik nekem. Így például az esküdtek vezetője. Átlagférfi, nagyon haragszik az olyan feleségre, aki bejelentés nélkül otthagyja az urát. Sokkal nyugodtabb volnék, ha húga hajlandó volna feltárni házasesetét. Még mindig nem késő.

Dinny a fejét rázta.

- Hát akkor minden a személyes hatáson múlik. De az emberek általában előítélettel viselkednek az egerek ellen, amelyek a macska távollétében játszanak.

Dinny azzal a fanyalgó érzéssel feküdt le, hogy holnap megint egy kínvallatás tanuja lesz.

31. FEJEZET.

A törvényszék élete minden nap teljesen egyforma, mintha kőbe vésték volna a szabályait. Mindenki a maga megszabott helyén ül, a maga megszokott mozdulatait végzi, és a teremben a szokott illat terjeng, nem túlerősen, de mégis éppen eléggé.

Clare a második tárgyalási napon fekete ruhát viselt, fején fekete kalapjával, amelyen zöld toll volt. Sápadt volt, ajkát alig érintette meg a rúzspálcikával. Olyan mozdulatlanul, mereven ült, hogy senki sem merte megszólítani. A lapok tudósításai: «Előkelő házaspár válópere» és a «nagyszerű» cím: «Éjszaka az autóban» megtették hatásukat, a terem zsúfolásig megtelt. Dinny megpillantotta Croomot, aki ügyvédje mögött ült. Megállapította azt is, hogy a madár-fejű esküdtnő náthája már javult, és hogy az esküdtek vezetőjének papagáj szemei Clare-re szegeződnek. A bíró még jobban elsülyedt az asztala mögött, mint tegnap. Instone hangjának hallatára kissé felemelte a fejét.

- Ha lordságod és a tekintetes Esküdtszék megengedi, a házasságtörés vádját tökéletesen meg fogjuk cáfolni. Felhívom az elsőrendű alperest.

Dinny úgy érezte, mintha most látná először a húgát. Clare Dornford tanácsára meglehetősen hátrahúzódott a zárkában, és a baldachin árnyéka, mely arcát elborította, különös, rejtelmes kifejezést adott neki. De hangja tiszta volt. Talán csak Dinny állapíthatta meg, hogy valamivel élesebb a szokottnál.

- Lady Corven, igaz, hogy ön hűtlen volt a férjéhez?

- Nem igaz.

- Megesküszik erre?

- Igen.

- Nem játszódtak le szerelmi jelenetek ön és Croom úr között?

- Nem.

- Megesküszik rá?

- Meg.

- Azt állítják...

Dinny hallgatta a kérdések végeláthatatlan áradatát. Mereven nézte a húgát és csodálkozott, milyen nyugodtan és tagoltan tud beszélni, milyen mozdulatlan az arca és egész teste. Instone hangja ma egész más volt, mint tegnap, alig ismert rá.

- Még egy kérdésem van, lady Corven. Mielőtt erre felelne, kérem, gondolja meg, hogy mennyi minden függ a feleletétől. Miért hagyta el a férjét?

Dinny észrevette, hogy húga kissé hátraveti a fejét.

- Azért hagytam el, mert úgy éreztem: ha megmaradok mellette, nem tudom megőrizni emberi méltóságomat.

- Helyes. De mégis, nem mondhatja meg, hogy mi volt tulajdonképpen az oka? Nem tett ön olyasvalamit, amiért szégyenkeznie kellett volna?

- Nem.

- Férje beismerte, hogy elkövetett ilyesmit és hogy bocsánatot kért. Igaz?

- Igen.

- Mit követett el?

- Bocsánatot kérek, de ösztönösen irtózom attól, hogy házaseletemet kitergessem.

A tábornok odasúgta Dinnynek: «Igaza van!»

A bíró előrenyújtotta nyakát, arcát a tanúzárka felé fordította és kinyitotta a száját.

- Ha jól értettem, ön azt mondta, hogy nem tudta volna megőrizni emberi méltóságát a férje mellett.

- Igen, mylord.

- És azzal nem veszélyeztette emberi méltóságát, hogy ilyen módon otthagyta a férjét?

- Nem, mylord.

A bíró most kissé felemelkedett, ide-oda mozgatta fejét, mintha egyik hallgatójának sem akarna a szemébe nézni:

- No látja, Instone úr. Azt hiszem, ebben az irányban céltalan a kihallgatás. Az alperes úgy látszik elhatározta, hogy nem beszél erről.

A bíró félig lehúnyt szeme még mindig valami láthatatlan célpont felé meredt.

- Amint parancsolja, lordságod. Mégegyszer kérdezem, lady Corven: nem felelnek meg a valóságnak azok a vádak, mely szerint ön Croom úrral házasságtörést követett el?

- Egyáltalában nem felelnek meg a valóságnak.

- Köszönöm.

Dinny hosszú, mély lélekzetet vett és feszülten várta a vontatott öblös hangot, a hosszú szüneteket.

- Ön, mint férjes asszony, nem tekinti házasságtörésnek, hogy egy fiatalembert a kabinjába hív, éjszaka féltizenkettőkor a szobájában vendégül látja, egy éjszakát autóban tölt vele és állandóan együtt járkál vele a férje távollétében?

- Nem.

- Nagyon helyes. Azt állítja, hogy a hajón találkozott vele először. Mi a magyarázata annak, hogy az utazás második napjától kezdve állandóan együtt voltak.

- Kezdetben nem voltam vele állandóan együtt.

- Ugyan kérem! Nem voltak mindig együtt?

- Gyakran, de nem mindig.

- Tehát gyakran, de nem mindig - a második naptól kezdve.

- Igen, a hajón ez így szokás.

- Nagyon helyes, lady Corven. Előzőleg sohasem látta?

- Tudtommal nem.

- Ceylon nem valami nagy terület, már tudniillik társasági szempontból.

- Nem.

- A különböző pólomeccseken és krikettmeccseken és egyéb társadalmi összejöveteleken az ember mindig ugyanazokkal a személyekkel találkozik?

- Igen.

- Mégsem találkozott soha Croom úrral. Nem különös?
- Egyáltalában nem. Croom úr egy ültetvényen dolgozott.
- De pólózott is.
- Igen.
- Ön maga is lovagol és nagyon érdeklik a lovakkal kapcsolatos dolgok, ugyebár?
- Igen.
- Mégsem találkozott soha Croom úrral?
- Mint mondtam: nem. Ha holnapig kérdezi, akkor sem mondhatok egyebet.

Dinnynek elakadt a lélekzete. Hirtelen egy gyerekkori kép villant eléje: Clare-t, aki még egészen kislány, Oliver Cromwellről kérdezik ki.

Az öblös hang vontatottan folytatta.

- Ön Kandyban sohasem mulasztott el egyetlen pólómeccset sem?
- Ha módomban állt, nem.
- Egy alkalommal meg is hívta a játékosokat.

Dinny észrevette, hogy húga összeráncolja a homlokát.

- Igen.
- Mikor történt ez?
- Azt hiszem, tavaly júniusban.
- Croom úr is a játékosok közé tartozott, nem?
- Lehet, de én nem láttam.
- Szóval meghívta, de nem látta.
- Nem láttam.
- Ez így szokás a kandyi háziasszonyok körében?
- Úgy emlékszem, hogy nagyon sokan voltak.
- Kérem, lady Corven, itt van a verseny programja, vessen rá egy pillantást, talán felfrissíti emlékezőtehetségét.
- Tökéletesen emlékszem a versenyre.
- De nem emlékszik arra, hogy Croom urat akár a pályán, akár később, odahaza látta volna?
- Nem. Engem a játék érdekelt. És azután nagyon sok ember jött el. Ha emlékeznék rá, megmondanám.

Dinny számára örökkévalóságnak tűnt, amíg végre elhangzott a következő kérdés:

- Mit szól ahhoz a véleményhez, hogy önök már ismerték egymást, amikor a hajón találkoztak.
- Az ön véleménye az ön dolga. Nem ismertük egymást, amikor a hajón találkoztunk.
- Ezt mondja ön.

A tábornok felmordult: «Ördög vigye ezt a fickót». Dinny megérintette apja karját.

- Ön hallotta a stewardess vallomását. Ez volt az egyetlen alkalom, amikor a másodrendű alperes az ön kabinjában járt?
- Ez volt az egyetlen alkalom, amikor egy percnél tovább tartózkodott nálam.
- Úgy! Tehát többször is bent volt.
- Egyszer-kétszer. Kölcsön kért vagy visszahozott egy könyvet.
- Akkor, amikor hosszabb ideig... mondjuk félóra hosszát...
- Inkább húsz percig.
- Mondjuk húsz percig tartózkodott önnél... mit csináltak?
- Fényképeket mutogattam neki.
- Úgy! Miért nem a fedélzeten mutogatta neki?
- Nem tudom.
- Nem gondolt arra, hogy ez nem egészen illendő?
- Egyáltalában nem gondoltam ilyesmire. Sok fénykép volt nálam, különböző felvételek a családom tagjairól.
- De nem volt semmi olyan kép, amit ne mutathatott volna meg egész nyugodtan a szalonban vagy a fedélzeten?
- Azt hiszem, nem.
- Ön valószínűleg arra gondolt, hogy senki sem fogja meglátni őt.
- Mondtam már, hogy ilyesmire egyáltalában nem gondoltam.
- Ki ajánlotta, hogy menjen az ön kabinjába?
- Én.
- Tudta, hogy ezáltal meglehetősen kényes helyzetbe kerül?
- Igen, de a többiek nem tudták.
- Megmutathatta volna ön másutt is ezeket a képeket? Ha most visszagondol rá, nem találja, hogy mégis csak különös dolog volt, ilyen kompromittáló helyzetet előidézni minden ok nélkül?
- Kényelmesebbnek találtam, hogy a kabinomban mutassam meg a képeket. Különben is ezek családi képek voltak.
- Tehát lady Corven, ön azt állítja, hogy ez alatt a húsz perc alatt semmi sem történt önök között?
- Távozás előtt megcsókolta a kezemet.
- Ez is valami, de ezzel még nem felelt a kérdésemre.
- Sajnos, nem szolgálhatok egyébbel.
- Milyen ruha volt önön?
- Legnagyobb sajnálatomra közlöm, hogy teljesen fel voltam öltözve.
- Mylord, védelmet kérek e gúnyos megjegyzések ellen.

Dinny csodálkozott, hogy a bíró milyen csendesen, nyugodtan szólt közbe:

- Kérem, csak a kérdésekre tessék felelni.

- Igen, mylord.

Clare most kilépett a baldachin árnyékából, mindkét kezével megfogta a zárka rácsozatát. Arcán tüzes foltok égtek.

- Az én feltevésem szerint önök között szerelmi viszony jött létre, mielőtt elhagyták volna a hajót.

- Nem jött létre sem akkor, sem azóta.

- Mikor találkozott először a másodrendű alperessel, partraszállás után?

- Azt hiszem, egy hét múlva.

- Hol?

- Nálunk Condafordban.

- Mit csinált ön akkor?

- Autóban ültem.

- Egyedül?

- Igen. Választási agitáción vettem részt és éppen hazamentem uzsonnára.

- És a másodrendű alperes?

- Ő is autóban ült.

- Feltételezem, hogy rögtön felugrott, amint önt megpillantotta.

- Mylord, védelmet kérek e gúnyos megjegyzések ellen.

Dinny halk vihogást hallott a teremben. A bíró, mintha valami láthatatlan személyhez intézte volna szavait:

- Ami az egyiknek nem szabad, az a másiknak is tilos, Brough úr.

A vihogás erősebb lett. Dinny nem tudott ellenállni, lopva rápillantott az ügyvédre. Csinos arca egészen borvörös volt. Az «egész fiatal» Roger arca örömet és egyben aggodalmat árult el.

- Hogy került a másodrendű alperes a condafordi országútra, amely ötven mérföldnyire van Londontól.

- Engem akart felkeresni.

- Ezt beismeri?

- Ő mondta.

- Nem tudná pontosan reprodukálni a szavait?

- Nem tudnám. De emlékszem: engedélyt kért, hogy megcsókolhasson.

- Megengedte neki?

- Igen. Arcomat nyújtottam feléje a kocsi ablakából. Megcsókolta arcomat, azután visszament a kocsijához és elhajtott.

- És ön ennek ellenére azt állítja, hogy önök nem szerelmes párként utaztak a hajón?

- Nem úgy, ahogy ön gondolja. Sohasem tagadtam, hogy ő szerelmes belém. Legalább is ezt mondta nekem.

- Ön tehát azt állítja, hogy nem szerelmes belé.

- Úgy van.

- De mégis megengedte, hogy megcsókolja?

- Nagyon megsajnáltam.

- Férjes asszonyhoz illő viselkedés ez?

- Lehet, hogy nem. De miután férjemet elhagytam, nem tekintettem magamat többé férjes asszonynak.

- Úgy!

Dinnynek az volt a benyomása, mintha nem is egy ember, hanem az egész tárgyalóterem hallatta volna ezt a felkiáltást. «Az egész fiatal» Roger kiemelte kezét zsebéből, figyelmesen nézte kezének tartalmát, aztán visszatette a zsebébe. A házvezetőnő külsejű esküdnő barátságos, széles arcára szomorú kifejezés ült.

- Mi történt a csók után?

- Hazamentem uzsonnázni.

- Nem érezte magát rosszabbul, mint azelőtt?

- Nem, jobban éreztem magam.

A teremben megint vihogás hallatszott. A bíró a tanúzárka felé fordította arcát.

- Komolyan mondja ezt?

- Igen, mylord. Őszintén meg akarom mondani az igazat. Ha egy nő nem is szerelmes valakibe, mégis örül neki, hogy szeretik.

A bíró most a Dinny feje fölött honoló láthatatlan ember felé fordította tekintetét.

- Folytassa, Brough úr.

- Mikor találkoztak legközelebb?

- Londonban, nagynéném házánál, ahol vendég voltam.

- Azért jött, hogy nagynénjénél látogatást tegyen?

- Nem. Nagybátyámmal akart beszélni.

- Akkor is megcsókolta önt?

- Nem. Megmondtam neki, hogy csak plátói alapon vagyok hajlandó vele találkozni.

- Igen találó kifejezés.

- Miért? Milyen kifejezést kellett volna használnom?

- Ön nem tehet fel nekem kérdéseket asszonyom. Mit szólt erre a másodrendű alperes?

- Azt mondta, hogy teljesíti minden kívánságomat.

- Beszélt a nagybátyjával?

- Nem.

- Ez volt az az eset, amikor férje őt a házból kijönni látta?

- Azt hiszem, igen.
- Közvetlenül az ő távozása után érkezett a férje?
- Igen.
- Megkérdezte öntől, hogy ki volt az a fiatalember?
- Igen.
- Megmondta neki?
- Igen.
- Ha jól tudom, ön Tonymak nevezte a másodrendű alperest.
- Igen.
- Így hívják?
- Nem.
- Ön adta neki ezt a becéző nevet?
- Egyáltalában nem. Mindenki így hívja.
- És ő hogy szólította önt: Clarenek, vagy «drágám»-nak?
- Azt hiszem mind a két megszólítást használta.

A bíró megint a láthatatlan lény felé emelte pillantását.

- Brough úr, a fiatalemberek manapság minden különösebb ok nélkül is «drágám»-nak szólítják egymást.
- Tisztában vagyok ezzel, bíró úr... Ön is «drágám»-nak szólította?
- Lehetséges, de nem hinném.
- Ön akkor négyszemközt beszélt a férjével?
- Igen.
- Hogy fogadta?
- Hidegen.
- Közvetlen azután, hogy a másodrendű alperestől elvált?
- Igen, de ennek a két körülménynek nem volt semmi összefüggése.
- Férje felszólította, hogy térjen vissza hozzá?
- Igen.
- És ön megtagadta?
- Igen.
- Ennek sem volt semmi összefüggése a másodrendű alperessel?
- Nem.
- Ön tehát komolyan kijelenti az esküdszék előtt, lady Corven, hogy a másodrendű alperessel való kapcsolatait, illetve, ha jobban tetszik, a másodrendű alperes iránt táplált érzelmei nem játszottak szerepet annál az elhatározásnál, hogy nem tér vissza a férjéhez?
- A legkomolyabban.

- Összegezem, amit ön eddig mondott: három hetet töltött ennek a fiatalembernek az állandó társaságában. Megengedte, hogy megcsókolja és utána jobban érezte magát. Közvetlen a férjével való beszélgetés előtt távozott el öntől. Jól ismerte ön iránt táplált érzelmeit. És mégis azt állítja, hogy a másodrendű alperes egyáltalában nem játszik szerepet az életében?

Clare lehajtotta a fejét.

- Kérem: feleljen.

- Azt hiszem, nem.

- Ez emberileg nem nagyon érthető.

- Nem tudom, hogy érti ezt.

- Úgy értem, lady Corven, hogy az esküdszék kissé nehezen fogja ezt elhinni önnek.

- Nem az én dolgom, hogy mit hisznek, én csak az igazat mondom.

- Nagyon helyes. Mikor találkozott legközelebb a másodrendű alperessel.

- Másnap este. Rákövetkező este pedig feljött lakásomra, melyben akkor még nem voltak bútorok és segített nekem a falakat kifesteni.

- Ó! Nem találja ezt kissé szokatlannak?

- Lehet. Nem volt felesleges pénzem és közölte velem, hogy ő annakidején Ceylonban maga festette ki a házát.

- Értem. Szóval mindössze baráti szívesség. És mialatt órákat töltöttek együtt a lakásban, nem történt önök között semmi?

- Sohasem történt semmi közöttünk.

- Hány órakor távozott?

- Mind a két este kilenc óra tájban együtt mentünk el. Vacsorázni mentünk.

- És utána?

- Visszamentem nagynéném házába.

- Közben sehol sem voltak?

- Sehol.

- Nagyon helyes. Találkozott még a férjével, mielőtt visszament Ceylonba?

- Igen, kétszer.

- Először hol?

- A lakásomon. Addigra már beköltöztem.

- Közölte ön férjével, hogy a másodrendű alperes segített önnek kifesteni a falat?

- Nem.

- Miért nem?

- Miért közöltem volna? Férjemnek csak annyit mondtam, hogy nem térek vissza hozzá. Be-fejezettnek tekintettem a vele való együttélést.

- Ő ismét felszólította, hogy térjen vissza hozzá?

- Igen.

- Ön visszautasította?
- Igen.
- Sérelmes módon?
- Kérem?
- Sértő módon?
- Nem. Egyszerűen.
- Férje adott valami okot arra a feltevésre, hogy szeretne elválni öntől?
- Nem. De nem tudom, hogy milyenek voltak a szándékai.
- Ön sem árulta el neki a szándékát?
- Amennyire lehetett, nem.
- Viharos volt a találkozás?

Dinny visszafojtotta lélekzetét. A pirosság most eltűnt Clare arcáról. Arca sápadt és megviselt volt.

- Nem. Meglehetősen viharos és szomorú hangulatban folyt le. Én nem is akartam vele beszélni.
- Az ön ügyvédje azt mondta, hogy miután ön eltávozott Ceylonból, férje sértett hiúságból elhatározta, hogy megragadja az első adandó alkalmat és elválik öntől. Ez volt az ön benyomása is?
- Nem volt és nincs is semmiféle benyomásom. Lehetséges. Nem ismerhetem a szándékait.
- Annak ellenére, hogy tizennyolc hónapig élt vele együtt?
- Igen.
- Ön tehát mindenesetre határozottan visszautasította az együttélést.
- Mint már mondtam.
- Önnek az volt a meggyőződése, hogy komolyan kéri magát a visszatérésre?
- Abban a pillanatban igen.
- Találkozott vele még egyszer, mielőtt eltávozott?
- Igen, egy-két percre, de nem négy szemközt.
- Hát ki volt jelen?
- Apám.
- Ekkor ismét megkérte önt arra, hogy térjen vissza hozzá?
- Igen.
- Ismét visszautasította?
- Igen.
- Azután, mielőtt férje elutazott Londonból, még egyszer üzenetet küldött önnek, arra kérte, hogy gondolja meg magát és menjen vele. Igaz ez?
- Igen.
- De ön nem ment vele.

- Nem.
- Hát akkor most térjünk át január 3-ára.
- Dinny megint sóhajtott.
- Ezt a napot ön délután öttől éjfél utánig a másodrendű alperes társaságában töltötte. Beismeri?
- Igen.
- Ekkor sem történt önök között semmi?
- Mindössze annyi, hogy akkor már három hete nem találkoztunk. Mikor belépett a szobámba, ahova uzsonnára hívtam, megcsókolta az arcomat.
- Ó, megint az arcát. Csak az arcát?
- Igen. Nagyon sajnálom.
- Bizonyára ő is nagyon sajnálta.
- Bizonyára.
- Önök a hosszú távollét után egy félórát egyedül töltöttek otthon. Teáztak?
- Igen.
- Az ön lakása, ha jól tudom, egy régi mellékutcában van. A földszinten van egy szoba, azután lépcsőn kell felmenni. Fürdőszoba is van, nemde? Teázás közben valószínűleg beszélgettek is, nemde?
- Igen.
- Hol?
- A földszinti szobában.
- Azután ha jól tudom, a Templebe mentek, utána moziba, majd megvacsoráztak egy étteremben. Föltételezem, hogy egész idő alatt szintén csak beszélgettek. Azután ugyancsak beszélgetve, autón hazamentek az ön lakására.
- Pontosan így van.
- Ekkor ön már hat órát töltött vele, de még mindig sok mondanivalója volt a számára és szükségesnek tartotta, hogy bejöjjön magával a lakásba. Be is ment, ugyebár?
- Igen.
- Akkor már tizenegy óra múlt?
- Azt hiszem, éppen akkor múlt tizenegy óra.
- Mennyi ideig maradt önnél?
- Körülbelül egy félóra hosszat.
- Nem történt semmi?
- Semmi.
- Csak néhány pohár ital, egy-két cigaretta és további beszélgetés?
- Úgy van.
- Miről tudott ilyen hosszú ideig beszélgetni azzal a fiatalemberrel, aki az előjogot élvezte, hogy megcsókolhassa az arcát.

- Általában miről tudnak az emberek egymással beszélgetni?
  - Ezt én kérdezem öntől.
  - Mindenről beszélgettünk és semmiről.
  - Kissé pontosabb meghatározást kérek.
  - Lovakról, filmről, családomról, az ő családjáról, színházról... igazán nem emlékszem már.
  - Gondosan kerülték a szerelem témáját?
  - Igen.
  - Szóval elejétől végig szigorúan plátói volt a hangulat?
  - Úgy van.
  - Ugyan kérem, lady Corven, azt akarja velünk elhíttetni, hogy ez a fiatalember, akiről ön is elismeri, hogy szerelmes volt önbe és aki előzőleg három hétig nem látta magát, a hosszú beszélgetés alatt egyetlenegyszer sem engedte át magát érzelmeinek?
  - Azt hiszem egyszer-kétszer megemlítette, hogy szerelmes belém, egyébként férfiasan megtartotta ígéretét.
  - Micsoda ígéretét?
  - Hogy nem fog nekem udvarolni. Szerelmesnek lenni magában véve még nem bűn, csak szerencsétlenség.
  - Sok érzéssel mondta ezt. Tapasztalatból beszél?
- Clare nem felelt.
- Ön tehát határozottan azt állítja, hogy sohasem volt és most sem szerelmes ebbe a fiatalemberbe?
  - Nagyon jó szívvel vagyok hozzá, de nem úgy, ahogy ön gondolja.
- Dinnyben most fellángolt a részvét a fiatal Croom iránt, aki kénytelen mindezt végighallgatni. Arca kipirult, kék szemét a bíró felé szegezte. A bíró éppen feljegyezte Clare feleletét. Hirtelen ásított. Igazi öregemberes ásítás volt, olyan sokáig tartott, mintha nem akarna vége lenni. Ettől az ásítástól megváltozott Dinny hangulata. Némi szánalmat érzett a bíró iránt. Szegény ember, ő is kénytelen nap-nap után végighallgatni az emberek bonyolult kísérleteit, hogy megbántsák és bolonddá tegyék egymást.
- Ön hallotta a megfigyelő ügynök tanúvallomását, mely szerint a felső szoba ablaka világos volt, miután a másodrendű alperessel hazatértek a vendéglőből. Mit szól ehhez?
  - Nagyon valószínű. Hiszen abban a szobában ültünk.
  - De miért ott, és miért nem a földszintiben?
  - Mert ott melegebb és kényelmesebb volt.
  - Az az ön hálósobája?
  - Nem. Nappali szoba. Nekem nincs hálósobám. A pamlagon alszom.
  - Értem. Ön tehát tizenegy óra és néhány perctől kezdve körülbelül éjfélig a másodrendű alperes társaságában volt.
  - Igen.
  - És ön ebben nem talál semmi kivetni valót?

- Semmi kivetni valót, de azt hiszem meglehetősen bolondság volt tőlem, hogy megtettem.
  - Azt akarja ezzel mondani, hogy nem tette volna meg, ha tudja, hogy figyelik?
  - Semmiesetre sem tettem volna meg.
  - Miért választotta éppen ezt a lakást?
  - Mert olcsó.
  - Meglehetősen kényelmetlen lehet az a lakás, melyből hiányzik a hálószoza, a cselédszoza és amelynek nincs portása.
  - Az ilyesmi olyan fényűzés, amit drágán kell megfizetni.
  - Szóval ön nem azért választotta éppen ezt a lakást, mert ebben a házban senki sem lakott önön kívül?
  - Nem. Mindössze annyi pénzem van, amiből éppen hogy meg tudok élni.
  - Szóval nem gondolt a másodrendű alperesre, amikor ezt a lakást választotta?
  - Egyáltalában nem.
  - Még a hátsó gondolataiban sem szerepelt?
  - Mylord, egyszer már feleltem erre a kérdésre.
  - Az alperes már felelt, Brough úr.
  - Ettől kezdve ön rendszeresen találkozott a másodrendű alperessel?
  - Nem. Alkalmilag. Vidéken él.
  - Értem. Időnként feljött és meglátogatta önt.
  - Ha feljött a városba, mindig meglátogatott. Talán kétszer egy héten.
  - Mit csináltak, amikor találkozott vele?
  - Képtárba mentünk, vagy moziba. Egyszer színházba is. Együtt szoktunk vacsorázni.
  - Nem tudták, hogy figyelik önöket?
  - Nem.
  - Ismét felkereste önt a lakásán?
  - Csak február harmadikán.
  - Erre a napra akarok most rátérni.
  - Gondoltam.
  - Úgy, gondolta. Úgy látszik, ez a nap és ez az éjszaka eltörölhetetlenül megmaradt az ön emlékezetében.
  - Nagyon jól emlékszem rá.
  - Tiszteletreméltó barátom alaposan megvitatta önnel ennek a napnak az eseményeit és meg lehet állapítani, hogy az Oxfordban töltött órákon kívül úgyszólván az egész napot a kocsiban töltötték. Igaz?
  - Igen.
  - Kétülékes kocs volt. Lordságod tudja, milyenek ezek a kocsik?
- A bíró megfordult.

- Én sohasem ültem ilyen kocsiban, Brough úr, de tudom, hogy milyenek.
- Tágas, kényelmes kis kocsi volt?
- Nagyon.
- Csukott volt?
- Igen. Nem lehetett kinyitni a tetejét.
- Croom úr vezetett és ön mellette ült?
- Igen.
- Amikor Oxfordból hazafelé jöttek, az ön állítása szerint a kocsi lámpái féltizenegy tájban kialudtak, körülbelül négy mérföldnyire Henleystől, az erdőben.
- Igen.
- Véletlenül?
- Természetesen.
- Megvizsgálta ön a battériát?
- Nem.
- Tudja, hogy mikor töltötték legutoljára?
- Nem.
- Láttá, mikor újra megtöltötték?
- Nem.
- Hát akkor miért tartja olyan természetesnek, hogy véletlenül történt?
- Ha ön arra gondol, hogy Croom úr szándékosan elrontotta a battériát...
- Kérem feleljen a kérdéseimre.
- Arra felelek. Croom urat képtelennek tartom ilyen piszkos trükkre.
- Sötét éjszaka volt?
- Nagyon.
- Sűrű erdőben voltak?
- Igen.
- Ezt a helyet választaná az ember a legszívesebben az oxford-londoni útvonalon?
- Választaná?
- Feltéve, hogy autóban akarná tölteni az éjszakát.
- Igen, de ez a feltevés képtelenség.
- Ne törődjék azzal lady Corven. Ön, tehát tiszta véletlennek tartotta az esetet?
- Természetesen.
- Most lesz szíves közölni velem: mit mondott Croom úr, mikor a lámpa kialudt.
- Azt hiszem, azt mondta: «Ejnye, kialudt a lámpám». Kiszállt a kocsiból és megvizsgálta a battériát.
- Volt zseblámpája?

- Nem.
- És koromsötét volt. Csodálom, hogy tudta megvizsgálni. Ön nem csodálkozott?
- Nem. Gyufát gyújtott.
- Mi volt a hiba?
- Azt hiszem, azt mondta, hogy kiégett az egyik fémszál.
- Azután, mint ön mondta, Croom úr megpróbált továbbhajtani. Kétszer letévedt az útról. Tehát rendkívül sötét lehetett.
- Igen. Félelmesen sötét volt.
- Ha jól emlékszem, ön úgy mondja, hogy ön javasolta, hogy az éjszakát töltsék a kocsiban.
- Úgy van.
- Ezután Croom úr is tett néhány javaslatot?
- Igen. Azt ajánlotta, hogy menjünk tovább Henleybe, ott szerez lámpát és visszamegy a kocsához.
- Ragaszkodott ehhez a tervéhez?
- Ragaszkodott? Nem nagyon.
- Szóval nem ragaszkodott hozzá feltétlenül.
- Hm... nem.
- Azt hiszi, hogy egyáltalában komolyan gondolta?
- Természetesen.
- Ön általában tökéletesen bízik Croom úrban?
- Tökéletesen.
- Helyes. Tudja, mit jelent ez a kifejezés: ügyesen keveri a kártyákat?
- Igen.
- Mit jelent?
- Azt jelenti, hogy valakit rákényszerítünk, hogy azt a kártyát húzza ki, amely nekünk a legkellemesebb.
- Úgy van.
- Ha ön arra céloz, hogy Croom úr rá akart kényszeríteni arra az indítványra, hogy az erdőben maradjunk, akkor alaposan téved. Rosszhiszeműnek tartom ezt a célzást.
- Miért gondolja, hogy erre akartam célozni, lady Corven? Ön talán erre gondolt?
- Nem. Amikor azt ajánlottam, hogy töltsük az éjszakát a kocsiban, Croom úr megdöbbsent.
- Ó! Mivel árulta el megdöbbenését?
- Megkérdezte tőlem, hogy bírom-e benne. Kénytelen voltam azt felelni, hogy ne legyen ilyen ósdi. Természetes, hogy bíztam benne.
- Bízott benne, hogy úgy fog cselekedni, amint ön kívánja?
- Bízott benne, hogy nem fog hozzám közeledni. Mindig bíztam benne.
- Előzőleg nem töltött vele egyetlen éjszakát sem?

- Természetesen, nem.
  - Általában nagyon bőkezűen használja a «természetesen» kifejezést. Azt találom, hogy erre igen kevés oka van. Hiszen önnek igen sok alkalma nyílt arra, hogy éjszakákat töltsön vele a hajón és az ön szobájában, ahol harmadik személy nem volt jelen.
  - Sok alkalom nyílt, de én nem ragadtam meg ezeket az alkalmakat.
  - Ezt ön mondja. És ha eddig nem tette, nem tartja különösnek, hogy most ilyen ajánlatot tett?
  - Nem. Egészen mulatságosnak találtam a helyzetet.
  - Egészen mulatságosnak? Annak ellenére, hogy ez a fiatalember szenvedélyesen szerelmes volt önbe?
  - Később meg is bántam. Beláttam, hogy nem volt szép tőlem.
  - Nézze, lady Corven, csak nem akarja velünk elhitetni, hogy tapasztalt férjes asszony léteére nem vette észre, milyen kínzó megpróbáltatásnak teszi ki a fiatalembert?
  - Később beláttam és rendkívül sajnáltam.
  - Ó, később! Én arról beszélek, ami előzőleg történt.
  - Előzőleg, sajnos, nem láttam be.
  - Ön eskü alatt vall. Hajlandó megesküdni arra, hogy semmi sem történt önök között a kocsiban vagy a kocsin kívül február harmadikán éjszaka a sötét erdőben?
  - Megesküszöm.
  - Ön hallotta a megfigyelő ügynök tanúvallomását, aki elmondta, hogy hajnali két óra tájban az autóhoz lopakodott, benézett és zseblámpája fényénél látta, hogy mind a ketten alusznak és ön fejét a másodrendű alperes vállára hajtja.
  - Igen, hallottam.
  - Igaz ez?
  - Honnan tudnám, hogy igaz-e, hiszen aludtam. De nagyon valószínűnek tartom. Mindjárt kezdetben a vállára hajtottam a fejemet.
  - Ó! Tehát beismeri.
  - Természetesen. Így kényelmesebb volt. Megkérdeztem tőle: nincs-e ellene kifogása.
  - És természetesen nem volt.
  - Úgy tudom, hogy ön nem szereti a «természetesen» kifejezést. Nem volt kifogása.
  - Feltűnő önuralommal rendelkezhetett ez a fiatalember, aki önbe szerelmes volt.
  - Igen. Ezt akkor én is megállapítottam.
  - Nyugodtan meg is állapíthatta, ha igaz, amit mond. De kérdés, hogy igaz-e, lady Corven? Kérdés, hogy nem fantasztikus kitalálás-e?
- Dinny látja, hogy húga görcsösen megragadja a tanúzárka rácsát és bíborhullám önti el az arcát, majd ismét elsápad.
- Lehet, hogy fantasztikus, de ez a színtiszta igazság. Minden igaz, amit vallomásomban elmondtam.
  - Reggel azután önök felébredtek, mintha mi sem történt volna. Azt mondták: most pedig hazamehetünk reggelizni. Haza is mentek. Az ön lakására?

- Igen.
  - És mennyi ideig maradt az ön lakásán?
  - Talán egy félórahosszat vagy valamivel tovább.
  - Ez az együttlét is olyan tökéletesen ártatlan volt, mint a többi?
  - Úgy van.
  - Azután ön megkapta a válókeresetet.
  - Igen.
  - Meglepte?
  - Igen.
  - Miután ön teljesen ártatlannak tartotta magát, sértőnek találta a keresetet.
  - Amikor alaposabban gondolkoztam rajta, már nem találtam sértőnek.
  - Úgy, mikor alaposabban gondolkozott rajta. Hogy érti ezt pontosabban?
  - Eszembe jutott, hogy férjem figyelmeztetett: vigyázzak magamra. Megállapítottam, ostobaság volt tőlem nem venni észre, hogy figyelnek.
  - Megmondaná nekem lady Corven, hogy miért védekezik ebben a perben?
  - Mert akármennyire ellenünk szól is a látszat, nem követtünk el semmit.
- Dinny észrevette, hogy a bíró Clare felé fordul, lejegyzí feleletét, felemeli tollát és megszólal.
- Azon az éjszakán, az autóban önök az országúton haladtak. Miért nem állítottak meg egy másik kocsit, hogy lámpáival Henleybe vezesse önöket?
  - Ez nem jutott eszünkbe, mylord. Megkértem Croom urat, hogy igyekezzen nyomon követni egy autót, de az illető kocsit túlgyorsan ment.
  - Hát akkor miért nem mentek gyalog Henleybe és miért nem hagyták a kocsit az erdőben. Mi tartotta önöket vissza?
  - Azt hiszem, semmi, de éjfél lett volna, mire Henleybe érünk. Azt hittem, hogy ez még sokkal fonákabb helyzet lett volna, mintha az autóban maradunk. Különben is régóta szerettem volna már egyszer egy éjszakát autóban tölteni.
  - Még mindig szeretne?
  - Nem, mylord, éppen elég volt belőle.
  - Brough úr, ebédidőre felfüggesztjük a tárgyalást.

32. FEJEZET.

Dinny visszautasított minden ebédmeghívást, belekarolt húgába, kísértált vele a Carey Streetre. Hallgatagon sétáltak a Lincoln Inn Fields téren.

- No, most már majdnem túl vagyunk rajta drágám - mondta Dinny. - Remek voltál. Egyáltalában nem tudott zavarba hozni és azt hiszem, a bíró is érzi ezt. Nekem a bíró sokkal rokonszenvesebb, mint az esküdtek.

- Ó, Dinny, olyan fáradt vagyok. Az állandó gyanúsítás, hogy hazudom, annyira felingerelt, hogy végül már sikítani szerettem volna.

- Éppen ez volt a célja. Ne tedd meg neki ezt a szívességet.

- Szegény Tony. Kutyaül érzem magamat.

- Talán igyunk egy pohár jó meleg teát. Még van időnk.

A Chancery Lane-on át kimentek a Strandra.

- Ne rendelj hozzá semmit, drágám. Nem tudok enni.

Egyikük sem tudott enni. A lehető legerősebb teát készítették maguknak, azután csendben visszamentek a törvényszékre. Clare még apja aggódó arcára sem pillantott; elfoglalta régi helyét az első sorban, ölbetett kézzel, lesütött szemmel.

Dinny észrevette, hogy Jerry Corven izgatott beszélgetésbe merül ügyvédjeivel. Az «egész fiatal» Roger is leült és odaszólt:

- Mégegyszer kihallgatják Corvent.

- Miért?

- Nem tudom.

A bíró úgy jött be a terembe, mint valami alvajáró. Könnyedén bólintott a nézőtér felé, aztán leült. «Egészen eltűnik az asztal mögött» gondolta Dinny.

- Mylord, mielőtt folytatnám az alperes kereszkérdezését, szeretném lordságod engedelmével mégegyszer meghallgatni a felperest azzal a kérdéssel kapcsolatban, melyet tiszteletreméltó barátom olyan fontosnak tart. Mint lordságod bizonyára emlékszik rá, tiszteletreméltó barátom, mikor a felperest kihallgatta, azzal gyanúsította, hogy rögtön felesége eltávozása után elhatározta a válást. A felperes szeretné kiegészíteni tanúvallomását ezzel kapcsolatban, és számomra kényelmesebb volna, ha rögtön kihallgathatnám. Nagyon rövid leszek, mylord.

Dinny látta, amint Clare hirtelen a bíró felé fordítja arcát. Most olyan volt az arckifejezése, hogy Dinnynek hevesen kezdett verni a szíve.

- Rendben van Brough úr. Sir Gerald Corven.

A férfi nyugodtan, öntudatosan lépett a tanúzárkába. Dinny észrevette, hogy Clare is erősen figyel, mintha el akarná kapni a pillantását.

- Sir Gerald, ön azt mondotta nekünk, hogy amikor az utolsóelőtti alkalommal beszélt feleségével, mielőtt visszatért volna Ceylonba, november elsején, a Melton Mewsen levő lakásán kereste fel.

- Igen.

Dinnynek elakadt a lélegzete. Tehát erre is sor kerül!

- Ennek az együttlétnek a során a beszélgetésen kívül mi történt?

- Férj és feleség voltunk.

- Úgy érti, hogy ismét házasságot éltek?

- Igen, mylord.

- Köszönöm, sir Gerald. Azt hiszem, ez tökéletesen megcáfolja tiszteletreméltó barátom feltevését. Csak ezt akartam kérdezni.

Most Instone beszélt.

- Miért nem közölte ezt első kihallgatása alkalmával?
- Csak az ön kérdései után állapítottam meg, hogy ez fontos.
- Megesküszik rá, hogy nem találta ki ezt a történetet?
- A legnagyobb mértékben.

Dinny mereven hátratámaszkodott a padban, lehúnyta szemét és a fiatalemberre gondolt, aki három sorral mögötte ült. Borzalmas! De ki érzi ezt ebben a teremben... Itt kitépik az emberből legérzékenyebb idegeiket, hidegen, csaknem kéjjel vizsgálják, aztán megtépetten visszarakják őket.

- Kérem, lady Corven, lépjen ismét a tanúzárkába.

Mikor Dinny kinyitotta szemét, Clare már a zárkában állt, közvetlen a rács mellett. Fejét magasra emelte, pillantását a kérdezőre szegezte.

- Nos, lady Corven, - mondta lassú, vontatott hangon - hallotta ezt a tanuvallomást?
- Igen.
- Igaz?
- Nem kívánok rá válaszolni.
- Miért?

Dinny látta, amint húga a bíró felé fordul.

- Mylord, amikor az én ügyvédem érdeklődött házaseletem iránt, megtagadtam a választ és most sem akarok ebbe a kérdésbe belemenni.

A bíró egy pillanatra a tanúzárka felé nézett, azután megint a láthatatlan alak felé fordult.

- Ez a kérdés összefüggésben áll egy tanuvallomással, mely megcáfolja az ön ügyvédjének feltevését. Felelnie kell.

Clare nem felelt.

- Tegye fel még egyszer a kérdést, Brough úr.
- Igaz, hogy a férje által említett alkalommal ismét helyreállt önök között a házastársi viszony?
- Nem, nem igaz.

Dinny, aki tudta, hogy igaz, felpillantott. A bíró még mindig a Dinny fölött álló alakra nézett. Ajkát kissé lebiggyesztette. Nem hitte el Clare feleletét.

Az öblös, vontatott hang alig titkolt diadallal szólalt meg.

- Megesküszik erre?
- Igen.
- Szóval az ön férje hamisan esküszik erre az állításra?
- Vallomása szemben áll az enyémmel.
- Azt hiszem, nem kétséges, hogy melyiket fogják elfogadni. Nem azért tagadja ön le, hogy kímélje a másodrendű alperes érzéseit?
- Nem.
- Eddigi összes állításai is olyan szavahihetőek, mint az utolsó?

- Ezt a kérdést nem tartom méltányosnak, Brough úr. A tanú nem tudja, hogy milyen fontosnak tartjuk ezt a kérdést.

- Nagyon helyes, mylord. Másképpen fogom feltenni a kérdést. Lady Corven, ön a tárgyalás egész tartama alatt mindig csak a tiszta igazat vallotta?

- Igen.

- Nagyon helyes. Nincs több kérdésem.

Utána Clare-nek még az összefoglaló kérdésekre kellett felelnie, de a kérdezők szándékosan elkerülték a kényes pontot. Dinny egész idő alatt csak Croomra gondolt.

Dinny érezte, hogy a pert elvesztették és szeretne volna elvinni innét Clare-t. Ha az a horgas-orrú férfi ott mögöttük nem akarta volna túlságosan befeketíteni Corvent és nem akart volna túlságosan sokat rábizonyítani, akkor nem jöttek volna ki ezzel az utolsó ütőkártyával. De hát hiába: a peresedésnek éppen az a célja, hogy az ellenfelet befeketítsük.

Amikor Clare sápadtan, kimerülten visszaült helyére, Dinny odasúgta neki:

- Mondd drágám, nem akarnál kijönni?

Clare megrázta a fejét.

- James Bernard Croom.

A tárgyalás kezdete óta Dinny most láthatta először Croom arcát. Alig ismert rá. Napbarnított arca megnyúlt és olyan volt, mint a pergamen. Rendkívül lesoványodott. Szürke szeme szinte elrejtőzött szemöldöke alatt, összeszorított ajka keserűséget árult el. Legalább öt évvel idősebbnek látszott. Dinny rögtön tudta, hogy Clare tagadása nem tévesztette meg.

- Ön James Bernard Croom, Bablock Hythe-ben lakik, ahol egy lótenyésztőtelep felügyelője. Van ezen kívül valami jövedelme?

- Nincs.

Most nem Instone kérdezett, hanem egy fiatalabb ember, akinek még hegyesebb orra volt és aki mögötte ült.

- Ön tavaly szeptemberig egy ceyloni teaültetvény felügyelője volt. Találkozott valaha az elsőrendű alperessel Ceylonban?

- Soha.

- Sohasem járt nála?

- Nem.

- Hallott egy bizonyos pólóversenyről, melyben állítólag ön is játszott és amelynek befejezése után az alperes megvendégelte a játékosokat?

- Hallottam róla, de nem mentem el az estélyre. Haza kellett sietnem.

- Tehát a hajón találkoztak először?

- Igen.

- Nem titkolja, hogy beleszeretett az alperesbe?

- Egyáltalában nem.

- Van valami alapja azoknak a vádoknak, hogy házasságtörést követtek el?

- Egyáltalában semmi alapjuk sincs.

Amíg a kihallgatás folyt, Dinny nem tudta levenni pillantását Croom arcáról. Szinte szuggesztív hatással volt rá ennek az arcnak elfojtott, keserű boldogtalansága.

- Még egy utolsó kérdésem van Croom úr: Tudatában van ön annak, hogyha a házasságtörési vád igaznak bizonyulna, ön annak a férfinek a helyzetébe kerülne, aki a férj távollétében elcsábította a feleségét. Mi mondanivalója van erről?

- Csak annyit mondhatok, hogyha lady Corven is úgy érzett volna irántam, mint én őiránta, akkor írtam volna a férjének és közöltem volna vele a dolgok állását.

- Szóval figyelmeztette volna őt, mielőtt bármi is történt volna önök között.

- Ezt nem mondom, de mindenesetre a lehető leghamarabb értesítettem volna.

- Alperes azonban nem viszonzta az ön érzéseit?

- Sajnos, nem.

- Így tudniillik nem volt miről értesítenie a férjet?

- Nem.

- Köszönöm.

Croom kissé kiegyenesedett, amikor Brough öblös, vontatott hangja rendkívül megfontoltan szólalt meg:

- Az ön tapasztalatai azt mutatják, hogy a szerelmesek mindig egyforma érzésekkel viseltetnek egymás iránt?

- Nincsenek tapasztalataim.

- Nincsenek tapasztalatai? Nem ismeri azt a francia közmondást, hogy a csókhoz két ember kell: az egyik, aki a csókot adja, a másik aki az arcát nyújtja.

- Hallottam már.

- Nem tartja igaznak?

- Éppen olyan igaz, mint minden más közmondás.

- Ha az önök állításai igazak, akkor ön a férj távollétében állandóan egy férjes asszony után járt, aki nem akarta, hogy utána járjon. Nem éppen tiszteletreméltó helyzet. Nem egészen az, amit korrekt eljárásnak szoktak nevezni.

- Lehet, hogy nem.

- Én azonban feltételezem Croom úr, hogy ön mégsem járt el ilyen becstelenül, és az alperes, tekintet nélkül a francia közmondásra, igenis akarta, hogy ön utána járjon.

- Nem akarta.

- Ön ezt állítja, a kabinban lefolyt incidens ellenére, annak ellenére, hogy az alperes megkérte önt falainak kifestésére, annak ellenére, hogy meghívta önt teára, és egy félórát töltött önnel éjféltájban kényelmesen berendezett szobájában; annak ellenére, hogy az alperes felajánlotta: töltsenek együtt egy éjszakát az autóban és másnap meghívta önt reggelire. Nem gondolja Croom úr, hogy ezzel kissé túlságba viszi a lovagiasságot? Önnek tapasztalt nagyvilági férfiakat és nőket kell meggyőznie szavai igazságáról. Tudja ezt?

- Csak annyit mondhatok, hogyha ő is viszonzta volna érzelmeimet, minden további nélkül elmentünk volna együtt. Minden az én hibámból történt. Ő csak kedves volt hozzám, de ezt nagyon sajnálom.

- Ha az, amit önök állítanak, igaz, akkor az alperes pokolian gyötrelmes helyzetbe hozhatta önt az autóban. Így volt?
- Ha valaki nem szerelmes, nem tudja megérteni a szerelmesek érzését.
- Hidegvérű ember ön?
- Nem.
- És ő?
- Honnan tudná ezt a tanu, Brough úr?
- Akkor így vetem fel a kérdést: azt gondolja, hogy az alperes hidegvérű?
- Nem hiszem.
- És mégis azt akarja velünk elhitetni, hogy az alperes csak pusztán jóindulatból engedte meg, hogy mellette tölthesse az éjszakát és közben az ön vállára hajtotta a fejét? Ejnye, ejnye! Ön azt mondja, hogyha az alperes viszonzta volna az ön érzelmeit, együtt elmentek volna. Miből éltek volna? Volt önnek valami pénze?
- Kétszáz fontom.
- És neki?
- Évi kétszáz font jövedelme van, a fizetésén kívül.
- Elrepültek volna és levegőből éltek volna?
- Szereztem volna valami munkát.
- A mostani munkáját?
- Valószínűleg nem.
- Azt hiszem, önök mind a ketten örülségnek tartották volna, hogy felégyessenek maguk mögött minden hidat.
- Én sohasem gondoltam erre.
- Miért adott be védekezést a kereset ellen?
- Bárcsak ne adtam volna!
- Hát akkor miért tette?
- Ő és a családja azon a véleményen voltak, hogy miután nem követtünk el semmit, védekezzünk.
- Ön is ezen a véleményen volt?
- Én nem reméltem, hogy elhiszik a védekezésünket. Az volt a vágyam, hogy lady Corven végre szabad legyen.
- Az alperes becsületére nem gondolt?
- Természetesen gondoltam. De túl nagy árat fizetett volna érte azzal, hogy örökre lekötí magát.
- Ön azt mondta, nem remélte, hogy védekezésüket elhiszik. Szóval, túlságosan valószínűtlennek tartja ezt a történetet?
- Nem. De mennél inkább igazat mond az ember, annál kevésbé számíthat rá, hogy hisznek neki.

Dinny látta, hogy a bíró Croom felé fordul.

- Általánosságban beszél?

- Nem, mylord, csak erről az esetről.

A bíró megint a Dinny feje fölött trónoló láthatatlan személy felé fordult.

- Megérdemelné, hogy a törvényszék megsértéséért megbüntessem.

- Bocsánatot kérek, mylord. Csak azt akartam jelezni, hogy akármit mondok is, minden szavamat ellenem fordíthatják.

- Ön még tapasztalatlan, azért beszél így. Ez egyszer még elnézem önnek, de máskor ne mondjon ilyesmit. Folytassa Brough úr.

- A kártérítési kereset természetesen nem befolyásolta önt abban, hogy beadja védekezését.

- Nem.

- Ön azt mondta, hogy nincs magánvagyon. Igaz ez?

- Igaz.

- Akkor hogy érti, hogy a kereset nem befolyásolta elhatározásában?

- Egyéb gondom is volt, mint hogy a csődöt nagyon a szívemre vegyem.

- Ön azt mondta kihallgatása során, hogy lady Corven létezéséről sem tudott, mielőtt a hajón meg nem ismerkedtek. Ismer ön Ceylonban egy Nyureleja nevű helyiséget?

- Nem.

- Hogyan?

Dinny észrevette, hogy a bíró barázdás, ráncos arcán a mosoly árnyéka jelent meg.

- Kérem Brough úr, módosítsa egy kissé a kérdést. Mi ezt a nevet rendszerint így ejtjük ki: Nyurélia.

- Ismerem Nyuréliát, mylord.

- Ön ott volt tavaly júniusban?

- Lady Corven is ott volt?

- Lehetséges.

- Ugyanabban a szállodában tartózkodott, ahol ön?

- Nem. Én nem szállodában voltam. Egy barátomnál tartózkodtam.

- Sohasem találkozott vele golfnál, tennisznél vagy lovaglásnál?

- Nem.

- Másutt sem?

- Nem.

- Nagy az a helység?

- Nem nagyon.

- Az alperes elég figyelemreméltó személyiség?

- Szerintem igen.

- És önök mégsem találkoztak, mielőtt hajóra szálltak volna?
- Nem.
- Mikor vette először észre, hogy szerelmes az alperesbe?
- Az utazás második vagy harmadik napján.
- Szerelem majdnem első látásra. Igaz?
- Igen.
- Nem gondolt arra, hogy kerülnie kellene őt, miután férjes asszony?
- Tudtam, hogy ezt kellene tennem, de nem tudtam megtenni.
- Meg tudta volna tenni, ha az alperes elkedvetlenítette volna?
- Nem tudom.
- Elkedvetlenítette önt?
- Nem. Azt hiszem, jódarabig észre sem vette érzéseimet.
- A nők igen gyors felfogásúak ilyen dolgokban, Croom úr. Csakugyan azt állítja, hogy nem vette észre?
- Nem tudom.
- Ön igyekezett eltitkolni érzéseit?
- Ha úgy érti, hogy udvaroltam-e neki a hajón, akkor kijelenthetem, hogy nem.
- Mikor kezdett neki udvarolni?
- Közvetlenül kiszállás előtt árultam el érzelmeimet.
- Volt valami komoly oka arra, hogy az alperes kabinjába menjen a fényképeket megnézni?
- Azt hiszem: nem.
- Valóban meg is nézte a fényképeket?
- Természetesen.
- Mit csinált még?
- Azt hiszem, beszélgettünk.
- Nem tudja? Hiszen különleges alkalom volt. Vagy több alkalommal is együtt voltak a kabinban, amiről nem tudunk?
- Én csak egyetlenegy esetben voltam a kabinjában.
- Hát akkor csak emlékszik, hogy mi történt?
- Üldögéltünk és beszélgettünk.
- Szóval, kezd már emlékezni. Hol ült?
- A széken.
- És hol ült ő?
- Az ágyán. Kis kabin volt, csak egy szék volt benne.
- Külső fedélzeten volt a kabin?
- Igen.

- Szóval, nem kellett attól félni, hogy megláthatják önöket.
- Nem. Nem is lett volna okunk arra, hogy féljünk.
- Ezt mondják önök. Feltételezem, hogy ez a beszélgetés bizonyos izgalommal járt az ön számára.

A bíró megint előrenyújtotta fejét.

- Nem szívesen vágok közbe, Brough úr, de meg kell jegyeznem, hogy a tanú eddig sem titkolta érzelmeit.

- Igenis mylord. Akkor határozottabban teszem fel a kérdést. Nem követtek el önök akkor házasságtörést?

- Nem.

- Hm! Akkor legyen szíves, közölje az esküdtszékkal, hogy mikor sir Gerald Corven Londonba érkezett, miért nem kereste fel és miért nem vallotta be őszintén a feleségével való kapcsolatát?

- Micsoda kapcsolatot?

- Ugyan! Hát azt, hogy rendszeresen találkozott a feleségével, hogy szerelmes volt belé és szeretete volna, hogy elmenjen önnel.

- De hiszen ő nem akart velem tartani! Én szívesen felkerestem volna a férjét, de nem tehettem az ő engedelme nélkül.

- Kért tőle engedélyt?

- Nem.

- Miért nem?

- Mert közölte velem, hogy csak mint jóbarátok találkozhatunk.

- Nekem az a gyanúm, hogy ő egyáltalában nem mondta ezt önnek.

- Nem? Mylord, ez a kérdés feltételezi, hogy hazudom.

- Feleljen a kérdésre.

- Nem hazudom.

- Azt hiszem, megfelelt, Brough úr.

- Ön hallotta az alperes tanúvallomását. Úgy találja, hogy megfelel a tiszta igazságnak?

Dinny észrevette, hogy Croom arca megremeg. Remélte, hogy más nem látta ezt.

- Amennyire megítélhetem: igen.

- Lehet, hogy ez a kérdésem nem volt egészen méltányos. Talán így fogalmaznám meg: ha az alperes ezt vagy azt állítja, vagy tagadja, ön erkölcsi kötelességének tartja, hogy megerősítse vallomását, ha módjában áll, és hitelt adjon neki, ha nem áll módjában?

- Azt hiszem, ez nem egészen méltányos kérdés, Brough úr.

- Mylord, nagyon fontosnak tartom, hogy az esküdtszék tisztán lássa, milyen felfogást tanúsított a másodrendű alperes az egész ügyben.

- Nem akarom megtiltani a kérdést, de az ilyen általánosításoknak is van határuk.

Dinny most vette észre a mosoly első rebbenését a fiatal Croom arcán.

- Mylord, nincs kifogásom a kérdés ellen. Nem tudom megmondani nagy általánosságban, hogy mit tartottam volna becsületbeli kötelességemnek.

- Hát akkor térjünk rá az általánosról a részletre. Lady Corven azt mondta: bízott önben, hogy nem fogja szerelmével zaklatni. Igaz ez?

Croom arca elsötétült.

- Nem egészen igaz. Mindenesetre tudta, hogy megteszem a tőlem telhetőt.

- De azért olykor-olykor nem tudott ellentállni, úgy-e?

- Nem tudom, mit ért ezen: «szerelmével zaklatni». Időnként kétségkívül elárultam érzelmeimet.

- Időnként? Hogyan Croom úr, ön nem árulta el állandóan az érzelmeit?

- Úgy érti, hogy állandóan éreztettem, hogy szerelmes vagyok belé? Természetesen. Ilyesmit nem lehet eltitkolni.

- Ez derék beismerés. Nem akarom önt csapdába ugratni. Nem arra gondolok, hogy arc kifejezésével és szemének pillantásával árulta el szerelmét. Ennek az érzésnek határozott fizikai kifejezésére gondolok.

- Erről nem volt szó, kivéve...

- Igen?

- Kivéve, hogy háromszor megcsókoltam az arcát és néha megfogtam a kezét.

- Ő is csak ennyit ismert be. Hajlandó erre megesküdni?

- Esküszöm, hogy nem volt közöttünk más.

- Tudott ön aludni akkor éjszaka, amidőn alperes a vállára hajtotta a fejét?

- Igen.

- Tekintettel érzelmeire, nem találja ezt kissé furcsának?

- De igen. De aznap már reggel öt órakor keltem és százötven mérföldes utat tettem meg kocsin.

- Ön komolyan el akarja velünk hitetni, hogy öt-hathónapi vágyakozás után nem ragadta meg ezt a nagyszerű alkalmat, hanem egyszerűen elaludt?

- Nem ragadtam meg az alkalmat. Egyébként pedig nem számítok arra, hogy hisznek nekem.

- Ezt nem is csodálom.

Az öblös, vontatott hang még sokáig kérdezgetett, Dinny nézte az elkeseredett, boldogtalan arcot. Később egészen megdermedt és nem tudott többé figyelni. Hirtelen erre riadt fel:

- Nekem az a véleményem, hogy önt tanúvallomásánál kezdettől fogva az az érzés vezette, hogy mindent el kell követnie ennek a hölgynek az érdekében, tekintet nélkül az igazságra. Az a véleményem, hogy önt a rosszul értelmezett lovagiasság vezette. Igaz ez?

- Nem.

- Rendben van. Nincs több kérdésem. Most röviden összefoglalták a vallomást, majd a bíró elbocsátotta a tanut.

Dinny és Clare felállt, kimentek a folyosóra. Apjuk követte őket. Igyekeztek minél gyorsabban kijutni a szabadba.

- Instone elrontotta a dolgot azzal az egészen fölösleges kérdéssel - mondta a tábornok.

Clare nem felelt.

- Örülök, - mondta Dinny - végre sikerül elválnod.

33. FEJEZET.

Elhangzottak a perbeszédék és a bíró megkezdte a tényállás összefoglalását. Dinny most az egyik hátulsó padosorban ült apja mellett. Jerry Corvent látta, aki még mindig az első sorban ült, ügyvédjei mellett. Megpillantotta az «egész fiatal» Rogert is, aki egyedül ült. Clare nem volt a teremben, a fiatal Croom sem.

A bíró lassan beszélt, nehezen hagyták el a szavak a száját. Dinny csodálkozott, hogy milyen jól emlékszik minden apró körülményre. Alig pillantott a jegyzeteibe. Dinnynek meg kellett állapítania, hogy teljes tárgyilagossággal foglalta össze a tanúvallomások eredményét. Az esküdtek felé beszélt, időnként lehúnyta szemét, de hangja sohasem akadt el. Néha-néha előrenyújtotta nyakát, és ilyenkor megint papra és teknősbékára emlékeztetett. Aztán ismét visszahúzta, és ilyenkor úgy tűnt, mintha csak magának beszélne.

- Miután a bizonyítékok nem olyan döntőek, mint amilyenekre a törvényszéknek szüksége volna (úgy látszik, nem veszi komolyan a teázás ügyét - gondolta Dinny), a felperes ügyvédje kitűnő beszédben joggal helyezte az ügy súlypontját a szavahihetőség kérdésére. Különösen felhívta az önök figyelmét arra, hogy az alperes letagadta, hogy felperessel egy alkalommal ismét felvette a házastársi kapcsolatokat, amikor felperes őt a szobájában felkereste. A felperes ügyvédje szerint az alperes ezt azért tagadta le, mert kímélni akarta a másodrendű alperes érzéseit. Mindenesetre meggondolandó, hogy egy nő, aki mint mondja, nem szerelmes a másodrendű alperesbe, sohasem bátorította őt, sohasem volt vele bizalmas viszonyban, mégis hajlandó hamis vallomást tenni, csak azért, hogy kímélje érzéseit. Az alperes vallomása szerint kapcsolatuk kezdettől fogva tisztára csak baráti kapcsolat volt. Másrésről, ha önök ebben a kérdésben a felperesnek adnak hitelt és nincs okuk feltételezni, hogy megkockáztatta volna a hamis esküt, abból az következik, hogy nem adhatnak hitelt az alperesnek, aki megfontoltan letagadott egy olyan körülményt, amely inkább javára, mint ellene szólt volna. Alig hihető, hogy ezt megtette volna, ha nem táplálna a másodrendű alperes iránt a barátságnál melegebb érzéseket. Ez igen lényeges pont, el kell dönten, hogy kinek van igaza, a férjnek vagy a feleségnek, mert ezen múlik, hogy egyéb vonatkozásokban is elfogadhatók-e az alperes állításai. Önök úgynevezett közvetett bizonyítékokra építenek, és ilyen esetekben a felek szavahihetősége rendkívül fontos tényező. Ha kiderül egy kérdésben, hogy valamelyik fél nem mond igazat, akkor már kétes értékűvé válik egész vallomása. Ami pedig a másodrendű alperest illeti, ő ugyan őszinte ember benyomását keltette, de figyelembe kell venniök, hogy ebben az országban hagyományos felfogás uralkodik, melyet sokan sajnálatosnak tartanak, mások viszont nem, és amely szerint egy férfinak nem szabad - köznyelven szólva - «kiadni» azt a férjes nőt, akit ilyen helyzetbe hozott. Önöknek kell eldönteni, hogy mennyiben tartják szavahihető, független és megbízható tanúnak ezt a fiatalembert, aki nyilvánvalóan és a maga bevallása szerint is erősen szerelmes.

- Másrészt, teljesen függetlenül az általános szavahihetőség kérdésétől, nem szabad megengedniök, hogy látszatok befolyásolják ítéletüket. Manapság a fiatal férfiak és nők érintkezése közvetlenebb és fesztelenebb, mint azelőtt. Ami az én fiatalkoromban döntő gyanúoknak szá-

mított volna, ma már egyáltalában nem számít ilyennek. Ami az autóban töltött éjszakát illeti, ebben a vonatkozásban különös figyelmet érdemel az a felelet, amit az alperes arra a kérdésre adott, hogy amikor a lámpa kialudt, miért nem kérték meg egy arramenő autó utasait, hogy lámpájukkal vezessék őket Henleybe. Az alperes azt felelte: «Ez nem is jutott eszünkbe, mylord. Megkértem Croom urat, hogy kövesse az egyik autót, de a kocsi túlgyorsan ment.» Ennek a feleletnek alapján önöknek kell eldönteniök, hogy az alperes valóban kívánta-e azt az egyszerű megoldást, hogy Henleybe menjenek, ahol a műhibát hamarosan ki lehetett volna javítani, ahonnan legalább könnyűszerrel visszatérhetett volna vonaton Londonba. Az alperes ügyvédje azt válaszolta, hogyha ebben az időben a megrongált autóval Henleybe mennek, ez túlságosan feltűnő lett volna. De ne felejtsék el, hogy az alperes azt mondta: nem tudta, hogy figyelik őket. Ilyen körülmények között megfontolandó, hogy csakugyan őszintén félt-e a feltűnéstől.

Dinny pillantása most elkalandozott a bíró arcáról és az esküdtek felé fordult. Kutató érdeklődéssel nézte a kifejezéstelen tizenkét arcot és közben egy «döntő tényező» jutott eszébe: könnyebb nem hinni, mint hinni. A tanú arckifejezése és hangja egy pillanatra talán enyhíti az esküdtek hangulatát, végül azonban mégis sokkal elfogadhatóbbnak tartják a sikamlósabb feltevést. Amikor a «kártérítés» szó elhangzott, Dinny ismét a bíróra pillantott.

- Mert, - mondta a bíró - ha önök a felperes javára döntenének, felmerül a kártérítés kérdése. E tekintetben fel kell hívnom figyelmüket néhány fontos pontra. Manapság a kártérítés váloperekkel kapcsolatban már nem olyan elterjedt szokás és a törvényszék nem látja nagyon szívesen. Ma már nem tartjuk egészen helyénvalónak, hogy egy nő értékét pénzben fejezzük ki. Alig százegynéhány évvel ezelőtt még néha-néha előfordult, bár természetesen illegálisan, hogy egy férj pénzért hajlandó volt eladni a feleségét. Ezek az idők azonban, hála Istennek, már régen elmúltak. Ma is lehet ugyan még kártérítésért folyamodni a törvényszékhez, azonban ennek a kártérítésnek nem szabad «bosszúálló» jellegűnek lenni és az igénynek figyelembe kell venni a másodrendű alperes vagyoni helyzetét. Ebben az esetben a felperes kijelentette, hogyha megítélik neki a kártérítést, akkor az összeget az alperes nevére íratja. Ez mostanában, mondhatni, állandó gyakorlat az ilyen kártérítésekkel kapcsolatban. Amennyiben a kártérítéssel kapcsolatban meggondolás tárgyává kellene tenni a másodrendű alperes anyagi helyzetét, felhívom figyelmüket arra, hogy ügyvédje szerint nincs magánvagyonra és ezt bizonyítani is tudja. Ügyvéd sohasem tesz ilyen állítást alaptalanul, és ezért azt hiszem, igaznak fogadhatják el a másodrendű alperes kijelentését, mely szerint minden jövedelmét munkája után kapja: körülbelül négyszáz font fizetést egy évben. Ezeket a meggondolásokat ajánlom a figyelmükbe, ha az összeg felett kell döntenieök, feltéve, hogy egyáltalában megítélik a kártérítést. Most pedig, tekintetes Esküdtek, kezdjék meg munkájukat. Az önök döntésén fordul meg ezeknek az embereknek a jövője és én bízom az önök lelkiismeretes meggondolásában. Ha kívánják, visszavonulhatnak.

A bíró ekkor minden átmenet nélkül felkapott egy aktát és tanulmányozásába merült. Olyan hirtelen történt ez, hogy Dinny összererezte.

«Igazán nagyon helyes öreg ember», gondolta, és azután megint az esküdtekre nézett, akik már felálltak. Most, hogy húga és Tony Croom megkínzása már véget ért, nem érdekelték túlságosan a fejlemények. A tárgyalóteremben ma nagyon kevesen tartózkodtak. «Csak azért jönnek, hogy a szenvedést élvezzék», gondolta elkeseredetten. Egy hang megszólalt mellette:

- Clare még a törvényszék épületében van, ha esetleg beszélni akar velem.

Dornford parókában és talárban leült melléje.

- Milyen volt a bíró összefoglalása?

- Korrekt.
- Korrekt ember.
- Az ügyvédek viszont kis cédulát akaszthatnának a nyakukba ezzel a felírással: «A korrektség szép szó, ha hiányzik, úgy jó.»
- Ugyanazt a jelmondatot akaszthatná a szimatoló vadászkopók nyakába is. De azért ma már a válóperek tárgyalásai sem olyan súlyosak, mint azelőtt.
- Örülök.

Dornford most elhallgatott és hosszan nézte Dinnyt.

«Parókája jól illik az arcszínéhez», gondolta Dinny.

Apja odahajolt hozzá.

- Mennyi idő múlva kell kifizetni a perköltségeket, Dornford?
- Általában két hét a határidő, de meg lehet hosszabbítani.
- Az ítélet nem is lehet vitás, - mondta komoran a tábornok - de legalább Clare megszabadul tőle.
- Hol van Tony Croom? - kérdezte Dinny.
- Idejövet láttam. A folyosó egy ablakához támaszkodott. Könnyen megtalálhatja. Szóljak neki, hogy várjon?
- Nagyon kedves volna.
- Kérem, jöjjenek fel hozzám valamennyien a tárgyalás után.

Bólintottak. Dornford kiment és nem jött vissza.

Dinny sokáig ült az apja mellett. Bejött az altiszt és valami írást hozott a bírónak az esküdtektől. A bíró ráírt valamit, aztán az altiszt visszavitte az esküdteknek. Egy pillanattal később az esküdtszék bevonult.

A házvezetőnőszzerű nő széles, kedves arca most bosszús volt, bizonyosan leszavazták.

Dinny tudta, hogy mi következik.

- Tekintetes esküdtek, megállapították verdiktjüket?

Az esküdtek vezetője felállt.

- Igen.
- Bűnösnek találják az alperest a másodrendű alperessel elkövetett házasságtörésben?
- Igen.
- Bűnösnek találják a másodrendű alperest az elsőrendű alperessel történt házasságtörésben?
- «Hát az nem ugyanaz?» gondolta Dinny.
- Igen.
- Milyen kártérítés megfizetésére óhajtják kötelezni a másodrendű alperest.
- Fizesse meg az összes felek perköltségeit.

«Mennél jobban szeret az ember, annál többet fizet», gondolta Dinny hirtelen. Nem tudott a bíró szavaira figyelni, odasúgott valamit apjának és kisurrant a teremből.

Croom az ablak köpárkányának támaszkodott. Dinny sohasem látott még ilyen kétségbeesett embert.

- Nos, Dinny?

- Elveszett. Kártérítést nem ítélték meg, csak a költségeket. Jöjjön ki, beszélni akarok magával. Csendben mentek egymás mellett.

- Menjünk ki a rakpartra és ülünk le.

- A rakpartra! Nagyszerű - nevetett Croom.

Egy szót sem szóltak útközben. Aztán leültek egy platánfa alá, melynek levelei még nem tudtak egészen kibontakozni a hideg tavaszban.

- Utálatos dolog - mondta Dinny.

- Csakhogy már vége. Olyan voltam egész idő alatt, mint az őrült.

- Evett valamit ez alatt a két nap alatt?

- Azt hiszem. Mindenesetre sokat ittam.

- Most mihez fog, drágám?

- Beszélek Jack Muskhammel, aztán elmegyek és megpróbálok külföldön elhelyezkedni.

Dinny szemrehányást tett magának, hogy rosszul fogta meg a dolgot. De nem segíthet Croomon, amíg nem ismeri Clare érzelmeit.

- Az emberek általában nem szokták megfogadni a tanácsokat, - mondta - de én mégis azt tanácsolnám magának, hogy most legalább egy hónapig ne csináljon semmit.

- Tudja Isten, Dinny.

- Megérkeztek már a kancák?

- Még nem.

- Remélem, nem akarja otthagyni a munkáját, még mielőtt elkezdődött volna.

- Azt hiszem, hogy most csak egy munka vár rám: eltűnni valahova.

- Jól ismerem ezt az érzést. De nehogy valami kétségbeesett dolgot csináljon! Ígérje meg! Isten vele, drágám, most vissza kell sietnem.

Felállt, erősen megszorította a kezét.

Amikor belépett Dornford irodájába, már ott találta apját és Clare-t, és az «egész fiatal» Rogert. Clare arckifejezése olyan volt, mintha az egész ügy valaki mással történt volna.

- Mennyit fognak kitenni a költségek, Forsyte úr? - kérdezte a tábornok.

- Azt hiszem, körülbelül ezer fontot.

- Ezer font büntetés, mert az ember megmondta az igazat. Nem engedhetjük, hogy a fiatal Croom többet fizessen a ráeső résznél. Nincs egy fillérje sem.

Az «egész fiatal» Roger tubákot szippantott.

- No, - mondta a tábornok - most megyek és megvigasztalom a feleségemet. Ma délután lemegyünk Condafordba, Dinny. Jössz?

- Jó. Nagyon köszönöm, Forsyte úr. November elején kapjuk kézhez az írásbeli döntést? Viszontlátásra.

Mikor az apja eltávozott, Dinny halkán megkérdezte:

- No, most hogy túl vagyunk a dolgon, mi a véleménye az egésztől?
- Az, amit kezdettől fogva mondtam: ha maga lett volna a húga helyén, megnyertük volna a pert.

- Azt akarom tudni, - mondta Dinny hidegen - hogy hisz-e nekik, vagy nem.

- Nagy általánosságban igen.

- Gondolja, hogy ügyvéd ennél tovább nem mehet?

Az «egész fiatal» Roger elmosolyodott.

- Soha senki sem mond minden fenntartás nélkül igazat.

«Ez így van», gondolta Dinny.

- Kaphatnék egy taxit?

- Tégy nekem egy szívességet - mondta Clare a kocsiban. - Hozd el a holmimat a lakásomra.

- Rendben van.

- Nincs kedvem most Condafordhoz. Beszéltél Tonyval?

- Igen.

- Hogy van?

- Kutyául.

- Kutyául! - mondta Clare keserűen. - Mit csináljak? Kénytelen voltam. Szorongattak. Mindenesetre hazudtam a kedvéért.

Dinny maga elé nézett.

- Meg tudnád nekem mondani, hogy mit érzel iránta?

- Majd ha rájöttem, megmondom.

- Enned kellene valamit, drágám.

- Igen. Éhes vagyok. Kiszállok itt az Oxford Streeten. Otthon találsz, ha elhozod a holmimat. Takarítok. Úgy érzem, hogy évekig tudnék aludni, pedig valószínűleg egy szemhúnyást sem fogok. Dinny, ha válópert indítanak ellened, ne adj be védekezést. Az embernek mindig utólag jutnak eszébe a helyes feleletek.

Dinny megszorította karját, aztán továbbhajtattott a South Square-re.

34. FEJEZET.

Harc után mindig nyomottabb a hangulat, mint harc közben. Az embernek «utólag jutnak eszébe a helyes feleletek» és úgy érzi: nem érdemes élni. Egyideig követi életösztönét a maga természetes célja felé, mely - akár veszítünk, akár győzünk - mindenképpen sívár. Utána aztán összeomlik és úgy érzi: elhagyta minden ereje. Így érezte magát Dinny is, pedig nem is az ő ügyéről volt szó. Tudta, hogy senkin sem tud segíteni, ezért megint a sertéseknek szentelte figyelmét. Egy hetet töltött ilyen hangulatban, amikor levelet kapott.

Kingston, Cuthcott & Forsyte.

Old Jewry, 1932. május 23.

Kedves Cherrell kisasszony!

Szíves tudomására hozom, hogy sikerült olyan megegyezésre jutnunk, mely szerint a perköltségek kifizetésénél sem Croom urat, sem hűgát nem kell igénybevevünk. Nagyon örülnénk, ha megnyugtathatná őket és Édesapját e tekintetben.

Fogadja, kedves Cherrell kisasszony, legmélyebb tiszteletem kifejezését.

Roger Forsyte.

Szép meleg reggel volt, zúgott az aratógép, fűszag szállt a levegőben. A levél «izgatta» volna Dinnyt, ha nem utálta volna most annyira a világot. Elfordult az ablaktól.

- Az ügyvédek azt írják, hogy ne legyen többé gondunk a költségekre, apám, sikerült megegyezniük.

- Hogyan?

- Azt nem írják, de kérnek, hogy nyugtassalak meg e tekintetben.

- Nem értem az ügyvédek - mormolta a tábornok. - De ha azt mondják, hogy rendben van, akkor nagyon örülök. Nagy gondot okozott nekem.

- Tudom, drágám. Kávét?

Dinny tovább töprengett a rejtelmes levélen. Jerry talán elkövetett valamit és most kénytelen belemenni ebbe az egyességbe? Úgy tudja, hogy van egy bizonyos «királyi főbíró», akinek joga van megsemmisíteni a válóperes ítéleteket. Mi történhetett?

Először arra gondolt, hogy autóba ül és elmegy Tony Croomhoz, de aztán megijedt, hogy a fiatalember sokat talál kérdezni. Ezért csak levelet írt neki és Clare-nek. Minél tovább töprengett az ügyvéd levelének megfejtésén, annál erősebb lett a meggyőződése, hogy okvetlenül beszélnie kell «az egész fiatal» Rogerrel. Valami nagyon nyugtalanította, de nem tudta, hogy mi. Ezért megállapodott vele, hogy egy teázóhelyiségben találkoznak a British Museum mellett, amikor az ügyvéd hazamegy a Cityből.

Dinny egyenesen odament a pályaudvarról. A helyiség «antik» berendezésű volt, már amennyiben ilyen helyiségnél ez lehetséges. A tervezők igyekeztek olyan «kávéházat» rekonstruálni, amilyenbe Boswell és Johnson járhatott annakidején. A padló nem volt homokkal behintve, pedig ez jól illett volna a helyiséghez. Hosszú agyagpipák helyett hosszú papírmásé cigarettaszipkák voltak a teremben. Fabútorzat, hangulatvilágítás. Miután semmi adat nem maradt, hogy annakidején milyen ruhát viselt a személyzet, tengerzöld ruhát adtak rájuk. Régi, országúti csárdákat ábrázoló metszetek lógtak a falakon, melyeknek faburkolatát a Tottenham Court Road iparosai szállították. Alig egy-két vendég ült a helyiségben: teáztak, cigarettáztak. Egyikük sem használta a hosszú papírmásé szipkákat.

Az «egész fiatal» Roger, kissé sántító járással belépett, szokása szerint kissé félszegen. Levette a kalapot homokszerű hajáról és elmosolyodott.

- Kínai vagy indiai teát? - kérdezte Dinny.

- Amilyet maga rendel.

- Akkor kérek két kávét kaláccsal.

- Kaláccsal! Nagyszerű! Szépek ezek a régi vörösréz ágymelegítők, Cherrell kisasszony. Kíváncsi vagyok, eladók-e.

- Gyűjti?

- Felszedek néha egy-két dolgot. Ha már az embernek Anna királyné korabeli háza van, legalább töltsen meg valamivel.

- Felesége is kedveli az ilyesmit?

- Nem, ő a bridzset, a golfot és a modern dolgokat szereti. Én viszont, ha valami szép darab régi ezüstöt látok, nem tudok lemondani róla.

- Én kénytelen vagyok lemondani az ilyesmiről - mormolta Dinny. - Nagyon megnyugtató a levele. Csakugyan igaz, hogy egyiküknek sem kell fizetnie?

- Igaz.

Dinny félig lehúnyt szemmel nézett rá s azon gondolkozott, hogy most mit kérdezzen. Az ügyvéd, minden esztétikai hajlama ellenére is, meglehetősen erőteljes, robusztus jelenség volt.

- Mondja meg őszintén, Forsythe úr, hogy sikerült a megegyezés? A sógoromnak van valami köze a dologhoz?

Az «egész fiatal» Roger szívére tette a kezét.

- «A Forsythe hallgat mint a sír», mondja Marmion. Nem kell aggódnia.

- Aggódni fogok mindaddig, amíg nem tudom, hogy nem a sógoromon múlt-e a dolog.

- Legyen nyugodt, Corvennek semmi köze sincs az ügyhöz.

Dinny csendben rágcsálta a kalácsot, aztán az antik ezüstökről kezdett beszélni. Az «egész fiatal» Roger szakavatott előadást tartott különböző márkákról, megnyugtatta, hogy ha egy víkendet lent töltené náluk, szakértővé képezné ki. Szívélyesen vettek búcsút. Dinny elhatározta, hogy felkeresi Adrian bácsit. Nyugtalansága még mindig nem oszlott el. A legutóbbi meleg napok gyönyörű zöldbe borították a fákat: a tér, ahol Adrian bácsi lakott, megnyugtatóan zöld volt. Méltó lakhely az ilyen emelkedett szellemek számára.

Senki sem volt otthon.

- Cherrell úr hat órára jön haza, kisasszony - mondta a szobalány.

Dinny egy kis faburkolatos falú szobában várakozott. A szoba tele volt könyvekkel, pipákkal, Diana és a két Ferse-gyerek képeivel. Öreg skót juhászkutya ült Dinny mellett, az ablakon át behallatszott a londoni utca zaja. Dinny a kutya fülével játszott, mikor Adrian belépett.

- No, Dinny, csakhogy már vége. Remélem, jobban érzed már magad?

Dinny átnyújtotta a levelet.

- Ennek az elintézésnek semmi köze sincs Jerry Corvenhez. Te ismered Eustace Dornfordot. Nagyon szeretném, ha tapintatosan megtudnád tőle: ki fizeti a költségeket.

Adrian a szakállát húzogatta.

- Azt hiszem, nem fogja megmondani.

- Valaki mégis csak kifizette. Az a gyanúm, hogy ő. Más nem lehetett. Nem akarom személyesen felkeresni.

Adrian kutató pillantást vetett Dinny gondterhelt, töprengő arcára.

- Nehéz lesz, Dinny, de megkísérlem. Mi lesz most a fiatalokkal?

- Nem tudom. Ők sem tudják. Senki sem tudja.

- Szüleidnek mi a véleménye?

- Fődolog, hogy túlestek rajta. Nem sokat törődnek azzal, hogy mi jön ezután. Ugy-e Adrian bácsi, hamarosan értesítést kapok tőled?

- Igen, drágám, de valószínűleg semmit sem tudok jelenteni.

Dinny a Melton Mewsre ment, a küszöbön találkozott hűgával. Clare arca vörös volt, úgy beszélt és mozgott, mint akinek láza van.

- Ma estére idehívtam Tony Croomot - mondta, amikor Dinny elbúcsúzott, hogy elérje az esti vonatot. - Végre is meg kell fizetnem, amivel tartozom neki.

- Ó! - mondta Dinny. A világ minden kincséért sem tudott volna többet mondani.

Clare szavai kísértettek a fülében az autóbuszon, mely a pályaudvar felé vitte, a büffében, ahol szendvicset evett és a vasúti kocsiban. Megfizetni a tartozást! A tisztesség első parancsolata. Csakugyan Dornford fizette volna meg a költségeket? «Hát ennyit érek a számára? - gondolta Dinny. Egész szívem, minden vágyam, minden reményem Wilfridé volt. Ha Dornford ragaszkodik ahhoz, ami ezen felül megmaradt - miért ne?» Elhessegette magától ezeket a gondolatokat. Megint Clare-re gondolt. Talán azóta már meg is fizette a tartozását? Akit a törvény vétkesnek mondott, hadd vétkezzen! Mégis... Egész jövője fordulhat meg néhány percen. Mozdulatlanul ült. A vonat zakatolva rohant az alkonyatban.

35. FEJEZET.

Tony Croom keserves hetet töltött Bablock Hytheben, újjáépített kis házában. Corven vallomása, melyet utólag tett, halálra sebezte, Clare tagadása nem enyhítette fájdalmát. Ez a fiatalember egészen régimódi féltékenykedésre volt hajlamos. Utóvégre máskor is előfordult már, hogy egy feleség eltűri a férje ölelését, de ebben a különleges helyzetben, ebben a lelkiállapotban erkölcsstelennek és felháborítósnak tartotta. Sebének sajgó fájdalmát csak fokozta, hogy közvetlenül a csapás után kellett megtennie vallomását. Szerelmi dolgokban, sajnos, kevés szava van az értelemnek. Egy cseppet sem enyhítette fájdalmát az a meggondolás, hogy nincs joga féltékenykedni. Most, amikor egy héttel a tárgyalás után Clare meghívta, első pillanatban arra gondolt, hogy nem felel, vagy felháborodottan felel, vagy «úriember módjára» felel - és mialatt erre gondolt, nagyon jól tudta, hogy elmegy hozzá.

Kóválygott a feje, sajgott a szívében a seb, amikor Dinny eltávozása után egy órával a Melton Mewsre ért. Clare bebocsátotta, egy percig szótlanul néztek egymásra. Végül Clare elnevette magát.

- No, Tony, furcsa ügy volt! Nem?

- Feltűnően humoros volt.

- Rossz színben van.

- Ragyogó színben van!

Clare valóban ragyogó színben volt, kivágottnyakú, ujjatlan toalettjében.

- Sajnálom, hogy nem vettem fel szmókingot, Clare. Nem tudtam, hogy el akar menni.

- Nem is akarok. Itthon fogunk vacsorázni. Hagyja kint a kocsit, maradjon, ameddig jólesik. Most már senki sem bánthat minket. Hát nem jó ez?

- Clare!

- Tegye le a kalapját és jöjjön fel. Kevertem egy új koktailt.
- Meg kell jegyeznem, hogy végtelenül sajnálom a dolgot.
- Ne legyen hülye. - Előrement a csigalépcsőn, majd fent visszafordult. - Jöjjön.

Tony ledobta kabátját és autókesztyűjét, utánament.

Az izgatott, zavart emberre a szoba azt a benyomást keltette, mintha valami ünnepi vagy inkább áldozati előkészületeket tettek volna benne. A kis asztal szépen meg volt terítve, virágok voltak rajta, keskenynyakú üveg, zöld poharak, a kereveten jadezöld takaró és ragyogó színű párnák halmaza. Nyitva voltak az ablakok, mert meleg volt, de a függönyök összehúzottan maradtak. A lámpa égett. Tony Croom, akit az érzelmek nyomasztó zavara fojtogatott, azonnal az ablakhoz lépett.

- A törvény ugyan már áldását adta ránk, de azért csak húzza össze a függönyöket - mondta Clare. - Nem akar mosakodni?

Tony Croom megrázta a fejét, összehúzta a függönyöket és leült az ablak párkányára. Clare a díványra ült.

- Elviselhetetlen volt számomra, amikor kihallgatták magát, Tony. Nagyon sokkal vagyok magának adósa.
- Adósom? Semmivel sem adósom... Én...
- Nem, én vagyok az adós.

Ott állt most Tony Croom előtt, meztelen karját összefonta hátul a nyakánál, bájos teste ki-egyenyedett, arcát a fény felé fordította: itt állt most előtte úgy, ahogy hónapok óta álmodott róla, ahogy vágyódott utána! Itt állott, elviselhetetlenül kíváncsan és mintha ezt mondta volna: «Itt vagyok, a tied vagyok!» Tony Croom mozdulatlanul nézte. Ez volt az a pillanat, melyre olyan rettenetesen vágyakozott és nem tudta megragadni.

- Miért olyan szórakozott, Tony?

Felállt, ajka remegett, egész teste reszketett, az asztalhoz ment, azután megragadta egy szék támláját. Kutató, rettenetesen kutató pillantása Clare szemébe fúródott. Mi lehetett e sötét szempár mögött, mely most ránéz? Semmiesetre sem szerelem. Barátságos fogadtatás kötelességből? Adósságtörlesztés? Baráti elnézés? Idehívta és most szeretne minél előbb túllenni rajta? Nem, ez nem a szerelem szelíd csillogása. Hirtelen élesen megjelent a szeme előtt egy kép: Clare és Corven... ott... Karjával eltakarta arcát, eszeveszetten lerohant a vas csigalépcsőn, felkapta kalapját és kesztyűjét, kirohant és beugrott a kocsijába. Csak akkor tért magához, amikor már valahol az Uxbridge Roadon járt. Nem is tudta, hogy jutott odáig nagyobb baleset nélkül. Úgy viselkedett, mint egy örült! Úgy viselkedett, ahogy viselkednie kellett! Az az ijedt kifejezés Clare arcán! Úgy bántak vele, mint egy hitelezővel! Ki akarták fizetni! Ott...! Azon a pamlagon. Nem! Örjögve vágott neki az útnak, majd hirtelen megállt, az utolsó pillanatban, mielőtt egy előtte dőcögő teherkocsiba rohant volna. Leszállt az est, holdvilág volt és meleg. Egy mező kerítésének nyitott kapujába fordult be a kocsival, aztán kiszállt. Odatámaszkodott a kapuhoz, megtöltötte a pipáját, rágyújtott. Hova megy? Haza? Miért? Miért megy egyáltalán bárhova? Hirtelen tisztán látott. Jack Muskhához megy, szabadabbá teszi magát, aztán megy... Kenyába! Annyi pénze még van. Majd csak akad valami munka. Ittmaradni? Nem! Szerencse, hogy még nem érkeztek meg azok a kancák! Belépett a kerítéskapun, leheveredett a fűre. Odatámaszkodott a füves lejtőhöz és felnézett. Mennyi csillag! Mennyi pénze is van?... Ötven font... Hatvan... Nincs adóssága! Keletafrikai hajó. Fedélzet! Mindegy, akárhova, csak el! Mellette nagyszemű százszorszépek ragyogtak a holdfényben. Az érett fű illata töltötte meg a levegőt. Hacsak a szerelemnek egy szikrája csillant

volna meg Clare-ben! Feje a fűbe hanyatlott. Végre is nem tehet róla, ha nem szereti. Ez csak az ő szerencsétlensége! Haza... összeszedni a cókókját, bezárni a házat, aztán sietni Muskhamhoz! Eltelik az egész este! Beszélni kell azokkal az ügyvédekkel is. Ha lehet, Dinnyvel is. De Clare-rel? Nem! Pipája eldugult. A hold és a csillagok, a nagyszemű százszorszépek, a fű illata, a lassan mozgó árnyak, a fű érintése, mindez nem tudta megnyugtatni. Mozogni, mozogni, tenni valamit, mozgásban maradni szakadatlanul, amíg végre eljut a hajó földéjzetére. Felállt, átmászott a kerítésen, elindította az autót. Egyenesen ment, ösztönösen elkerülte a Maidenheaden és Henleyn átvezető utat. Keresztülment High Wycombe-on és észak felől közelítette meg Oxfordot. Headingtonon keresztül robogott be a kivilágított régi városba, aztán a csendes Cumnor Roadba kanyarodott. A régi, rozzant New Bridgen, a Felső-Themze fölött megállt. Van valami egészen különleges ebben a folyóban, olyan nyugodtan kanyarog, olyan messze az emberek zűrzavaros világától. Telihold volt, csillogott a sás, a fűzfalombok ezüstje borult a fekete vízre. A túlsó parti vendéglőben még lámpa égett, de a gramofon zenéje nem hallatszott ki. Egészen magasan volt a hold, a csillagok apró kis fénypontocskák voltak a szőlőszínű égen. Orrát megcsapta a folyóparti nádas és a mezők édes, kissé rothadó illata, melyet dússá érlelt az egyheti napfény. Hirtelen megcsapta a szexuális vágyódás hulláma: olyan sokszor, olyan sokáig álmodozott arról, hogy Clare-rel itt szeretik egymást, ezen a kanyargó, rétilatú folyón. Nagy zökkenővel elindította a kocsiját, elrobogott a vendéglő mellett, az elkeskenyedő úton. Húsz perc alatt hazaért a házába és benézett holdsugárvilágította szobájába, mely napfényben fürdött, mikor hét órával ezelőtt elhagyta. A földön ott hevert a regény, melyet olvasni próbált, még mindig ott voltak sajtjának és gyümölcsének maradványai, egy pár barna cipő, melyet ki akart tisztítani. Az alacsony mennyezet nagy, fekete gerendái, a Viktória-korabeli környezetből és barna festéktől megtisztított, régi, nagy tűzhely, a vörösrézfazekak, az óntányérok, korsók és kancsók, melyeket lelkesen gyűjtött, abban a reményben, hogy Clare-nek tetszeni fognak, mindezek a *res angusta domi* most komoran üdvözölték. Hirtelen nagyon fáradtnak érezte magát, megivott egy félpohár whiskyt vízzel, néhány süteményt evett, aztán nádfonatú, mély karosszékebe roskadt. Rögtön elaludt. Már sütött a nap, amikor felébredt. Rögtön eszébe jutott, hogy egész éjjel dolgozni akart. A nap sugarai vízszintesen hullottak ablakába. Kiitta korsójából a maradék vizet, az órára nézett. Öt óra. Most kinyitotta az ajtót. Ragyogó hajnali pára lebegett a mezők felett. Kiment, elsétált a kancák boxai mellett, keresztülment a legelőjükön. Gyalogösvény vezetett le a folyóhoz a bokrokkal tarkított mezőn és a zöldelő lejtőkön át, mogyoróbokrok és égerfák között. Még nem volt harmat, de a fű és a bokrok csodálatosan frissen illatoztak. Körülbelül ötven méternyire a folyótól leheveredett egy kis gödörbe. Még csak a nyulak, a méhek és a madarak voltak ébren. Hátán feküdt a fűvön, nézte a bokrokat és a bárányfelhős kék, reggeli eget. Gödréből keveset láthatott és ezért úgy érezte, hogy egész Anglia veszi most körül. Mellette egy vadméh fúrta be magát a virágszirmok közé, körülötte a százszorszépek illata. De a legszebb a fű, olyan friss, olyan mély zöld! «Nagyság, méltóság, béke!» Az a dráma! Összeszorult a szíve ezekre a szavakra. Mások nevettek. Clare is nevetett. «Szentimentalizmus!» - mondta Clare. - «Egy ország sem fogja soha elérni a nagyságot, méltóságot és békét». Valószínűleg nem. Biztosan nem. Minden ország, még az ember saját hazája is, torz keveréke szépségeknek és förtelmeknek, valami bizonytalan általánosító fogalom, ami a drámaírókat túlzott pátoszra, az újságírókat pedig dagályos szóvirágokra csábítja. De azért, mégis, sehol a világon sincs párja ennek a mezőnek, ennek a pázsitnak, aminek ilyen a tapintása; ennek az alig érezhető finom illatnak, ennek a szelíd bárányfelhős égnek, ennek a sok gyenge virágnak, ennek az ősrégi és mégis örökifjú madárdalnak. Csak nevensenek az emberek, ő nem tud nevetni. Ezt a fűvet itthagyni! Eszébejutott a boldog izgalom, mikor hat hónappal ezelőtt megint megpillantotta az angol földet. Hagyja itt a munkáját, még mielőtt elkezdte volna, mondjon fel Muskhamnak, aki igazán olyan kedves volt hozzá? Megfordult fektében, arcát beletemette a fűbe. Most már erősebben érezte a szagot. Nem volt sem édes, sem keserű ez a

szag, friss, bizalmas, elragadó szag volt, gyerekkora óta ismerte ezt a szagot... Anglia szagát. Csak már itt volnának azok a kancák és hozzáláthatna munkájához. Felült, hallgatódzott. Vonat, autó, repülőgép hangja nem hallatszott, emberi hang sem, négylábú állat hangja sem. Madárdal, távoli és kifürkészhetetlen forrású hang: elmosódott halk madárdal a mezők fölött. Mindegy! Nem olyan nagy eset! Az ember ne szaladjon olyan szekér után, amely nem veszi fel!

36. FEJEZET.

Dinny távozása után Adrian arra a nem egészen egyszerű felfedezésre jutott, hogy ígérését meg is kell tartania. Terhelő vallomást kell kicsikarnia öfelsége egy királyi tanácsosától. De hogyan? Túlságosan átlátszó dolog volna, ha felkeresné. Ha pedig meghívja magához, akkor csak nem faggathatja a vendégét. Talán megkéri Emet, hogy hívja meg mindkettőjüket vacsorára. Em hajlandó lesz, különösen, ha megmondja neki, hogy Dinnyt érdeklő dologról van szó. De akkor is... Megvárta Dianát, hogy tanácsot kérjen tőle, aztán átment a Mount Streetre. Sir Lawrence és lady Em pikétezett.

- Négy király - mondta lady Mont. - Olyan régimódi... Lawrence és én és Mussolini. Van valami különös oka a jövetelednek, Adrian?

- Természetesen. Szeretném, ha meghívnád Eustace Dornfordot vacsorára velem együtt.

- Tehát Dinnyről van szó. Nem tudom rávenni Lawrence-t egy kis lovagiasságra. Ha nekem négy királyom van, akkor neki mindig négy ásza van. Mikor?

- Minél előbb.

- Csengess, drágám.

Adrian csengetett.

- Blore, hívja fel Dornford urat és hívja meg ebédre... Szmóking.

- Mikorra, mylady?

- Nézze meg a könyvemet, az első szabad estére. Mint a fogorvosnál - tette hozzá, mikor Blore kilépett. - Most mesélj Dinnyről. Felénk sem nézett, mióta vége lett a pernek.

- A per - mondta sir Lawrence - úgy végződött, ahogy számítottunk rá. Nem gondolod, Adrian? Vannak fejleményei?

- Valaki kifizette a költségeket. Dinny Dornfordot gyanúsítja.

Sir Lawrence letette a kártyát.

- Ez egy kicsit olyan, mintha meg akarná venni.

- Dornford nem fogja bevallani. Dinny azt akarja, hogy én tudjam meg.

- De ha nem akarja beismerni, akkor miért tette volna?

- A lovagok - mormolta lady Em - kesztyűt viseltek a szívük fölött, meghaltak a harcban és senkisémet tudta, hogy kinek a kesztyűje volt. Nos, Blore?

- Dornford úr hétfőn tiszteletét teszi vacsorára, mylady.

- Írja be a könyvembe őt és Adrian urat.

- Vacsora után menj el vele, Adrian - mondta sir Lawrence - és csak akkor kérdezd meg. Így nem olyan átlátszó. Em, figyelmeztetek, egyetlen célzást sem, egyetlen sóhajtatást sem!

- Nagyon csinos ember, - mondta lady Em - olyan szép kreolbarna.

Hétfő este Adrian elsétált a «szép kreolbarna emberrel». Körülbelül egy irányba mentek, mert Dornford még nem lakott új házában. Adrian nagy megkönnyebbülésére Dornford is örült, hogy magukra maradtak. Rögtön Dinnyről kezdett beszélni.

- Nem tévedek, ha azt hiszem, hogy nemrég valami történhetett Dinnyvel? Nem a perre gondolok. Akkoriban történhetett, amikor megbetegedett és aztán együtt külföldre mentek.

- Igen. Az az ember, akibe két évvel ezelőtt szerelmes volt, vízbefulladt Sziámban.

- Ó!

Adrian gyorsan ránézett. Kíváncsi volt, mit árul el Dornford arca. Részvétet, megkönnyebbülést, reményt, együttérzést? Semmit sem árult el: kissé elkomorodott.

- Kérdezni akarok öntől valamit, Dornford úr. Valaki kifizette a fiatal Croom helyett a perköltséget.

Dornford felvonta szemöldökét, de arca még mindig nem árult el semmit.

- Talán ön tudja, hogy ki volt - folytatta Adrian. - Az ügyvédek csak annyit árulnak el, hogy nem az ellenfél fizette ki.

- Fogalmam sincs róla.

«No, - gondolta Adrian - nem sokat tudtam meg, legfeljebb azt, hogy ha hazudik, akkor jól hazudik.»

- Tetszik nekem a fiatal Croom, - mondta Dornford - nagyon rendesen viselkedett és nagyon szerencsétlenül járt. Most legalább megmenekül a csódtól.

- Mindenesetre kissé rejtélyes eset - mormolta Adrian.

- Igen.

«Mégis azt hiszem, ő volt», gondolta Adrian. «Micsoda fa-arc!»

- Milyenek találja Clare-t a per befejezése óta?

- Kissé cinikusabb lett. Ma reggel lovaglásnál meglehetősen szabadon kifejtette véleményét a foglalkozásomról.

- Mit gondol: feleségül megy a fiatal Croomhoz?

Dornford a fejét rázta.

- Nem hiszem, különösen ha így áll a dolog a költségekkel. Különben talán hozzáment volna, kötelességből. Azt hiszem, hogy a per csökkentette a fiatalember esélyeit. Clare nem szereti igazán, legalábbis az a benyomásom.

- Corven teljesen kiábrándította a szerelemből.

- Mindenesetre ritkán láttam kiábrándítóbb arcot - mormolta Dornford. - Nekem az az érzésem, hogy Clare még nagyon jól fog élni a maga módján. Van benne temperamentum és a mai fiatal nők módjára, teljesen független.

- Nem is tudom elképzelni Clare-t mint háziasszonyt.

Dornford hallgatott.

- Dinnyről is ez a véleménye? - kérdezte hirtelen.

- Clare-t nem tudom anyának elképzelni, Dinnyt igen. Dinnyt nem tudom nyugalmas életben elképzelni, Clare-t igen. Mindamellet ez a jelző: «házas», nem egészen illik rá.

- Nem - mondta Dornford hevesen. - Nem tudnék megfelelő jelzőt találni. Ön nagyon sokra tartja őt, nem?

Adrian bólintott.

- Rendkívül sokra.

- Óriási élmény volt számomra, - mondta Dornford egészen halkán - hogy találkoztam vele. Számára viszont, attól félek, eddig nem jelentett semmit.

- Azt ajánlom, hogy várjon - mondta Adrian. - A türelem rózsát terem, legalább is annak idején rózsát termett, különösen akkor, amikor a világ még nem tért át az úgynevezett modern tempóra.

- De nemsokára negyvenéves leszek.

- Dinny pedig nemsokára huszonkilenc.

- Gondolja, hogy számít valamit, amit az előbb említett...

- Sziám? Azt hiszem, nagyon is számít.

- Hát akkor köszönöm.

Erősen megszorították egymás kezét, aztán elváltak. Adrian észak felé indult. Lassan ment és arra gondolt, hogy az élet főkönyvében súlyos terhek vannak minden szerelmes számláján. Semmiféle tökeemelés vagy biztosítás nem szabadíthatja meg az embert ettől az egész életre szóló adósságtól. A szerelem dobja az embert a világra, a szerelem tölti be csaknem egész életét, szerencsét hoz rá, vagy bajt, és ha meghal, a szerelem (hacsak nem az egyházközség) temeti és felejt el. Az egész nagy, nyüzsgő Londonban nincs egyetlenegy élőlény, aki ne vergődne a szerelem kötelékeiben, aki ne volna e kiszámíthatatlan, kérlelhetetlen, erőszakos hatalom rabságában. Ha az értelmes embereknek választaniok lehetne, nyilván valamennyien kijelentenék, hogy nem akarnak többé tudni a szerelemtől. Ilyen megállapítások: «Jó parti», «Boldog házasság», «Ideális barátság», «Egész életre szóló közösség» állnak szemben másféle megállapításokkal: «Nem tudnak összeférni», «Múló szenvedély», «Tragikus helyzet», «Súlyos tévedés». Minden más ténykedését biztosíthatja, módosíthatja, előreláthatja, vagy elkerülheti az ember (kivéve a halál kényelmetlen intézményét), a szerelmet azonban nem. A szerelem hirtelen lép elő a sötétből és hirtelen tűnik el ismét. Itt van és már nincs is itt! Kis írást hagy maga után a főkönyv egyik vagy másik oldalán és az ember várja, hogy mikor jön a következő bejegyzés. A szerelem csúfot űz a diktátorokból, a parlamentekből, a bírásokból, a püspökökből, a rendőrökből, még a jó szándékokból is, örületig korbácsolja az örömet és a bánatot, kicsapong, szaporodik, lop, gyilkol, odaadó, hűtlen, hamis. Nem ismer szégyent és nem ismer fegyelmet, otthonokat épít és otthonokat rombol, néha elmegy az ember mellett, néha pedig két szívet egygyéforraszt mindhalálig. Adrian végigment a Charing Cross Roadon. Elméletben el lehet képzelni Londont, Manchestert és Glasgowot szerelem nélkül. De ha nem volna szerelem, egyetlen járókelő sem szívhatná most be a benzinszagú esti levegőt, egyetlen téglát sem raktak volna a másokra, egyetlen autóbusz sem dübörögne, egyetlen utcai énekes sem vonítana, egyetlen lámpa sem vetné fénysugarát az égre. Úgy látszik, főfoglalkozása az embereknek! Adrian, akinek főfoglalkozása az öseemberek csontjaival való bibelődés, szerelem nélkül sohasem juthatott volna csontokhoz, nem áshatta volna őket ki, nem

osztályozhatta, nem tarthatta volna őket üvegbura alatt. Dornfordra és Dinnyre gondolt. Összekeverülnek-e...

Dornford pedig, aki a Harcourt Buildings felé ment, még sokkal intenzívebben gondolt magára és Dinnyre. Nemsokára negyven éves lesz! Életének nagy és döntő vágya vagy most teljesül be, vagy soha. Ha nem akar «törtetővé» durvulni, akkor asszonyt és gyerekeket kell szereznie. Az élet kezd egészen sívár lenni, ha Dinny nem ad neki értelmet és ízt. Dinny az ő számára... Mi mindent jelentett már az ő számára! Keresztülment a Middle Temple Lane keskeny boltíve alatt. Odaszólt egy tudós kollégájának, aki szintén hazaigyekezett.

- Ki nyeri a Derbyt, Stubbs?

- Tudja Isten - mondta a tudós kolléga, és arra gondolt, hogy miért éppen akkor játszotta ki egy perében az utolsó ütőkártyáját, amikor nem kellett volna.

A Mount Streeten pedig sir Lawrence bement felesége szobájába, hogy elköszönjön tőle. Lady Em ágyában ült, csipkesapkájában, mely mindig olyan fiatalossá tette. Sir Lawrence leült felesége ágyaszélére, fekete selyem háziköntösében.

- Nos Em?

- Dinnynek két fia és leánya lesz.

- Mi a csoda! Kissé korai még ez a népszámlálás.

- Valakinek csak törődnie kell vele. Csókolj meg szépen.

Sir Lawrence föléje hajolt és eleget tett a felszólításnak.

- Ha egyszer férjhezmegy, - mondta lady Mont és behúnyta szemét - jó sokáig csak félszívvel lesz feleség.

- Inkább az elején félszívvel, mint a végén sehogysem. De honnan veszed, hogy feleségül megy hozzá?

- Érzem. Mi végeredményben mégsem szeretünk pártában maradni, Lawrence.

- Fajfenntartás!

- Ha Dornford valami bajba kerülne, mondjuk, eltörné a lábát, több kilátása lenne.

- Tanácsold ezt neki.

- A mája egészséges.

- Hát ezt honnan tudod?

- Mert a szemefehérje kék. Az ilyen barnásbőrű emberek gyakran májbajosak.

Lawrence felállt.

- Jó lenne, - mondta - ha Dinny megint eléggé érdeklődne önmaga iránt. Ez kell a házassághoz. Utóvégre a házasság mégis csak személyes ügy.

- Harridge-től kell majd az ágyakat venni - mondta lady Mont.

Sir Lawrence felvonta szemöldökét. Em javíthatatlan!

37. FEJEZET.

Dinny, aki annyira nem érdeklődött maga iránt, hogy ezzel sok ember érdeklődését keltette fel, szerdán reggel három levelet kapott. Kinyitotta az elsőt.

Drága Dinny!

Szerettem volna fizetni, de Tonymak nem kellek. Úgy elszaladt, mintha puskából lőtték volna ki. Így tehát megint teljesen szabad nőszemély vagyok. Ha hallasz róla valamit, értesíts.

Dornford napról napra «érdekesebbnek» látszik. Csak rólad beszélünk, és ezért kárpót-lásul háromszázra emeli a fizetésemet.

Ölel mindnyájatokat

Clare.

A második levél így hangzott:

Kedves Dinny!

Mégis ittmaradok. Hétfőn érkeznek a kancák. Muskham tegnap itt volt, egy szót sem szólt az egész ügyről. Most a madártenyésztésbe akarok beletanulni. Nagy szívességre kérem: nyomozza ki, ki fizette ki a költségeket. Ez nagyon nyugtalanít.

Hálásan köszönöm, hogy olyan kedves volt hozzám. Szeretettel

Tony Croom.

Aztán felbontotta a harmadik levelet.

Drága Dinnyem!

Semmi eredmény. Úgy látszik, nem ő fizette ki, vagy pedig az ártatlant adja, még hozzá nagyon jól. De ezzel nem merném határozottan meggyanúsítani. Ha nagyon fontosnak tartod, akkor nem marad más hátra, mint hogy nyíltan megkérdezd tőle. Azt hiszem, neked nem hazudna, még egy kicsit sem. Hanem, tudod, nekem nagyon tetszik ez az ember. Nagybátyai minőségemben megállapíthatom, hogy ő még mindig nem tért le az aranyalapról.

Ölel

Adrian.

Úgy! Dinny kissé bosszankodott. Először azt hitte, hogy ez csak pillanatnyi érzés, de aztán vissza-visszatért. Lelkiállapota általában olyan volt, mint az időjárás, egyszer fagyos, máskor tikkasztó. Megírta Clare-nek, hogy mit és hogyan írt Croom és hogy nem említette meg őt a levelében. Azután Croomnak írt, nem tett említést Clare-ről, valamint a perköltségekről. Csakis a madarakról írt: ez ártatlan téma, nem adhat alkalmat kínos félreértésre. Végül Adriannak írt. «Azt hiszem, most már piacra kellene engem dobni, de ebben az esetben a részvényesek nem kapnának osztalékot. Itt hideg van és unalom, egyetlen vigaszom az, hogy a kis Cuffy már fel tud ülni és tudomást vesz rólam».

Ekkor az időjárás hirtelen megváltozott, mintha az ascotti lóverseny rendezőjének kérését hallgatta volna meg. Maradandóan melegre fordult. Dinny hirtelen elhatározta, hogy levelet ír Dornfordnak. A sertésekről írt, tenyésztési kérdésekről, ólakról és a gazdákról. Levelét így fejezte be:

- Valamennyien meglehetősen kínban vagyunk, mert nem tudjuk, hogy ki fizette meg hűgom ügyében a perköltségeket. Nyugtalanító érzés, hogy az ember valamilyen ismeretlen személy lekötöztette. Kérem, nem tudna utánajárni a dolognak?

Egy darabig gondolkozott, hogyan írja alá első levelét, amit Dornfordnak ír, végül ennél maradt:

Szeretettel üdvözlí Dinny Cherrell.

Hamar megjött a válasz.

Drága Dinny!

Levele boldoggá tett. Mindenekelőtt utolsó kérdésére akarok felelni. Igyekszem kivallatni az ügyvédeket, de ha magának nem mondják meg, azt hiszem, nekem sem fogják. Mindenesetre megpróbálom. Egyébként azt hiszem, hogy ha hűga vagy Croom ragaszkodik hozzá, akkor kötelesek megmondani. Ami pedig a sertéseket illeti...

Bizonyos felvilágosító adatok következtek, majd sajnálkozását fejezte ki a felett, hogy a kormány még mindig nem vette kezébe megfelelően a mezőgazdaság ügyét.

...ha végre belátnák, hogy mindazt a sertést, baromfit, burgonyát, amire szükségünk van, csaknem minden főzeléket, a gyümölcs- és a tejtermékek nagy részét itthon is elő lehetne állítani és fokozatos behozatali tilalommal fel lehetne bátorítani, sőt rá lehetne kényszeríteni termelőinket, hogy ellássák az egész hazai piacot, akkor tíz év alatt megint virágzó és hasznóhajtó mezőgazdaságunk lenne, az árak sem emelkednének lényegesen és hatalmas összegeket faraghatnánk le behozatali számlánkról. Mint látja, még újonc vagyok a politikában! A búza és a hús mindenesetre keresztülhúzza ezt a számításunkat. Búzáat és húst a dominiumokról kellene beszerezni továbbra is, a többit azonban (kivéve a forróégövi gyümölcsöket és főzelékeket) itthon kellene termelnünk, ez a jelszavam. Remélem, apja is ezen az állásponton van. Clare egyre idegesebb, nem tudom, nem tenne-e neki jót, ha nagyobb munkával járó elfoglaltsághoz jutna. Ha talállok valamit a számára, rábeszélem. Kérem: kérdezze meg édesanyjától, nem volnék-e alkalmatlan, ha a hónap utolsó víkendjére lerándulnék. Szíves volt felszólítani, hogy közöljem vele, mikor megyek le a választókerületbe. Tegnap este ismét megnéztem a «Cavalcade»-ot. Nagyon jó volt, de maga hiányzott. Nem is mondhatom: mennyire.

Igaz szeretettel

Eustace Dornford.

Hiányoztam! - gondolta Dinny. Ezek a vágyakozó szavak alig észrevehetően felmelegítették, de aztán megint Clare-re gondolt. Ideges! Hogyne lenne ideges képtelen helyzetében. A tárgyalás befejezése óta nem volt lenn Condafordban. Dinny ezt természetesnek találta. Mert hiába mondjuk, hogy nem számít, amit az emberek gondolnak, mégis számít, különösen az ember szülőhelyén, ahol az ember úgyszólván a környék uralkodó családjának tagja. «Nem is tudom, mit kívánjak neki, - gondolta Dinny keserűen - még szerencse, mert egyszer talán magától is rájön, hogy mit kíván». Igen, az a legjobb, ha az ember pontosan tudja, hogy mit kíván. Mégegyszer elolvasta Dornford levelét és végre most először megkísérelte, hogy lemérje érzelmeit. Mi a szándéka? Férjhez akar-e menni egyáltalában, vagy nem? Ha igen, akkor inkább Eustace Dornfordhoz megy feleségül, mint akárki máshoz. Kedveli, tiszteli, tud vele beszélni. De a mult! Milyen furcsán hangzik ez. «Multját» úgyszólván csírájában megfojtották és mégis legmélyebb és legmaradandóbb élménye volt. «Egyszer mégis csak vissza kell térted az élet küzdelmeibe». Szomorú, hogy az embert a saját anyja is gyávának nézi! De ez nem gyávaság! Arca kipirult. Olyan érzés élt benne, amit senki sem érthet meg: irtózás

attól, hogy hűtlen legyen hozzá, akinek, ha testét nem is, de lelkét odaadta. Olyan tökéletes odaadás volt ez, ami az életben soha többé nem tér vissza. Ezért nem akart hűtlen lenni hozzá.

«Nem vagyok szerelmes Eustace-be - gondolta, ezt ő is tudja. Azt hiszem, hogy még csak színlelni sem tudom a szerelmet. Ha ilyen körülmények között is ragaszkodik hozzám, mit tehetek, mi volna méltányos tőlem?»

Kiment a tiszafa-sövénnyel kerített rózsakertbe, ahol már megkezdődött a bimbófakadás. Bejárta a kertet, meg-megszagolta a virágokat, Foch, a spaniel, kedvetlenül ment utána, nem érdekelték a virágok.

«Most már döntenem kell: jobbra vagy balra», gondolta. Nem gyötörhetem őt örökké.

Megállt a napóra mellett, ahol az árnyék egy órát késett, aztán belenézett a napba, melynek sugarai a sövényen túl, a gyümölcsfák koronáján ragyogtak. Ha hozzámegy, gyerekei lesznek - gyermekek nélkül nem bírná. Világosan látta, - legalább is azt hitte - hogyan áll szexualitás dolgában. Azt nem látta tisztán, milyen mély lelki hatással lesz majd a dolog Dornfordra. Nyugtalanul bolyongott a rózsabokrok között, és ha egy-egy zöld levéltetűt talált, összemorzsolta kesztyűs ujjával. Foch, a spaniel, csendes kétségbeeséssel leült egy sarokba és legelni kezdte a durva füvet.

Dinny még aznap este írt Dornfordnak. Anyja nagyon fog örülni, ha a kérdéses időben lejön hozzájuk. Apja tökéletesen osztja nézeteit a mezőgazdaság kérdésében, de attól fél, hogy senki más nem osztja, legfeljebb Michael, ki egy este Londonban, miután sokáig hallgatta Dornford fejtegetéseit, így szólt: «Igaz. De vezetésre van szükségünk. Honnan vegyük ezt?». Egyébként reméli, hogy mire Dornford lejött, már beszámolhat a perköltségek ügyéről. Bizonyára nagyon érdekes volt még egyszer végignézni a «Cavalcade»-ot. Ismer egy meconopsis nevű virágot? (nem tudom, így írják-e), pipacsfajta, gyönyörű színe van. A Himalay vidékéről származik és ezért nagyon alkalmas volna, hogy meghonosítsák Campden Hillben, melynek hasonló éghajlata van. Igyekeztek rábeszélni Clare-t, hogy ő is jöjjön le víkendre, amivel őszintén megörvendeztetné az összes bennszülöttek szívét. Ez alkalommal a levelet így írta alá: «Szeretetteljes üdvözlettel». A különbség olyan finom volt, hogy maga sem értette.

Közölte anyjával, hogy Dornford lejön Condafordba.

- Igyekszem Clare-t is lecsalogatni - tette hozzá. - Mit gondolsz anyám, ne hívjuk meg Michaelt és Fleurt is? Igazán szép volt tőlük, hogy olyan sokáig hajlékot adtak nekünk.

Lady Charwell felsóhajtott.

- Istenem, már kezdtünk valahogy megnyugodni. De azért csak hívd meg őket, drágám.

- Hidd el, csak tenniszről fognak beszélni. Nagyon jól fog tenni.

Lady Charwell a lányára pillantott. Hangjában most megint emlékeztetett valami a régi, két év előtti Dinnyre.

Amikor Dinny megtudta, hogy Clare, Michael és Fleur is lejön, gondolkozott, hogy ne hívja-e meg Tony Croomot is. Végül elhatározta, hogy nem hívja. Őszintén sajnálta, bajtársnak érezte, mert ugyanolyan kálvárián ment át, mint ő.

Meghatotta, hogy szülei mennyire titkolják érzéseiket. Dornford lejön? Legfőbb ideje, hogy felkeresse választókerületét! Kár, hogy nincs itt saját háza, ahol megszállhatna. Nem szabad elveszítenie a kapcsolatot a választókkal. Valószínűleg autón jön és lehozza magával Clare-t is. Bár az is lehet, hogy Clare Michaellel és Fleurrel jön. Ilyen megjegyzésekkel palástolták, hogy mennyire aggódnak Clare-ért és Dinnyért. Dinny éppen az utolsó virágcsokrot helyezte el az utolsó vendégszobában, amikor megérkezett a kapuhoz az első autó. Lement a lépcsőn: Dornford állt az előcsarnokban.

- Ennek a háznak lelke van, Dinny. Nem tudom, mi okozza, talán a galambok a tetőn, vagy az, hogy a ház ilyen mélyen benn van a kertben: van benne valami, ami rögtön megkapja az embert.

Dinny hosszabb ideig felejtette kezét Dornford kezében, mint ahogy tervezte.

- Itt minden nagyon dúsán nő. Az illat is olyan dús: széna, virágzó verbéna, és még az ódon falak is különös szagot árasztanak.

- Jó színben van, Dinny.

- Igen, Köszönöm. Ugy-e, nem volt ideje lemenni Wimbledonba?

- Nem. De Clare ott volt, egyenesen onnét jön a fiatal Montékkal.

- Levelében azt írta, hogy Clare ideges. Hogy érti ezt?

- Amint én Clare-t ismerem, szeret a dolgok középpontjában élni és most nincs ott.

Dinny bólintott.

- Említett valamit Tony Croomról?

- Igen. Nevetett és azt mondta, hogy Croom úgy hajította el, mint a forró krumplit.

Dinny elvette Dornford kalapját és felakasztotta.

- És a perköltség? - kérdezte és meg sem fordult.

- Ebben az ügyben felkerestem Forsytet, de semmit sem tudtam belőle kivenni.

- Kár! Szeretne megmosakodni, vagy egyenesen felmegy a szobájába? Háromnegyed kilenc-kor lesz a vacsora. Most félnyolc.

- Egyenesen felmennék, ha szabadna.

- Most más szobát kapott. Megmutatom.

Előrement, a kis lépcső lábához, amely a papi szobába vezetett.

- Ez itt a fürdőszobája. Most pedig jöjjön fel.

- A papi szobába?

- Igen. De nincs benne kísértet.

Dinny odament az ablakhoz.

- Látja! Így adták be neki az eleséget a tetőről. Hogy tetszik a kilátás? Tavasszal, amikor minden virágban áll, természetesen szebb.

- Gyönyörű!

Dornford most mellette állt az ablak mellett. Dinny a kezét nézte: olyan görcsösen szorongatta a kőpárkányt, hogy csuklója egészen elfehéredett. Dinnyt valami keserű érzés rázta meg. Mindig arról álmodott, hogy egyszer Wilfriddel fog itt állni, az ablak mellett. Nekidőlt az ablakmélyedés falának és lehúnyta a szemét. Mikor ismét felpillantott, Dornford szembenézett vele. Ajka remegett, kezét hátul összekulcsolta, pillantása belefűrődött az övébe. Dinny az ajtó felé indult.

- Azonnal felhozatom és kicsomagoltatom a holmiját. Kérem, feleljen egy kérdésemre: maga fizette ki a perköltséget?

Dornford megrezzent és kissé elnevette magát, mintha a tragikus helyzet hirtelen kómikusra fordult volna.

- Én? Dehogy. Soha eszembe sem jutott.

- Úgy! - mondta Dinny. - Még sok ideje van vacsoráig.

Hihető, amit mondott? Akár hihetőnek látszik, akár nem, nem számít. A kérdést még egyszer fel kell tennie és feleletet kell rá kapnia. «Még egy folyó, még egy utolsó folyó». Újabb autó zaját hallotta a kapu előtt, leszaladt a lépcsőn.

38. FEJEZET.

Ezen a furcsa víkenden csak Michael és Fleur érezte jól magát. Dinny végre pontos felvilágosítást kapott Fleurtől, amikor a kertben sétáltak.

- Emtől hallom, - mondta Fleur - hogy mindnyájukat nagyon izgat a perköltség kérdése. Hallom, hogy Dornfordot gyanúsítod, úgy érzed, hogy lekötelezett ezzel.

- Ó! - mondta Dinny. - Ez most talán még nyugtalanítóbb, mint mikor az ember hirtelen megtudja, hogy már semmivel sem tartozik a szabónőjének.

- Drágám, - mondta Fleur - szigorúan bizalmasan közlöm, hogy én fizettem ki a perköltséget. Roger eljött hozzánk vacsorára, elpanaszolta, hogy nem akar ilyen nagy számlát küldeni olyan embereknek, akiknek nincs fölösleges pénzük. Ezért megbeszéltem a dolgot Michaellel és egy csekket küldtem Rogernek. Apám jogi pályán szerezte a vagyonát, és ezért méltányosnak találtam a dolgot.

Dinny rámeredt.

- Figyelj ide - mondta Fleur és megragadta a karját. - Amióta a kormány konvertálta azt a kölcsönt, szép aranszegélyes értékpapírjaim tíz ponttal emelkedtek, úgy hogy még a kilencszáz egynéhány font kifizetése után is körülbelül tizenötezerrel gazdagabb vagyok, mint azelőtt. És a papírok ára még mindig emelkedik. Csak neked mondom el, szigorúan bizalmasan, mert nem akarom, hogy ez befolyásolja Dornforddal szemben az elhatározásodat. Valld meg, hogy befolyásolta volna.

- Nem tudom - mondta Dinny komoran, és valóban nem tudta.

- Michael azt mondja, hogy Dornford a legtisztességesebb ember, akivel valaha találkozott, már pedig Michael nagyon érzékeny tisztesség dolgában. Tudod, Dinny, - mondta Fleur, hirtelen megállt és elengedte a karját - nem vagyok veled tisztában. Mindenki tudja, hogy az Isten is feleségnek és anyának teremtett. Természetesen tudom, hogy min mentél keresztül, de hát ami elmúlt, az elmúlt. Én tudom, én is átestem ilyesmin. Csak a jelen számít és a jövő. Mi vagyunk a jelen, gyermekeink a jövő. Gondolnod kellene erre, hiszen annyira ragaszkodsz a hagyományokhoz és a hagyományok folytatásához. Az ember mégsem engedheti, hogy a múlt emléke tönkretegye az életét... ne haragudj, drágám, de most már igazán itt az ideje, hogy elhatározd magadat: most vagy soha! Kétségbeejtő volna, - ha arra határoznád el magad, hogy «soha». Bennem nagyon kevés az «erkölcsi érzék», - folytatta Fleur és megszagolt egy rózsát - de van egy jó adag paraszti eszem és nem tudom elnézni, ha valaki elpocsékolja az életét.

Dinnyt meghatotta a mogyoróbarna szem tekintete, melynek fehérje olyan csodálatosan tiszta volt. Mozdulatlanul állt.

- Ha én is katolikus volnék, mint ő, - mondta nyugodtan - rögtön tudnám, hogy mit kell tennem.

- Zárdába vonulni - mondta élesen Fleur.

- Nem! Anyám katolikus, de... nem! Különben is, úgyse vagy katolikus. Nem, drágám, nem a zárda, hanem a családi tűzhely. Ez nem megy másképp.

Dinny elmosolyodott.

- Igazán sajnálom, hogy annyi gondot okozok mindenkinek. Hogy tetszenek ezek az *Angèle Pernets*-k?

Szombaton egész nap nem beszélt Dornforddal, aki a napot a szomszédos gazdák meggyőzésével töltötte. De vacsora után, amikor négyen leültek «pool»-t játszani és Dinny írta számukra az eredményeiket, Dornford odament hozzá és megállt mellette.

- Meghitt családi kör - mondta Dinny és Fleur kilenc pontját véletlenül az ellenfél oldalára írta. - Milyen hangulatban vannak a gazdák?

- Bízna.

- Hogyan? Bi...

- Bízna, hogy akármi történik, a helyzet csak rosszabb lesz.

- Ó! Igazán! Úgy látszik, ezt már nagyon megszokták.

- Hát maga mivel töltötte a napot, Dinny?

- Virágot szedtem, Fleurel sétáltam, Cuffyval játszottam, sertésekkel foglalkoztam... öt pontod van, Michael, hét az ellenfélnek. Ez nagyon keresztényi játék, az ember mindig azt teszi másnak, amit magának is akar.

- Orosz «pool», - mormolta Dornford - furcsa, hogy egy ilyen vallásos szellemű dolgot «orosz»-nak neveznek.

- *À propos!* Ha holnap misére akar menni, bemehet Oxfordba. Nem jönne velem?

- Dehogynem. Szeretem Oxfordot és eddig életemben csak egyszer hallottam misét. Körülbelül háromnegyed óra autón.

Dornford most úgy nézett rá, mint egyszer Foch, a spaniel, amikor hosszú távollét után visszatért hozzá.

- Tehát akkor háromnegyed tízkor találkozunk az autóban...

Amikor másnap reggel elhelyezkedtek egymás mellett az autóban, Dornford megkérdezte:

- Nyissuk ki a tetőt?

- Kérem.

- Dinny, olyan az egész, mint egy álom.

- Bárcsak az álmaim is ilyen símán gördülnének.

- Sokat álmodik?

- Igen.

- Szépeket vagy csunyákat?

- Mint mindenki, szépeket is és csunyákat is.

- Vannak visszatérő álmai?

- Azt szoktam álmodni, hogy nem tudok átjutni egy folyón.

- Ahá, ez olyan, mint mikor valaki nem tud letenni egy vizsgát. Az álmok kíméletlenül őszinték. Ha egyszer álmában át tudna úszni azon a folyón, boldogabb lenne?

- Nem tudom.

Hallgattak, Dornford megszólalt.

- Ez a kocsi egészen új. Nem kell benne átkapcsolni, mint a régi kocsiknál. Úgy tudom, maga nem szeret autót vezetni.

- Egyáltalában nem értek hozzá.

- Maga nem modern lány, Dinny.

- Nem. Nem is vagyok olyan munkaképes, mint a többiek.

- A maga területén senki sem dolgozik úgy, mint maga.

- Azt akarja mondani, hogy szép virágcsokrokat tudok összeállítani?

- Ezenkívül a tréfát is érti... és... angyal.

Dinnynek az volt a véleménye, hogy az utóbbi jelző kiérdeklésében volt a legkevesebb érdeme az utolsó két évben. Csak ennyit mondott:

- Oxfordban melyik kollégiumba járt?

- Az Orielbe.

Aztán elakadt a beszélgetés. Helyenként kazlakban állt a széna, máshol lekaszáltan hevert. Szénaillattal volt tele a nyári levegő.

- Sajnos - mondta Dornford hirtelen - nincs kedvem a misére menni. Olyan ritkán tudok magával együtt lenni. Menjünk Cliftonba és vegyünk csónakot.

- Nagyszerű lesz, én úgyis mindig otthon ülök.

Balra kanyarodtak, átmentek Dorchesteren, aztán a kanyargó folyó mentén Cliftonba értek. Kiszálltak az autóból, csónakot szereztek, darabig eveztek, aztán megint kikötöttek.

- Ez aztán a következetesség szép példája - mondta Dinny. - Hogy is mondják csak: «A szándék nem egy a cselekedettel».

- Néha a cselekedet jobb.

- Kár, hogy nem hoztuk el Focht. Szereti az olyan járműveket, ahol az ember ölébe ülhet és tengeri betegséget kaphat.

Egy órát töltöttek a parton, aztán még több időt a folyón, de alig beszéltek. Az álmosító nyári csendben, a víz tükrén, ahol a napsütés váltakozott az árnyékkal, Dinny közelebb jutott Dornfordhoz, mint valaha. Dornford azt hitte: érti, hogy miért, de nem értette. Dinny számára most nagyon megnyugtatóak és pihentetőek voltak ezek a hosszú, bágyadt percek, amikor az embernek nem kell beszélnie, csak beszívja minden pórusával a nyár illatát, halk zúgását, lassú mozgását, zöld szellemének könnyed légies lebegését, a sás hajladozását, a víz csobogását és a vadgalambok halk bűgását a távoli fák felől. Érezte: igaza volt Clare-nek, mikor azt mondta Dornfordról: «Az embernek nem kell mellette beszélnie».

Mikor hazaérkeztek a kastélyba, úgy érezte, sohasem töltött még ilyen csendes és kellemes délelőttöt. De Dornford szavai «Köszönöm, Dinny, isteni volt» és valódi érzései között nagy távolság lehetett; ezt a tekintetéből lehetett érezni. Egészen természetellenes már, hogy ez az ember mennyire tudja fegyelmezni az érzéseit. Dinny részvéte kezdett ingerültségbe átcsapni, ami egy nőnél végeredményben természetes. Miért ez az örökös elfojtás, ez a túlzott tapintat,

türelem és hosszas várakozás? Amilyen sokat voltak együtt délelőtt, olyan keveset találkoztak a délután folyamán. Dornford vágyakozó és szinte szemrehányó pillantása, mely Dinnyt folyton kísért, csak fokozta a lány bosszankodását és ezért úgy tett, mintha nem venné észre. «Majd kiesik a szeme» szokta mondani ilyen esetekben Dinny régi skót dajkája.

Amikor a lépcsőfeljárat alján jó éjszakát kívánt, határozott örömet okozott neki Dornford arcának levert kifejezése, közben pedig megállapította magáról, hogy «gonoszság», amit csinál. Furcsa, feldúlt hangulatban ment a hálósobájába, haragudott magára, Dornfordra, az egész világra. «Az ördögbe is» mormolta, mialatt keze a sötétben a villanykapcsolót kereste.

Összerezzent: valaki halkán nevetett. Clare gubbasztott az ablakpárkányon, pizsamában cigarettázott.

- Ne gyujts világot, Dinny. Ülj ide mellém és pöfékeljünk ki az ablakon. A kitárt, háromszárnyú ablakon át a mélyen sötétkék égre lehetett látni, a reszkető csillagokra. Dinny ránézett.

- Hol voltál ebéd óta? - mondta. - Nem is tudtam, hogy már hazajöttél.

- Rágyujtasz? Mintha szükséged lenne valami csillapítószerre.

Dinny rágyujtott és kifújta a füstöt.

- Igen. Útálom magamat.

- Én is útáltam magamat, - mondta Clare - de most már jobban érzem magam.

- Hát mit csináltál tulajdonképpen?

Clare megint nevetett, volt valami a hangjában, ami Dinnyt arra kényszerítette, hogy megkérdezze:

- Tony Croomnál voltál?

Clare hátradőlt és csupasz nyaka fehéren ragyogott.

- Igen drágám. Átmentem a Forddal. Utólag igazoltuk az ítéletet. Tony most már nem olyan, mint egy szerencsétlen árva gyerek.

- Ó - mondta Dinny, aztán megint csak: Ó!

Húgának meleg, álmatag, elégült hangjától Dinnynek kipirult az arca és gyorsabb lett a lélekezete.

- Igen - folytatta Clare - szeretőnek sokkal jobb, mint barátnak. Milyen okos a törvény: tudta, hogy mit kellett volna tennünk. Tetszik nekem a kis kunyhó, amit átépített magának. Csak még át kell töretni odafenn a tűzhelyet.

- Összeházasodtok?

- Drágám, hiszen még nem lehet. Nem, bűnben fogunk élni. Később... majd meglátjuk. Ez a törvénytábla átmeneti állapot igen hasznos. Tony mindig feljön a hét közepetáján, én pedig lemegyek hozzá a hét végére. És mindez teljesen legális.

Dinny elnevette magát. Kiegyenesedett ültében, ujjaival átfonta térdét.

- Olyan boldog vagyok, amilyen már nagyon rég nem voltam. Nem jó másokat szerencsétlenné tenni. Különb is a nőknek az kell, hogy szeressék őket. A férfiaknak is.

Dinny kihajolt az ablakon. Az éjszaka lassan lehűtötte arcát. Gyönyörű mély éjszaka volt odakint, sötéten, mozdulatlanul álltak a fák, mintegy gondolatukba merülten. A nagy csendben távoli bűgös hallatszott, később közelebb jött, autózakolatás lett belőle. A fák között

felvillant a reflektor fénye, amint egy pillanatra rávilágított a sövényre, aztán megint eltűnt. Egyre halkabb lett a bűgás, végül elhalt, és megint csend volt. Moly röppent el mellette, egy apró fehér galambtoll lehullott a tetőről és a szélcsendben karikázott. Dinny Clare karját érezte, amint átölelte derekát.

- No jó éjszakát, öreg, dörzsöljük össze az orunkat.

Dinny hátat fordított az éjszakának, átölelte a karcsú, pizsamás testet. Arcuk összeért, és mindegyikre különös hatással volt a másik bőrének érintése: Clare-re úgy hatott, mint valami jótétemény, Dinnyre mint valami ragály, mintha a sok elcsókolt csók üzenete hatolna beléje Clare arcáról.

Amikor Clare kiment, Dinny nyugtalanul járt fel és alá a sötét szobában. «Nem jó másokat szerencsétlenné tenni... A nőknek az kell, hogy szeressék őket... A férfiaknak is». Valóságos kis próféta. Egy villámcsapás érintette meg, mint Szent Pált, amikor... hova is igyekezett? Fel és alá járt a szobában, aztán elfáradt, felgyujtott, ledobta magáról a ruháját, pongyolába bűjt, leült, hogy megkefélje haját. Újra és újra végigment a kefével a haján és olyan lenyűgözötten nézte képét a tükörben, mintha már nagyon rég nem látta volna. A láz, mellyel megfertőzték, még mindig égett az arcában, a szemében és a hajában, valami természetellenes élénkség volt benne. Vagy talán túlsokat volt a napon Dornforddal a csónakban, és azért önti most el forróság az ereit? Abbahagyta a kefélést, megrázta fejét, hátralökte a haját és bebűjt az ágyba. Nyitva hagyta az ablakot, nem húzta össze a függönyt. Hátán feküdt a sötét, szűk szobában: kívülről szembenéztek vele a csillagok. Az előcsarnokban egészen halkan éjfél ütött az óra - még három óra, aztán világos lesz. Clare - gondolta - most itt alussza valahol a közelben a boldogok nyugodt álmát. Tony Croomra gondolt, aki most részeg a boldogságtól, átépített kis kunyhójában. Eszébe jutott egy régi dal a «Koldusoperá»-ból «Csókja gyönyört ad és édes nyugalmat». De ő... de ő! Nem tud aludni. Kisgyerek korában néha ellenállhatatlan kényszert érzett, hogy ide-oda vándoroljon, belekémljen a különös éjszaka halálos csendjébe, leüljön a lépcsőre, bekukkantson a szobákba, belekuporodjon valamelyik karosszékbe. Ezt érezte most is. Felállt, felvette pongyoláját, kilopódzott a szobából. Leült a legfelső lépcsőfokra, karjával átfonta a térdét, hallgatódzott. Semmi nesz a régi, sötét házban, csak valami kis kaparászás, mintha egér rácsálna valahol. Felállt, megfogódzott a korlátba és leosont. Kissé dohos szag volt az előcsarnokban, a sok régi fának és bútornak nem tett jót, hogy éjszakára lezárták az ablakot. A szalon ajtajához ment és kinyitotta. Virágillat, a tavalyi préselt virágok szaga és az összesűrűsödött cigarettafüst tette áthatóvá a levegőt. Az egyik erkélyajtóhoz botorkált, félrehúzta a függönyt és kinyitotta az ajtót. Ott állt néhány percre és mélyen lélezett. Nagy sötétség, nagy csönd, nagy meleg. A csillagok fényében csak a magnolialevelek ragyogtak. Nyitva hagyta az ajtót, megkereste kedvenc, régi karosszékét és belekuporodott. Lábát egészen maga alá húzta. Egészen összekuporodott a széken és megint gyermeknek képzelte magát. Beáramlott az éjszakai levegő, az óra ketyegett és ritmusától lassanként lehűlt ereiben a vér forró lüktetése. Egészen behúnyta a szemét és elfogta a védettség, a biztonság megnyugtató érzése, mely annakidején mindig eltöltötte ebben a széken. De még mindig nem tudott elaludni. Háta mögött, az ablakon át valami különös fény lopódzott be a szobába a felkelő holddal, furcsa, rejtelmes, bizonytalan fény, mely lassanként megvilágította a szoba régi, meghitt tárgyait, míg végül mindegyik kísértetiesen hasonlított önmagára. Mintha felébredt volna az egész szoba, hogy Dinnyvel társalogjon. Megint elfogta az a régi érzése, hogy az öreg háznak is megvan a maga élete, érez, lát, ébren van vagy szendereg. Hirtelen lépteket hallott a terrazon, ijedten felült.

- Ki az? - szólalt meg egy hang. - Van ott valaki?

Valaki megállt a nyitott ajtóban. Hangjáról megismerte, hogy Dornford.

- Csak én vagyok.

- Csak maga!

Dornford bejött, megállt a szék mellett és ránézett. Még mindig szmokingban volt, háttal állt a halvány fénynek, alig lehetett látni az arcát.

- Valami baj van, Dinny?

- Semmi, csak nem tudtam aludni. És maga?

- Befejeztem valami munkát a könyvtárban. Kijöttem a terraszra egy kis levegőt szívni és láttam, hogy nyitva van az ajtó.

- No, melyikünk fogja mondani: «Nagyszerű találkozás».

Egyikük sem szólt egy szót sem. Dinny kiegyenesedett, lábát letette a földre.

Dornford hirtelen a fejéhez kapott és hátat fordított.

- Ne haragudjék, hogy így jöttem ki - mormolta Dinny - természetesen nem számítottam rá, hogy...

Dornford megint feléje fordult és letérdelt előtte.

- Dinny, számomra vége a világnak, hacsak...

Dinny a férfi hajára tette a kezét és nyugodtan felelte:

- ...dehogy. Csak most kezdődik.

39. FEJEZET.

Adrian levelet írt a feleségének.

Condaford, augusztus 10.

Drágám!

Megígértem, hogy részletesen és híven beszámolok Dinny esküvőjéről. Ha nagyon kíváncsi vagy a dologra, lapozd fel a «*The Lantern*» című hetilapot, melyben láthatod, amint «a vőlegény és menyasszony távozik a templomból». A kíváncsi hetilap fotográfusának lencséje szerencsére egy nyugodt pillanatukban kapta le őket, a fényképezőgép különben nem tudja megrögzíteni a mozdulatot, hacsak nem mozog. A pillanatszerűen mindig olyasmit látunk, hogy az egyik talp a szem felé emelkedik, a másik lábnak a térde elmosódott és dagadt és a nadrág teljesen kijön a formájából. Dornford kitűnő, elegáns jelenség volt, és Dinny szerencsére nem viselte a «kötelező menyasszonyi mosolyt», mintha átérezte volna a helyzet humorát. Amióta eljegyezték egymást, mindig azon töprengtem, mit érezhet tulajdonképpen. Olyan szerelemről, amit Desert iránt érzett, természetesen nem lehet szó, de azt sem hinném, hogy fizikai ellenszenvet érezne iránta. Amikor tegnap megkérdeztem tőle: «Teljes szíveddel teszed?» Azt felelte rá: «Semmiesetre sem félszívvvel». Mind a ketten tapasztalatból tudjuk, hogy mire képes mások kedvéért. Ezt azonban a maga kedvéért teszi, azt biztosan tudom. Meg fogja állni a helyét, gyerekei lesznek, szerepet fog játszani. Ennek így kell lenni és azt hiszem, ő is így érzi. Ha nem is «bolondul» Dornford után, mint ifjú körökben mondani szokás, mindenesetre csodálja és tiszteli őt és azt hiszem, joggal. Egyébként Dornford, ha nem is tőle, tőlem mindenesetre értesült arról, hogy milyen határig tudja őt szeretni Dinny és nem fog többet követelni, amíg nem kapja meg önként. Az idő nagyon szép volt és a templom - ahol egyébként külön tudósítót, e sorok íróját megkeresztelték - sohasem

volt «rangosabb», mint Verdent Green mondaná. Az összegyűlték talán egy kissé óangol benyomást keltettek, bár azt hiszem, egészen hasonló arcok kaphatók már a Woolwich-áruházban is.

Egészen elől, kiváltságos helyen gyülekezett a magunkfajta csoportja, a vidéki nemes-ség és látszatnemes-ség. Mennél tovább néztem a nemesség megjelent képviselőit, annál inkább hálát adtam az Istennek, hogy megkímélte a mai Cherrel-nemzedéket attól, hogy ezekre hasonlítson. Con és Liz sem hasonlítanak teljesen hozzájuk, pedig nekik állandóan itt kell élniök. Mindenesetre figyelemreméltó, hogy még mindig megvan a «vidéki nemesség» intézménye, de ez, azt hiszem, nem is fog elmúlni mindaddig, amíg vadászat lesz a világon. Emlékszem, gyerekkoromban gyakran mentem vadászni (ha sikerült megcsapnom egy lovat az istállónkból vagy a szomszédéból). Ilyenkor mindig elmentem az emberlakta helyek közeléből, mert féltem, hogy beszélnem kell velük, nem bírtam a szavaikat és a hangjukat. Én már inkább csak ember vagyok, mint vidéki nemes, vagy éppen látszatnemes. Meg kell állapítanom, hogy Clare, most, a törvényt-széki komédia után, tiszteletreméltóan megállta a helyét, és mint megfigyelhettem, senki sem merte vele szemben kifejezésre juttatni érzéseit, egyébként azt hiszem, hogy a modern emberekből már hiányoznak ezek az érzések. Aztán kevésbé előkelő csoport következett: a falu népe, a legöregebb lakosok szép gyűjteménye. Ezek rendkívül szerez-tik Dinnyt. Néhány remek fej volt itt, itt volt egy Downer nevű öreg ember, tolószékből, igazi «Whitechapel»-pofaszakáll vette körül okos, barna arcát. Még jól emlékezett, hogy Hilary és én egyszer leestünk egy szénásszekérről, melyre titokban felültünk. Ott volt az öreg Tibwhite néni is, drága öreg anyóka, aki annakidején mindig megengedte, hogy megegyem a málnáját. Az iskolásgyerekek szünetet kaptak az esküvő alkalmából. Liz azt mondja, hogy húsz falusi lakos közül egy sem akad, aki valaha Londonban járt volna, vagy akár csak tíz mérföldnyire a falutól. De a fiatal legények és lányok már egészen mások, mint az öregek. A lányoknak általában nagyon szép lábuk van, jó haris-nyájuk és ízléses ruhájuk, a legények jó flanellruhát, gallért és nyakkendőt viselnek. Mindez a motorbicikli és a mozi eredménye. Sok virág volt a templomban, sok harang-szó és harsány orgonázás. Hilary végezte az esketést a maga szokott gyorsaságával, az öreg esperes, aki segédkezett neki, egészen elszédült ettől a sietségtől és a sok kiha-gyástól. Természetesen a ruhákra is kíváncsi vagy. Az uralkodó szín a templomban a kék volt. Még Dinny is kéknek hatott, pedig fehér ruhát viselt. A koszorús lányok mind egyforma kis ruhát viseltek, lehet, hogy véletlenségből. Monica, Joan, Dornford két fiatal unokahúga: ez a négy karcsu, magas lány valóban olyan volt, mint négy szép kék encián. Négy kékruhás kis gyerek tipegett előttük, édesek voltak, de egyik sem volt olyan szép, mint Sheila. A legrosszabbkor jött ez a bárányhímlő, rettenetesen hiányoztál a két kicsivel együtt, Ronald mint apród felülmúlt volna mindenkit. A templomból gyalog sétáltam a kastélyba. Lawrence-szel és Emmel, aki impozáns jelenség volt acélkék ruhájában. Arca helyenként «elromlott», könnyei belefolytak a púderbe. Meg is kellett állnom vele egy villámütötte fa tövében és fel kellett szárítanom könnyeit azzal a selyemzsebkendővel, amit velem adtál. Lawrence kitűnő hangulatban volt, azt mondta, hogy ez volt még aránylag a legkevésbé giccses szertartás, amit valaha látott és meg-jegyezte, hogy a font még jobban fog esni. Em, aki látta a campdenhilli házat, meg-jósolta, hogy Dinny egy év múlva szerelmes lesz Dornfordba. De azután megint sírni kezdett, úgyhogy kénytelen voltam figyelmét felhívni a fára, melybe akkor csapott a villám, amikor Hilary, ő és én álltunk alatta. «Igen - mondta - micsoda előrelátás volt odaállni. Nagy csirkefogók voltak, a komornyik később tolltartót faragott a fából, de a tollak mindig kiestek belőle, úgyhogy odaajándékoztam Connak, aki e miatt megátko-zott. Lawrence, öregszem». Ezt mondta, azután Lawrence megfogta a kezét és ettől kezdve kézenfogva mentek hazáig.

A kertben és a terraszon volt a fogadás, mindenki eljött, az iskolásgyerekek is, vegyes, furcsa, de vidám társaság volt. Sohasem tudtam, hogy mennyire szeretem ezt a régi házat. Bármennyire híve is az ember a modernségnek, mégis van valami utánozhatatlan az ilyen régi, vidéki házakban. Ha az ember egyszer kiejti őket a kezéből, soha többé nem tudja visszaszerezni. Egy ilyen régi ház az egész vidék központja. Ez furcsa, de így van. Azok a falvak és tájak, melyeknek nincs ilyen központjuk, valahogy üresen, felületesen, színtelenül hatnak, nem is tudom miért. Az igazi régi ház tulajdonképpen az egész vidék szíve. Ha az emberek, akik a vidéken élnek, nem egészen önző disznók, akkor egy ilyen ház sokat jelent számukra, még akkor is, ha nem ők a tulajdonosai. A condafordi kastély a horgony, mely az egész vidéket lerögzíti. Azt hiszem, nem akad egyetlen ember a faluban, még a legszegényebb sem, akit bosszantana ennek a háznak a létezése és aki nem sajnálná, ha rombadőlné. Nemzedékek pazaroltak rá szeretetet és fáradságot és, Isten bizony, nem sok pénzt, és az eredmény valami különleges művészi élmény. Minden változik, kétségkívül ennek is meg kell majd változnia, és azt hiszem, legnagyobb problémánk (bár kevesen foglalkozunk vele) az, hogyan mentsük át a multból az átmentésre érdemes tájakat, házakat, szokásokat, intézményeket és emberi típusokat. Megőrizzük a régi műalkotásokat, a régi bútorokat, valósággal kultiváljuk az «antikvitásokat» és ez ellen még a legmodernebb felfogású ember sem emel kifogást. Miért ne lehetne ugyanezt megtenni a társadalmi életben? «A régi rend megváltozik», ez igaz, de meg kellene őriznünk a szépséget, a méltóságot, a kötelességtudást, a nemes életformákat, mindazokat a dolgokat, melyeket lassú fejlődés hozott létre, és amelyek nagyon könnyen a semmibe tűnhetnek, ha nem vigyázunk rájuk. Az emberi természet mindig egyforma lesz, és ezért teljesen hasztalan volna mindent földig rombolni és aztán újra kezdeni. A régi rendnek sok kinövése volt, és semmi esetre sem volt «fenékgig tejfel», de most, hogy már megkezdődött a régi házak lerombolása, látjuk, hogy egy óra alatt össze lehet törni azt, amit évszázadok teremtettek. Ha nem tudjuk biztosan, hogyan pótoljuk a nem egészen tökéleteset valami egészen tökéletessel, akkor ezzel csak visszavetjük az emberi fejlődést, a helyett, hogy előrelendítenők. Ragaszkodni kell ahhoz, ami megőrzésre méltó, bár elismerem, hogy nincs sok ilyen. Hát ezt szép nagyképműn mondta el. Hogy visszatérjek Dinnyre - Shorpsshire-ben töltik a mézesheteket, Dornford szülőházájában. Azután rövid időre visszajönnek ide, majd a Campden Hillen telepednek le. Remélem, továbbra is szép idejük lesz. Mézeshetek csapadékos időben, különösen ha az egyik fél szerelmesebb, mint a másik - ez meglehetősen idegesítő lehet. Dinny utazó ruhája, ha érdekel, kék volt, nem ért egészen a földig. Egy percig tudtunk beszélni. Mondtam neki, hogy csókoltatod, ő is csókoltat téged, és azt mondta: «No Adrian bácsi, most már körülbelül túl vagyok rajta. Kívánj szerencsét». Majdnem valami nedveset éreztem a szememben. Miért? Annyi bizonyos, hogy ha a szerencsekívánat használ valamit, akkor Dinnynek jó dolga lesz, mert valósággal elhalmozták. A sok kellemetlen csókolózáson is szerencsésen túlelt. Con és Liz az autó mellett búcsúztak tőlük. Úgy éreztem, hogy szívtelen vagyok, amikor Dinny távozása után a szemükbe néztem. Dornford kocsiján mentek, Dornford maga vezetett. Megsúgom neked, hogy távozásuk után én is elsomfordáltam. Most valahogy rendbejöttek, de azért az ügy mégsem egészen megnyugtató. A házasságnak még ma is valami átkozottul végleges jellege van, akármilyen könnyű is a válás. Különben is, Dinny nem az a fajta, aki hozzámegy egy emberhez, aki szerelmes belé és aztán otthagyja. «Jóban, rosszban» ki fog tartani mellette. Remélem, hogy végeredményben inkább jóban. Eltűntem a kertben, aztán a mezőn keresztül az erdőbe sétáltam. Remélem: nálatok is olyan gyönyörű idő volt, mint itt. Ezek a bükkfaerdők a dombokon sokkal szebbek, mint a gondosan parkírozott bükkfaültetvények a völgyben, bár még azoknak is van valami templomszerű hatásuk, holott csak arra valók, hogy két birtokot elválasszanak egymástól, vagy

árnyékot adjanak a juhoknak. Felmentem egy dombra, leültem és élveztem a vidéket. Nagy sugárkévék hatoltak be az erdőbe és bearanyozták a fatörzseket. Itt-ott egy-egy csodálatos hűvös zöld tisztás. Csak egy szóval lehet jellemezni: szent hely. Sok fának csak egészen fönt vannak az ágai és egyeseknek a törzse csaknem fehér volt. Bokrok nem igen voltak és nagyon kevés «élőlény», csak néhány szarka és egy barna mókus. Ha az ember egy ilyen gyönyörű erdőben ábrándozik és aztán eszébe jut az örökösödési adó és a tűzifa, olyan nehéz lesz a szíve, mintha spanyol hagymát evett volna vacsorára. Kétszáz esztendő az ő szemében talán csak egy nap, az én számomra azonban, megvallo, örökkévalóságot jelent. Ez az erdő ma már «nem tiltott terület», bárki bemehet. Azt hiszem, járnak is ide a fiatalok: milyen csodálatos hely szerelmesek számára. Ledőltem egy napsütötte helyre és rád gondoltam. Két kis szürke vadgalamb gubbasztott egy ágon, ötven méternyire tőlem, kedélyesen beszélgettek, kár, hogy nem hoztam magammal a látsövemet. Itt-ott az irtások helyén haraszt, páfrány virágzott, a gyűszűvirág, úgy látszik, nem honosodott meg erre felé. Olyan megnyugtató volt itt és mégis egy kicsit fájdalmas, mert minden olyan zöld volt és olyan szép. Furcsa, hogy a szépség néha fájhat. Talán titokban a halálra gondol az ember ilyenkor, arra, hogy egyszer minden elmúlik, és mennél szebb valami, annál többet veszítünk vele. De hát az ember már ilyen. Mert hiszen inkább így kellene gondolkoznunk: mennél nagyobb a föld szépsége, mennél csodálatosabb a fény, a szél és a levelek játéka, mennél elbűvölőbb a természet: annál mélyebb és édesebb lesz benne az álom. Rejtélyes dolgok ezek. Ha kint az erdőben halott nyulat látok, ez jobban megrá, mintha a kereskedő kirakatában látnám. Hazafelé láttam egy ilyen halott nyulat, menyét ölte meg. Szelíd, elernyedte teste mintha ezt mondta volna: «Kár, hogy meghaltam». Lehet, hogy a halál jó: az élet mindenestre jobb. A halott, mely még megőrizte formáját, borzalmas hatással van az emberre. Mert forma annyi, mint élet, és ha az élet elmúlt, érthetetlen, miért marad meg a forma akármilyen rövid ideig is. Szerettem volna még ott maradni az erdőben és megvárni a holdfelkeltét, még egy kicsit barangolni, hogy lelkem lassanként megteljen a táj kísérteties ragyogásával: akkor talán rájöttem volna, hogy a forma tovább él a halál után is, csak légiessé válik, és hogy mi valamennyien, és a halott nyulak, madarak és molyok is, tovább mozgunk és tovább élünk a halál után. Valószínű, hogy ez így van, bár bizonyosat sohasem fogunk tudni. Nyolc órakor volt a vacsora, és így még zöld és arany színben tündöklött a táj, mikor elhagytam - mit szólsz remek alliterációimhoz! A terraszon Dinny spanielével, Fochsal találkoztam. Ismerem történetét és ezért úgy éreztem, mintha kísértetet látnék, pedig nem is vonított. Megint élesen emlékezetembe idézte mindazt, amin Dinny keresztülment. Csak ült és maga elé nézett a semmibe, mint általában a kutyák, különösen a spanielek, amikor olyasmi történik, amit nem tudnak megérteni, és az egyetlen, igazán szeretett lény illata eltávozik tőlük. Később természetesen hozzájuk költözik a Campden Hillre. Felmentem, megfürödtem, felöltöztem és aztán kinéztem az ablakon, hallgattam egy traktor bűgását, mely még mindig munkában volt a kukoricaföldön, és egy kicsit megrészegettem a lonc szagától, mely az ablakok körül kűszik és virágzik. Most már értem, mire gondolt Dinny, mikor azt mondta «Túl vagyok rajta». Túl van már a folyón, melyről azt szokta álmodni, hogy nem tudja átúszni. Az egész élet csak ennyi: vagy átkelünk a folyón, vagy belefűlünk. Remélem, hiszem, hogy partot fog érni. A vacsora olyan volt, mint általában a vacsorák, nem beszélünk Dinnyről, nem beszélünk az érzéseinkről. Vacsora után egy parti billiárdot játszottam Clare-rel - ma este finomabb és vonzóbb jelenség volt, mint valaha. Aztán éjjel utánig együtt űltem Connal, és természetesen nagyokat hallgattunk. Attól félek: Dinny nagyon fog nekik hiányozni.

Amikor végre felmentem a szobámba, nyomasztónak találtam a csendet és a hold fénye csaknem sárga volt. A hold most egy szilfa mögé bújt, az esthajnalcsillag ragyog egy halott ág felett. Még néhány csillag világít, de egészen halványan. Időn és téren túl, feketén honol az éjszaka. Bagolyhuhogás sem hallatszik, de a lonc illata még mindig édes. És most, drágám, véget ér a történet. Jó éjszakát.

Örökké szerető

Adrianod.